Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi sijoitusrahastolaiksi sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi sijoitusrahastolaki. Lakiin ehdotetaan tehtäviksi muutokset, jotka ovat tarpeen sijoitusrahastodirektiivin eräiden säännösten täytäntöönpanon täsmentämiseksi. Lisäksi ehdotuksessa selkeytetään sijoitusrahastolain soveltamisalaa, lain rakennetta ja viranomaisten välistä toimivallanjakoa. Ehdotuksessa otetaan huomioon sijoitusrahastotoiminnan nopea kehittyminen, kansainvälisen kilpailun kiristyminen ja niistä johtuva tuotekehittelyn tarve erityisesti siirryttäessä yhteiseen valuuttaan.

Esityksessä ehdotetaan rahastoyhtiön toimilupamenettely yhtenäistettäväksi sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa säädetyn toimilupamenettelyn kanssa. Toimiluvan myöntämisen perusteita tarkennetaan rahastoyhtiön luotettavan hallinnon osalta. Rahastoyhtiössä määräomistusyhteyden omistavat ehdotetaan selvitettäväksi toimilupamenettelyn yhteydessä. Omistus- ja äänivallan määrätyn suuruisesta muutoksesta olisi lisäksi ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Rahastoyhtiön vakavaraisuussääntely lähentyisi kansainvälistä käytäntöä. Lisäksi rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen vahvistamisesta luovuttaisiin. Tämän vuoksi kaupparekisterilakia muutettaisiin siten, että yhtiöjärjestyksen vahvistamisen yhteydessä rekisteriviranomaisen olisi varattava valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle mahdollisuus lausua yhtiöjärjestyksestä. Vastaavaa menettelyä noudatetaan nykyisin yhtiöjärjestyksen muutosta koskevan menettelyn yhteydessä.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto voisi myöntää toimiluvan pääasiassa säilytysyhteisötoimintaa harjoittavalle suomalaiselle osakeyhtiölle. Toimiluvan edellyksissä otettaisiin huomioon toiminnan luonne sekä se, että säilytysyhteisötoimintaa harjoittavat tällä hetkellä luottolaitokset, sijoituspalveluyritykset ja Euroopan talousalueella toimiluvan saaneiden luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten Suomen sivuliikkeet tai –konttorit. Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain perusteella säilytysyhteisötoimintaa harjoittavien säilytysyhteisöjen perustamispääomaa koskevaa sääntely ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi muuttamalla sanottua lakia. Rahoitustarkastuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sijoitusrahastolain perusteella toimiluvan saanut säilytysyhteisö tulisi rahoitustarkastuksen valvottavaksi.

Ehdotuksessa määritetään nykyistä tarkemmin säilytysyhteisön tehtävät osittain täsmentämällä sijoitusrahastodirektiivin täytäntöönpanoa. Erityisesti huomiota kiinnitettäisiin siihen, millaisin toimenpitein säilytysyhteisön katsotaan täyttäneen valvontavelvoitteensa.

Sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen ja erikoissijoitusrahastojen välistä rajanvetoa selkeytettäisiin. Samassa yhteydessä erikoissijoitusrahastojen kautta tapahtuvaa tuotekehitystä vapautettaisiin. Uusina erikoissijoitusrahastotyyppeinä voitaisiin perustaa esimerkiksi rahasto-osuusrahastoja. Erikoissijoitusrahastoilta edellytettäisiin nykyistä laajempaa tiedonantovelvollisuutta, joka toteutuisi lyhennetyn rahastoesitteen ja neljännesvuosikatsauksen kautta. Vastaavia asiakirjoja voitaisiin laatia myös sijoitusrahastodirektiivin mukaisista sijoitusrahastoista.

Esityksessä ehdotetaan lakiin sisällytettäväksi nykyistä tarkemmat säännökset rahasto-osuuksien liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään. Ehdotettu sääntely on mahdollisimman yhdenmukainen osakeyhtiölain vastaavan sääntelyn kanssa siltä osin kuin rahastoosuuden luonne ei selkeästi poikkea osakkeen luonteesta arvopaperina. Samassa yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi arvoosuustileistä annettua lakia. Arvo-osuusjärjestelmästä annettuun lakiin ehdotettava

muutos mahdollistaisi asetuksella säädettäväksi ajankohdan, johon mennessä rahastoosuudet tulisi liittää arvo-osuusjärjestelmään.

Yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinointia koskevat säännökset ehdotetaan yhdenmukaisiksi uuden soveltamisalasäännöksen kanssa. Samalla arvopaperimarkkinalakia ehdotetaan muutettavaksi yhteissijoitusyrityksen osuuden täsmällisemmäksi määrittämiseksi arvopaperina.

Esityksessä ehdotetaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettua lakia muutattavaksi siten, että rahastoyhtiöstä ja sijoitusrahastolain perusteella toimiluvan saaneesta säilytysyhteisöstä tulisi laissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ 1

YLEISPERUSTELUT 5

1. Johdanto 5

2. Nykytila 6
   2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö 9
   2.2. Kansainvälinen kehitys 19
   2.3. Nykytilan arviointi 20

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset 28

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset 36

5. Asian valmistelu 37
   5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto 37
   5.2. Lausunnot 38

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 39

1. Lakiehdotuksen perustelut 39
   1.1. Sijoitusrahastolaki 39
   1.2. Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta 72
   1.3. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta 72
   1.4. Laki arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta 72
   1.5. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 72
   1.6. Laki arvo-osuustileistä annetun lain 29 §:n muuttamisesta 73
   1.7. Laki rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lain 3 §:n muuttamiseksi . 73
   1.8. Laki kaupparekisterilain muuttamisesta 73

2. Voimaantulo 73

LAKIEHDOTUKSET 73

1. Sijoitusrahastolaki 73

2. Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta 102

3. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta 103

4. Laki arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta 103

5. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 104

6. Laki arvo-osuustileistä annetun lain 29 §:n muuttamisesta 104

7. Laki rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lain 3 §:n muuttamiseksi . . . 105

8. Laki kaupparekisterilain 14 §:n muuttamisesta 105

LIITTEET 106

Rinnakkaistekstit 106

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Sijoitusrahastolaki (480/1987) annettiin 8 päivänä toukokuuta 1987 ja se tuli voimaan syyskuun 1987 alusta. Siihen tehtiin ETA-sopimuksen (Euroopan talousalue) edellyttämät muutokset 9 päivänä elokuuta 1993 annetulla ja vuoden 1994 alusta voimaantulleella lailla sijoitusrahastolain muuttamisesta (748/1993). Lisäksi tilintarkastuslain (936/1994) säätämisen yhteydessä sijoitusrahastolakiin tehtiin eräitä muutoksia 28 päivänä lokakuuta 1994 annetulla ja vuoden 1995 alusta voimaantulleella lailla sijoitusrahastolain muuttamisesta (943/1994). Suomen ETA-jäsenyyden aikana syksyn 1994 kuluessa EFTA:n (Euroopan vapaakauppaliitto) valvontaviranomainen ESA (EFTA Surveillance Authority) laati selvityksen sijoitusrahastodirektiivin eli direktiivin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (85/611) sekä sen muuttamista koskevan neuvoston 22 päivänä maaliskuuta 1998 antaman direktiivin (88/220/ETY) täytäntöönpanosta ETA:an kuuluvissa EFTA-valtioissa. ESA esitti Suomelle eräitä huomautuksia, jotka on otettu huomioon 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetussa ja 1 päivänä elokuuta 1996 voimaantulleessa laissa sijoitusrahastolain muuttamisesta (583/1996). Samassa yhteydessä sijoitusrahastolakia muutettiin myös suomalaisten sijoitusrahastojen kansainvälisen kilpailukyvyn varmistamiseksi sekä eräiden Euroopan parlamentin ja neuvoston kesällä 1995 antaman direktiivin 95/26/EY luottolaitosalan direktiivien 77/780/ETY ja 89/646/ETY, vahinkovakuutusalan direktiivien 73/239/ETY ja 92/49/ETY, henkivakuutusalan direktiivien 79/267/ETY ja 92/96/ETY, sijoituspalveluyritysten alan direktiivin 93/22/ETY, sijoituspalveludirektiivi, sekä arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavien yritysten (yhteissijoitusyritysten) alan direktiivin 85/611/ETY muuttamisesta toiminnan vakauden valvonnan tehostamiseksi edellyttämät muutokset on saatettu sijoitusrahastolaissa voimaan 5 päivänä joulukuuta 1996 annetussa ja 15 päivänä joulukuuta 1996 voimaantullessa lainmuutoksessa (951/1996). Valtiovarainministeriö on antanut 1 päivänä lokakuuta 1996 sijoitusrahastolain 57 §:n perusteella päätöksen rahastoesitteestä, joka on tullut voimaan 15 päivänä lokakuuta 1996 ja jossa määritetään rahastoesitteen vähimmäissisältö. Rahoitustarkastus on puolestaan antanut sijoitusrahastolain ja rahoitustarkastuslain (503/1993) perusteella neljä määräystä, jotka koskevat sijoitusrahaston raportointia rahoitustarkastukselle (205.2), rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilinpäätöstä (205.1 ja 205.3) sekä sijoitusrahaston varojen sijoittamisesta vakioituihin ja muihin johdannaissopimuksiin (205.4). Lisäksi HEX Oy, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiön arvopaperipörssiä koskevan ohjesäännön C osan 1.2 kohtaan on otettu määräykset sijoitusrahastoluettelon ylläpitämisestä pörssissä.

Sijoitusrahastolaki on hieman yli 10 vuotta vanha, mutta se on kokenut jo kaksi suurta

osauudistusta, mikä vuoksi sen rakenne ei enää ole täysin johdonmukainen. Lisäksi eräiden sijoitusrahastodirektiivin pakottavien säännösten täytäntöönpanon täsmentäminen, yhteisen valuutan mukaantuoma uusi kilpailuasetelma sekä sijoitusrahastotoiminnan nopean kehityksestä johtuva tarve selkeyttää toiminnan rajoja ja osapuolten velvollisuuksia ovat aiheuttaneet paineen sijoitusrahastolain muuttamiseksi. Edellä kuvatusta johtuen tämä ehdotetaan tapahtuvaksi kumoamalla voimassa oleva sijoitusrahastolaki ja säätämällä uusi sijoitusrahastolaki, jossa otetaan huomioon havaitut epäkohdat.

2. Nykytila

Sijoitusrahastojen kehitys

Sijoitusrahastosijoittaminen alkoi Suomessa 1980-luvun puolivälin jälkeen, kun sijoitusrahastolaki tuli voimaan ja ensimmäiset rahastoyhtiöt perustettiin. Talouden heikko kehitys ja osakemarkkinoiden jyrkkä pudotus 1990-luvun alussa hidastivat oleellisesti sijoitusrahastosijoittamisen yleistymistä. Huolimatta sijoitusrahastojen viimeaikaisesta kasvusta niiden arvo on edelleen kansainvälisessä vertailussa alhaisella tasolla. Muissa maissa, kuten Ruotsissa ja Tanskassa, sijoitusrahastosijoittamisen kasvun taustalla ovat olleet ennen muuta verotukselliset tekijät, joiden avulla piensijoittajia on kannustettu sijoitusrahastosäästämiseen. Suomessa vastaaviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty. Rahastoyhtiöiden hallinnoimat sijoitusrahastot eivät ole Suomessa verovelvollisia, mikä tarkoittaa sitä, että niiden varoja voidaan ilman veroseuraamuksia ostaa ja myydä. Mahdolliset veroseuraamukset aiheutuvat rahasto-osuudenomistajalle vasta, kun tämä myy rahasto-osuutensa tai saa tuottoa rahasto-osuudelleen. Vastaavaa menettelyä sovelletaan myös esimerkiksi Yhdysvalloissa. Rahasto-osuudet ovat varallisuusverotuksessa veronalaista omaisuutta rahasto-osuudenomistajalle.

Sijoitusrahastolain 1 päivänä elokuuta 1996 voimaan tullut muutos paransi suomalaisten sijoitusrahastojen kilpailuedellytyksiä. Ensimmäiset merkit sijoitusrahastosijoittamisen suosion kasvusta nähtiin loppusyksystä 1996 ja vuoden 1997 alkupuolella, kun Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo nousi 6 miljardista markasta yli 18 miljardiin markkaan. Vuoden 1997 jälkipuolen laskukehitys osoittautui väliaikaiseksi sijoitusrahastojen arvon noustua vuoden 1998 toukokuuhun mennessä yli 27 miljardiin markkaan.

Taulukko 1. Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen kehitys vuodesta 1992.

	Rahaston arvo, mmk	Omistajien lukumäärä
1992	580	
1993	3 700	49 100
1994	6 200	64 300
1995	5 200	58 100
1996	11 600	61 600
1997	18 600	92 500
1998 (heinäkuu)	28 300	165 000

Vuonna 1996 alkanut kasvukehitys on kohdistunut pääasiassa niin kutsuttuihin lyhyen koron rahastoihin. Kyseisiä sijoitusrahastoja käyttävät pääasiassa yritykset ja institutionaaliset sijoittajat sijoitustoiminnassaan sekä riskien- ja kassanhallinnassaan. Runsaassa vuodessa nettomerkinnät lyhyen koron rahastoihin kasvoivat parhaimmillaan yli seitsemään miljardiin markkaan. Huhtikuussa 1998 niiden arvo oli runsaat viisi miljardia markkaa. Vuoden 1998 alun kasvu kohdistui pääasiassa muihin rahastotyyppeihin ja erityisesti kansainvälisesti sijoittaviin sijoitusrahastoihin. Toisaalta kasvu on johtunut myös osakekurssien voimakkaasta kasvusta. Vuoden 1998 alkupuolen kehityksessä on huomionarvoista se, että rahasto-osuudenomistajien lukumäärä on voimakkaasti kasvanut. Tämä on johtunut erityisesti alkavasta kotitalouksien suosiosta sijoitusrahastosäästämiseen.

Suomeen oli rekisteröity vuoden 1998 huhtikuussa 16 rahastoyhtiötä, joiden hallinnoitavana oli yhteensä 90 kotimaahan rekisteröityä sijoitusrahastoa. Heinäkuussa 1998 rahastoyhtiöitä oli 20 ja valtioneuvostossa oli vireillä yksi toimilupahakemus. Kotimaisten sijoitusrahastojen lisäksi Suomessa toimii Euroopan unionin sijoitusrahastodirektiivin mukaisia ulkomaisia yhteissijoitusyrityksiä, jotka markkinoivat rahasto-osuuksiaan Suomessa yhden toimiluvan periaatteen nojalla. Vain muutamalla sijoitusrahastodirektiiviin soveltamisalan ulkopuolelle jäävällä Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai niin kutsutussa kolmannessa valtiossa rekisteröidyllä yhteissijoitusyrityksellä on lupa markkinoida osuuksiaan Suomessa. Suomes-

sa markkinoidaan kaikkiaan 22 ulkomailla rekisteröidyn yhteissijoitusyrityksen hallinnoimia yhteensä noin 250 sijoitusrahastoa.

Markkinaosuudet rahastoyhtiöiden välillä ovat jakautuneet siten, että neljän suurimman rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen osuus kaikkien Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen markkina-arvosta on yli 70 prosenttia. Asiakkaiden lukumäärällä mitattuna pankkien omistamien rahastoyhtiöiden hallinnoimien sijoitusrahastojen markkina-osuudet ovat selvästi suurimmat.

Kotitalouksien varoja oli vuoden 1997 lopussa kanavoitunut talletuksiin, suoraan osakkeisiin, sijoitusrahastoihin, joukkovelkakirjalainoihin sekä henki- ja eläkevakuutustuotteisiin yhteensä noin 380 miljardia markkaa. Kotitalouksien varallisuustutkimusten perusteella voidaan arvioida, että pankkitalletukset muodostavat edelleen pääosan eli noin 60 prosenttia kotitalouksien rahoitusvarallisuudesta.

Kotitalouksien sijoituskäyttäytyminen on pysynyt arvopaperimarkkinoiden kehittymisestä huolimatta konservatiivisena. Erityisesti kotitalouksien sijoitusrahastojen kautta tapahtuva epäsuora osakesijoittaminen on kansainvälisessä vertailussa vähäistä. Yksityisten rahasto-osuudenomistajien määrä vaihtelee sijoitusrahastotyypin mukaan, mutta yksityisen omistusosuuden voidaan arvioida olevan hieman alle 40 prosenttia sijoitusrahastojen kokonaisarvosta eli noin 10 miljardia markkaa, kun vastaava osuus esimerkiksi Yhdysvalloissa on lähes 80 prosenttia. Vuoden 1998 alkupuolen kehityksessä on huomionarvoista rahasto-osuudenomistajien lukumäärän voimakas kasvu. Vuoden 1998 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana rahasto-osuudenomistajien lukumäärä nousi yli 60 000 rahasto-osuudenomistajalla. Suomeen rekisteröidyissä rahastoissa oli heinäkuussa 1998 yli 165 000 osuudenomistajaa, joista arviolta noin 130 000 oli kotitalouksia, kun vastaavat luvut olivat vielä huhtikuussa noin 126 000 rahasto-osuudenomistajaa ja noin 100 000 kotitaloutta.

Kotitalouksista karkeasti arvioiden 4 prosentilla on omistuksessaan rahasto-osuuksia. Noin 15 prosentilla eli noin 360 000 kotitaloudella on suoraan omistuksessaan pörssiosakkeita. Tämä vastaa arviolta noin 50—55 miljardia markkaa. Kotitalouksien keskimääräiset omistusosuudet ovat kuitenkin markkamääräisesti melko pieniä. Joukkovelkakirjoja kotitalouksilla arvioidaan olevan noin 45 miljardin markan arvosta ja vakuutussäästöjä noin 50 miljardin markan arvosta.

Kansainvälinen vertailu

Rahastosijoittamisen kasvu on ollut kansainvälisesti erittäin voimakasta 1990-luvulla. Euroopan unionin jäsenvaltioissa sijoitusrahastojen arvo yli kolminkertaistui vuosina 1990—1997 ja niiden yhteenlaskettu arvo oli vuoden 1997 lopussa noin 10 500 miljardia markkaa eli noin 17 kertaa Suomen bruttokansantuote. Yhdysvalloissa vuosina 1990—1997 sijoitusrahastojen arvo kasvoi 1 067 miljardista dollarista 4 490 miljardiin dollariin eli yli nelinkertaisesti. Yhdysvaltioihin, muihin pohjoismaihin ja Euroopan unionin jäsenvaltioihin verrattuna rahastosijoittaminen on Suomessa vielä erittäin alhaisella tasolla. Kun Suomessa kotitalouksien rahoitusvarallisuudesta noin yksi prosentti oli sijoitusrahastoissa vuonna 1996, Länsi-Euroopan valtioissa vastaava osuus oli keskimäärin 10 prosenttia.

Euroopan unionin alueella toimi vuoden 1997 lopussa noin 16 500 sijoitusrahastoa ja yhteissijoitusyritystä. Näiden sijoitusrahastojen suuri määrä kuvastaa hyvin alan kilpailupotentiaalia yhteiseen valuuttaan siirryttäessä. Sijoitusrahastosijoittamisen merkitys on erityisen suuri Ranskassa, Luxembourgissa ja Iso-Britanniassa. Vuoden 1997 lopussa Ruotsiin rekisteröityjen sijoitusrahastojen lukumäärä oli 344, Tanskaan rekisteröityjen 222 ja Norjaan rekisteröityjen 233. Näiden sijoitusrahastojen lisäksi kyseisissä valtioissa markkinoitiin myös muista valtioista peräisin olevien yhteissijoitusyritysten osuuksia. Yhdysvalloissa oli puolestaan vuoden 1997 lopussa 6778 sijoitusrahastoa.

Sijoitusrahastosijoittaminen on kansainvälisesti yleisin sijoitusvaihtoehto pankkitalletuksille. Talletuskantaan suhteutettuna sijoitusrahastosijoittaminen on Suomessa noin kaksi kertaa alhaisempaa kuin Tanskassa ja Norjassa sekä seitsemän kertaa alhaisempaa kuin Ruotsissa. Tämä kuvastaa hyvin sitä, että pankkitalletusten merkitys on Suomessa yleisölle suhteellisesti vielä erittäin suuri huolimatta niiden alhaisemmasta tuottotasosta.

Taulukko 2. Sijoitusrahastojen määrä eräissä Euroopan maissa vuoden 1997 lopussa.

	Rahastojen lukumäärä	Osake-rahastot	Pitkän-koron-rahastot	Seka-rahastot	Lyhyen-koron-rahastot
Suomi	81	32	18	16	15
Ruotsi	344	231	81	32	
Norja	233	101	64	25	43
Tanska	222	144	74	4	
Belgia	458	282	114	51	29
Itävalta	625	107	281	237	
Kreikka	162	32	66	27	35
Italia	626	237	188	53	79
Ranska	5 836	1 064	1 584	1 820	1 368
Saksa	717	302	201	77	35
Espanja	1 458	292	685	279	200
Portugali	163	36	51	14	38
Iso-Britannia	1 455	1 179	145	98	33
Irlanti	260	122	41	60	37
Alankomaat	179	93	50	17	15
Luxembourg	3 758	1 452	1 590	395	321
EU yhteensä	16 342	5 585	5 269	3 180	2 207

Taulukko 3. Sijoitusrahastojen arvo Euroopassa vuoden 1997 lopussa ecuissa.

	Rahastojen arvo, mrd. ecua
Ranska	454
Luxembourg	343
Iso-Britannia	213
Italia	183
Espanja	162
Saksa	134
Alankomaat	53
Irlanti	43
Ruotsi	42
Itävalta	41
Belgia	31
Kreikka	24
Portugali	14
Tanska	12
Suomi	3
EU yhteensä	1 750

Rahastosijoittamisen tulevaisuuden näkymiä

Sijoitusrahastojen varojen kasvun voidaan odottaa jatkuvan Suomessa muualla tapahtuneen kehityksen mukaisesti. Rakenteelliset tekijät, kuten sijoitusrahastolainsäädännön kehittäminen, määräaikaistalletusten veronhuojennuksen poistuminen, talletussuojan rajaaminen sekä yksilöllisen eläkesäästämisen lisääntyminen ovat tekijöitä, jotka jatkossa todennäköisesti lisäävät sijoitusrahastojen suosiota. Vakuutusyhtiöt ovat lisäksi ryhtyneet tarjoamaan sijoitussidonnaisia vakuutustuotteita, joihin sijoitetut varat kanavoidaan sijoitusrahastoihin. Sijoitussidonnaisten vakuutusten suosio on kuitenkin ollut toistaiseksi vähäinen.

Sijoitusrahastosijoittamisen vähäisenä pysynyt merkitys on yksi keskeinen Suomen markkinoihin liittyvä erityispiirre. Esimerkiksi muissa pohjoismaissa sijoitusrahastojen suhteellinen merkitys ja niiden lukumäärä on suurempi kuin Suomessa. Useista muista valtioista poiketen rahasto-osuuksiin sijoittamista ei Suomessa ole kannustettu samoin keinoin kuin monia rahasto-osuuksille vaihtoehtoisia sijoituskohteita. Viimeaikainen sijoitusrahastojen lukumäärän ja niiden koon kasvu on merkki sijoitusrahastosijoittamisen suhteellisen merkityksen korostumisesta myös Suomessa.

Sijoitusrahastojen sääntövahvistushakemus-

ten määrä on ollut nopeassa kasvussa ja saman kehityksen voidaan odottaa jatkuvan tai jopa kiihtyvän lähitulevaisuudessa. Erityisesti erilaisten erikoissijoitusrahastojen sääntöjen vahvistamista koskevien hakemusten määrän voidaan odottaa lisääntyvän, mikä osaltaan johtuu siitä, että sijoitusrahastodirektiivin sijoitusrajoitukset täyttäviä sijoitusrahastoja on markkinoilla jo huomattava määrä, mikä tulee lisääntymään entisestään yhteiseen valuuttaan siirryttäessä. Kotitalouksien sijoitustottumuksien muuttumista nopeuttavana tekijänä voidaan nähdä jatkossa rahastoyhtiöiden lisääntyvä markkinointi kilpailun kiristyessä ja toisaalta vaihtoehtona pankkitalletuksille.

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Sijotusrahastosijoittamista ottaen huomioon sen oikeudellinen rakenne sekä siihen kohdistuva valvonta voidaan pelkistetysti kuvata seuraavasti:

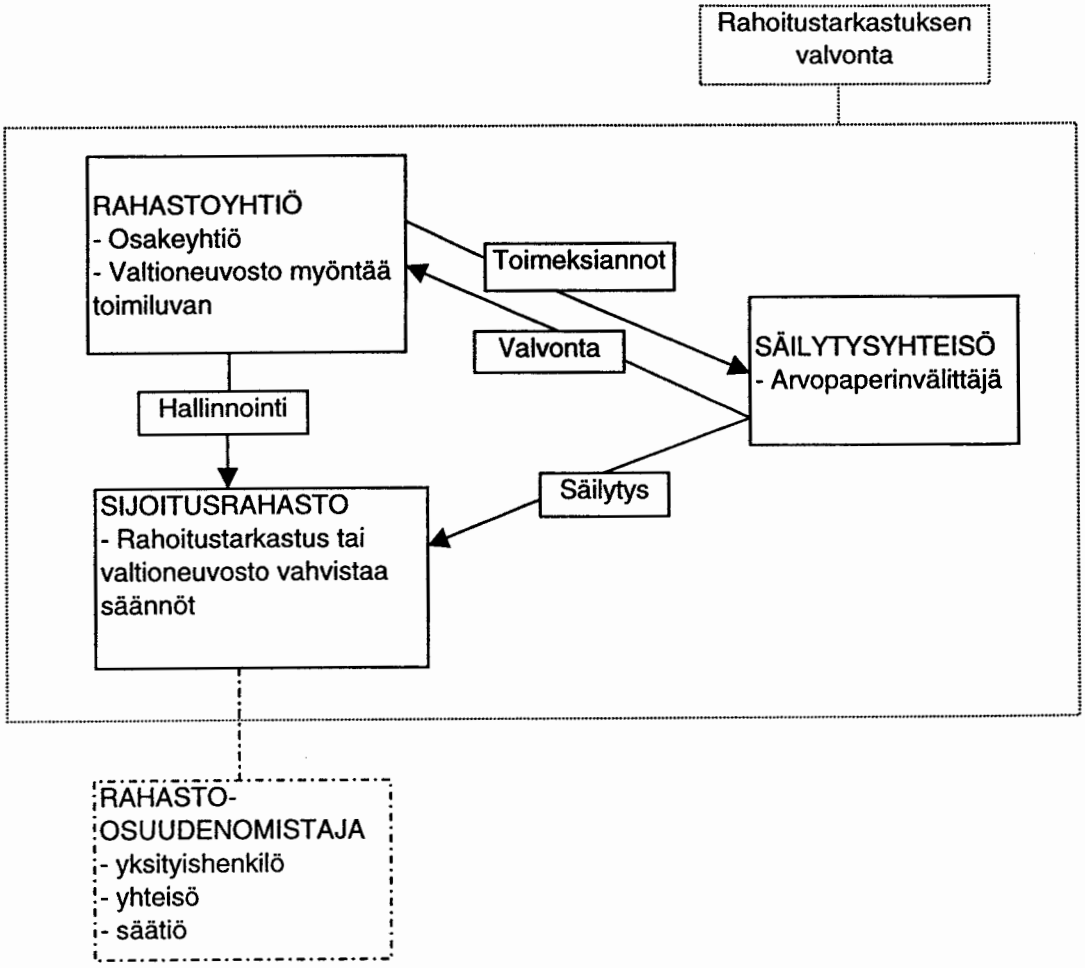

Sijoitusrahasto

Sijoitusrahastolla tarkoitetaan varojen kokonaisuutta, joka koostuu pääasiallisesti arvopapereista, ja jonka omistavat siihen varojaan sijoittaneet henkilöt, yhteisöt ja säätiöt. Sijoitusrahastotoiminta on määritelmän mukaisesti rajoittamattomalta sijoittajien joukolta kerättyjen varojen yhteistä sijoittamista. Sijoitusrahastossa on pääsäännön mukaan oltava vähintään 50 rahasto-osuudenomistajaa ja sen vähimmäisvarallisuus on 10 miljoonaa markkaa.

Rahasto-osuudenomistajan oikeudet ja velvollisuudet sijoitusrahastossa sekä suhteessa rahastoyhtiöön, joka hallinnoi sijoitusrahaston varoja ja siten edustaa rahasto-osuudenomistajia, määräytyvät sijotusrahastolain, sen perusteella annettujen viranomaisääräysten ja sijoitusrahaston sääntöjen mukaan. Sijoitusrahastolle on ominaista se, että rahasto-osuudenomistajalla on oikeus muita rahasto-osuudenomistajia kuulematta luopua rahasto-osuudestaan tai muutoin määrätä siitä. Vastaavasti rahasto-osuudenomistajaksi päästään muita rahasto-osuudenomistajia kuulematta. Rahasto-osuudesta luovutettu osuustodistus on arvopaperimarkkinalain (495/1989) mukaan arvopaperi ja sen luovutukseen ja panttaukseen sovelletaan velkakirjalain (622/1947) säännöksiä juoksevista velkakirjoista. Rahasto-osuudenomistajalla on aina oikeus vaatia osuutensa lunastamista sijoitusrahaston varoista.

Omistus on sijoitusrahastossa määräosaista. Jokainen rahasto-osuudenomistaja omistaa rahasto-osuuksiensa määrän suhteessa jokaista sijoitusrahastoon kuuluvaa sijoituskohdetta ja varojen lisäys jakautuu rahasto-osuudenomistajien kesken ennen lisäystä vallinneen omistusosuussuhteen mukaisesti. Varojen vähentyminen kohdistuu omistusosuuksiin käänteisesti vastaavalla tavalla. Kukaan rahasto-osuudenomistaja ei omista mitään konkreettista osaa sijoitusrahaston varoista.

Rahasto-osuudenomistajan oikeusasema käsittää sekä hallinnoimis- että varallisuusoikeudellisia oikeuksia. Hallinnoimisoikeudet toteutuvat puhe- ja äänioikeutena rahasto-osuudenomistajien kokouksessa. Edellytyksenä on, että rahasto-osuus on asianmukaisesti rekisteröity. Varallisuusoikeuksiin puolestaan kuuluvat lähinnä oikeus tuotto-osuuteen, joka perustuu mahdolliseen sijoitusrahaston varojen arvonnousuun ja sijoitusrahaston varoille kertyneeseen tuottoon tiettynä sijoitusrahaston säännöissä määriteltynä ajanjaksona, sekä oikeus saada jako-osuus sijoitusrahaston lakkauttamisen yhteydessä. Sijoitusrahastosta riippuen tuotto-osuus joko jaetaan vuosittain rahasto-osuudenomistajille tai se jätetään kasvattamaan sijoitusrahaston varojen määrää niiden rahasto-osuudenomistajien eduksi, jotka omistavat kasvuosuuksia. Rahasto-osuudenomistajat eivät vastaa henkilökohtaisesti sijoitusrahaston velvoitteista yli tarkasteluhetken rahasto-osuusomistuksensa määrän kysymyksessä olevassa sijoitusrahastossa.

Rahastoyhtiö ja sen tehtävät

Sijoitusrahastoa hallinnoi valtioneuvostolta toimiluvan saanut rahastoyhtiö, joka on suomalainen osakeyhtiö, jolla on pääkonttori Suomessa. Rahastoyhtiö hankkii yleisöltä varoja ja sijoittaa niitä laatimiensa ja viranomaisten vahvistamien sääntöjen mukaan rahasto-osuudenomistajien puolesta. Rahastoyhtiö toimii omissa nimissään sijoittajien eli rahasto-osuudenomistajien puolesta ja käyttää sijoitusrahaston varoihin liittyviä oikeuksia.

Rahastoyhtiön toimilupa voidaan laajentaa koskemaan sijoitusrahastotoimintaan olennaisesti liittyvä toiminta. Harkinta on tapauskohtaista ja olennaista on, ettei rahastoyhtiön päätehtävän katsota kärsivän tällaisesta muusta toiminnasta. Valtioneuvoston päätöksissä on korostettu, että sijoitusrahastotoimintaan olennaisesti liittyvän toiminnan kustannuksia ei saa vyöryttää rahastoyhtiön hallinnoimilta sijoitusrahastoilta perittäviin hallinnointipalkkioihin. Toistaiseksi lupa on myönnetty sellaisen arvonlaskentapalvelun tarjoamiseen, jossa on käytetty hyväksi sijoitusrahastotoiminnasta ylijäävää tietoteknistä suorityskykyä. Lupa on myös saatu muiden rahastoyhtiöiden tai yhteissijoitusyritysten osuuksien sekä saman konsernin varainhoitopalveluiden markkinoimista varten, mitä on pidetty sellaisena sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 16 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuna oheispalveluna, joka ei edellytä sanotussa laissa tarkoitettua toimilupaa. Ainoastaan sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston rahasto-osuuksia tai yhteissijoitusyrityksen osuuksia on voitu automaattisesti markkinoida sanotun luvan perusteella. Tämä johtuu siitä, että

muiden yhteissijoitusyritysten osuuksia voidaan markkinoida ainoastaan valtioneuvoston erillisellä luvalla, joka edellyttää tapauskohtaista tarkastelua. Markkinoidessaan osuuksia rahastoyhtiö ei ole voinut ottaa haltuunsa asiakkaiden varoja. Käytäntö on yhdenmukainen rahastoyhtiön päätehtävän kanssa. Osuuksien markkinointi pitää sisällään huolehtimisen järjestelyistä maksujen suorittamiseksi osuudenomistajille, osuuksien merkintöjen ja lunastusten järjestämisen sekä sellaisten asiakirjojen ja tietojen pitämisen saatavilla, jotka yhteissijoitusyritys on velvollinen julkistamaan Suomessa.

Rahastoyhtiön toimilupaa hakevat lain mukaan rahastoyhtiön perustajat. Käytännössä luvanhakijana on myös usein ollut rekisteröity yhtiö, jonka yhtiöjärjestys on muutettu vastaamaan rahastoyhtiölle asetettuja edellytyksiä. Rahastoyhtiöltä edellytetään luotettavaa hallintoa, jonka on lain mukaan katsottu täyttyvän, jos rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat riittävän hyvämaineisia ja jos heillä on katsottu olevan tehtäviensä hoitamisessa tarvittava kokemus. Säännöstä on tulkittu siten, että hakemukseen on liitettävä sijoituspalveluyrityksen toimilupahakemuksen yhteydessä annettavaa valtionvarainministeriön päätöksessä sijoituspalveluyrityksen toimilupahakemuksen sisällöstä (675/1996) tarkoitettua selvitystä vastaava selvitys rahastoyhtiön hallituksen jäsenistä, toimitusjohtajasta ja näiden sijaisista. Rahastoyhtiön toimilupamenettelyyn tai sen jatkuvaan valvontaan ei sisälly omistajavalvontaa.

Rahastoyhtiön taloudellisten toimintaedellytysten katsotaan täyttyvän, kun rahastoyhtiön osakepääoma on vähintään miljoona markkaa. Rahastoyhtiön osakepääomaa on kuitenkin korotettava siten, että se on vähintään yksi sadasosa rahastoyhtiön hallinnoitavana olevien varojen määrästä. Osakepääoma ei ole välttämätöntä korottaa, kun se on saavuttanut kymmenen miljoonan markan määrän.

Toimilupa voidaan peruuttaa, mikäli rahastoyhtiö toimii lain tai sen nojalla annettujen viranomaismääräysten vastaisesti, hallinnoimansa sijoitusrahaston sääntöjen vastaisesti tai jos se ei täytä toimiluvan myöntämistä koskevia vaatimuksia. Eräissä luonteeltaan vakavammissa lainrikkomuksissa toimiluvan peruuttaminen ei ole harkinnanvaraista ja se johtaa toimenpiteenkohteena olevan yhtiön lakkauttamiseen.

Rahastoyhtiöllä on oikeus käyttää hallinnointi- ja markkinointipalveluja, jos niistä on otettu määräys sijoitusrahaston sääntöihin. Aina ei ole tarkoituksenmukaista, että rahastoyhtiö hoitaa kaikki sijoitusrahaston hallinnointiin liittyvät tehtävät itse. Esimerkiksi silloin, kun sijoitusrahaston varoja on tarkoitus sijoittaa sellaisilla markkinoilla, joista parhaimman asiantuntemuksen katsotaan olevan rahastoyhtiön ulkopuolella, rahasto-osuudenomistajien edun mukaista saattaa olla, että tarvittava asiantuntemus hankitaan ulkopuoliselta palveluntarjoajalta. Rahoitustarkastus on tulkintakäytännössään katsonut, että rahastoyhtiöllä on eräitä sellaisia tehtäviä, joita ei voida ulkoistaa. Nämä ovat rahasto-osuusrekisterin pitäminen ja rahasto-osuuden arvonlaskenta. Sitä vastoin esimerkiksi kirjanpito-, salkunhoito- ja, kuten edellä kuvattiin, sijoitusneuvontapalveluja on voitu hankkia alihankintana. Salkunhoitopalveluita on voitu käytännössä ostaa ainoastaan sellaisilta ammattimaisilta palveluntarjoajilta, jotka ovat rahoitustarkastuksen tai sitä vastaavan ulkomaisen toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa. Rahastoyhtiö on vastuussa alihankkijoistaan suhteessa rahasto-osuudenomistajiin.

Rahasto-osuudenomistajien kokous ja edustajisto

Sijoitusrahastolla on rahasto-osuudenomistajien kokous, jonka tehtävistä säädetään laissa ja määrätään sijoitusrahaston säännöissä. Sijoitusrahastolain mukaan rahasto-osuudenomistajien kokouksen tehtävänä on valita rahastoyhtiön hallituksen jäsenistä vähintään yksi kolmasosa sekä vähintään yksi tilintarkastaja huolehtimaan rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilintarkastuksesta. Lisäksi sijoitusrahastoa kohdanneesta vahingosta johtuvan vahingonkorvauskanteen nostamisesta päättää pääsäännön mukaan rahasto-osuudenomistajien kokous.

Rahasto-osuudenomistajienkokoukseen sovelletaan yhdistyksen kokoukseen sovellettavaa menettelyä, jollei sijoitusrahaston säännöissä ole muuta määrätty. Sijoitusrahaston säännöillä voidaan siten sivuuttaa yhdistyslain (503/1989) säännökset. Yhdistyslain 4 ja 5 luvussa säädetään yhdistyksen jäsenten päätösvallasta ja päätöksenteosta. Pääsäännön mukaan rahasto-osuudenomistajien päätösvaltaa käytetään rahasto-osuudenomistajien kokouksessa, mutta sijoitusrahas-

ton säännöissä voidaan määrätä, että erikseen mainituissa asioissa päätöksenteko tapahtuu erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse. Jos päätösentekoa ei ole järjestetty erillisessä tilaisuudessa tai postitse, rahasto-osuudenomistajalla on oikeus vaatia rahastoyhtiön hallitukselta tällaisen päätöksenteon järjestämistä. Viime kädessä lääninhallitus oikeuttaa hakijan järjestämään äänestystilaisuuden tai postiäänestyksen sijoitusrahaston kustannuksella taikka velvoittaa rahastoyhtiön hallituksen siihen sakon uhalla. Lääninhallituksella ei kuitenkaan ole mahdollisuutta velvoittaa rahastoyhtiötä järjestämään rahasto-osuudenomistajien kokousta tai antaa hakijalle oikeutta tällaisen kokouksen koollekutsumiseen.

Rahasto-osuudenomistajien kokouksen puheenjohtajan on yhdistyslain mukaan pidettävä kokouspöytäkirjaa tehdyistä päätöksistä. Yhdistys- tai sijoitusrahastolaki eivät kuitenkaan anna ohjetta siitä, miten puheenjohtaja valitaan, joten siitä on määrättävä sijoitusrahaston säännöissä. Yhdistyslaissa on säännökset pöytäkirjan laatimisesta posti- tai muun äänestysmenettelyn yhteydessä sekä pöytäkirjan tarkastamisesta yleensä. Rahasto-osuudenomistajalla on pyynnöstä oikeus saada pöytäkirjat nähtäväksi.

Rahasto-osuudenomistajien kokous kutsutaan sijoitusrahastolain mukaan koolle siten kuin sijoitusrahaston säännöissä määrätään. Sijoitusrahaston säännöissä on lisäksi mainittava rahasto-osuudenomistajien kokouksen aika sekä kokousten kokoonkutsuja ja kutsumistapa. Säännöissä on vielä mainittava, miten ja millä perusteella rahasto-osuuden omistajien valitsemat rahastoyhtiön hallituksen jäsenet valitaan. Kokouskutsussa on yhdistyslain mukaan mainittava kokouksen aika ja paikka ja edellytyksenä on, ettei rahastoyhtiön hallitukseen voida valita rahasto-osuudenomistajien valitsemia edustajia, jollei asiasta ole mainittu kokouskutsussa. Vastaavasti on meneteltävä valittaessa tilintarkastajia rahasto-osuudenomistajien kokouksessa.

Sijoitusrahastolain mukaan jokainen rahasto-osuus tuottaa yhden äänen rahasto-osuudenomistajien kokouksessa. Eräiden rahasto-osuudenomistajien äänivallankäyttö on kuitenkin estetty nimenomaisella säännöksellä. Tällaisia rahasto-osuudenomistajia ovat sijoitusrahastoa hallinnoivan rahastoyhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvat eläkesäätiöt ja -kassat. Lisäksi sijoitusrahastolaissa säädetään erityisestä äänileikkurista, jonka seurauksena kukaan ei saa äänestää yli viidellä sadasosalla rahasto-osuudenomistajien kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Äänileikkurin tarkoituksena on varmistaa, että eri rahasto-osuudenomistajaryhmien edut voidaan ottaa huomioon päätöksenteossa.

Yhdistyslain esteellisyyssäännöksistä johtuu, ettei rahasto-osuudenomistajalla ole oikeutta äänestää tai muutoin osallistua päätöksentekoon asiassa, jossa hänen yksityinen etunsa on ristiriidassa rahasto-osuudenomistajien edun kanssa. Säännöstä on sovellettava myös rahasto-osuudenomistajan asiamieheen tai edustajaan, jos tällaisen käyttöoikeudesta on nimenomaisesti määrätty sijoitusrahaston säännöissä. Avustajan käyttäminen rahasto-osuudenomistajien kokouksessa on ollut tulkinnanvaraista. Yhdistyslaki ei säädä oikeudesta avustajan käyttämiseen, minkä vuoksi avustajan käyttäminen on saatettu kieltää.

Asiat ratkaistaan rahasto-osuudenomistajien kokouksessa enemmistöpäätöksillä. Äänten mennessä tasan puheenjohtajan ääni ratkaisee ja posti- tai muussa äänestysmenettelyssä tulos ratkeaa arvalla. Vaaleissa noudatetaan enemmistövaalitapaa, jollei valinta ole yksimielinen tai jollei sijoitusrahaston säännöistä muuta ilmene. Posti- tai muuhun äänestysmenettelyyn sovelletaan suhteellista vaalitapaa, josta on otettava tarkemmat määräykset sijoitusrahaston sääntöihin. Siitä voidaan poiketa sijoitusrahaston sääntömääräyksellä. Kaikille päätösvallankäyttöön oikeutetuille on turvattava oikeus osallistua vaaliehdokkaiden asettamiseen. Yhdistyslaissa on lisäksi säännökset päätöksen julkistamisesta pätemättömäksi sekä päätöksen mitättömyydestä.

Sijoitusrahastolaissa ei säädetä mahdollisuudesta siirtää rahasto-osuudenomistajien kokouksen tehtäviä rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen rahasto-osuudenomistajien kokousten valitsemalle edustajistolle. Lain mukaan asiat ratkaistaan rahasto-osuudenomistajien kokouksessa. Tällaisia edustajistoja on kuitenkin käytännössä pidetty tarkoituksenmukaisina ja useassa rahastoyhtiössä on käytössä edustajisto.

Päätöksenteko rahastoyhtiön hallituksessa

Rahastoyhtiön hallituksessa asiat ratkaistaan yleisten yhtiöoikeudellisten periaatteiden mukaan muissa paitsi yhdessä tapauksessa. Sijoitusrahastolain 14 §:n mukaan si-

joitusrahaston varoihin kuuluvien osakkeiden tuottaman äänivallan käyttämisestä yhtiökokouksessa on päätettävä rahastoyhtiön hallituksessa kussakin tapauksessa erikseen. Päätöksessä on annettava ohjeet äänestämistä varten. Päätöstä ei säännöksen mukaan saa tehdä, elleivät rahasto-osuudenomistajien valitsemat rahastoyhtiön hallituksen jäsenet yhdy siihen.

Säilytysyhteisö ja sen tehtävät

Sijoitusrahaston varojen säilyttämisestä huolehtii säilytysyhteisö. Lisäksi säilytysyhteisöllä on eräänlainen valvontarooli, minkä vuoksi sen tehtävänä on huolehtia siitä, että rahastoyhtiön sijoitusrahaston puolesta suorittamissa rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskuissa ja lunastuksissa noudatetaan lakia ja sijoitusrahaston sääntöjä, että rahasto-osuuksien arvo lasketaan lain ja sijoitusrahaston sääntöjen mukaisesti, että sijoitusrahaston varoja koskeviin toimiin liittyvät maksut suoritetaan määräajassa ja että sijoitusrahaston tuotot käytetään lain ja sijoitusrahaston sääntöjen mukaisesti. Säilytysyhteisön on noudatettava rahastoyhtiön antamia määräyksiä, jolleivät ne ole lain tai sijoitusrahaston sääntöjen vastaisia ja hoidettava tehtävänsä itsenäisesti rahasto-osuudenomistajien edun mukaisesti. Säilytysyhteisöä ei saa vaihtaa ilman rahoitustarkastuksen lupaa.

Säilytysyhteisönä voi toimia arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettu arvopaperinvälittäjä, jolla on kotipaikka Suomessa tai joka on sijoittautunut Suomeen ja jolla on sääntömääräinen kotipaikka toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa arvopaperinvälittäjällä tarkoitetaan sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 4 §:ssä tarkoitettua sijoituspalveluyritystä, ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain (580/1996) 2 §:ssä tarkoitettua ulkomaista sijoituspalveluyritystä, luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 2 §:ssä tarkoitettua luottolaitosta sekä ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain (1608/1993) 2 §:ssä tarkoitettua luotto- ja rahoituslaitosta, joka yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaan tarjoaa sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettuja palveluja.

Sijoituspalveluyrityksellä tarkoitetaan suomalaista osakeyhtiötä, joka on saanut sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitetun toimiluvan. Jotta sijoituspalveluyritys voisi toimia säilytysyhteisönä, sen on toimilupansa perusteella voitava harjoittaa myös sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua toimintaa. Ulkomaisella sijoituspalveluyrityksellä tarkoitetaan sijoituspalveluista arvopaperimarkkinoilla annetussa neuvoston direktiivissä (93/22/ETY), jatkossa sijoituspalveludirektiivi, tarkoitettua palvelua ammattimaisesti harjoittavaa luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on saanut sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 9 ja 16 §:ssä tarkoitettua toimilupaa vastaavan toimiluvan muussa valtiossa kuin Suomessa. Kysymykseen tulevat vain ETA-valtiossa toimiluvan saaneet sijoituspalveluyritykset. Käytännössä säilytysyhteisönä toiminen edellyttää, että kotivaltiossa saatu toimilupa kattaa tai ei ainakaan estä säilytysyhteisönä toimimista vieraassa valtiossa.

Luottolaitoksella tarkoitetaan talletuspankkia ja muuta luottolaitoksista annetun lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä. Talletuspankkeja ovat liikepankit, säästöpankit, säästöpankkiosakeyhtiöt, osuuspankit, osuustoiminnalliset osakeyhtiömuotoiset pankit ja Leonia Pankki Oy. Luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 §:n mukaan luottolaitos saa harjoittaa lainkohdassa tarkoitettua toimintaa. Pykälän 9 kohdan mukaan luottolaitoksen toimintaa on arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta. Pykälän 13 kohdan mukaan luottolaitos voi harjoittaa muuta 1—12 kohdassa tarkoitettua toimintoihin verrattavaa toimintaa. Ulkomaisella luottolaitoksella puolestaan tarkoitetaan ulkomaista pankkia tai muuta yhteisöä, joka liiketoimintanaan vastaanottaa talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja myöntää luottoja omaan lukuunsa ja ulkomaisella rahoituslaitoksella luottolaitosta lukuun ottamatta sellaista yhteisöä, joka pääasiallisena liiketoimintanaan tarjoaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 §:n 2—10 kohdassa tarkoitettuja palveluja tai hankkii omistusosuuksia. Koska säilytysyhteisön tehtävät on tulkittu kuuluvan luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 §:n 9 kohdassa tarkoitetuksi arvopaperikaupaksi ja muuksi arvopaperitoiminnaksi, ulkomainen rahoituslaitos näyttäisi voivan toimia Suomessa säilytysyhteisönä. Sijoittautumisvaatimuksesta johtuu, että ulkomainen sijoituspal-

veluyritys ja luotto- tai rahoituslaitos voi toimia Suomessa säilytysyhteisönä ainoastaan sivukonttorin ominaisuudessa.

Heinäkuussa 1998 säilytysyhteisöistä kuusi oli suomalaisia luottolaitoksia ja kahdeksan suomalaisia sijoituspalveluyrityksiä. Yksi säilytysyhteisö oli ruotsalaisen luottolaitoksen Suomen sivukonttori ja yksi ruotsalaisen sijoituspalveluyrityksen Suomen sivuliike.

Rahoitustarkastus teki alkukeväästä 1998 säilytysyhteisötoimintaa koskevan teematarkastuksen, jonka tavoitteena oli selvittää, millä tavoin säilytysyhteisöt nykyisin hoitavat niille sijoitusrahastolaissa säädettyjä tehtäviä sekä varmistaa se, että kaikkien olemassa olevien sijoitusrahastojen osalta on voimassa lain edellyttämä ja sen vaatimukset täyttävä, rahoitustarkastuksen hyväksymä säilytysyhteisösopimus. Rahoitustarkastus havaitsi tarkastuksensa yhteydessä, että sijoitusrahastojen varat säilytetään säilytysyhteisöissä yleensä osana niiden normaalia säilytystoimintoa siten, ettei sijoitusrahastojen käsittely säilytysasiakkaina varsinaisesti poikkea muista säilytysasiakkaista.

Rahoitustarkastus kiinnitti myös huomiota niin kutsuttujen apusäilyttäjien (*subcustodian*) käyttöön osana sijoitusrahaston varojen säilyttämistä. Suoritetun tarkastuksen perusteella ilmeni, että säilytysyhteisöille on jossain määrin epäselvää, mitä tarkoitetaan sillä, että sijoitusrahastoon kuuluvat arvopaperit on säilytettävä yhdessä säilytysyhteisössä. Toisaalta lainsäädäntö vaikenee siitä, missä määrin säilytysyhteisöt voivat muiden kuin ulkomaisten arvopapereiden osalta käyttää apusäilyttäjiä. Käytännössä säilytysyhteisöt ovat antaneet huomattavan osan varojen säilytyksestä kotimaisille luottolaitoksille. Näin joutuvat toimimaan erityisesti sijoituspalveluyritykset ainakin käteisvarojen osalta, sillä sijoituspalveluyrityksellä ei ole oikeutta ottaa talletuksia vastaan. Myös arvo-osuusmuotoiset arvopaperit aiheuttavat usealle säilytysyhteisölle tarpeen käyttää muiden yhteisöjen palveluja. Tarkastuksessa ilmeni, että useat säilytysyhteisöt käyttävät ulkomaisten arvopapereiden apusäilyttäjänä sellaisia yhteisöjä, joita voimassa oleva laki ei salli. Rahoitustarkastus on kuitenkin katsonut, että säilytysyhteisöjen valitsemat toimintatavat ovat tältä osin käytännön syistä pääosin perusteltuja. Monissa tapauksissa on pidetty tarkoituksenmukaisempana, että säilytysyhteisö käyttää apunaan esimerkiksi kotimaisten luottolaitosten jo olemassa olevia apusäilyttäjäverkostoja, kuin että se itse ryhtyisi luomaan tällaista verkostoa. Monet säilytysyhteisöt ovat kooltaan ja säilytysvolyymiltään pieniä ja siten yksinään varsin heikossa neuvotteluasemassa suhteessa suuriin ulkomaisiin apusäilyttäjiin.

Rahoitustarkastuksen tekemien havaintojen perusteella säilytysyhteisöjen rahastoyhtiöihin kohdistaman valvonnan taso ja valvontatapa vaihtelevat erittäin paljon. Osa säilytysyhteisöistä suorittaa säännöllisiä valvontakäyntejä rahastoyhtiöihin, mutta osassa valvontatehtävä on mielletty osaksi konsernivastuuta, jonka toteuttamiseksi ei tehdä normaalista arvopaperisäilytyksestä poikkeavia toimenpiteitä. Erityisesti silloin, kun säilytysyhteisö ja rahastoyhtiö kuuluvat samaan konserniin, säilytysyhteisön on selvästi ollut vaikea hahmottaa oma itsenäinen roolinsa. Osa säilytysyhteisöistä ei ole mieltänyt säilytysyhteisön tehtäviin kuuluvaa erityistä valvontatehtävää, vaan toiminta on ollut luonteeltaan tavanomaista arvopapereiden ja muiden varojen säilyttämistä. Erityisenä ongelmana on lisäksi koettu se, että säilytysyhteisöllä ei ole varsinaisia keinoja puuttua rahastoyhtiön toimintaan, jos siinä huomataan puutteita. Lainsäädännössä ei anneta ohjetta siitä, miten säilytysyhteisön on toimittava, jos se havaitsee rahastoyhtiössä esimerkiksi vaarallisia työyhdistelmiä, puutteellisia toimintaohjeita tai näihin verrattavia tilanteita. Osa näistä voi liittyä sellaiseen rahastoyhtiön toimintaan, joka ei edellytä säilytysyhteisön myötävaikutusta, johon se voisi reagoida jättämällä noudattamatta annettua määräystä. Säilytysyhteisöt ovat kokeneet ongelmaksi myös sen, ettei voimassa oleva lainsäädäntö anna vastausta kysymykseen siitä, mikä merkitys on säilytysyhteisön rahastoyhtiölle antamalla huomautuksella väärinkäytöstilanteessa. Säilytysyhteisöllä ei ole keinoja pakottaa rahastoyhtiötä korjaamaan toimintansa puutteita. Toisaalta sääntely ei anna myöskään vastausta siihen, millaisin toimenpitein säilytysyhteisön voidaan katsoa täyttäneen oman valvontatehtävänsä ja vapautuvan mahdollisesta vahingonkorvausvastuusta.

Rahastoyhtiöiden ja säilytysyhteisöjen kesken solmitut säilytysyhteisösopimukset ovat keskenään hyvin erilaisia. Osa sopimuksista on laadittu selkeästi erikseen säilytysyhteisötehtävää varten, mutta osassa on käytetty yleistä säilytyssopimusta. Rahoitustarkastus on kuitenkin tulkintakäytännössään

omaksunut linjan, jonka mukaan pelkkää vakiomuotoista säilytyssopimusta ei voida pitää riittävänä säilytysyhteisön tehtävän kannalta. Rahoitustarkastus hyväksyy rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön välisen säilytyssopimuksen ja siihen tehdyt muutokset. Toimilupamenettelyn yhteydessä on toistaiseksi edellytetty, että säilytysyhteisön nimi ilmoitetaan valtioneuvostolle.

Kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus

Sijoitusrahaston ja rahastoyhtiön tilintarkastuksesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä säädetään sekä tilintarkastuslaissa (936/1994), kirjanpitolaissa (1336/1997) että sijoitusrahastolaissa. Tilintarkastuslaki on yleislaki, jossa säädetään tilintarkastajien kelpoisuusehdoista ja rekisteröinnistä, velvollisuudesta toimittaa tilintarkastus, tilintarkastuksen sisällöstä, tilintarkastajien riippumattomuudesta, tilintarkastusjärjestelmän ohjauksesta, kehittämisestä ja valvonnasta, muutoksenhausta valvontaelimen päätökseen sekä rangaistussäännöksistä ja vahingonkorvausvelvollisuudesta. Kirjanpitolaissa, joka on tullut voimaan 31 päivänä joulukuuta 1997, säädetään puolestaan varsinaisen kirjanpidon yleisperiaatteista ja tilinpäätöksestä. Rahastoyhtiö on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen sekä rahastoyhtiön että sen hallinnoimien sijoitusrahastojen osalta. Sijoitusrahastolaki täydentää erityislakina tilintarkastuslakia. Rahoitustarkastuksen määräykset täydentävät lisäksi sekä kirjanpitolakia että tilintarkastuslakia.

Sijoitusrahastolain mukaan rahastoyhtiön yhtiökokous valitsee sekä rahastoyhtiön että sen hallinnoitavana olevien sijoitusrahastojen tilintarkastusta varten vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille varamiehet. Lisäksi rahasto-osuudenomistajienkokous valitsee rahastoyhtiölle ja sen hallinnoimille sijoitusrahastoille vähintään yhden tilintarkastajan ja tälle varamiehen. Ainakin yhden tilintarkastajan on oltava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai hyväksytty tilintarkastusyhteisö. Lisäksi rahoitustarkastuksen velvollisuutena on nimittää eräissä tilanteissa kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja.

Rahoitustarkastus on antanut määräykset rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilinpäätöksen laatimisesta. Määräys sisältävät tuloslaskelman ja taseen kaavat sekä niiden täyttöohjeet. Sijoitusrahaston tilinpäätöksestä annettu määräys sisältää myös määräykset sijoitusrahaston tuloslaskelman ja taseen liitetiedoista. Tilinpäätöksen laatimisessa on määräyksen mukaan lisäksi noudatettava osakeyhtiölain (734/1978) sekä kirjanpitolain ja -asetuksen säännöksiä.

Normaalin tilintarkastustoiminnan ohella tilintarkastajan on jatkuvasti ja vähintään välittömästi ennen puolivuotiskatsauksen ja vuosikertomuksen julkistamista ja kaksi kertaa sanotun kertomuksen ja katsauksen välisenä aikana tarkastettava rahasto-osuuden arvonlaskennan oikeellisuus sekä se, että sijoitusrahastoa hoidetaan sen sääntöjen mukaisesti. Tarkastuksesta laaditaan kirjallinen kertomus, joka toimitetaan rahastoyhtiölle ja sen kautta rahoitustarkastukselle.

Sijoitusrahaston säännöt ja niiden vahvistaminen

Sijoitusrahaston säännöt vahvistaa valtioneuvosto tai rahoitustarkastus sijoitusrahastotyypistä riippuen. Valtioneuvosto vahvistaa erikoissijoitusrahastojen säännöt ja rahoitustarkastus vahvistaa pääsäännön mukaisesti sijoitusrahastodirektiivin edellytykset täyttävän sijoitusrahaston säännöt. Voimassa olevaa lakia on kuitenkin valtiovarainministeriön hallintopäätöskäytännössä tulkittu siten, että lyhyen koron rahastojen sääntömuutokset rahamarkkinarahastoiksi on vahvistanut valtioneuvosto pitäen kuitenkin voimassa sanottujen sijoitusrahastojen sijoitusrahastodirektiivinmukaisuuden. Valtioneuvosto myöntää lisäksi kaikissa tapauksissa rahastoyhtiölle luvan sijoittaa hallinnoimansa sijoitusorahaston kaikki varat yhden yksittäisen laissa tarkoitetun valtion, muun julkisyhteisön tai kansainvälisen järjestön liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin edellyttäen, että arvopaperit ovat peräisin riittävän monesta laissa määritellystä erillisestä liikkeeseenlaskusta.

Rahoitustarkastus ja Suomen Sijoitusrahastoyhditys r.y. ovat yhteistyössä valmistelleet sijoitusrahaston mallisäännöt, joilla pyritään muun muassa helpottamaan sijoitusrahastojen vertailtavuutta sijoituskohteena. Mallisäännöt luovat pohjan, jolle myös muiden kuin sijoiutusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen säännöt voidaan laatia.

Sijoitusrahaston varojen sijoittaminen

Sijoitusrahastolain mukaan sijoitusrahaston

varojen sijoittamisessa keskeisenä periaatteena on sijoitustoiminnasta aiheutuvien riskien hajauttaminen. Periaate soveltuu sekä sijoitusrahastodirektiivin mukaisiin sijoitusrahasto että erikoissijoitusrahastoihin, kuten kaikki sijoitusrahastoja koskevat säännökset, jollei toisin nimenomaisesti mainita.

Sijoitusrahastodirektiivin mukaisille sijoitusrahastoille on säädetty ne edellytykset, lähinnä tiettyä sijoituskohdetta koskevat enimmäisosuudet sijoitusrahaston varoista, joiden vallitessa riski katsotaan riittävästi hajautetuksi. Rahoitustarkastus seuraa määräyksessään sijoitusrahaston raportoinnista rahoitustarkastukselle tarkoitetulla tavalla kuukausittain sijoitusrahastojen sijoitusrajoitusten toteutumista käytännössä. Kuukausiilmoitus toimitetaan rahoitustarkastukselle kultakin kalenterikuukaudelta seuraavan kalenterikuukauden 15. päivään mennessä.

Sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa sekä kotimaisiin että ulkomaisiin arvopapereihin. Arvopaperin luonteesta riippuu, kuinka suuri osuus sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston kokonaisvaroista voidaan enimmäismääräisesti sijoittaa kuhunkin yksittäiseen kohteeseen. Arvopaperit jaetaan eri ryhmiin sillä perusteella, käydäänkö niillä julkisesti kauppaa Suomessa tai vastaavassa ulkomaisessa vaihdantajärjestelmässä vai ei. Toisaalta eräiden valtioiden, julkisyhteisöjen ja kansainvälisten järjestöjen liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin voidaan tarvittaessa sijoittaa kaikki sijoitusrahaston varat.

Hallintopäätöskäytännössä huomiota on kiinnitetty sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun säännellyn, säännöllisesti toimivan, tunnustetun ja yleisölle avoimen markkinapaikan käsitteen täytäntöönpanoon sijoitusrahastolaissa. Täytäntöönpanoa on pidetty epätäydellisenä, mikä on johtanut direktiivin suoran sovellettavuuden periaatteen soveltamiseen. Edellä todettiin, että sijoitusrahastolaissa viitataan arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:n määritelmään julkinen kaupankäynti, jossa puolestaan pannaan täytäntöön sijoituspalveludirektiivin säänneltyä markkinaa koskeva käsite. Sijoitusrahasto- ja sijoituspalveludirektiivin määritelmien on katsottu poikkeavan terminologisesti toisistaan, minkä vuoksi niiden aineellisen sisällön ei ole katsottu vastaavan toisiaan. Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettua määritelmää on pidetty joustavampana ja sen on katsottu pitävän sisällään ainakin sijoituspalveludirektiivissä tarkoitetun määritelmän.

Sijoitusrahastoilla on oikeus tehokkaan omaisuudenhoidon edistämiseksi sekä suojautuakseen valuuttakurssien vaihteluilta sijoittaa varojaan johdannaissopimuksiin, jos siitä on otettu maininta sijoitusrahaston sääntöihin. Säännöissä on lisäksi kuvattava sopimustyypit ja niiden käyttölaajuus, ne markkinat, joilla johdannaissopimuksilla on tarkoitus käydä kauppaa, optioyhteisö, jonka palveluksia on tarkoitus käyttää sekä riskinarvioimismenetelmät. Rahoitustarkastus on antanut 27 päivänä joulukuuta 1995 määräyksen sijoitusrahaston varojen sijoittamisesta vakioituihin ja muihin johdannaissopimuksiin. Määräys on sijoitusrahastolain 1 päivänä elokuuta 1996 voimaantulleen muutoksen vuoksi vanhentunut. Sitä on kuitenkin pidetty ohjeellisena ainakin sijoitusrajoitusten laskemista koskevilta periaatteilta. Niissä todetaan, että sijoitusrahaston pääasiallinen toimintamuoto ei saa olla johdannaissopimuksiin sijoittaminen. Johdannaissopimuksilla ei voida myöskään poiketa sijoitusrahaston sijoitusrajoituksista, minkä vuoksi johdannaissijoitukset lasketaan yhteen käteissijoitusten kanssa heti, kun johdannaistiliasema on otettu. Johdannaisten avulla ei lisäksi ole sallittua lukita sijoitusrahaston sijoituksia sallittuihin rajoihin. Yrityskohtaista riskiä laskettaessa käteispositio lasketaan yhteen johdannaisposition kanssa käyttäen todellisia delta-arvoja. Johdannaisten delta-arvoina on käytettävä arvoja, jotka saadaan optioiden markkinahinnoista ja jotka ovat saatavilla esimerkiksi markkinapaikkojen kaupankäyntijärjestelmistä. Markkinahintojen puuttuessa on mahdollista käyttää optioiden teoreettisia hintoja delta-arvojen laskemiseen. Liikkeeseenlaskijakohtaisia sijoitusrajoituksia laskettaessa on otettava huomioon myös sellainen indeksijohdannainen, jossa sanottu liikkeeseenlaskija on kohde-etuutena siten, että sen painoarvo ylittää 25 prosenttia indeksistä. Hakiessaan rahoitustarkastukselta sääntöjensä vahvistamista rahastoyhtiön on hakemuksessaan selvitettävä käytännön valmiutensa sijoittaa hallinnoimansa sijoitusrahaston varoja johdannaissopimuksiin säännöissään määrittelemiensä periaatteiden mukaan. Lisäksi valmiudesta seurata sijoitusten kokonaisriskiasemaa on annettava selvitys.

Tehokkaan omaisuudenhoidon edistämiseksi rahastoyhtiöt voivat tehdä myös arvopapereiden lainaus- ja takaisinostosopimuk-

sia hallinnoimiensa sijoitusrahastojen varoilla, jos siitä on otettu maininta sijoitusrahaston sääntöihin. Toistaiseksi arvopapereiden lainaustoiminta ei ole tässä tarkoituksessa käynnistynyt Suomessa. Rahastoyhtiöt ovat käyttäneet HEX Oy:n LEX-lainaussopimuksia sijoitusrahaston johdannaissijoituksina. Arvopaperimarkkinalain 4 a luvun säännösten tultua voimaan vuoden 1998 kesäkuun alusta valmistelut arvopaperilainaustoiminnan käynnistämiseksi ovat loppusuoralla. Toistaiseksi on epäselvää, voivatko rahastoyhtiöt osallistua suunnitellun sopimusrakenteen puitteissa tapahtuvaan lainaustoimintaan hallinnoimiensa sijoitusrahastojen varoilla. Tämä riippuu siitä, millainen vakuudenhallintajärjestelmä luodaan.

Rahastoyhtiö saa ottaa luottoa sijoitusrahastotoimintaa varten väliaikaisessa tarkoituksessa enintään yhden kymmenesosan rahaston varojen määrästä. Pääsäännön mukaan sijoitusrahaston varoista ei saa myöntää luottoa, eikä sijoitusrahastoon kuuluvaa omaisuutta saa pantata. Poikkeuksena on varojen luovuttaminen johdannais- tai takaisinostosopimuksesta johtuvan vakuusvaatimuksen täyttämiseksi. Toistaiseksi rahoitustarkastukselta ei ole haettu lupaa luotonottoa varten.

Erikoissijoitusrahastot voivat osittain poiketa edellä kuvatusta sijoitusrahaston sijoituspolitiikasta, sijoitusrahaston ja rahastoosuuden arvonmäärityksestä sekä rahastoosuuksien liikkeeseenlasku- ja lunastamisajankohdasta. Lisäksi valtioneuvoston päätöksellä rahastoyhtiö voi poiketa rahastoosuuden arvon julkistamistiheydestä säädetystä yleisvelvoitteesta. Edellytyksenä on, että hakemuksen kohteena olevia sääntöjä voidaan pitää yleisen edun ja rahasto-osuudenomistajien edun mukaisina. Erikoissijoitusrahasto erottuu sijoitusrahastodirektiivin mukaisesta sijoitusrahastosta muun muassa nimensä perusteella. Lisäksi erikoissijoitusrahaston rahasto-osuuksien markkinointia koskevassa aineistossa on korostettava erikoissijoitusrahaston erityisluonnetta.

Erikoissijoitusrahastoja on voitu perustaa 1 päivänä elokuuta 1996 voimaan tulleen sijoitusrahastolain muutoksen jälkeen. Valtioneuvosto on vahvistanut tapauskohtaisen harkinnan perusteella kesään 1998 mennessä 12 erikoissijotusrahaston säännöt. Perustetut erikoissijoitusrahastot ovat olleet luonteeltaan erilaisia. Selkeinä omina ryhminään on perustettu osakeindeksi- ja rahamarkkinarahastoja. Pääsäännön mukaan hakemus on koskenut sijoitusrahastodirektiivin mukaisille sijoitusrahastoille säädetystä liikkeeseenlaskijakohtaisesta rajoituksesta poikkeamista. Säännöissä on lisäksi poikettu sijoitusrahastolain 36 §:n 2 momentin 1 kohdan julkisen kaupankäynnin määritelmästä. Kahdessa erikoissijoitusrahastossa rahastoosuudet lasketaan liikkeeseen ja lunastetaan neljännesvuosittain. Tällainen käytäntö ei ole kuitenkaan vielä johtanut rahasto-osuuksien jälkimarkkinoiden syntymiseen. Rahastoosuuden arvo lasketaan kaikissa erikoissijoitusrahastoissa tällä hetkellä päivittäin.

Rahastoyhtiön tiedonantovelvollisuus

Rahastoyhtiön velvollisuutena on tiedottaa yleisölle harjoittamastaan sijoitusrahastotoiminnasta. Tiedottaminen toteutetaan lain mukaan julkistamalla jokaisesta rahastoyhtiön hallinnoimasta sijoitusrahastosta puolivuotiskatsaus, vuosikertomus sekä rahastoesite, joka on pidettävä ajan tasalla ja johon on liitettävä sijoitusrahaston säännöt. Vuosikertomus on julkistettava neljän kuukauden kuluessa ja puolivuotiskatsaus on julkistettava kahden kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä.

Sijoitusrahastolakiin vuoden 1994 alussa voimaantulleella lailla tehdyn muutoksen mukaan vuosikertomuksen, puolivuotiskatsauksen ja rahastoesitteen sisällöstä määrätään tarkemmin valtiovarainministeriön päätöksellä. Päätöksistä on toistaiseksi annettu rahastoesitettä koskeva päätös (711/1996). Muiden päätösten puuttumisen vuoksi sijoitusrahastodirektiiviä ei ole pantu kokonaisuudessaan täytäntöön. Päätöksiä valmistellaan valtiovarainministeriössä.

Kulurakenne

Rahasto-osuudenomistajalle sijoitusrahastosijoittamisesta aiheutuvista kuluista määrätään sijoitusrahaston säännöissä. Säännöissä on velvollisuus ilmoittaa perusteet korvauksesta, jotka rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö saavat toiminnastaan sekä perusteet rahastoosuuden liikkeeseenlaskusta ja lunastuksesta johtuvalle merkintä- ja lunastuspalkkiolle. Käytäntö on ollut sijoitusrahasto- ja rahastoyhtiökohtaista. Rahastoyhtiön hallitus määrittää usein sijoitusrahaston säännöissä itse perusteet, jotka saattavat olla väljät ja ilmaisevat enimmäismäärän. Näissä puitteissa

rahastoyhtiö voi liikkua ilmoittamalla siitä markkinoinnin yhteydessä ottaen huomioon, että rahasto-osuudenomistajia on kohdeltava yhdenvertaisesti. Rahastoyhtiön hallinnointipalkkio on käytännössä kattanut lähes kaikki sijoitusrahaston hallinnoimisesta johtuvat kulut. Sijoitusrahastolta on kuitenkin veloitettu hallinnointipalkkioon kuulumattomana sijoitusrahastoon kuuluvien arvopapereiden ja muiden sijoituskohteiden ostoista ja myynneistä suoritettavat välityspalkkiot arvopaperinvälittäjille osto- tai myyntitoimenpiteen yhteydessä. Merkintä- ja lunastuspalkkio menevät pääsäännön mukaan rahastoyhtiölle. Säilytyspalkkio kattaa puolestaan kaikki säilytysyhteisön tehtävät.

Rahasto-osuus, sen rekisteröiminen sekä liikkeeseenlasku ja lunastaminen

Rahastoyhtiön velvollisuutena on laskea liikkeeseen sijoitusrahaston rahasto-osuuksia sekä lunastaa ne takaisin vaadittaessa. Rahasto-osuuksien on oltava samassa sijoitusrahastossa keskenään samansuuruiset ja niiden on tuotettava yhtäläiset oikeudet sijoitusrahaston varoihin. Rahasto-osuudet voidaan kuitenkin jakaa murto-osiin, jolloin jakajan on oltava kaikille sama.

Rahasto-osuudenomistaja saa tuoton sijoitukselleen voitto-osuutena ja rahasto-osuuden arvonmuutoksena. Voitto-osuuden tulouttamisen perusteella sijoitusrahastot voidaan jakaa tuotto- ja kasvurahastoihin, minkä seurauksena rahasto-osuudet jaetaan tuotto- ja kasvuosuuksiin. Tuottorahasto jakaa vuosittain sijoitusrahaston säännöissä määrätyn tuoton sijoitetulle pääomalle. Kasvurahasto puolestaan pääomittaa voitto-osuuden, joka realisoituu verottajan näkökulmasta vasta, kun rahasto-osuudenomistaja luopuu rahasto-osuudestaan. Samassa sijoitusrahastossa voi olla sekä tuotto- että kasvuosuuksia. Tilintarkastustoiminnassa on ilmennyt epäselvyyttä siitä, voiko sijoitusrahasto jakaa rahasto-osuudelle niin sanottua voitto-osuutta sellaisena vuonna, jona sen toiminta ei ole ollut voitollista.

Liikkeeseenlaskuvelvoitteesta ei ole nimenomaista lainsäännöstä, mutta sitä on pidetty sijoitusrahastotoiminnan luonteeseen kuuluvana ominaisuutena. Rahastoyhtiön on varauduttava lunastusvaatimuksiin huolehtimalla, että sijoitusrahastolla on riittävät käteisvarat, minkä lisäksi rahastoyhtiön on tarvittaessa myytävä sijoitusrahaston varoihin kuuluvia arvopapereita lunastusvelvollisuuden täyttämiseksi. Lunastamisen on tapahduttava pääsäännön mukaan heti ja viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun lunastusvaatimus esitettiin rahastoyhtiölle, jollei rahoitustarkastus erityisestä syystä myönnä lupaa ylittää arvopapereiden myymiselle asetettua määräaikaa. Lunastus tapahtuu lunastuspäivän arvoon. Sijoitusrahaston arvo määräytyy sijoitusrahaston varojen markkinaarvojen mukaan. Saadusta kokonaisarvosta vähennetään sijoitusrahastoa koskevat velat. Veloilla tarkoitetaan lähinnä hallinnointi- ja säilytyspalkkioita sekä muita toiminnasta aiheutuneita kuluja siten, kuin sijoitusrahaston säännöissä määrätään. Rahasto-osuuksilla ei toistaiseksi ole jälkimarkkinoita. Tämä johtuu osittain siitä, että pääsäännön mukaan rahastoyhtiöt lunastavat arkipäivittäin rahasto-osuuden takaisin. Toisaalta lunastuspalkkiot ovat olleet alhaisella tasolla, joten jälkimarkkinoita ei ole tämänkään vuoksi kehittynyt.

Rahasto-osuuksien lunastamista ei voida keskeyttää muutoin kuin eräissä laissa nimenomaisesti mainituissa tilanteissa. Kun sijoitusrahastoa ei pidetä elinkelpoisena, rahasto-osuuksien lunastaminen keskeytetään ja sijoitusrahasto lakkautetaan. Lisäksi rahasto-osuuksien lunastaminen on keskeytettävä, kun säilytysyhteisö ryhtyy hallinnoimaan sijoitusrahastoa sen vuoksi, että rahastoyhtiö on menettänyt toimilupansa tai se on selvitystilassa taikka asetettu konkurssiin.

Rahasto-osuuksista pidetään rahasto-osuusrekisteriä rahastoyhtiössä, johon merkitään rahasto-osuuden saantoa koskevat sekä muut laissa edellytetyt tiedot. Rahasto-osuusrekisteri ei ole julkinen, mutta siitä on velvollisuus antaa tietoja eräille laissa tarkoitetuille viranomaisille ja se on pidettävä nähtävänä rahasto-osuudenomistajienkokouksessa. Rahasto-osuudesta luovutetaan rahasto-osuusrekisteriin merkitylle rahasto-osuudenomistajalle pyynnöstä osuustodistus. Rahasto-osuudet voidaan lain mukaan liittää arvo-osuusjärjestelmään, mitä ei toistaiseksi ole tehty. Arvo-osuusjärjestelmä ei ole ollut teknisesti valmis vastaanottamaan rahasto-osuuksia. Liittämisen esteenä on myös pidetty säännösten puuttumista olemassa olevan sijoitusrahaston rahasto-osuuksien liittämisen varallisuusoikeudellisista seuraamuksista sekä siitä johtuvista vaikutuksista rahasto-osuudenomistajan ja sivullisen asemaan.

Sijoitusrahastotoiminnan uudelleenjärjestelyt

Sijoitusrahastolaissa on määräykset sijoitusrahastotoiminnan luovuttamisesta ja lopettamisesta sekä sijoitusrahastojen sulautumisesta ja jakatumisesta. Sijoitusrahaston luonne huomioon ottaen on hyvin epätodennäköistä, että sijoitusrahasto menisi konkurssiin.

Rahanpesun estämistä koskevat säännökset

Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettu laki (68/1998) astui voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1998. Laissa tarkoitettuja rahoitusmarkkinoilla toimivia ilmoitusvelvollisia ovat muun muassa luotto- ja rahoituslaitokset, ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten Suomen sivukonttorit ja edustustot, sijoituspalveluyritykset ja sellaiset yhteisöt, jotka harjoittavat sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua toimintaa sekä ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen Suomen sivuliikkeet ja edustustot.

Luottolaitokset ovat yleisen toimilupansa (*universal*) perusteella ilmoitusvelvollisia kaiken toimintansa puitteissa havaitsemistaan epäilyttävistä liiketoimista. Ulkomaisen luottolaitoksen Suomen sivukonttori voi harjoittaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 §:n 2—10 kohdassa tarkoitettua toimintaa. Tämän vuoksi ulkomalaisen luottolaitoksen tai ulkomaisen luotto- tai rahoituslaitoksen Suomen sivukonttorin harjoittama säilytysyhteisötoiminta kuuluu ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Sijoituspalveluyrityksen toimiluvassa mainitaan, mitä toimintaa sillä on oikeus harjoittaa. Jos sijoituspalveluyritys voi toimilupansa perusteella toimia säilytysyhteisönä, se on sillä perusteella rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain mukaan ilmoitusvelvollinen. Ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliike voi puolestaan olla sellainen muu yhteisö, joka tulee ilmoitusvelvolliseksi sillä perusteella, että se harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa, joka on sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua toimintaa. Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettu laki ei aseta rahastoyhtiötä ilmoitusvelvolliseksi.

Sisäpiirisääntely

Sijoitusrahastolaissa on omat sisäpiiriä koskevat säännökset. Niillä pyritään varmistamaan, ettei sijoitusrahaston sijoituspäätöksistä tietoja saavat käytä saamaansa tietoa väärin hyväkseen.

Sijoitusrahastoluettelo

HEX Oy pitää yllä sijoitusrahastoluetteloa sijoitusrahastolain mukaisista sijoitusrahastoista sekä ETA-alueella rekisteröidyistä yhteissijoitusyrityksistä. Sijoitusrahastoluettelosta välitetään päivittäin tietoa rahastoosuuksista ja niiden arvoista muun muassa tiedotusvälineille, minkä seurauksena luetteloon otettujen sijoitusrahastojen rahastoosuuksien arvonkehitystä voidaan seurata esimerkiksi useiden valtakunnallisesti ilmestyvien päivälehtien taloussivuilta.

Luetteloon otetaan hakemuksesta ja siihen ottamisesta on tehtävä kirjallinen sopimus HEX Oy:n kanssa. Sopimus sisältää määräykset niistä tiedoista, joita rahastoyhtiö sitoutuu toimittamaan HEX Oy:lle sekä tietojen toimittamistavasta ja -ajasta. Sopimuksen mukaan HEX Oy välittää sille toimitetut tiedot edelleen. Päätöksen luetteloonottamisesta ja siitä poistamisesta tekee HEX Oy:n toimitusjohtaja. Palvelu on maksullista.

Rahasto-osuuksien ja yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoiminen rajan yli

ETA-sopimuksen tultua voimaan sijoitusrahastodirektiivin mukaisilla sijoitusrahastoilla on ollut oikeus yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti markkinoida osuuksiaan kaikissa ETA-valtioissa. Vastaavasti ETA-valtioissa toimiluvan saaneilla yhteissijoitusyrityksillä, jotka täyttävät direktiivin mainitsemat edellytykset, on ollut oikeus markkinoida osuuksiaan Suomessa. Muiden ulkomaisten yhteissijoitusyritysten osuuksia voidaan markkinoida Suomessa valtiovarainministeriön luvalla. Suomalaisten erikoissijoitusrahastojen oikeutta markkinoida osuuksiaan Suomen rajojen ulkopuolella on tarkasteltava tapauskohtaisesti potentiaalisen isäntävaltion kansallisen lainsäädännön näkökulmasta.

2.2. Kansainvälinen kehitys

Valtiovarainministeriössä on virkamiestyönä vertailtu eräiden sijoitusrahastojen koolla mitattuna suurten eurooppalaisten sijoitusrahastovaltioiden yhteissijoittamista koskevaa lainsäädäntöä vuonna 1995. Vertailu on jul-

kistettu työryhmämuistiona VM 1995:20 "Eurooppalaisen sijoitusrahastolainsäädännön vertailua". Tarkastelun kohteena olleiden valtioiden asema ja lainsäädäntö ei ole olennaisesti muuttunut vuoden 1995 jälkeen. Tämän vuoksi varsinaista kansainvälistä vertailua ei ole tässä yhteydessä laadittu. Tapauskohtaista huomiota on kiinnitetty eräiden eurooppalaisten valtioiden ratkaisuihin yksittäistapauksissa. Tämä tuodaan kuitenkin tarkemmin esille nykytilan arviointia koskevassa jaksossa ja yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Euroopan yhteisöjen sijoitusrahastodirektiivi ja sen muuttamista koskeva neuvoston 22 päivänä maaliskuuta 1988 antama direktiivi (88/220/ETY) tulivat voimaan lokakuun 1989 alusta. Sijoitusrahastodirektiivin sisältöä on kuvattu tarkemmin hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 309/1992 vp.)

Euroopan komissio julkaisi 2 päivänä maaliskuuta 1993 Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiiviehdotuksen COM(93)37 final – SYN 453, EYVL C 59, jolla ehdotettiin muutettavaksi sijoitusrahastodirektiiviä. Kesällä 1994 annettiin muutettu direktiiviehdotus *COM(94)329 final – COD 453, 20.7.1994 Amended prosposal for a European Parliament and Council Directive amending directive 85/611/EEC on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS).* Ehdotuksen sisällön lisäksi sen käsittelytapa oli muuttunut. Ehdotuksen keskeistä sisältöä sekä sen valmistelua on selostettu hallituksen esityksessä Eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 59/1996 vp). Direktiiviehdotusta ei ole käsitelty neuvoston asiantuntijatyöryhmässä syksyn 1994 jälkeen ja maaliskuussa 1995 talous- ja valtiovarainministereiden neuvosto päätti pyytää komissiolta uuden ehdotuksen, joka sisältäisi niitä aikaisemman ehdotuksen osia, joiden osalta eteneminen näyttää mahdolliselta. Lisäksi ehdotuksesta haluttiin poistettavaksi eräitä teknisluontoisia epäjohdonmukaisuuksia.

Euroopan komissio on jatkovalmistellut ehdotusluonnosta ja kuullut jäsenvaltioiden asiantuntijoita sijoitusrahastodirektiivin 53 artiklan mukaisessa yhteyskomitessa. Euroopan komissio julkaisi 17 päivänä heinäkuuta 1998 kaksi ehdotusta sijoitusrahastodirektiivin muuttamiseksi. Nämä ovat KOM(1998) 449 lopull. – 98/0243 (COD) Ehdotus Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiiviksi arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 85/611/ETY muuttamisesta ja KOM(1998) 451 lopull. – 98/0242 (COD) Ehdotus Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiiviksi arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 85/611/ETY muuttamisesta rahastoyhtiöiden ja lyhennettyjen tarjousesitteiden sääntelemiseksi. Ehdotuksissa kiinnitetään huomiota eräisiin sijoitusrahastodirektiivin tulkintakysymyksiin, määritetään uusia tuotteita, joita voidaan markkinoida ETA-alueella niin kutsuttua yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti, laajennetaan rahastoyhtiön toimialaa koskevaa määritelmää yksilölliseen omaisuudenhoitoon ja eläkesijoitusrahastojen hallinnoimiseen, asetetaan vaatimuksia rahastoyhtiön toimiluvan myöntämiselle lähinnä luotettavan hallinnon ja omistajakontrollin osalta, annetaan rahastoyhtiöille mahdollisuus toimia yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti ETA-alueella sekä ehdotetaan säädettäväksi yksinkertaistetusta rahastoesitteestä. Ehdotusten sisältöstä ja sen vaikutuksesta voimassa olevaan lakiin annetaan asianmukainen selvitys eduskunnalle tämän syksyn aikana.

2.3. Nykytilan arviointi

Sijoitusrahastolain rakenne ja soveltamisala

Voimassa oleva sijoitusrahastolaki on hieman yli 10 vuotta vanha, mutta sitä on osittaisuudistettu laajemmin jo kaksi kertaa. Näistä ensimmäinen perustui sijoitusrahastodirektiivin voimaansaattamiseen kansallisessa lainsäädännössä ja jälkimmäinen johtui kansallisista tarpeista, EFTA:n valvontaviranomaisen ESA:n tarkastuskertomuksen johtopäätöksistä sekä laaditusta edellä tarkoitetusta kansainvälisestä vertailusta. Sijoitusrahastolain rakenne on kärsinyt näiden osittaisten uudistusten seurauksena.

Voimassa olevassa sijoitusrahastolaissa ei

ole varsinaista lain soveltamisalaa koskevaa säännöstä. Tämän vuoksi soveltamisalaa koskeva kysymys on ollut tulkinnanvarainen. Johtoa tulkinnalle on haettu 1 §:n määritelmistä sekä 2 §:n 1, 2 ja 6 momenteista. Erityisenä ongelmana soveltamisalakysymys on koettu arvioitaessa viranomaisen toimivallan laajuutta yhteissijoitusyritysten osuuksien markkinointilupaa koskevissa asioissa. Pääsäännön mukaan sijoitusrahastolaissa säännellään toimintaa, jossa rahasto-osuuksien markkinoiminen kohdistuu ennaltarajoittamattomaan joukkoon potentiaalisia sijoittajia. Sijoitusrahastot ovat avoimia määritelmän laajassa merkityksessä, mikä tarkoittaa sitä, että sijoitusrahaston pääoma on vaihtuva, eikä rahasto-osuudenomistajien piiriä ole rajoitettu. Sijoitusrahastolakia on kuitenkin tulkittu siten, että viranomaisen, tässä tapauksessa valtioneuvoston toimivalta koskee myös suppeammassa merkityksessä avoimia yhteissijoitusyrityksiä, jotka täyttävät edellä kuvatusta määritelmästä ainoastaan pääoman vaihtuvuuden kriteerin ja varsinaisia suljettuja yhteissijoitusyrityksiä, joiden pääoma on kiinteä ja joiden sijoittajakunta voi myös olla rajoitettu. Sijoitusrahastolaissa ei ole ammattimaisen sijoittajan käsitettä, vaan kaikkia sijoittajaryhmiä kohdellaan samalla tavoin.

Sijoitusrahastolain 2 §:n 1 momentissa on rajoitettu niitä toimintamuotoja, joissa yleisölle tarkoitettua yhteistä arvopaperisijoittamista voidaan harjoittaa. Säännöksen mukaan toimintaa voidaan harjoittaa ainoastaan sijoitusrahastotoimintana tai sijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön osakkeita merkitsemällä. Määritelmän mukaan yleisölle ei siten voida tarjota esimerkiksi kommandiittiyhtiön yhtiöosuuksia, mikä on ollut niin kutsuttujen venture capital -rahastojen perinteinen toimintamalli Suomessa. Määritelmän tarkoituksena on alunperin ollut ohjata yleisölle tarkoitettu yhteinen arvopaperisijoittaminen tapahtuvaksi tietyllä säännellyllä ja turvallisella tavalla. Sijoitusrahastolain valmistelun yhteydessä oli nähtävissä, että ilman nimenomaista rajoittavaa säännöstä toimintaa saatettaisiin ryhtyä harjoittamaan esimerkiksi erilaisissa sijoituskerhoissa. Sijoitusrahastotoiminnan nykyinen laajempi tunnettuisuus ja toisaalta sijoitusrahastolaissa omaksutun rakenteen noudattamisesta johtuva vero-oikeudellinen asema ovat omiaan huolehtimaan siitä, ettei lain valmisteluajankohtana esitetyille epäilyille enää ole aihetta. Lisäksi sen jälkeen, kun sijoituspalveluyrityksistä annettu laki tuli koskemaan ammattimaisesti harjoitettavaa omaisuudenhoitoa, sijoitusrahastolain 2 §:n 1 momentin tarkoitus on jäänyt vähäiseksi. Käytännössä sanotun säännöksen poistamisesta seuraisi, että esimerkiksi edellä kuvatun venture capital –rahaston osuuksia voitaisiin markkinoida yleisölle. Todellisuudessa venture capital –toimintaan osallistuminen edellyttää kertasuorituksellaan suurehkoa sijoitusta, joten on epätodennäköistä, että piensijoittajat ryhtyisivät sijoittamaan varojaan näiden rahastojen välityksellä.

Rahastoyhtiön toimilupa

Rahastoyhtiön toimilupaa hakevat lain mukaan rahastoyhtiön perustajat. Tiukan kirjaimellisesti tulkiten luvanhakijana ei voisi olla rekisteröity yhtiö. Kuitenkin käytännössä toimilupia on myönnetty myös jälkimmäisessä tilanteessa.

Rahastoyhtiöltä edellytettävää luotettavaa hallintoa koskevat säännökset ovat epäyhtenäiset muualla rahoitusmarkkinalainsäädännössä säädettyjen edellytysten kanssa, vaikka niitä on pitkälti tulkittu yhteneväisesti sijoituspalveluyrityksille asetettujen periaatteiden pohjalta. Toimiluvanhakijoille on ollut epäselvää, millä tavoin normeja tulkitaan. Rahastoyhtiöille ei sijoituspalveluyrityksistä poiketen ole säädetty omistajakontrollia. Varsinaista haittaa tästä ei ole käytännössä aiheutunut, eikä väärinkäytöstilanteita ole toistaiseksi esiintynyt.

Verrattaessa rahastoyhtiölle asetettua vakavaraisuussääntelyä muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa toimiluvan saaneille rahastoyhtiöille keskimäärin asetettaviin varaisuusvaatimuksiin, suomalaista sääntelyä on pidetty tiukkana. Useassa jäsenvaltiossa rahastoyhtiölle on asetettu kiinteä osakepääomavaatimus, joka on keskimäärin hieman yli miljoona markkaa. Suomessa omaksuttu hallinnoitavien varojen määrän kasvuun sidottu malli esiintyy kahdessa jäsenvaltiossa. Ranskassa osakepääomaa ei kuitenkaan ole tarpeen korottaa, kun se on viisi miljoonaa Ranskan frangia ja osakepääomaa kasvatetaan puolen sadasosan vauhtia suhteessa hallinnoitavana oleviin varoihin. Belgiassa käytetään yhden sadasosan sääntöä ilman enimmäismääräsäännöstä.

Rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen vahvistaa valtioneuvosto rahastoyhtiön toimilupaa kos-

kevan päätöksen yhteydessä. Koska toimilupaa voidaan hakea myös perustettavan yhtiön lukuun, hakijan on tällaisessa tapauksessa asioitava samanaikaisesti sekä toimilupaviranomaisen, toimilupahakemuksesta lausunnonantavan valvontaviranomaisen että kaupparekisteriviranomaisen kanssa samanaikaisesti. Toimilupaa ei voida myöntää ennen kuin yhtiöjärjestys on rekisteröity, sillä yhtiöjärjestyksen vahvistaminen ei ole mahdollista ennen sitä. Menettely on koettu monimutkaiseksi. Yhtiöjärjestyksen muutosta ei sitä vastoin enää vahvisteta, vaan kaupparekisteriviranomainen tiedottaa siitä toimilupa- ja valvontaviranomaiselle, joille tarjotaan mahdollisuus lausua asiassa. Järjestelmä on tältä osin epäyhtenäinen. Käytännössä edellä kuvattu lausuntomenettely rekisteröintimenettelyn yhteydessä on osoittautunut käytännölliseksi ja sen soveltamista myös varsinaisen yhtiöjärjestyksen rekisteröimisen yhteydessä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Jos lopullinen toimilupa ja rahastoyhtiön yhtiöjärjestys poikkeavat toisistaan, toimiluvan voimaantulon tai sen voimassapysymisen ehdoksi voidaan asettaa se, että yhtiöjärjestys saatetaan kuvaamaan rahastoyhtiön todellista toimintaa. Näin on toimittu sijoituspalveluyritysten toimilupaa koskevassa hallintopäätöskäytännössä.

Rahasto-osuudenomistajien kokous ja edustajisto

Sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajien kokouksessa valitaan rahastoyhtiön hallituksen jäsenistä vähintään yksi kolmasosa sekä vähintään yksi tilintarkastaja huolehtimaan rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilintarkastuksesta. Rahasto-osuudenomistajienkokoukselle on lisäksi säädetty eräitä muita lähinnä mahdollisen vahinkonkorvauskanteen nostamiseksi tarkoitettuja tehtäviä. Muutoin rahasto-osuudenomistajienkokouksentehtävistä määrätään sijoitusrahaston säännöissä. Usealla rahastoyhtiöllä on hallinnoitavanaan useampia sijoitusrahastoja kuin sen hallitukseen valitaan rahasto-osuudenomistajien valitsemia hallituksen jäseniä tai rahastoyhtiölle ja sijoitusrahastolle valitaan rahasto-osuudenomistajien valitsemia tilintarkastajia. Sijoitusrahastolaissa ei säädetä menettelystä tällaisessa tilanteessa. Laki ei kuitenkaan estä rahastoyhtiöitä ratkaisemasta asiaa tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla yhtiöjärjestyksessään ja sijoitusrahaston säännöissä. Osassa rahastoyhtiöitä on perustettu erityinen rahasto-osuudenomistajien kokousten valitsemista edustajista koostuva edustajisto. Osassa päätöksen tekeen puolestaan markkina-arvoltaan suurin tai suurimmat rahastoyhtiön hallinnoitavana olevat sijoitusrahastot. Tilanteessa, jossa rahastoyhtiöllä on hallinnoitavana useita lähes samankokoisia sijoitusrahastoja, sijoitusrahastojen ja rahasto-osuudenomistajien yhdenvertaisuus saattaa kärsiä, jos yksittäisen sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajienkokous päättää kaikkia sijoitusrahastoja koskevasta asiasta. Esimerkiksi sijoitusrahastojen sijoituspolitiikat poikkeavat toisistaan, ja koska rahastoyhtiön hallitus päättää sijoitusrahaston varojen sijoittamisesta koskevat yleiset periaatteet, yksittäisen sijoitusrahaston näkökulmasta ei välttämättä ole yhdentekevää, kuka päätöksiä tekee. Edustajiston kautta kaikki rahastoyhtiön hallinnoimat sijoitusrahastot olisivat yhdenvertaisessa asemassa.

Menettely rahasto-osuudenomistajien kokouksessa perustuu yhdistyslain säännöksiin siinä tapauksessa, ettei sijoitusrahaston sääntöihin ole otettu erillisiä määräyksiä kokouksessa noudatettavasta menettelystä. Erityiseksi puutteeksi yhdistyslaissa tarkoitetussa menettelyssä on koettu se, että yhdistyksen jäsenyys perustuu henkilökohtaiseen edustamiseen, minkä vuoksi rahasto-osuudenomistajien kokouksessa ei ole ollut mahdollista käyttää asiamiestä, jollei sijoitusrahaston säännöt siihen nimenomaisesti anna oikeutta. Myös avustajan käyttäminen on saatettu kieltää.

Päätöksenteko rahastoyhtiön hallituksessa

Rahastoyhtiön hallituksessa ratkaistaan asiat yleisten yhtiöoikeudellisten periaatteiden mukaan muissa paitsi yhdessä tapauksessa. Sijoitusrahastolain 14 §:n mukaan sijoitusrahaston varoihin kuuluvien osakkeiden tuottaman äänivallan käyttämisestä yhtiökokouksessa on päätettävä rahastoyhtiön hallituksessa kussakin tapauksessa erikseen. Päätöksessä on annettava ohjeet äänestämistä varten. Päätöstä ei säännöksen mukaan saa tehdä, elleivät rahasto-osuudenomistajien valitsemat rahastoyhtiön hallituksen jäsenet yhdy siihen.

Säännöksen tulkinta on osoittautunut ongelmalliseksi. Epäselvyyttä on aiheuttanut esimerkiksi tilanne, jossa rahasto-osuudenomistajien valitsema hallituksen jäsen äänestää tyhjää tai on poissa hallituksen kokouk-

sesta. Rahasto-osuudenomistajien etu saattaa kuitenkin edellyttää, että äänioikeutta voidaan yhtiökokouksessa käyttää. Sijoitusrahastolain 34 §:n mukaan rahastoyhtiön on harjoitettava sijoitusrahastotoimintaa huolellisesti ja asiantuntevasti rahasto-osuudenomistajien yhteiseksi eduksi. Koska sanottu säännös velvoittaa jokaista rahastoyhtiön hallituksen jäsentä yhdenmukaisella tavalla, sijoitusrahastolain 14 §:n säännöksen tarpeellisuus on asetettu kyseenalaiseksi.

Säilytysyhteisö ja sen tehtävät

Säilytysyhteisönä voi toimia suomalainen luottolaitos tai sellainen sijoituspalveluyritys, joka toimilupansa perusteella harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa sekä ETA-valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen sivukonttori edellyttäen, että ne voivat kotivaltion lainsäädännön perusteella tarjota säilytysyhteisöpalvelua. Suomessa oli heinäkuussa 1998 18 säilytysyhteisöä. Käytännössä rahastoyhtiön perustajat ovat usein perustaneet myös sijoituspalveluyrityksen, joka huolehtii muun toimintansa ohella säilytysyhteisön tehtävistä. Joissain tapauksissa tämä on ollut seurausta siitä, ettei säilytysyhteisöpalveluja ole onnistuttu ostamaan olemassa olevilta säilytysyhteisöiltä kilpailullisista tai muista syistä. Tällaista tilannetta ei voida pitää kansantaloudellisesti tarkoituksenmukaisena.

Säilytysyhteisötoiminta perustuu sijoitusrahastodirektiivissä asetettuihin yleisperiaatteisiin, joiden puitteissa jäsenvaltiot valitsevat kansallisesti sopivimman toimintamallin. Säilytysyhteisön tehtäviin kuuluu säilyttää sijoitusrahaston varat sekä eräänlainen yksityiskohtaisemmin säädetty valvontatehtävä. Rahoitustarkastuksen teematarkastuksen yhteydessä säilytysyhteisöjen edustajat katsoivat, että säilytysyhteisön tehtäviä ja velvollisuuksia ei ole nykyisin määritetty sijoitusrahastolaissa riittävän täsmällisesti. Säilytysyhteisöille on epäselvää, mikä on säilytysyhteisön vastuun sisältö. Voimassa olevan lain kirjaimellinen tulkinta johtaa hyvin ankaraan vastuuseen sekä aiheuttaa olennaisia kustannuksia. Lisäksi säilytysyhteisön, tilintarkastajien ja rahoitustarkastuksen roolien keskenäinen suhde on ilman tarkempaa sääntelyä aiheuttanut pohdintaa.

Säilytysyhteisöt ovat kokeneet ongelmaksi sen, ettei niillä ole keinoja puuttua rahastoyhtiön toimintaan, jos siinä havaitaan puutteita. Lainsäädännössä ei ole määritelty sitä, miten säilytysyhteisön tulee reagoida, jos se havaitsee rahastoyhtiössä esimerkiksi vaarallisia työyhdistelmiä tai puutteellisia toimintaohjeita ja kenelle säilytysyhteisön on tällöin asiasta ilmoitettava. Myöskään rahastoyhtiölle annetun huomautuksen merkityksestä ei ole säädetty eikä säilytysyhteisöllä ole keinoja pakottaa rahastoyhtiötä muuttamaan toimintaansa tai korjaamaan siinä havaitut puutteet. Lainsäädäntö ei liiemmin anna ohjetta rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön vastuun suhteesta, jos sijoitusrahaston toiminnassa tapahtuu kolmanteen nähden vahingonkorvausvelvollisuuden aiheuttava laiminlyönti. Säilytysyhteisöt ovat lisäksi kaivanneet selvyyttä siihen, miten niiden on toimittava täyttääkseen velvollisuutensa ja rajatakseen vastuutaan. Tämän vuoksi sijoitusrahastolakia tulisi täsmentää siten, että laki antaa selkeän kuvan säilytysyhteisön tehtävistä ja erityisesti sen valvontavastuusta.

Säilytysyhteisöille on ollut epäselvää, mitä tarkoitetaan sillä, että sijoitusrahastoon kuuluvat arvopaperit on säilytettävä yhdessä säilytysyhteisössä. Toisaalta sijoitusrahastolaki vaikenee siitä, miltä osin säilytysyhteisöt voivat muiden kuin ulkomaisten arvopapereiden osalta käyttää niin kutsuttua apusäilyttäjää toiminnassaan. Sijoitusrahastodirektiivin 7 artiklan 2 kohta tukee toimintojen ulkoistamisen mahdollisuutta sillä edellytyksellä, ettei se rajoita säilytysyhteisön vastuuta. Siten apusäilytyspalvelujen käyttäminen voisi olla mahdollista myös kotimaisten arvopapereiden ja sijoitusrahaston muiden varojen osalta. Säännöksen puuttuessa rahoitustarkastus on tulkinnut sijoitusrahastodirektiiviä direktiivin suoran sovellettavuuden periaatteen mukaisesti antaen säilytysyhteisöille oikeuden tietyissä tarkoituksenmukaiseksi katsotuissa tilanteissa käyttää apusäilytyspalveluja myös kotimaassa. Tältä osin sijoitusrahastodirektiivin täytäntöönpanoa on tarkennettava.

Tarkasteltaessa sijoitusrahastodirektiivin 7 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanoa sijoitusrahastolaissa huomiota voidaan kiinnittää velvoitteeseen huolehtia siitä, että sijoitusrahaston varoja koskeviin toimiin liittyvät maksut suoritetaan määräajassa. Sanamuoto vastaa sijoitusrahastodirektiivin suomenkielistä sanamuotoa. Sijoitusrahastodirektiivin englanninkielinen ja ranskankielinen sanamuoto puolestaan poikkeavat suomenkielisestä. Englannin- ja ranskankielinen ilmaisu voi-

daan kääntää suomenkielelle sanalla vastike. Sijoitusrahastodirektiiviä valmisteltaessa tarkoituksena on ollut edellyttää, että säilytysyhteisö huolehtii sanotun säännöksen puitteissa siitä, että ostetut taikka myydyt arvopaperit toimitetaan vastapuolelle ja toistaalta tarvittavat maksusuoritukset pannan täytäntöön taikka vastaanotetaan siinä valtiossa vakiintuneen käytännön mukaisesti, jossa kaupankäynti on tapahtunut. Sijoitusrahastodirektiivin suomenkielisessä käännöksessä viitataan "maksujen suorittamiseen", mitä tuskin voidaan rinnastaa sellaisenaan arvopapereiden hallinnan luovuttamiseen tai vastaanottamiseen. Tältä osin sijoitusrahastodirektiivin täytäntöönpanoa voidaan pitää epätäydellisenä.

Rahastoyhtiön velvollisuutta pitää sijoitusrahaston varat erillään rahastoyhtiön ja muiden rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen varoista voidaan pitää tarpeettomana siitä lähtökohdasta, että kaikki sijoitusrahaston varat on pidettävä säilytysyhteisön hallussa. Rahasto-osuuden merkintä tapahtuu siten, että varat ohjataan joko suoraan asiakkaan tililtä säilytysyhteisön hallinnassa olevalle sijoitusrahaston tilille tai käteisenä asiakkaalta säilytysyhteisöön, mikä on käytännössä harvinaista. Lunastustilanteessa säilytysyhteisö täytäntöönpanee rahastoyhtiön määräyksen ja siirtää tietyn rahamäärän rahasto-osuudenomistajan tilille. Kun säilytysyhteisö huolehtii myös selvityksestä sekä maksuista, rahastoyhtiöllä ei ole koskaan hallussaaan sijoitusrahaston varoja.

Tilanteesta, jossa säilytysyhteisön omaisuus haetaan konkurssiin tai yhtiö muuten lopettaa toimintansa, ei ole laintasoista sääntelyä. Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön välillä laadittavaan säilytysyhteisösopimukseseen on otettava määräykset säilytysyhteisön vaihtamisesta. Käytännössä säilytysyhteisön konkurssista tai toimiluvanmenettämisestä johtuvista seurauksista ei sovita säilytysyhteisösopimuksessa. Säilytysyhteisöllä on olennainen rooli rahoitusmarkkinoilla. Tämä on seurausta varojen erillääpidon periaatteesta. Säilytysyhteisö huolehtii muun muassa sijoitusrahaston varoihin kuuluvien arvopapereiden vaihdannasta johtuvasta selvityksestä. Ilman säilytysyhteisön mahdollisuutta myötävaikuttaa arvopaperikaupan selvitykseen, seurauksena saattaa olla merkittävä toimitushäiriö selvitysjärjestelmässä. Tilanteen välttämiseksi laintasoista sääntelyä menettelystä säilytysyhteisön joutuessa edellä kuvattuun tilanteeseen, jossa sillä ei ole mahdollisuutta huolehtia sille kuuluvista säilytysyhteisötoimintaan liittyvistä velvoitteista, voidaan pitää tarpeellisena.

Rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston kirjanpito, tilinpäätös ja tilintarkastus

Rahastoyhtiön ja sen hallinnoimien sijoitusrahastojen kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä säädetään kirjanpitolaissa, sijoitusrahastolaissa ja rahoitustarkastuksen sijoitusrahastolain perusteella antamissa määräyksissä. Luottolaitostoiminnasta annettua lakia on muutettu lailla 1340/1997 ja sijoituspaveluyrityksistä annettua lakia on muutettu voimaantulleella lailla 1347/1997 niiden perusteella annettavan alemmanasteisen sääntelyn osalta. Normiston selkiyttämiseksi ja yleisen oikeusvarmuuden lisäämiseksi aikaisemmin yksinomaan rahoitustarkastuksen määräyksiin sisältyneitä periaatteita siirrettiin lakiin. Samasta syystä on täsmennetty niitä perusteita, joilla rahoitustarkastus voi antaa luvan poiketa tilinpäätöstä koskevista säännöksistä. Lisäksi lainsäädännön selkiyttämiseksi on täsmennetty erityisviranomaisten ja kirjanpitolautakunnan työnjakoa annettaessa luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevia ohjeita, lausuntoja ja poikkeuslupia. Jatkossa kirjanpitoasetusta vastaavat tilinpäätöskaavoja ja tilinpäätöksessä ilmoitettavia tietoja koskevat määräykset antaa rahoitustarkastuksen sijasta valtiovarainministeriö.

Menettelyä yhdenmukaistettaessa sitä ei ole kuitenkaan laajennettu koskemaan rahastoyhtiön ja sen hallinnoiman sijoitusrahaston kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöä koskevaa alemmanasteista sääntelyä. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena johtuen niistä perusteista, joilla tarkempi sääntely siirrettiin rahoitustarkastukselta valtiovarainministeriölle.

Rahoitustarkastuksen määräyksen mukaan sijoitusrahaston kirjanpitoa ja tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettava kirjanpitolakia ja –asetusta. Sijoitusrahastolaissa on nimenomaiset säännökset siitä, mitä periaatteita noudattaen sijoitusrahaston varat on arvostettava. Kirjanpitolaki ei puolestaan tunne näitä periaatteita. Tämän vuoksi sijoitusrahastotoiminnassa noudatettava kirjanpito- ja arvonlaskentakäytäntö poikkeavat merkittävästi toisistaan. Tämä aiheuttaa kaksinkertaista työtä rahastoyhtiöille ja tilintarkastajille. Sijoitusrahastotoiminnan luonteesta johtuu, että

arvonlaskentaa on pidettävä ensisijaisena, sillä rahasto-osuuksien merkintä- ja lunastushinta perustuu arvonlaskentaan. Arvonlaskentaperiaatteista johtuu, että sijoitusrahaston tilinpäätöksen informaatioarvo on käytännössä ollut hyvin vähäinen.

Sijoitusrahaston sääntöjä vahvistavien viranomaisten toimivallanjako

Sijoitusrahastot jaetaan sijoitusrahastolaissa sijoitusrahastodirektiivin edellytykset täyttäviin sijoitusrahastoihin ja erikoissijoitusrahastoihin. Epäselvyyttä on erityisesti hallintopäätöskäytännössä aiheuttanut se, mihin ryhmään sijoitusrahasto kuuluu. Tulkintakäytäntö on johtanut siihen, että osa erikoissijoitusrahastoista täyttää sijoitusrahastodirektiivin edellytykset. Tästä on johtunut, että kaikissa tilanteissa ei ole ollut täysin selvää, mitä viranomaista on voitu pitää toimivaltaisena yksittäisessä asiassa.

Sijoitusrahastolain rakennetta tulisi selkeyttää siten, että hakijalle olisi aina selvää se, mitä edellytyksiä asetetaan sijoitusrahastodirektiivin mukaisille sijoitusrahastoille ja milloin sijoitusrahasto on erikoissijoitusrahasto. Lisäksi laista tulisi nimenomaisesti ilmetä, mikä viranomainen on kulloinkin toimivaltainen käsittelemään sääntöjen vahvistamista tai niiden muuttamista koskevan hakemuksen.

Sijoitusrahaston varojen sijoittaminen

Tarkasteltaessa sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston sijoitustoimintaa koskevaa sääntelyä huomiota on kiinnitettävä sijoitusrahastodirektiivin pakottavien ja valinnaisina toteutettujen säännösten täytäntöönpanon asianmukaisuuteen sijoitusrahastolaissa. Yhteiseen valuuttaa siirryttäessä suomalaisten sijoitusrahastojen kansainvälinen kilpailukyky on lisäksi voitava varmistaa sijoitusrahastodirektiivin asianmukaisella täytäntöönpanolla.

Sijoitusrahastodirektiivin pakottavan sääntelyn osalta huomiota on kiinnitettävä 19 artiklan 1 kohdan ja 26 artiklan 1 ja 3 kohdan täytäntöönpanon täsmällisyyteen. Jälkimmäisen säännöksen täsmällinen täytäntöönpano joustavoittaa rahastoyhtiön sijoitustoimintaa. Sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 1 kohdassa säädetään niistä vaihdantajärjestelmistä, jossa kaupankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa. Hallintopäätöskäytännössä viimeksi mainitun säännöksen täytäntöönpanoa on pidetty epätäydellisenä, mikä on johtanut direktiivin suoran sovellettavuuden periaatteen soveltamiseen. Sijoitusrahastodirektiivi antaa säännöksessä rahastoyhtiölle oikeuden käydä kauppa sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston varoilla 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla säännellyllä markkinalla.

Sijoitusrahastodirektiivin sijoitusrahaston varojen sijoittamista koskevista pakottavista säännöksistä täytäntöönpanematta on toistaiseksi 19 artiklan 2 kohdan d alakohta, 25 artiklan 2 kohdan ensimmäinen luetelmakohta ja 42 artikla. Sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan sijoitusrahaston varoihin ei saa hankkia jalometalleja tai niihin oikeuttavia todistuksia. Laintasoisen säännöksen puuttuessa sijoitusrahastoilla on teoriassa ollut oikeus hankkia tällaisia todistuksia voimassa olevan sijoitusrahaston määritelmän mukaan. On mahdollista, että joissain oikeusjärjestelmissä edellä tarkoitettuja todistuksia pidetään arvopaperina. Tällaisen sijoitusrahaston säännöt on siten ollut velvollisuus vahvistaa, vaikka kaikki sijoitusrahaston varat olisi sijoitettu edellä kuvattuihin todistuksiin edellyttäen, että niillä käydään kauppaa sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetussa vaihdantajärjestelmässä. Direktiivin suoran sovellettavuuden periaate edellyttää, että sitä ei sovelleta hakijan vahingoksi. Sijoitusrahastodirektiivin 25 artiklan 2 kohdan ensimmäinen luetelmakohta kieltää rahastoyhtiötä hankkimasta sijoitusrahaston varoihin enempää kuin yksi kymmenesosa saman liikkeeseenlaskijan äänioikeudettomista osakkeista. Sijoitusrahastodirektiivin 42 artikla puolestaan asettaa velvoitteen, jonka mukaan rahastoyhtiö ei saa luovuttaa sellaisia arvopapereita, jotka eivät kuulu sen hallinnoiman sijoitusrahaston varoihin. Kun viimeksi mainittuja säännöksiä ei ole pantu täytäntöön, niitä ei voida soveltaa rahastoyhtiön vahingoksi.

Sijoitusrahastolaissa on pantu täytäntöön useita sijoitusrahastodirektiivin valinnaisia säännöksiä. Näistä 22 artiklan 3 ja 4 kohdan ja 23 artiklan täytäntöönpanoa voidaan pitää epätäydellisenä. Säännöksistä 22 artiklan 3 kohta ja 23 artikla on pantu täytäntöön mahdollistamalla sijoitusrahaston varojen sijoittaminen sellaisten kolmansien valtioiden alueellisten tai paikallisten julkisyhteisöjen liik-

keeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin, joita sijoitusrahastodirektiivi ei salli. Sitä vastoin 22 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua luottolaitosta koskeva määritelmä on jäänyt vajaaksi.

Erikoissijoitusrahastoja on voitu perustaa ja niiden sääntöjä on voitu vahvistaa syksystä 1996 lähtien. Sijoitusrahaston määritelmästä ja erikoissijoitusrahastoja sääntelevän normin viittaustekniikasta on kuitenkin seurannut, että esimerkiksi käteisrahastoja (*cash funds*) tai varsinaisia johdannaisrahastoja ei ole voitu perustaa. Suomessa johdannaissopimukset eivät ole arvopapereita. Toisaalta johdannaisrahaston perustamisen esteenä on erikoissijoitusrahastoja koskevan säännöksen tyhjentävä luettelo niistä sijoitusrahastolain säännöksistä, joista erikoissijoitusrahastojen säännöissä voidaan poiketa. Se ei sisällä viittausta säännökseen, jolla rajoitetaan rahastoyhtiön oikeutta tehdä johdannaissopimuksia sen hallinnoitavana olevan sijoitusrahaston varoilla. Tämän vuoksi on ollut epävarmaa voidaanko niin kutsuttuja pääomatai tuottotakuurahastoja perustaa Suomeen. Viittaustekniikasta johtuen myös rahastoosuusrahaston (*fund of funds*) tai hallinnointi-markkinointi -rahaston (*master-feeder fund*) perustamiselle ei ole voitu myöntää lupaa. Edellä kuvatut seikat ovat olleet omiaan estämään tarkoituksenmukaiseksi katsottua tuotekehitystä erikoissijoitusrahastojen kautta. Sijoitusrahastodirektiivin muutosehdotuksen jatkovalmistelu ei ole aikataulunsa puolesta voinut olla ratkaisemassa esiintyneitä muutospaineita. Sijoitusrahastodirektiivi ei kuitenkaan estä kansallisesti tarkoituksenmukaisena pidettävää tuotekehitystä. Toisaalta monimuotoisempi tuotekehittely luo paineen kehittää sijoitusrahastojen toiminnan läpinäkyvyyttä entisestään.

Tarkasteltaessa sijoitusrahastojen sijoituspolitiikkaa suhteessa sijoitusrahaston määritelmiin ja erityisesti johdannaissopimuksen määritelmään huomiota on kiinnitettävä siihen, voidaanko nykyisellä määritelmällä saavuttaa määritelmälle asetettavat tavoitteet. Nykyinen johdannaissopimuksen määritelmä ottaa huomioon ainoastaan vakioidut optiot, termiinit tai muut vastaavat sopimukset. Kuitenkin voimassa olevan lain mukaan sijoitusrahaston varoja voidaan tietyin edellytyksin sijoittaa myös muihin kuin vakioituihin johdannaissopimuksiin. Lisäksi sijoitusrahastolain 36 a §:ssä käytetyt erilaiset ilmaisut saattavat kirjaimellisesti tulkittuna johtaa lopputulokseen, jota lainsäätäjä ei ole alunperin tarkoittanut. Sanotussa lainkohdassa on ollut tarkoitus panna täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 21 artikla, joka on käytännössä todettu erittäin joustavaksi. Sijoitusrahastodirektiivin mukaan johdannaissopimuksia voidaan käyttää suojautumiseen valuuttakurssien vaihteluilta, mutta ei tältä osin tehokkaan omaisuudenhoidon edistämiseen. Sijoitusrahastolaissa todetaan, että tehokkaan omaisuudenhoidon edistämisen tarkoituksessa sijoitusrahaston varoja ei voida sijoittaa valuuttoja koskeviin johdannaissopimuksiin. Johdannaissopimuksen määritelmä kattaa kuitenkin ainoastaan vakioidut johdannaissopimukset, kuten edellä todettiin. Sen vuoksi on epävarmaa, voidaanko säännöstä soveltaa tilanteessa, jossa sijoitusrahaston säännöissä ehdotetaan määrättäväksi, että sijoitusrahaston varoja sijoitetaan tehokkaan omaisuudenhoidon edistämiseksi valuuttoja tarkoittaviin vakioimattomiin johdannaissopimuksiin. Direktiivin suoran sovellettavuuden periaatetta ei voida soveltaa hakijan vahingoksi. Sijoitusrahastolain perusteella sijoitusrahaston säännöissä on ilmoitettava johdannaissopimusten käyttötarkoituksesta, niiden laadusta ja käyttölaajuudesta sekä ne markkinat, joilla johdannaissopimuksilla on tarkoitus käydä kauppaa. Säännös ottaen huomioon johdannaissopimuksen määritelmän voi johtaa lopputulokseen, jossa sijoitusrahaston säännöissä on kerrottava edellä mainitut seikat ainoastaan vakioiduista johdannaissopimuksista, mutta ei vakioimattomista. Tällaista lopputulosta ei voida pitää tavoiteltavana.

Rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku ja niiden lunastamisen keskeyttäminen

Rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskuvelvoitteesta ei ole nimenomaista lainsäännöstä. Sitä on kuitenkin pidetty sijoitusrahastotoiminnan luonteeseen kuuluvana ominaisuutena.

Rahasto-osuuksien lunastaminen voidaan keskeyttää vain laissa nimenomaisesti mainituissa tilanteissa. Toimenpiteeseen on ryhdyttävä, kun rahasto-osuudenomistajien määrä tai sijoitusrahaston arvo on laskenut alle laissa säädetyn tai sijoitusrahaston säännöissä määrätyn vähimmäismäärän, eikä tilannetta ole pystytty korjaamaan 30 vuorokauden kuluessa tai kun säilytysyhteisö on ryhtynyt hallinnoimaan sijoitusrahastoa rahastoyhtiön tultua asetetuksi selvitystilaan tai konkursiin

taikka kun se on menettänyt toimilupansa. Lisäksi rahasto-osuuksien lunastamista voidaan lykätä, jos lunastukseen on hankittava varat myymällä sijoitusrahaston varoihin kuuluvia arvopapereita.

Sijoitusrahastodirektiivin 37 artiklan 2 kohdan mukaan rahastoyhtiöllä on oikeus väliaikaisesti keskeyttää hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuuksien lunastaminen niissä tapauksissa ja niiden menettelyjen mukaisesti, joista säädetään laissa taikka määrätään sijoitusrahaston säännöissä. Keskeytys voi tulla kysymykseen vain sellaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa rahasto-osuudenomistajien etu sitä edellyttää. Jäsenvaltiot voivan 37 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan antaa toimivaltaiselle viranomaiselle valtuudet määrätä rahasto-osuuksien lunastaminen keskeytettäväksi, jos rahasto-osuudenomistajien etu tai yleinen etu sitä edellyttää.

Sijoitusrahastodirektiivissä käytettyä sanamuotoa tarkasteltaessa edellä kuvattua 37 artiklan 2 kohdan a alakohdan säännöstä on jäsenvaltion näkökulmasta pidettävä pakottavana. Laintasoisen sääntelyn puuttuessa rahastoyhtiöillä on ollut oikeus sijoitusrahastodirektiivin tultua Suomea velvoittavaksi laatia sijoitusrahastojen säännöt siten, että rahasto-osuuksien lunastaminen voidaan keskeyttää sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetuissa tilanteissa. Rahastoyhtiöt ovat suhtautuneet kriittisesti säännöksen puuttumiseeen, joka on johtanut siihen, että sijoitusrahastolakia on tulkittu siten, ettei lunastusten keskeyttäminen sijoitusrahaston sääntömääräyksen perusteella voi tulla kysymykseen. On katsottu, että rahasto-osuuksien lunastaminen tulisi voida rahastoyhtiön päätöksellä keskeyttää esimerkiksi tilanteessa, joissa sijoitusrahaston sijoituspolitiikka huomioon ottaen sen päämarkkinapaikkaa kohtaa jokin ennalta arvaamaton väliaikaiseksi luonnehdittava toimintakatkos, kunnes rahasto-osuudelle voidaan taas saada luotettava arvo.

Rahasto-osuusrekisterimerkinnän merkitys

Rahasto-osuudesta ei voida luovuttaa osuustodistusta ennen kuin se on täysin rahassa maksettu. Osuustodistus voidaan puolestaan luovuttaa ainoastaan rahasto-osuusrekisteriin merkitylle rahasto-osuudenomistajalle. Rahasto-osuusrekisterimerkintää ei ole laissa sidottu siihen, että rahasto-osuudesta on saatu merkintähinta kokonaisuudessaan. Käytännössä näin kuitenkin menetellään. Sääntely näyttäisi mahdollistavan sen, että rekisterimerkintä voidaan tehdä ennen merkintähinnan suorittamista. Koska rahasto-osuudesta ei nykyisin ole velvollisuutta automaattisesti luovuttaa osuustodistusta, rekisterimerkintä aikaansaa omistajaolettaman.

Tarkoituksena on, että määräosainen omistusoikeus sijoitusrahastossa alkaa vasta, kun merkintähinta on maksettu. Tämän vuoksi merkintä rahasto-osuusrekisteriin tulisi sitoa merkintähinnan maksamiseen.

Rahasto-osuuksien liittäminen arvo-osuusjärjestelmään

Rahasto-osuuksia ei ole toistaiseksi liitetty arvo-osuusjärjestelmään, vaikka varsinaista säädännäistä estettä sille ei ole ollut. Sijoitusrahastolain nimenomaisen säännöksen mukaan rahasto-osuudet voidaan liittää arvo-osuusjärjestelmään. Liittäminen tapahtuu siten, että sijoitusrahaston sääntöihin otetaan määräys, jonka mukaan rahasto-osuudet liitetään arvo-osuusjärjestelmään. Rahastoyhtiön päätöksessä sen hallinnoitavana olevan sijoitusrahaston rahasto-osuuksien liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään on mainittava, että rahasto-osuudet on päätöksessä mainittuun ilmoittautumispäivään mennessä toimitettava johonkin arvo-osuusrekisteriin omistusoikeuden kirjaamista varten. Päätöksessä on lisäksi määrättävä, että rahasto-osuudelle ei makseta tuottoa ennen kuin kirjaus on suoritettu. Pantinhaltijan tai muun oikeudenomistajan on sijoitusrahastolain perusteella ilmoitettava oikeutensa kirjattavaksi rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille viimeistään edellä tarkoitettuna ilmoittautumispäivänä. Lisäksi säädetään, että oikeudesta rahasto-osuuteen ja siihen perustuvan suoritusvelvollisuuden täyttämisestä on säädetty arvo-osuustileistä annetussa laissa (827/1991).

Voimassa olevaa sääntelyä on pidetty riittämättömänä, jotta rahasto-osuuksien liittäminen arvo-osuusjärjestalmään voisi tapahtua turvallisesti. Lisäksi sääntely on epäyhdenmukaista. Osassa liittämismenettelyyn kuuluvista tilanteista liittymisestä johtuvat velvoitteet perustuvat rahastoyhtiön päätökseen ja osassa lain nimenomaiseen säännökseen. Tämä saattaa johtaa erilaiseen menettelyyn eri rahastoyhtiöissä, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena arvo-osuusjärjestelmän luotettavuuden ja rahasto-osuudenomistajien sekä mahdollisten oikeudenhaltijoiden

kannalta. Osakeyhtiölain (734/1978) 3 a luvussa säädetään siitä, miten osakkeet liitetään arvo-osuusjärjestelmään ja mitä seuraamuksia liittämisestä tai osakkeenomistajan valintaan perustuvasta liittämättäjättämisestä aiheutuu. Rahasto-osuus poikkeaa luonteeltaan osakkeesta, minkä vuoksi on vallinnut epävarmuutta siitä, voidaanko osakeyhtiölaissa kuvattuja periaatteita soveltaa sellaisenaan rahasto-osuuksien liittämiseen arvo-osuusjärjestelmään. Näistä syistä on esitetty, että sijoitusrahastolakiin olisi kirjattava rahasto-osuuksien arvo-osuusjärjestelmään liittämistä koskeva erillissääntely.

Sijoitusrahaston lakkauttaminen

Sijoitusrahaston lakkauttamismenettelyä koskevat säännökset perustuvat joko rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön velvoitteeseen käynnistää sijoitusrahaston lakkauttaminen taikka viranomaisaloitteiseseen sijoitusrahaston lakkauttamiseen. Laki ei anna ohjetta menettelystä, kun sijoitusrahaston purkamiseen ryhdytään vapaaehtoisesti. Sääntelyn puuttuessa on epäselvää, onko rahastoyhtiön noudatettava edellä tarkoitetuja tilanteita varten säädettyä menettelyä. Rahasto-osuudenomistajien etu edellyttää, että menettelyä voidaan pitää kaikkien rahasto-osuudenomistajien yhdenvertaisuus huomioonottavana.

Rahanpesun estämistä koskeva sääntely

Rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettu laki ei nykyisin koske rahastoyhtiöitä. Näin ollen rahastoyhtiöön ei sovelleta kyseisen lain säännöksiä asiakkaan tunnistamisesta, asiakkaan liiketoiminnan tuntemisesta, epäilyttävien toimien tutkimisesta ja ilmoittamisesta rahanpesun selvittämiskeskukselle. Käytännössä rahasto-osuuksia merkitään siten, että rahasto-osuudenomistajaksi aikova tekee tilisiirron pankkitililtään säilytysyhteisön hallinnassa olevalle sijoitusrahaston pankkitilille. Harvinaista on, että rahasto-osuuksia merkitään käteissuorituksella. Tässäkin tapauksessa varat ottaa vastaan säilytysyhteisö. Rahasto-osuudet vaihtavat omistajaa pääsäännön mukaan lähinnä perintöoikeudellisilla perusteilla. Suomessa toimii kuitenkin kaksi erikoissijoitusrahastoa, joiden rahasto-osuuksia lasketaan liikkeeseen ja lunastetaan neljännesvuosittain. Näiden sijoitusrahastojen rahasto-osuuksia saatetaan ryhtyä luovuttamaan aikaisempaa vilkkaammin henkilöltä, yhteisöltä tai säätiöltä toiselle. Jotta uusi rahasto-osuudenomistaja voisi käyttää rahasto-osuudestaan johtuvia oikeuksia, omistusoikeus on merkittävä rahasto-osuusrekisteriin. Merkinnän tekee rahastoyhtiö. Rahastoyhtiötä ei kuitenkaan ole säädetty ilmoitusvelvolliseksi, eikä sitä tältä osin koske niin kutsuttu tunne asiakkaasi –periaate (know your customer). Rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämiseksi sääntely tulisi laajentaa koskemaan myös rahastoyhtiöitä. Vastaavasta syystä myös sijoitusrahastolain perusteella toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt olisi saatettava ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Sisäpiirisääntely

Sijoitusrahastolain mukaisen sisäpiirisääntelyn ongelmaksi on koettu se, ettei rahoitustarkastuksella ole arvopaperimarkkinalain 5 luvussa tarkoitetulla tavalla oikeutta antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusten tekemisestä, rekisterinpidosta ja rekisterin julkisuudesta sekä tietojen hankkimisesta arvo-osuusjärjestelmästä. Tällä olisi mahdollista varmistaa sisäpiirirekisterijärjestelmän toimivuus ja yhteensopivuus. Ennakkoon on vaikea arvioida siitä erilaisia tulkintatilanteita, joihin sisäpiirisääntely saattaa johtaa. Tämän vuoksi rahoitustarkastuksella tulisi olla yhdenmukaisesti arvopaperimarkkinalain 5 luvun 6 §:n kanssa valtuus määrätä, ettei ilmoitusvelvollisuutta sovelleta tiettyihin yhteisöihin ja luottamustoimiin.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Sijoitusrahastolain rakenne ja soveltamisala

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa sijoitusrahastolain rakennetta, koska sitä on pidetty vaikeasti hahmotettavana kokonaisuutena. Ehdotuksen mukaan voimassa oleva sijoitusrahastolaki kumotaan ja sen tilalle säädetään uusi sijoitusrahastolaki.

Uudessa sijoitusrahastolaissa ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalasta. Toistaiseksi soveltamisalakysymys on ollut tulkinnanvarainen ja luettavissa eri säännöksistä. Soveltamisalasäännöksellä pyritään välttämään tulkinnanvaraisuudesta johtuva epävarmuus ja määrittämään yksiselitteisemmin

sijoitusrahastolain tavoitteet. Voimassa olevan sijoitusrahastolain peruslähtökohtana on piensijoittajan suojaaminen. Sijoittajan suojaamiseksi toimintaa on säännelty siten, että se olisi luonteeltaan luotettavaa ja turvallista ja että rahasto-osuudenomistajalle ja sellaiseksi aikovalle tarjottaisiin riittävät ja oikeat tiedot perustellun sijoituspäätöksen tekemistä varten. Tämä periaate säilytetään ehdotuksessa keskeisenä tavoitteena.

Sijoitusrahastolaissa säädetään rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimintaedellytyksistä ja tehtävistä, sijoitusrahastoista sekä ulkomaisten yhteissijoitusyritysten osuuksien markkinoimisesta yleisölle Suomessa. Sijoitusrahastolaissa tarkoitetut sijoitusrahastot ovat avoimia määritelmän laajassa merkityksessä. Ne ovat vaihtuvapääomaisia, eikä omistajien piiriä voida nimenomaisesti rajoittaa. Ei-ammattimaisten sijoittajien suojaamiseksi yhteissijoitusyritys kuuluu lain soveltamisalan piiriin, vaikka se täyttäisi ainoastaan pääoman vaihtuvuuden edellytyksen, jos se on suunnattu edes osittain jollekin ei-ammattimaisten sijoittajien ryhmälle, mikä ilmenee yhteissijoitusyrityksen säännöistä tai yhtiöjärjestyksestä. Sijoitusrahastodirektiivin mukaisten yhteissijoitusyritysten osuuksia markkinoidaan aina yleisölle, joka koostuu sekä ammattimaisista että ei-ammattimaisista sijoittajista.

Määritelmät

Sijoitusrahastolaissa tarkoitettuja määritelmiä ehdotetaan muutettavaksi, uusia määritelmiä ehdotetaan lisättäväksi ja yksi määritelmä ehdotetaan kumottavaksi. Sijoitusrahaston määritelmässä pyritään eroon kehäpäätelmästä sekä siitä, että siinä mainitaan sijoitusrahaston sijoituskohteista tai omistajista. Määritelmä kattaa niin sijoitusrahastodirektiivin mukaiset sijoitusrahastot kuin erikoissijoitusrahastot, joiden jatkuvan tuotekehittelyn se mahdollistaa yleisten periaatteiden puitteissa. Sijoitusrahastotoiminnan käsitettä muutetaan siten, että arvopapereiden sijasta sijoitusrahaston varat voidaan sijoittaa pääasiassa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuihin sijoituskohteisiin. Sijoitusrahastolain arvopaperin käsitteessä luovutaan puuttumasta sijoitusrahaston sijoituspolitiikkaan määritelmän tasolla. Nykyisestä poiketen toisten rahastoyhtiöiden hallinnoimien sijoitusrahastojen rahasto-osuuksiin sijoittamista rajoitetaan sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston sijoituspolitikkaa koskevassa luvussa. Rahastoyhtiön käsitettä tarkennetaan vastaamaan nykykäytäntöä ja säilytysyhteisön käsitteeseen ehdotetut muutokset perustuvat ehdotukseen laajentaa säilytysyhteisötoimintaa harjoittavien yhteisöjen piiriä.

Lakiin ehdotetaan kahta uutta määritelmää, joista toisessa määritetään säilytysyhteisötoiminta ja toisessa sijoitusrahastodirektiivi. Molempia määritelmiä voidaan pitää lakiteknisesti tarkoituksenmukaisena asiakokonaisuuden kuvauksen pituuden vuoksi.

Johdannaissopimuksen määritelmästä ehdotetaan luovuttavaksi, sillä nykyisellä määritelmällä ei voida saavuttaa määritelmälle asetettuja tavoitteita. Voimassa olevan määritelmän ongelmana on, että se ei ota huomioon muita johdannaissopimuksia kuin vakioituja optioita, termiinejä tai niitä vastaavia sopimuksia. Kuitenkin voimassa olevan lain mukaan sijoitusrahaston varoja voidaan lainkohdassa tarkoitetulla tavalla sijoittaa myös muihin kuin vakioituihin johdannaissopimuksiin. Toisaalta määritelmä saattaa estää erikoissijoitusrahastojen tuotekehittelyä. Lisäksi se saattaa lakiviittauksensa vuoksi muodostua ongelmaksi myös sellaisille sijoitusrahastoille, joiden varoja sijoitetaan Suomen rajojen ulkopuolelle.

Rahastoyhtiön toimilupa

Rahastoyhtiön toimilupamenettelyä ehdotetaan selkeytettäväksi ja yhdenmukaistettavaksi sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitetun toimilupamenettelyn kanssa. Rahastoyhtiön toimilupaa voi ehdotuksen mukaan hakea ainoastaan rekisteröity suomalainen osakeyhtiö, jonka yhtiöjärjestys täyttää rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen sisältöä koskevat edellytykset. Tarkoituksena on yksinkertaistaa hakemusmenettelyä siten, ettei samaa hakemusta koskien ole samanaikaisesti vireillä rekisteröintihakemusta patentti- ja rekisterihallituksessa ja toimilupamenettelyä valtioneuvostossa.

Toimiluvan myöntämistä koskevat edellytykset pysytetään nykyisenkaltaisena sillä poikkeuksella, että rahastoyhtiöiden omistajat ja niihin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 § :n tarkoittamalla tavalla rinnastettavat henkilöt ja heidän taustansa ehdotetaan jatkossa selvitettäväksi muiden rahoitusmarkkinoilla toimivien yhteisöjen tavalla yhdenmukaisesti. Rahastoyhtiön johdon hyvä-

maineisuus, luotettavuus, kokemus ja muu sopivuus on ehdoton edellytys yrityksen toiminnan ja viime kädessä koko markkinoiden luotettavuudelle. Vastaava edellytys on rahoitusmarkkinalainsäädännössä yleisesti asetettu myös osakkaille. Hallintohenkilön vaihtamisen yhteydessä rahoitustarkastukselle on esitettävä henkilöä koskeva edellä tarkoitettu selvitys. Näin voidaan varmistua siitä, että rahastoyhtiön hallinto täyttää jatkuvasti luotettavan hallinnon vaatimukset. Ääni- ja vaikutusvallanmuutosta koskevissa tilanteissa ehdotetaan noudatettavaksi sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa omaksuttua menettelyä, jossa määrätyn suuruisesta ääni- ja vaikutusvallan muutoksesta on ilmoitettava rahoitustarkastukselle, joka voi kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta vastustaa hankintaa. Hankinnan ilmoittamattajättäminen sekä osakkeiden hankkiminen rahoitustarkastuksen vastustuksesta huolimatta voi johtaa siihen, että rahoitustarkastus kieltää hankittuja osakkeita koskevan merkinnän osake- tai osakasluetteloon. Lisäksi rahastoyhtiölle asetettuja vakavaraisuussäännöksiä ehdotetaan helpotettavaksi. Perustamispääoma on ehdotuksen mukaan edelleen miljoona markkaa, mutta osakepääoman hallinnoitavien varojen mukaan suhteellisesti määräytyvästä kartuttamisvelvoitteesta voidaan luopua osakepääoman saavutettua viiden miljoonan markan määrän. Myös kartutusprosenttia ehdotetaan muutettavaksi yhdestä sadasosasta puoleen sadasosaan ja osakepääoman korottaminen voidaan jättää toteutettavaksi vasta, kun seuraava täyden miljoonan markan raja täyttyy. Korotukset voidaan siten toteuttaa portaittain nykyisen liukuvan asteikon sijasta. Näin suomalaisille rahastoyhtiöille asetettu pääomavaatimus lähentyy kansainvälistä käytäntöä. Vakavaraisuussääntelyä tarkasteltaessa huomiota on lisäksi kiinnitetty siihen, että sijoitusrahastotoiminta ei kuulu korvausrahastosuojan piiriin toisin kuin omaisuudenhoito.

Rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen vahvistamisesta ehdotetaan luovuttavaksi. Valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle ehdotetaan kuitenkin mahdollisuutta lausua rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen rekisteröintiä koskevan menettelyn yhteydessä. Näin menetellään jo nykyisin yhtiöjärjestysten muutoksia rekisteröitäessä. Tarkoituksena on, että menettely on mahdollisimman yksinkertainen hakijan näkökulmasta ja että yhden viranomaisen antama päätös on ilman toisessa viranomaisessa tapahtuvaa vahvistamismenettelyä pätevä.

Rahasto-osuudenomistajien kokous ja edustajisto

Rahasto-osuudenomistajien kokouksessa ehdotetaan sovellettavaksi nykyistä menettelyä sillä poikkeuksella, että lain nimenomaisen säännöksen perusteella rahasto-osuudenomistajalla on oikeus valtuuttaa edustaja käyttämään oikeuksiaan kokouksessa. Lisäksi ehdotetaan, että rahasto-osuudenomistajalla ja tämän edustajalla on myös oikeus avustajan käyttämiseen.

Ehdotuksen mukaan sijoitusrahaston säännöissä voidaan määrätä, että rahastoyhtiön hallinnoimat sijoitusrahastot valitsevat keskuudestaan edustajiston, jonka tehtävänä on päättää kysymyksessä olevia sijoitusrahastoja koskevista yhteisistä asioista tilanteessa, jossa rahastoyhtiön hallitukseen valittavien rahasto-osuudenomistajien valitsemien hallituksen jäsenten tai sijoitusrahaston ja rahastoyhtiön tilintarkastusta varten valittavien tilintarkastajien määrä ylittää rahastoyhtiön hallinnoitavana olevien sijoitusrahastojen määrän. Edustajisto on jo nyt käytössä useassa rahastoyhtiössä. Edustajiston kautta kaikki rahastoyhtiön hallinnoimat sijoitusrahastot olisivat yhdenvertaisessa asemassa. Säännöksestä ei ehdoteta pakottavaa, vaan tarkoituksena on ohjata kehitystä vapaaehtoiseen käytäntöön ja selkeyttää olemassaolevien edustajistojen oikeudellinen asema.

Päätöksenteko rahastoyhtiön hallituksessa

Rahastoyhtiön hallituksen kokouksessa yksittäistapauksittain ratkaistavaan sijoitusrahaston varoihin kuuluviin osakkeisiin liittyvän äänivallan käyttämisestä yhtiökokouksessa liittyvästä muotomääräyksestä, jonka mukaan päätöstä ei saa tehdä, jos rahasto-osuudenomistajien valitsemat rahastoyhtiön hallituksen jäsenet eivät siihen yhdy, ehdotetaan luovuttavaksi. Jatkossa rahastoyhtiön hallituksessa asiat ratkaistaan yleisten yhtiöoikeudellisten periaatteiden mukaisesti. Voimassa oleva periaate, jonka mukaan rahastoyhtiön on harjoitettava sijoitusrahastotoimintaa huolellisesti ja asiantuntevasti rahasto-osuudenomistajien eduksi ja joka koskee jokaista rahastoyhtiön hallituksen jäsentä riippumatta siitä, millä perusteella hänet on

valittu, ehdotetaan pysytettäväksi.

Säilytysyhteisön toimilupa ja tehtävät

Ehdotuksen mukaan suomalaiselle osakeyhtiölle, joka täyttää laissa mainitut edellytykset, voidaan myöntää erityinen säilytysyhteisön toimilupa säilytysyhteisötoimintaa varten. Toimilupamenettelyä ehdotetaan yhdenmukaiseksi rahastoyhtiön toimilupamenettelyn kanssa. Voimassa olevan lain mukaisesti säilytysyhteisöinä voi edelleen toimia kotimaiset sijoituspalveluyritykset ja luottolaitokset sekä eräät ulkomaisten sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten Suomen sivukonttorit. Sivukonttorin on kuitenkin voidakseen toimia säilytysyhteisönä oltava oikeutettu harjoittamaan vastaavaa toimintaa ETA-valtiossa saamansa toimiluvan perusteella. Lisäksi edellytetään, että sen kotivaltiossa asetettu pääomavaatimus vastaa suomalaiselle säilytysyhteisölle asetettua pääomavaatimusta.

Säilytysyhteisön toimilupa voidaan peruuttaa vastaavilla edellytyksillä kuin rahastoyhtiön toimilupa. Se tapahtuu joko hakija- tai viranomaisaloitteisesti. Edellytykset toimenpiteen käynnistämiseksi luetellaan tyhjentävästi ehdotetuissa säännöksissä. Toimiluvan viranomaisaloitteinen peruuttaminen luonnehditaan ehdotuksessa kahdella tavoin; toimilupa peruutetaan ja säilytysyhteisö voi halutessaan jatkaa toimintaansa tavallisena osakeyhtiönä tai toimiluvan peruuttaminen johtaa yhtiön purkamiseen ja toiminnan lakkaamiseen. Jälkimmäisessä tapauksessa seuraamukseen liittyy sanktionomainen piirre. Yhtiön purkamiseen sovelletaan rahastoyhtiön purkamisesta säädettyä menettelyä.

Säilytysyhteisön asettaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka sen toiminnan lopettaminen johtaa ehdotuksen mukaan siihen, että rahastoyhtiön on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin uuden säilytysyhteisön valitsemiseksi. Säilytysyhteisön tehtävien luonteesta johtuu, että niiden laiminlyönti saattaa johtaa merkittäviin toimitushäiriöihin selvitysjärjestelmässä, koska sijoitusrahaston varoihin kuuluvilla arvopapereilla tapahtuneesta kaupankäynnistä johtuva selvittäminen on riippuvainen säilytysyhteisön myötävaikutuksesta. Siten säilytysyhteisön olemassaolo ei ole yksin rahasto-osuudenomistajien edun mukaista, vaan säilytysyhteisön asemaa on tarkasteltava koko pääomamarkkinoiden toiminnan kannalta. Tämän vuoksi rahoitustarkastuksen on asetettava rahoitustarkastuslaissa tarkoitettu asiamies huolehtimaan säilytysyhteisön tehtävistä, jos rahastoyhtiö ei olosuhteista johtuen voi välittömästi solmia säilytyssopimusta uuden säilytysyhteisön kanssa. Asiamies huolehtii sanotuista tehtävistä, kunnes uusi säilytysyhteisö ottaa tehtävän vastaan. Rahastoyhtiön pysyessä passiivisena rahoitustarkastuksen on lakkautettava rahastoyhtiön hallinnoitavana olevat sijoitusrahastot.

Ehdotuksessa määritellään nykyistä tarkemmin säilytysyhteisön tehtävät osittain täsmentämällä sijoitusrahastodirektiivin täytäntöönpanoa. Säilytysyhteisön tehtävät jaetaan kahteen osaan; varojen säilyttämiseen ja tietynlaiseen rahastoyhtiön toiminnan valvomiseen. Ne sisältyvät voimassa olevaan lakiin, mutta niiden sisältöä ehdotetaan tarkennettavaksi. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, millaisin toimenpitein säilytysyhteisön voidaan katsoa täyttäneen valvontavelvoitteensa. Säilytysyhteisön tehtävien määrittelyssä keskeisellä sijalla on toimintojen alihankintamahdollisuuden rajankäynti. Olennaista on, että säilytysyhteisö vastaa säilytysyhteisötoiminnasta sekä apusäilyttäjistään. Siitä huolimatta ehdotuksessa lähdetään siitä, että apusäilyttäjänä voi toimia ainoastaan viranomaisvalvonnassa oleva säilytyspalveluihin erikoistunut yhteisö. Apusäilyttäjän käyttäminen mahdollistetaan myös kotimaassa. Lisäksi varojen erillääpitovelvoitteen selkeyttämiseksi tästä ehdotetaan nimenomaista säännöstä lakiin. Ehdotuksessa on pyritty hyödyntämään rahoitustarkastuksen teematarkastuksen tuloksia.

Säilytysyhteisön keinovalikoima sen todetessa rahastoyhtiön toimineen vastoin lakia tai sijoitusrahaston sääntöjä on todettu puutteelliseksi. Rahoitustarkastuksen lausuntoa ei ole pidetty riittävänä. Tämän vuoksi lausuntopyynnön sijasta säilytysyhteisölle asetetaan velvoite ilmoittaa rahoitustarkastukselle havaitsemastaan lain- tai sääntöjen vastaisuudesta. Rahoitustarkastus puolestaan ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin normaalin valvontatoimintansa puitteissa. Säilytysyhteisö täyttää valvontavelvoitteensa viime kädessä tekemällä edellä tarkoitetun ilmoituksen.

Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön on toimittava itsenäisesti tavoitteenaan rahastoosuudenomistajien etu. Säilytysyhteisöllä on lisäksi tietynlainen valvontarooli suhteessa rahastoyhtiöön. Tämän varmistamiseksi nykyistä selkeämmin ja toisaalta, kun rahasto-

yhtiö ja säilytysyhteisö kuuluvat hyvin yleisesti samaan konserniin, ehdotuksessa kielletään rahastoyhtiötä ja säilytysyhteisöä pitämästä yhteistä henkilökuntaa siltä osin, kun tällaisen henkilön tehtävät liittyvät sijoitusrahaston hallinnointiin ja säilytysyhteisön säilytys- ja valvontatehtäviin.

Rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

Rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilintarkastusta ja kirjanpitoa koskevia säännöksiä täydennetään säilytysyhteisöä koskevilta osilta. Viranomaisten toimivaltaa rahastoyhtiöiden ja niiden hallinnoimien sijoitusrahastojen tilinpäätöstä koskevien määräysten, lausuntojen ja poikkeuslupien myöntämisessä ehdotetaan tarkistettavaksi. Oikeus antaa tilinpäätöstä koskevia sitovia määräyksiä ehdotetaan siirrettäväksi rahoitustarkastukselta valtiovarainministeriölle siltä osin kuin niihin sisältyy merkittävää aineellista norminantoa. Tältä osin sääntely yhdenmukaistetaan vastaamaan sijoituspalveluyrityksiä ja luottolaitoksia koskevia säännöksiä. Sijoitusrahaston tilinpäätöstietojen informaatioarvon lisäämiseksi asianomaisen ministeriön päätöksessä on otettava huomioon, mitä sijoitusrahaston varojen arvonmäärityksestä säädetään.

Sijoitusrahastotoiminnan voimakkaan laajentumisen ja monimuotoistumisen seurauksena rahastoyhtiön ja sen hallinnoimien sijoitusrahastojen tilintarkastuksesta on valittava huolehtimaan ainakin yksi Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Lisäksi tilintarkastajiksi voidaan valita ainoastaan hyväksyttyjä tilitarkastajia. Ehdotuksen mukaan riittää, että rahastoyhtiöllä on nykyisten kolmen tilintarkastajan sijasta kaksi tilintarkastajaa.

Ehdotuksen mukaan rahasto-osuuden arvonlaskennan jatkuvasta tarkastamisesta vastaa jatkossa ainakin yksi Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tällöin riittää, että tarkastuksen suorittaa yksi tilintarkastaja.

Rahasto-osuuden arvonlaskennan oikeellisuus ehdotetaan tarkastettavaksi jatkossa vähintään kahden kuukauden välein. Säännös antaa tilintarkastajalle liikkumavaraa, on samanaikaisesti riittävän joustava ja ottaa huomioon ehdotuksessa laajennetun tiedonantovelvollisuuden.

Sijoitusrahaston sääntöjen ja niiden muutosten vahvistaminen

Sijoitusrahaston sääntöjen vahvistamista koskevasta viranomaisten toimivallanjaosta ehdotetaan säädettäväksi nykyisestä poiketen samassa luvussa. Ehdotuksen mukaan rahoitustarkastus vahvistaa kaikkien sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen säännöt. Valtioneuvosto vahvistaa puolestaa erikoissijoitusrahastojen säännöt.

Sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen ja erikoissijoitusrahastojen säännöille asetettuihin vähimmäisvaatimuksiin sovelletaan yhtenäisiä säännöksiä. Kuten nykyisin, erikoissijoitusrahaston säännöissä on velvollisuus kuvata selkeästi ne seikat, joiden vuoksi sijoitusrahastoa on pidettävä erikoissijoitusrahastona.

Sijoitusrahaston sääntöjen muutoksen voimaantulolle ehdotetaan asetettavaksi lisävaatimus. Nykyisin muutos tulee voimaan kuukauden kuluttua siitä, kun rahoitustarkastus tai valtioneuvosto on sen vahvistanut. Ehdotuksen mukaan edellytyksenä on lisäksi se, että rahasto-osuudenomistajille on tiedotettu sääntömuutoksesta. Tiedottaminen tapahtuu sijoitusrahaston säännöissä määrätyllä tavalla. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että sääntömuutosta vastustava rahasto-osuudenomistaja voi turvata oikeutensa vaatimalla rahasto-osuutensa lunastamista ennen muutoksen voimaantuloa.

Sijoitusrahaston sijoitustoiminta

Sijoitusrahastojen sijoitustoimintaan liittyviä säännöksiä ehdotetaan osittain joustavoitettavaksi ja osittain tarkennettavaksi. Erityisesti huomiota on kiinnitetty sijoitusrahastojen luonteen korostamiseen joko sijoitusrahastodirektiivin mukaisina sijoitusrahastoina tai erikoissijoitusrahastoina. Tämä ilmenee siten, että sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen sijoitustoimintaa koskevat säännökset sijoitetaan omaan lukuunsa. Lähtökohtana on, että kaikkiin sijoitusrahastoihin sovelletaan yhdenmukaisia säännöksiä, jollei toisin nimenomaisesti säädetä.

Sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen sijoitustoimintaa koskevien säännösten osalta ehdotuksessa tarkennetaan ensisijaisesti sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun säännellyn, säännöllisesti toimivan, tunnustetun ja yleisölle avoimen markkinan käsitteen täytän-

töönpanoa sijoitusrahastolaissa. Joustavan sääntelyn varmistamiseksi määritelmä ehdotetaan kirjattavaksi säännökseen sanamuodoltaan sellaisenaan. Lisäksi valtioneuvostolle ehdotetaan määräyksenanto-oikeutta sen osalta, millaista arvopapereiden vaihdantajärjestelmää voidaan ainakin pitää sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettuna säänneltynä markkinana. Ennen määräyksen antamista rahoitustarkastukselle on varattava tilaisuus antaa asiassa lausunto.

Sijoitusrahastodirektiivin 26 artiklan 1 kohdassa säädetty oikeus olla noudattamatta sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston sijoitusrajoituksia sijoitusrahaston varoihin kuuluvia merkintäoikeuksia käytettäessä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikkia sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen sijoitusrajoituksia. Lisäksi 19 artiklan 1 kohdan d alakohdan sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi edellytyksellä, että listautumista tulee voida pitää vuoden kuluessa varmana.

Sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen oikeutta sijoittaa tiettyjen laissa nimenomaisesti mainittujen luonteeltaan julkisoikeudellisten yhteisöjen tai niihin rinnastettavien liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin säännöksestä riippuen joko enintään 35 prosenttia tai enemmän kuin 35 prosenttia tiettyjen edellytysten vallitessa ehdotetaan täsmennettäväksi sijoitusrahastodirektiivin nykyistä tarkemman täytäntöönpanon varmistamiseksi. Voimassa olevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tällaisena liikkeeseenlaskijana tai takaajana ei enää voisi olla Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n jäsenvaltion osavaltio tai muu alueellinen julkisyhteisö.

Sijoitusrahastodirektiivin 22 artiklan 4 ja 5 kohdan säännös on pantu sijoitusrahastolaissa täytäntöön määrittelemällä säännöksessä tarkoitettu luottolaitos ja se osuus sijoitusrahaston varoista, joka voidaan enimmäismääräisesti sijoittaa tällaisen liikkeeseenlaskijan arvopapereihin. Luottolaitoksen määritelmä ei vastaa täysin sijoitusrahastodirektiivissä kuvattua määritelmää. Tämän vuoksi sitä ehdotetaan täydennettäväksi. Säännös on luonteeltaan valinnainen.

Sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 2 kohdan b kohdassa tarkoitettu säännös on valinnaisena pantu täytäntöön sijoitusrahastolaissa. Säännöstä täytäntöönpantaessa on ollut epäselvää, mitä sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetaan sellaisilla saatavilla, joita ei voida pitää arvopapereina. Epäselvyyden on aiheuttanut se, että sijoitusrahastodirektiiviä valmisteltaessa säännöksellä haluttiin varmistua siitä, että muun muassa rahamarkkinavelkakirjat tulisivat säännöksen tarkoittamalla tavalla sijoitusrahastodirektiivin soveltamisalan piiriin. Suomessa rahamarkkinavelkakirjat ovat arvopapereita, joten viittauksella saataviin, joita ei voida pitää arvopapereina, ei voida tarkoittaa rahamarkkinavelkakirjoja. Lisäksi sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 2 kohdan b kohdan sääntelyn täytäntöönpano on epätäydellinen, minka vuoksi sitä ehdotetaan täydennettäväksi.

Sijoitusrahastodirektiivin sijoituspolitiikkaa koskevat jäljellä olevat toistaiseksi täytäntöönpanematta olevat vapaaehtoiset säännökset ehdotetaan otettavaksi käyttöön. Tällainen säännös on 25 artiklan 3 kohdan d alakohdan säännös, jonka mukaan rahastoyhtiö voi hankkia sijoitusrahaston varoilla kolmannessa valtiossa rekisteröidyn yhteisön koko osakekannan, jos se on ainoa tapa tehdä arvopaperisijoituksia sanotussa valtiossa. Edellytyksenä on, että tällainen sijoitusyhtiö noudattaa pääosin sijoitusrahastodirektiivissä säädettyä sijoituspolitiikkaa toiminnassaan.

Sijoitusrahastodirektiivin asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi sijoitusrahastolakiin ehdotetaan vielä otettavaksi sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 2 kohdan d alakohdan pakottava säännös, jonka mukaan sijoitusrahaston varoja ei voida sijoittaa jalometalleihin tai niihin oikeuttaviin todistuksiin. Lisäksi sijoitusrahastolaissa ehdotetaan pantavaksi täytäntöön 42 artiklan velvoite, jonka mukaan rahastoyhtiö ei saa luovuttaa sellaisia arvopapereita, jotka eivät kuulu sen hallinnoiman sijoitusrahaston varoihin. Rahastoyhtiöitä on vielä velvoitettava sijoitusrahastodirektiivin 25 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetulla tavalla olemaan hankkimatta sijoitusrahaston varoihin enempää kuin yksi kymmenesosa yhden liikkeeseenlaskijan äänettömistä osakkeista.

Joustavan sääntelyn varmistamiseksi erityisen nopean tuotekehityksen aikana erikoissijoitusrahastojen sijoituspolitiikkaa ei ehdotuksessa enää varsinaisesti rajoiteta sääntelyllä. Sijoitusrahastotoiminnan pääperiaatteena on sijoitusrahaston varojen sijoittamisessa riskinhajauttaminen. Erikoissijoitusrahaston säännöt on vahvistettava, jollei saadun selvityksen perusteella voida pitää to-

dennäköisenä, että rahoitusmarkkinoiden vakaus tai toimivuus vaarantuisi. Näitä periaatteita noudattaen tuotekehittely voi olla vapaata edellyttäen, että erikoissijoitusrahaston markkinoinnissa tuodaan selkeästi esille se, mistä sen toiminnassa on kysymys. Tätä tarkoitusta varten erikoissijoitusrahastoista on ehdotuksen mukaan laadittava rahastoesitteen rinnalle yksinkertaistettu rahastoesite, jossa esitellään lyhyesti ja keskivertolukijan kannalta ymmärrettävällä tavalla sen toiminta. Lisäksi rahasto-osuudenomistajille edellytetään nykyistä laajemmin kerrottavaksi erikoissijoitusrahaston toiminnan kehityksestä ja varojen koostumuksesta. Tämän vuoksi erikoissijoitusrahaston on julkistettava neljännesvuosikatsaus, jonka sisällön ehdotetaan vastaan puolivuotiskatsauksen sisältöä.

Rahastoyhtiön säännöllinen tiedontantovelvollisuus sekä rahasto-osuuksien markkinointi

Sijoitusrahastojen markkinointia ja säännöllistä tiedonantovelvoitetta koskevat erityissäännökset ehdotetaan käsiteltäväksi kokonaisuutena omassa luvussaan. Säännökset koskevat markkinoinnissa julkistettavaa tietoa, sen toimittamista valvontaviranomaiselle sekä kielivaatimusta. Säännöllisellä tiedonantovelvollisuudella tarkoitetaan sijoitusrahaston vuosikertomuksen ja puolivuotiskatsauksen sekä erikoissijoitusrahastoille pakolliseksi ehdotettavan neljännesvuosikatsauksen julkistamista ja toimittamista valvontaviranomaiselle.

Markkinointia koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi sijoitusrahastodirektiivin asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Sijoitusrahastodirektiivin 23 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että sellaisen sijoitusrahaston markkinointiaineistossa, jonka kaikki varat voidaan sijoittaa yhden tietyn yksittäisen luonteeltaan julkisoikeudellisen yhteisön liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin, on selkeästi mainittava tällaisesta mahdollisuudesta. Lisäksi siinä on mainittava ne edellä tarkoitetut liikkeeseenlaskijat tai takaajat, joiden liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin sijoitusrahaston varoja on sijoitettu tai niitä aiotaan sijoittaa. Sijoitusrahastodirektiivin 35 artiklan mukaan kaikessa sijoitusrahaston markkinointiaineistossa on aina mainittava, että sijoitusrahastosta on laadittu rahastoesite sekä se, mistä rahastoesitteen voi saada.

Erikoissijoitusrahastoille ehdotetaan velvollisuutta julkistaa rahastoesitteen rinnalla yksinkertaistettu rahastoesite. Ykinkertaistettu rahastoesite sisältää rahastoesitteen tiivistelmän keskivertosijoittajan kannalta selkeällä ja yksinkertaisella tavalla. Estettä ei ole sille, että sijoitusrahastodirektiivin mukaisesta sijoitusrahastosta laaditaan yksinkertaistettu rahastoesite. Laadinnassa on kuitenkin noudatettava erikoissijoitusrahastoille asetettuja vaatimuksia.

Erikoissijoitusrahastoa hallinnoiva rahastoyhtiö velvoitetaan ehdotuksessa julkistamaan neljännesvuosikatsaus, joka sisältää ne tiedot, jotka on julkistettava puolivuotiskatsauksessa. Sijoitusrahastodirektiivin mukaisesta sijoitusrahastosta voidaan myös julkistaa neljännesvuosikatsaus erikoissijoitusrahastolle asetettuja vaatimuksia noudattaen. Jotta rahastoyhtiön säännöllinen tiedonantovelvollisuus rytmittyisi tasaisemmin kalenterivuoden aikana ja jotta kaikille sijoitusrahastoille voitaisiin asettaa yhdenmukainen julkistamisaikataulu, vuosikertomuksen julkistamisajankohtaa ehdotetaan siirrettäväksi kuukaudella nykyistä aikaisemmaksi. Tämä on sijoitusrahastodirektiivin mukaan mahdollista, sillä sääntely on yhdenmukaista kaikille sijoitusrahastoille ja sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettua sääntelyä ankarampaa.

Rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku sekä liikkeeseenlaskun ja lunastuksen keskeyttäminen

Jatkuvan liikkeeseenlaskun periaate on sijoitusrahastotoiminnan perusperiaate. Rahastoyhtiölle ei tulisi olla merkitystä sillä, kuka rahasto-osuuksia omistaa. Rahastoyhtiön tehtävänä on hallinnoida sijoitusrahaston varoja sijoitusrahaston sääntöjen tarkoittamalla tavalla. Säännöt on vakiosopimus, jonka yksittäisen sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistaja hyväksyy itseään sitovaksi merkitessään rahasto-osuuden. Koska on mahdollista, ettei jatkuvan liikkeeseenlaskun periaatetta ole aina tarkoituksenmukaista soveltaa jo olemassa olevien rahasto-osuudenomistajien edun kannalta, lakiin on kirjattava säännös, jonka perusteella rahoitustarkastus voi antaa rahastoyhtiölle luvan keskeyttää rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku. Tällainen lupa voidaan ehdotuksen mukaan myöntää ainoastaan poikkeustapauksessa.

Rahasto-osuuksien lunastamisen keskeyttäminen on tietyissä tilanteissa rahasto-osuu-

denomistajien edun mutta myös yleisen edun kannalta välttämätöntä. Erityisesti erikoissijoitusrahastoille mahdollistettava nykyistä vapaampi tuotekehittely asettaa tarpeen huolehtia siitä, että viranomaisilla on riittävät ja tehokkaat keinot puuttua rahastoyhtiön toimintaan sekä arvopaperimarkkinoita kohtaan tunnetun luottamuksen varmistamiseksi että rahasto-osuudenomistajien edun sitä vaatiessa.

Sijoitusrahastodirektiivi antaa sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettuille sijoitusrahastoille oikeuden keskeyttää rahasto-osuuksien lunastamisen rahasto-osuudenomistajien edun sitä edellyttäessä. Ehdotuksen mukaan yleiset periaatteet säädetään laissa, mutta ne tilanteet, joissa rahastoyhtiö voi keskeyttää väliaikaisesti rahasto-osuuksien lunastamisen kirjataan, sijoitusrahaston sääntöihin. Käytännössä nämä tilanteet johtuvat siitä, että markkinapaikalta, jonne pääosa sijoitusrahaston varoista on sijoitettu, ei ennalta-arvaamattomasta syystä ole voitu saada luotettavaa markkina-arvoa sijoitusrahaston varoille, eikä sijoitusrahaston sääntöihin otetut muut mahdolliset määräykset anna riittävää, rahasto-osuudenomistajien yhdenvertaisuuden huomioonottavaa ohjetta.

Rahasto-osuuden arvolaskennan periaatteet

Sijoitusrahaston ja sen rahasto-osuuden arvon määrittämiseksi laissa annetaan ehdotuksen mukaan yleisperusteet, minkä lisäksi yksityiskohtaisemmista perusteista määrätään sijoitusrahaston säännöissä. Lisäksi rahoitustarkastus voi nykyisen kaltaisesti antaa tarkempia määräyksia rahasto-osuuden arvon määrittämiseksi. Sääntely soveltuu yhtälailla sijoitusrahastodirektiivin mukaisiin sijoitusrahastoihin kuin erikoissijoitusrahastoihin. Erikoissijoitusrahastojen joustavan tuotekehityksen mahdollistamiseksi rahasto-osuuden arvonlaskennan periaatteista on kuitenkin tarkoituksenmukaista voida myöntää poikkeus. Tämä edellyttää laajennettua tiedonantovelvoitetta, joka on ratkaistava tapauskohtaisesti. Sääntelyssä pyritään entistä selkeämmin ottamaan huomioon myös se, että sijoitusrahastojen varoja sijoitetaan myös pääasiassa ulkomaille.

Rahasto-osuudet ja arvo-osuusjärjestelmä

Rahasto-osuuksien liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään ehdotetaan toimenpidettä kohteen tunnetun epävarmuuden välttämiseksi ja oikeusturvan varmistamiseksi otettavaksi tarkemmat säännökset sijoitusrahastolakiin. Ehdotettu sääntely on mahdollisimman yhdenmukaista osakeyhtiölain 3 a luvun sääntelyn kanssa. Siitä on poikettu ainoastaan tilanteissa, joissa rahasto-osuuden luonne selkeästi poikkeaa osakkeen luonteesta. Järjestelmä on pyritty laatimaan siten, ettei nykyinen rahasto-osuusrekisteriin ja fyysisiin osuustodistuksiin perustuva käytäntö ja toisaalta arvo-osuusjärjestelmä poikkeaisi tarpeettomasti toisistaan. Rahastoyhtiöitä ei vielä tässä vaiheessa velvoiteta siirtämään hallinnoimiensa sijoitusrahastojen rahasto-osuuksia arvo-osuuksiksi. Tämä johtuu siitä, ettei siirtäminen ole tietoteknisesti mahdollista. Siirtämisvelvollisuudesta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella.

Sijoitusrahaston lakkauttaminen

Sijoitusrahaston lakkauttamismenettelyä koskevat säännökset perustuvat rahastoyhtiön, säilytysyhteisön tai rahoitustarkastuksen velvoitteeseen nimenomaisissa tilanteissa lakkauttaa sijoitusrahasto. Ehdotuksessa rahastoyhtiö voi myös muutoin lakkauttaa hallinnoimansa sijoitusrahaston. Tällaisessa tilanteessa on noudatettava laissa säädettyä menettelyä. Varsinaisesti ehdotettava menettely ei poikkea nykyisestä.

Rahanpesun estämistä koskeva sääntely

Rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin 91/308/ETY ja Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestön OECD:n yhteydessä toimivan rahanpesun vastaista kansainvälistä yhteistyötä osaltaan koordinoidan FATF:in (*Financial Action Task Force on Money Laundering*) suositusten perusajatuksena on niin sanottu tunne asiakkaasi –periaate. Tämä ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös rahastoyhtiöitä ja sijoitusrahastolain perusteella toimiluvan saaneita säilytysyhteisöjä.

Sisäpiirisääntely

Sijoitusrahastolaissa tarkoitettu sisäpiirisääntely ja siitä aiheutuva rekisterinpitovelvollisuus ehdotetaan sijoitusrahastotoiminnan luonne huomioon ottaen yhdenmukaistetta-

vaksi arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun sisäpiirisääntelyn kanssa. Yhtenäisen rekisterijärjestelmän mahdollistamiseksi rahoitustarkastukselle ehdotetaan arvopaperimarkkinalain 5 luvussa tarkoitetulla tavalla oikeutta antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusten tekemisestä, rekisterinpidosta ja rekisterin julkisuudesta sekä tietojen hankkimisesta arvo-osuusjärjestelmästä. Lisäksi rahoitustarkastukselle ehdotetaan yhdenmukaisesti arvopaperimarkkinalain kanssa valtuutta määrätä, ettei ilmoitusvelvollisuutta sovelleta tiettyihin yhteisöihin ja luottamustehtäviin.

Sen varmistamiseksi, ettei sijoitusrahaston sijotuspäätöksistä tietoja saavat käytä saamaansa tietoa väärin itsensä, läheisensä tai sellaisen hyväksi, joka puolesta hän toimii tai jonka toimintaa koskevaan päätöksentekoon hän voi osallistua tai vaikuttaa, ehdotuksen mukaan myös ilmoitusvelvollisen holhottavan omistuksista tai niitä tarkoittavista sopimuksista on annettava rekisteriin tiedot. Samassa yhteydessä aikaisemmasta rahasto-osuuksien omistusrajoituksesta luovutaan rahastoyhtiön osakkeenomistajien hyväksi. Tällaisista henkilöistä ja heihin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 § :ssä tarkoitetulla tavalla rinnastettavista henkilöistä tulee ilmoitusvelvollisia. Rahastoyhtiö ei sitä vastoin voisi olla rahasto-osuudenomistajana hallinnoimassaan rahastossa edelleenkään. Tämä johtuu siitä, että rahastoyhtiön toimintaa ei sen luonne huomioon ottaen voida jättää riippuvaksi sen hallinnoimien sijoitusrahastojen arvon kehityksestä.

Yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoiminen Suomessa

Yhteissijoitusyritysten osuuksien markkinointia koskevat säännökset ehdotetaan yhdenmukaisiksi sijoitusrahastolain uuden soveltamisalasäännöksen kanssa. Sääntely koskee tältä osin ainoastaan muita kuin sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettuja yhteissijoitusyrityksiä.

Niin kutsuttujen kolmansissa valtiossa rekisteröityjen tai ETA-valtiossa rekisteröityjen muiden kuin sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettujen yhteissijoitusyritysten osuuksia voidaan ehdotuksen mukaan jatkossa markkinoida yleisölle ainoastaan valtioneuvoston luvalla. Sijoitusrahastolain uuden soveltamisalan perusteella sijoitusrahastolakia ei sovelleta sellaiseen yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoimiseen, jossa osuuksia markkinoidaan ainoastaan arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetuille ammattimaisille sijoittajille. Edellytyksenä on lisäksi, ettei osuudenomistajaksi voida merkitä muita kuin tällaisia ammattimaisia sijoittajia.

Markkinointilupahakemuksessa tarkoitettu yhteissijoitusyritys saattaa kotivaltionsa lainsäädännön perusteella olla velvoitettu julkistamaan suppeammin tietoja toiminnastaan kuin vastaavat kotimaiset erikoissijoitusrahastot. Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto voi lupapäätöksessään velvoittaa hakijan julkistamaan tietyt päätöksessä nimenomaisesti tarkoitetut tiedot sekä antamaan osuuksien markkinoinnin yhteydessä tarkoituksenmukaiseksi katsomansa seikat sijoituskohteiden vertailtavuuden varmistamiseksi.

Sijoitusrahastolaissa ei enää luetella tyhjentävästi niitä säännöksiä, joita yhteissijoitusyritysten markkinoinnissa on Suomessa noudatettava. Yhteissijoitusyrityksen osuus on arvopaperi, jonka markkinoimiseen on sovellettava niitä säännöksiä, joita on sovellettava tällaista arvopaperia markkinoitaessa. Sijoittajansuojan tarkoituksenmukainen toteutuminen eri tilanteissa edellyttää, että yhteissijoitusyritysten osuuksien markkinoinnissa on käytettävä rahoitustarkastuksen sitä vaatiessa suomen tai ruotsin kieltä. Nykyisestä poiketen lainvastainen yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoiminen johtaa toiminnan lopettettamisvelvollisuuteen.

Ehdotuksessa yhteissijoitusyritykselle asetetaan velvoite ilmoittaa päätöksestään lopettaa osuuksiensa markkinoiminen Suomessa. Tämä on olennaista, jotta suomalaiset osuudenomistajat voisivat turvata oikeutensa myös sen jälkeen, kun markkinointi on lopetettu. Yhteissijoitusyritys velvoitetaan ilmoittamaan päätöksestään rahoitustarkastukselle. Lisäksi sen on julkistettava päätöstä koskeva ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä. Ilmoituksessa on mainittava, miten osuudenomistajan on meneteltävä, jotta tämä saa myös jatkossa turvattua osuudenomistukseen liittyvät oikeutensa.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä selkeytetään ja yksinkertaistetaan sijoitusrahastolain rakennetta ja korjataan siinä puutteita ja epäkohtia. Siten esityksellä voidaan parantaa sijoitusrahastosijoittamisen edellytyksiä Suomessa. Lakiin esitetään tehtäväksi lukuisia yksittäisiä muutoksia. Uudistuksella on sekä rahasto-

osuudenomistajan turvallisuutta lisääviä että rahastoyhtiöiden toimintaedellytyksiä parantavia vaikutuksia. Annettava esitys voi toisaalta hieman lisätä alalla toimivien yritysten kustannuksia, mutta toisaalta se joustavoittaa rahastoyhtiön oman pääoman vaatimusta.

Erityisesti erikoisrahastojen sijoituspolitiikkaa koskevien säädösten väljentämisellä voidaan odottaa olevan markkinoiden tehokkuutta lisääviä vaikutuksia, koska uusi sijoitusrahastolaki mahdollistaa jatkuvan tuotekehittelyn yleisten periaatteiden puitteissa. Arvopaperimarkkinoiden kehityessä sijoitusrahastot voivat aiempaa paremmin erikoistua ja ottaa huomioon asiakkaidensa monipuolistuvat säästämis- ja sijoitustarpeet. Sijoitusrahastojen määrän lisääntyessä myös erityyppisten sijoitusrahastojen kirjo todennäköisesti laajenee ja kilpailu lisääntyy. Sijoitusrahastojen sijoituspolitikkaan koskevien säädösten tarkentaminen turvaa myös osaltaan suomalaisten sijoitusrahastojen toimintaedellytyksiä yhteiseen rahaan siirryttäessä.

Esityksessä ehdotetaan rahastoyhtiön pääomaa koskevien säädösten muuttamista nykyistä joustavimmiksi siten, että ne vastaisivat paremmin kansainvälistä käytäntöä. Samalla oman pääoman kartuttaminen saattaa pienentyä, millä on myönteisiä vaikutuksia rahastoyhtiöiden oman pääoman tuottoon ja sitä kautta mahdollisesti myös asiakkailta perittäviin palkkioihin. Uudistuksen seurauksena myös tarve pääoman määrään liittyvään hallinnointiin rahastoyhtiössä vähenee.

Ehdotettuun uudistukseen liittyy säädöksiä, jotka saattavat aiheuttaa rahastoyhtiöille vähäisiä lisäkustannuksia. Esimerkiksi rahanpesun ehkäisemistä koskevien säädösten käyttöönottaminen asettaa rahastoyhtiöt ilmoitusvelvollisiksi. Rahastoyhtiöille saattaa aiheutua vähäisiä hallinnollisten kulujen lisäyksiä muun muassa tietojärjestelmien uusimisesta ja koulutustarpeen lisäämisestä. Mahdolliset kustannusten lisäykset kohdistuisivat kuitenkin tasapuolisesti kaikkiin Suomeen rekisteröityihin rahastoyhtiöihin eikä niiden arvioida olevan merkittäviä.

Säilytysyhteisöä koskevien säädösten täydentäminen ja tarkentaminen on omiaan lisäämään yleistä luottamusta sijoitusrahastotoimintaan. Säilytysyhteisön toiminnan luotettavuuden sekä rahasto-osuuksien kirjaamisen ja selvityksen tehokkuuteen liittyvien kysymysten merkistys korostuu erityisesti rahastosäästämisen kasvun myötä. Säilytysyhteisön pääoman määrän korottaminen, vastuukysymykset sekä rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön välisen suhteen tarkentaminen ovat tekijöitä, joiden voidaan odottaa lisäävän rahastosijoittamisen turvallisuutta. Säilytysyhteisön perustamispääoman korottaminen esityksen mukaisesti yhdestä miljoonasta markasta viiteen miljoonaan markkaan aiheuttaa käytännössä yhdelle säilytysyhteisöille tarpeen korottaa osakepääomaansa.

Uudistettu laki mahdollistaa rahasto-osuuksien liittämisen arvo-osuusjärjestelmään. Muiden keskeisten rahasto-osuuksille vaihtoehtoisten arvopapereiden kuten osakkeiden ja valtion liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen kirjaaminen ja selvitys tapahtuu paperittomasti arvo-osuusjärjestelmässä. Lain muutoksen myötä Suomessakin siirryttäneen tulevaisuudessa arvo-osuusmuotoiseen rahasto-osuuksien käsittelyyn ja säilyttämiseen, joka osaltaa lisää sijoitusrahastosijoittamisen tehokkuutta ja turvallisuutta. Samalla se yhdenmukaistaisi ja selkiyttäisi arvopapereiden käsittelyä.

Viranomaisille ja julkiselle sektorille ehdotuksesta ei aiheudu uusia taloudellisia vaikutuksia. Hallinnollisia vaikutuksia aiheutuu merkittävässä määrin rahoitustarkastukselle, joka vahvistaa sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen sääntöjen muutokset.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Valtiovarainministeriö asetti marraskuussa 1996 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida arvopaperimarkkinalainsäädännön lähivuosien kehittämistarpeita ja tehdä niiden edellyttämät tarpeelliset ehdotukset. Työryhmä otti nimekseen Arvopaperimarkkinat 2000. Työryhmän työn aikana osoittautui, että sen toimeksianto oli varsin laaja. Siksi työryhmän alustavat selvitykset arvopaperimarkkinalainsäädännön konkreettisista muutostarpeista ohjattiin erillisiin lainvalmisteluhankkeisiin, joita ryhdyttiin valmistelemaan työryhmän yhteyteen perustetuissa erityishankkeissa suoraan hallituksen esityksen muotoon. Sijoitusrahastolain kehittämistä varten perustettiin erillinen alatyöryhmä, johon osallistui myös työryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita. Alatyöryhmässä oli edustaja oikeusministeriöstä, rahoitustarkastuksesta, Suomen Arvopaperikeskus Oy:stä ja Suomen Sijoitusrahastoyhdistys r.y:stä. Val-

tiovarainministeriöstä oli sekä jäsen että puheenjohtaja. Alatyöryhmä kuuli lisäksi erityisesti pääomasijoittamisen asiantuntijoita.

Alatyöryhmän työskentely aloitettiin syyskuussa 1997 ja se ehti pitää viisi kokousta ennen Arvopaperimarkkinat 2000 -nimisen työrymän työryhmämuistion luovuttamista joulukuussa 1997. Se ei sille asetetun tehtävän laajuuden vuoksi saanut hallituksen esitystä valmiiksi työryhmälle asetetussa määräajassa. Tämän vuoksi alatyöryhmä jatkoi toimintaansa epävirallisesti ja kokoontui muutamia kertoja erityisten asiakysymysten pohjalta sekä lopuksi tarkastelemaan luonnosta hallituksen esitykseksi ennen varsinaista lausuntokierrosta.

Rahoitustarkastus suoritti keväällä 1998 säilytysyhteisötoimintaa koskevan teematarkastuksen ja toimitti siitä valtiovarainministeriölle kirjallisesti johtopäätöksensä. Rahoitustarkastuksen teematarkastuksen tuloksia on käytetty osana lainvalmistelua säilytysyhteisön tehtävien ja vastuiden määrittelemisessä nykyistä selkeämmin.

5.2. Lausunnot

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi pyydettiin alkusyksystä 1998 lausunto 22 eri viranomaiselta, järjestöltä ja yhteisöltä. Niistä lausunnon antoivat Arvopaperivälittäjien yhdistys ry, HEX Oy, HTM-tilintarkastajat ry, kauppa- ja teollisuusministeriö, Keskuskauppakamari, keskusrikospoliisi, KHT-yhdistys ry, kilpailuvirasto, kirjanpitolautakunta, kuluttaja-asiamies, oikeusministeriö, patentti- ja rekisterihallitus, rahoitustarkastus, sisäasiainministeriö, Suomen Arvopaperikeskus Oy, Suomen Asianajajaliitto ry, Suomen Pankki, Suomen Pankkiyhdistys ry, Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto.

Esitettävää lainsäädäntöä pidettiin lausunnoissa yleisesti tarpeellisena ja perusteltuna. Pääosassa lausunnoista pidettiin sijoitusrahastolain rakenteen kehittämistä tavoiteltavana ja selkeyttävänä. Nykyistä joustavampaa tuotekehittelymahdollisuutta kannatettiin ehdotuksessa tarkoitetulla tavalla. Laajennetun tiedonantovelvollisuuden merkitystä korostettiin vastapainona. Lisäksi omistajakontrollin ulottamista rahastoyhtiöihin kannatettiin valvonnallisin perustein. Säilytysyhteisön tehtävien täsmentämistä pidettiin tarpeellisena.

Lausunnoissa huomiota kiinnitettiin erityisesti sijoitusrahastolain soveltamisalakysymykseen, eräisiin keskeisiin määritelmiin, rahastoyhtiön tehtävien ulkoistamiseen säilytysyhteisölle, sisäpiirisääntelyn yhdenmukaisuuteen arvopaperimarkkinalain kanssa, tilinpäätöstietojen sisältöä ohjaavaan sääntelyyn ja yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoimista koskevaan sääntelyyn. Suomen Pankkiyhdistys ja Suomen Sijoitusrahastoyhdistys vastustivat edustajiston säätämistä pakolliseksi. Osassa lausunnoista nähtiin ongelmana, että sijoitusrahastoa verrattaisiin yhteisomistussuhteeseen. Rahoitustarkastus, Arvopaperinvälittäjien yhdistys ja Suomen Sijoitusrahastoyhdistys suhtautuivat varauksellisesti asianomaiselle ministeriölle ehdotettuun oikeuteen antaa määräys niistä vaihdantajärjestelmistä, joita on pidettävä säännelyinä markkinapaikkoina. Samoissa lausunnoissa katsottiin, että olisi vielä selvitettävä, edellyttääkö sijoitusrahastodirektiivi, että kaikilla rahastoyhtiön hallinnoimilla sijoitusrahastoilla on yksi yhteinen pääsäilyttäjä. Oikeusministeriö kiinnitti erityistä huomiota rahasto-osuudenomistajien kokouksessa noudatettavaan menettelyyn. Oikeusministeriön mukaan olisi tutkittava tarkemmin, voitaisiinko kokousmenettelyyn soveltaa yhdistyslain sijasta osakeyhtiölakia. Valtiovarainministeriössä jatkettiin ehdotuksen jatkovalmistelua lausuntojen perusteella.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Sijoitusrahastolaki

1 luku. **Yleiset säännökset**

1 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sijoitusrahastolain soveltamisalasta. Voimassa olevassa laissa ei ole varsinaista lain soveltamisalaa koskevaa säännöstä, minkä vuoksi soveltamisalaa koskeva kysymys on ollut tulkinnanvarainen. Soveltamisala rajoitetaan 1 momentissa koskemaan sijoitusrahastolaissa tarkoitettua rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimintaa sekä nykyistä suppeammin ulkomaisten yhteissijoitusyritysten osuuksien markkinoimista Suomessa.

Sijoitusrahastotoiminnalla tarkoitetaan suomalaisen rahastoyhtiön harjoittamaa varojen hankkimista yleisöltä sijoitusrahastoon, näiden varojen sijoittamista sijoituskohteisiin ja sijoitusrahaston hallintoa. Rahastoyhtiö vastaa näistä tehtävistä, vaikka sillä on osittain oikeus käyttää apunaan ulkopuolisia palveluntarjoajia. Sijoitusrahaston rahasto-osuuksien markkinoiminen kohdistuu ennaltarajoittamattomaan joukkoon potentiaalisia sijoittajia. Sijoitusrahastot ovat avoimia määritelmän laajassa merkityksessä, mikä tarkoittaa edellisen lisäksi sitä, että sijoitusrahaston pääoma on vaihtuva. Jottei rahastoyhtiö voisi muuttaa sijoitusrahaston luonnetta tosiasiassa suljetuksi rahastoksi, rahastoyhtiö ei voi ryhtyä valitsemaan asiakkaitaan, vaan jokainen rahasto-osuudenomistajaksi aikova, joka on valmis täyttämään rahasto-osuuden merkinnästä johtuvat yleiset velvoitteet, on hyväksyttävä rahasto-osuudenomistajaksi. Rahastoyhtiö edustaa sijoitusrahastoa, käyttää sen varoihin liittyviä oikeuksia ja huolehtii niihin kohdistuvista velvoitteista. Sijoitusrahastotoiminnan laajuus määräytyy sijoitusrahaston säännöissä, jotka rahasto-osuudenomistaja hyväksyy itseään sitoviksi merkitessään sijoitusrahaston rahasto-osuuksia. Säännöt vahvistaa joko valtioneuvosto tai rahoitustarkastus, joten sijoitusrahastotoimintaa on sekä sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston että erikoissijoitusrahaston hallinnoiminen.

Säilytysyhteisötoiminnalla tarkoitetaan sijoitusrahaston varojen säilyttämistä rahastoyhtiöstä oikeudellisesti riippumattoman sijoitusrahastolaissa tarkoitetun yhteisön hallussa. Säilytysyhteisötoimintaan liittyy lisäksi rahastoyhtiön toiminnan tietynasteinen sijoitusrahastolaissa ja -direktiivissä tarkemmin määritetty valvontatehtävä.

Rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö voivat ehdotuksen mukaan harjoittaa myös toimintaansa olennaisesti liittyvää toimintaa toimiluvassa asetetuin edellytyksin. Tällainen toiminta ei normaalisti ole toimiluvanvaraista toimintaa.

Ulkomaisen yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoimisella Suomessa tarkoitetaan toimintaa, jota harjoitetaan rajan yli ilman kiinteää toimipaikkaa Suomessa. Yhteissijoitusyrityksillä ei ole oikeutta perustaa sivuliikettä tai edustustoa Suomeen harjoittamaan toimiluvanvaraista toimintaa. Estettä ei kuitenkaan ole sille, että sivuliike perustetaan esimerkiksi yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoimiseksi Suomessa. Arvopapereiden markkinoiminen ei sellaisenaan ole toimiluvanvaraista toimintaa. Ehdotuksessa säädetään ne edellytykset, joilla yhteissijoitusyrityksen osuuksia voidaan markkinoida Suomessa. Sääntely ei ole tyhjentävää, vaan huomiota on kiinnitettävä myös muualla laissa oleviin säännöksiin.

Sijoitusrahastolain peruslähtökohtana on piensijoittajan suojaaminen. Sijoittajan suojaamiseksi toimintaa säännellään siten, että se olisi luonteeltaan luotettavaa ja turvallista ja että rahasto-osuudenomistajalle ja sellaiseksi aikovalle tarjottaisiin riittävät ja oikeat tiedot perustellut sijoituspäätöksen tekemistä varten. Ammattimaiset sijoittajat sen sijaan tuntevat hyvin paitsi markkinoiden rakenteen, myös erilaiset sijoituskohteet, niiden erityispiirteet sekä niiden arvoon vaikuttavat seikat. Tämän vuoksi ammattimaisilla sijoittajilla ei ole vastaavaa tarvetta saada palvelun tarjoajilta tietoa eri sijoituskohteiden erityispiirteistä. Arvopaperimarkkinalain muu-

toksen (522/1998) seurauksena arvopaperinvälittäjien tarjoamia sijoituspalveluja hankkivat asiakkaat jaetaan ammattimaisiin ja ei-ammattimaisiin, mikä johtaa niiden erilaiseen kohteluun sijoituspalvelua tarjottaessa.

Suomalaiset sijoitusrahastot ja kaikki sijoitusrahastodirektiivin mukaiset yhteissijoitusyritykset ovat avoimia määritelmän laajassa merkityksessä. Kun rahasto-osuudenomistajien piiriä ei voida sijoitusrahaston säännöissä rajoittaa ja kuka tahansa voi merkitä osuuksia, kaikille sijoittajille on pidettävä tarjolla yhdenmukaiset tiedot sijoittajan ammattitaidosta tai muusta taustasta riippumatta. Sijoittaja voi luopua oikeudestaan vastaanottaa tarjollaolevaa tietoa, mutta tämä ei oikeuta rahastoyhtiötä luopumaan laatimasta sijoitusrahastolaissa tarkoitettuja asiakirjoja sillä perusteella, että sen hallinnoiman sijoitusrahaston potentiaaliset rahasto-osuudenomistajat ovat suurella todennäköisyydellä sellaisia sijoittajia, joita arvopaperimarkkinalaissa määritellyllä ammattimaisella sijoittajalla tarkoitetaan. Sitä vastoin tällaisesta sijoitusrahastosta saatetaan joutua antamaan tavallista yksityiskohtaisempaa tietoa sen varmistamiseksi, että myös ei-ammattimainen sijoittaja voisi tehdä perustellun sijoituspäätöksen sijoitusrahastolain tarkoittamassa mielessä.

Yhteissijoittamista koskeva lainsäädäntö vaihtelee eri valtioissa. Sääntelyn luonteen vuoksi sijoitusrahastolain soveltamisala ehdotetaan rajoitettavaksi koskemaan ainoastaan sellaista ulkomaista yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavien yritysten osuuksien markkinoimista, jossa varoja kerätään yleisöltä. Sijoitusrahastodirektiivin mukainen yhteissijoitusyritys kerää aina varoja yleisöltä. Toiminnalle on ominaista se, että kohderyhmään voi kuulua sekä ammattimaisia että ei-ammattimaisia sijoittajia. Varojen kerääminen yleisöltä voi tapahtua laajassa merkityksessä. Se voi myös tapahtua suppeassa merkityksessä siten, että sijoittajien piiriä on yhteissijoitusyrityksen säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä rajoitettu niin, että osuuksia markkinoidaaan tietylle ei-ammattimaisten sijoittajien ryhmälle. Viimeksi mainittuja sijoitusrahastoja ei voida perustaa Suomessa. Olennaista on, että kysymys on vaihtuvapääomaisesta sijoitusrahastosta, sijoitusyhtiöstä tai näihin verrattavasta muusta yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavasta yrityksestä. Pääomaltaan suljettujen rahastojen osuuksia on pidettävä luonteensa vuoksi arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n 1 kohdan tarkoittamana arvopaperina, jos se on saatettu yleiseen liikkeeseen. Yleiseen liikkeeseen saatettu arvopaperi voi olla vaihdannan kohteena, vaikka sillä ei käytäisi julkisesti kauppaa.

Pykälän 2 momentin mukaan sijoitusrahastolakia ei sovelleta yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinointiin, kun markkinointi suunnataan ainoastaan arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetuille ammattimaisille sijoittajille. Lisäedellytyksenä on, ettei osuudenomistajaksi voida merkitä ei-ammattimaisia sijoittajia. Lainkohdassa ehdotetaan selkeyden vuoksi todettavaksi ne tilanteet, joissa sijoittajaa on pidettävä ammattimaisena. Sijoittajaryhmät ovat samat kuin arvopaperimarkkinalaissa. Arvopaperimarkkinalaissa ilmoitusmenettelyn käynnistäjä tai ilmoitusten vastaanottaja on arvopaperinvälittäjä. Ehdotuksessa se on puolestaan yhteissijoitusyritys tai sen asiamies. Ammattimaisille sijoittajille tapahtuva markkinointi voi siten käytännössä olla ainoastaan suoramarkkinoinnin omaista rajatun kohderyhmän lähestymistä. Yhteissijoitusyrityksen osuuksia tarjotaan vain sellaisille luonnollisille ja oikeushenkilöille, jotka varmasti tiedetään ammattimaisiksi sijoittajiksi. Arvopaperimarkkinalain 4 luvun 4 §:n 5 momentin mukaan rahoitustarkastus voi arvopaperinvälittäjien yhteisön esityksestä vahvistaa ne periaatteet, joiden nojalla arvopaperin välittäjän asiakasta voidaan pitää 1 luvun 4 §:n 4 momentin 8 ja 9 kohdassa tarkoitettuna ammattimaisena sijoittajana. Tällaisia periaatteita voitaisiin hyödyntää myös määriteltäessä ammattimaista sijoittajaa yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoinnissa.

2 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 1 §:ssä määritellyistä laissa käytetyistä käsitteistä. Ehdotettu 1 kohta vastaa muutoin nykyisen 1 §:n 2 kohtaa paitsi, että siinä nykyisin tarkoitettua sijoitusrahaston varojen koostumusta koskevaa määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi. Arvopapereiden lisäksi sijoitusrahaston varat voivat ehdotuksen mukaan koostua pääasiassa myös muista sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitetuista sijoituskohteista. Tämän seurauksena rahastoyhtiöllä on mahdollisuus perustaa esimerkiksi johdannaissijoitusrahasto. Lisäksi sijoitusrahastotoimintaa kuvaavassa määritelmässä ehdotetaan todettavaksi toiminnan perusperiaate, joka on varojen kerääminen yhteistä sijoittamista varten.

Pykälän 2 kohdassa ehdotetaan nykyisen

kehäpäätelmän välttämiseksi, että sijoitusrahastolla tarkoitetaan niitä varoja, jotka rahastoyhtiö on kerännyt sijoitusrahastotoiminnalla ja jotka se on sijoittanut edelleen sijoitusrahastolaissa tarkoitetulla tavalla sekä tästä toiminnasta johtuvia velvoitteita. Nykyisen sijasta omistajaryhmät luetellaan 7 kohdassa. Ehdotettava määritelmä on joustava. Se ei ota rajoittavasti kantaa sijoitusrahaston varojen koostumukseen, josta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 kohdassa sekä 11 ja 12 luvussa. Jollei nimenomaisesti toisin mainita, sijoitusrahastolla tarkoitetaan sekä sijoitusrahastodirektiivin mukaisia sijoitusrahastoja että erikoissijoitusrahastoja.

Rahastoyhtiön määritelmä sisältyy nykyisin 1 §:n 3 kohtaan. Määritelmää ehdotetaan sijoitettavaksi pykälän 3 kohtaan ja tarkennettavaksi siten, että rahastoyhtiön pääasiallisena tehtävänä on harjoittaa sijoitusrahastotoimintaa. Voimassa olevan lain 35 §:n mukaan eräiden rahastoyhtiöiden toimilupaa on laajennettu koskemaan sijoitusrahastotoimintaan olennaisesti liittyvää toimintaa, joka on toimilupapäätöksessä yksilöity koskemaan tiettyä tarkoin rajattua tehtävää. Koska tätä mahdollisuutta ei ehdoteta rajoitettavaksi, määritelmä ehdotetaan saatettavaksi kuvaamaan toiminnan todellista tai potentiaalista luonnetta.

Laissa ehdotetaan määritettäväksi säilytysyhteisötoiminta. Määritelmä ehdotetaan sijoitettavaksi pykälän 4 kohtaan. Säilytysyhteisötoiminta sisältää sijoitusrahaston varojen säilyttämisen ja laissa tarkemmin säädettyjä valvontatehtäviä.

Säilytysyhteisön käsite määritetään nykyisin 1 §:n 4 kohdassa. Määritelmää ehdotetaan pykälän 5 kohdassa yksinkertaistettavaksi käyttämällä hyväksi ehdotettua säilytysyhteisötoiminnan käsitettä. Ehdotetussa määritelmässä ei enää mainita niitä yhteisöjä, jotka voivat toimia säilytysyhteisönä. Tämä johtuu siitä, että ehdotuksen mukaan säilytysyhteisönä voisi nykyisten sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten sekä eräiden ulkomaisten sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten sivukonttorien lisäksi toimia säilytysyhteisötoimintaa varten toimiluvan saanut suomalainen osakeyhtiö.

Pykälän 6 kohdassa tarkoitetun rahastoosuuden määritelmän ehdotetaan vastaavan voimassa olevassa lain 1 §:n 9 kohdan määritelmää.

Ehdotettu 7 kohta vastaa pääasiallisesti nykyisen 1 §:n 5 kohtaa. Ehdotetussa määritelmässä otetaan huomioon myös mahdolliset ulkomaiset rahasto-osuudenomistajat.

Sijoitusrahastolaissa tarkoitettu arvopaperi on määritetty nykyisin 1 §:n 7 kohdassa. Määritelmä ehdotetaan sijoitettavaksi pykälän 8 kohtaan ja sitä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetut sijoitusrahaston ja yhteissijoitusyrityksen osuudet katsotaan sijoitusrahastolaissa tarkoitetuiksi arvopapereiksi. Rajoituksen tarkoituksena on ollut estää rahasto-osuusrahastojen perustaminen. Tällaisen sijoitusrahaston varat sijoitetaan toisten sijoitusrahastojen rahasto-osuuksiin tai yhteissijoitusyritysten osuuksiin. Rajoitus perustuu sijoitusrahastodirektiiviin, mutta sen olemassaolo on osaltaan estänyt rahasto-osuusrahastojen perustamisen erikoissijoitusrahastona. Sijoitusrahastodirektiivin asianmukaisesta täytäntöönpanosta voidaan huolehtia sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen sijoituspolitiikkaa koskevassa sääntelyssä.

Laissa ehdotetaan yksinkertaisuuden vuoksi määritettäväksi sijoitusrahastodirektiivi. Pykälän 9 kohdan määritelmällä tarkoitetaan neuvoston direktiiviä 85/611/ETY sekä siihen neuvoston direktiivillä 88/220/ETY tehtyjä muutoksia.

Ehdotettu 10 kohta vastaa nykyisen 1 §:n 6 kohtaa.

Yhteissijoitusyritys on 10 kohdan mukaan aina ulkomainen. Tämän vuoksi voimassa olevan lain 1 §:n 10 kohdassa tarkoitettua kotivaltion käsitettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sana ulkomainen poistetaan tarpeettomana ja määritelmä sijoitetaan pykälän 11 kohtaan. Lisäksi kotivaltion käsite soveltuu myös laissa tarkoitettuun ulkomaiseen säilytysyhteisöön.

3 §. Voimassa olevan lain 3 §:n mukaan sijoitusrahastotoimintaa saa harjoittaa ainoastaan sellainen rahastoyhtiö, joka on saanut sitä varten toimiluvan. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että samassa yhteydessä säädetään, että myös säilytysyhteisötoiminta on toimiluvanvaraista toimintaa. Pykälässä ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, minkä lain perusteella säilytysyhteisön toimilupa myönnetään. Rahastoyhtiön toimilupa perustuu aina sijoitusrahastolakiin. Säilytysyhteisön toimiluvasta sekä niistä yhteisöistä, jotka voivat harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa, säädetään tarkemmin jäljempänä.

4 § Pykälän 1 momenttiin ehdotettu säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain 6 §:n 1 momenttia. Rahoitustarkastus valvoo ehdotuksen mukaan niiden yhteissijoitusyritysten osuuksien markkinoimista, jotka markkinoivat osuuksiaan Suomessa joko sijoitusrahastodirektiivin tai valtioneuvoston myöntämän markkinointiluvan perusteella.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan vastaavan voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin säännöstä kuitenkin ehdotetun soveltamisalasäännöksen rajoittamalla tavalla.

2 luku. Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimilupa

Lain 2 luvussa säädetään rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimiluvan edellytyksistä ja hakemusmenettelystä. Luvun sisältöä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi muun rahoitusmarkkinalainsäädännön kanssa. Erityisesti huomiota kiinnitetään sijoituspalveluyrityksistä annetun lain toimilupasääntelyn yhdenmukaisuuteen sijoitusrahastolain sääntelyn kanssa sekä viranomaismenettelyn selkeyteen toimiluvan hakijan kannalta. Ehdotuksen mukaan pääsääntönä on, että hakija asioi yhden toimivaltaisen viranomaisen kanssa kerrallaan.

Säilytysyhteisötoiminnan harjoittamiseen oikeutettujen yhteisöjen piiriä ehdotetaan laajennettevaksi. Säilytysyhteisöt jaetaan toimilupasääntelyn kannalta kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat sellaiset säilytysyhteisöt, jotka harjoittavat toimintaa sijoitusrahastolain nojalla myönnetyn toimiluvan perusteella ja toiseen sellaiset, joiden toiminta perustuu sijoituspalveluyrityksistä annetun lain tai luottolaitoksista annetun lain mukaiseen toimilupaan. Kolmas ryhmä muodostuu sellaisten ulkomaisten sijoituspalveluyritysten tai luottolaitosten sivuliikkeistä tai -konttoreista, jotka kotivaltiossaan saamansa toimiluvan mukaan voivat harjoittaa sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettua säilytysyhteisötoimintaa ja jotka täyttävät sijoitusrahastolaissa säilytysyhteisölle asetetun pääomavaatimuksen.

5 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ne yleisedellytykset, jotka sisältyvät nykyisin 7, 10, 11 ja 35 §:iin ja joiden vallitessa suomalaiselle osakeyhtiölle on myönnettävä rahastoyhtiön toimilupa. Yleisedellytyksiä täsmennetään jäljempänä säännöksillä osakepääomavaatimuksesta suhteessa rahastoyhtiön hallinnoimiin varoihin, rahastoyhtiön hallinnon luotettavuudesta sekä sen omistajavalvonnasta. Lisäksi erityisedellytyksenä voidaan pitää rahastoyhtiön toiminimeä koskevaa sääntelyä. Rahastoyhtiön rakennetta koskeva vaatimus rahasto-osuudenomistajien valitsemista edustajista rahastoyhtiön hallituksessa perustuu rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen sisällölle asetettuihin edellytyksiin.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, kuten nykyisin, että valtioneuvosto myöntää hakemuksesta rahastoyhtiön toimiluvan. Toimiluvan yleisehdoksi asetetaan se, että hakija on suomalainen osakeyhtiö, jolla on pääkonttori Suomessa. Hakijan tarkoituksena tulee ehdotuksen mukaan olla sijoitusrahastotoiminnan harjoittaminen. Hakijan aiotun liiketoiminnan laajuus huomioon ottaen toimilupaviranomaisen on voitava pitää todennäköisenä, että rahastoyhtiötä tullaan hoitamaan luotettavasti, ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti. Rahastoyhtiön johdon hyvämaineisuus, luotettavuus, kokemus ja muu sopivuus on ehdoton edellytys yrityksen ja rahoitusmarkkinoiden toiminnan luotettavuudelle. Vastaava vaatimus on asetettava osakkaille ja heihin rinnastettaville henkilöille kuitenkin sillä poikkeuksella, ettei heiltä voida edellyttää johdolta vaadittavaa kokemusta. Yrityksen toiminta tai rahoitusmarkkinoiden luotettavuus voivat vaarantua, jos edellä tarkoitettu henkilö on esimerkiksi liiketoimintakiellossa, konkurssissa tai tuomittu arvoperimarkkinarikoksesta, törkeästä omaisuusrikoksesta tai konkurssirikoksesta. Tällaisen seikan olemassaolon vaikutusta henkilön tulevaisuuden toimintaan on aina arvioitava tapauskohtaisesti. Lisäksi rahastoyhtiöllä on oltava riittävät taloudelliset toimintaedellytykset, jotta se täyttää turvalliselle toiminnalle asetetut vaatimukset.

Nykyisestä poiketen toimilupaa ei haeta perustettavan yhtiön lukuun, vaan hakija on rekisteröity yhtiö, jonka yhtiöjärjestys täyttää rahastoyhtiölle asetetut vaatimukset. Hakijana on siten rahastoyhtiö. Ehdotuksen tarkoituksena on selkeyttää hakemusmenettelyä siten, että toimiluvanhakija asioi kerrallaan vain yhden viranomaisen kanssa.

Rahastoyhtiön yhtiöjärjestystä ei ehdotuksen mukaan enää vahvisteta, vaan kaupparekisteriviranomaiselle asetetaan velvoite pyytää valtioneuvostolta ja rahoitustarkastukselta lausunto yhtiöjärjestyksen rekisteröinnin yhteydessä. Jos lopullinen toimilupa ja yhtiöjärjestys poikkeavat toisistaan, toimiluvan

voimaantulon tai sen voimassapysymisen edellytykseksi voidaan asettaa, että yhtiöjärjestys saatetaan kuvaamaan rahastoyhtiön todellista toimintaa. Näin on toimittu sijoituspalveluyrityksen toimilupaa koskevassa hallintopäätöskäytännössä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 35 §:ssä säädetystä sijoitusrahastotoimintaan olennaisesti liittyvän toiminnan harjoittamisesta sijoitusrahastotoiminnan rinnalla. Tällaiselle luvalle asetettavat vaatimukset riippuvat rahastoyhtiön toimialan laajuudesta. Edellytyksenä on, ettei liitännäistoiminnan katsota olevan omiaan vahingoittamaan rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen rahasto-osuudenomistajien etua. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä.

6 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 9 §:n 1 momentissa säädettävästä rahastoyhtiön pääomavaatimuksesta. Ehdotuksen mukaan nykyisen miljoonan markan pääomavaatimuksen katsotaan lähtökohtaisesti takaavan sen, että sijoitusrahastotoimintaansa aloittavalla rahastoyhtiöllä on riittävät taloudelliset toimintaedellytykset. Perustamispääomavaatimusta on kuitenkin tarkasteltava hakijakohtaisesti ja aiotun toiminnan laajuus huomioonottaen. Osakepääoma on ehdotuksen mukaan oltava kokonaan rahassa maksettu toimilupaa myönnettäessä, joten ehdotus vastaa tältä osin sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n 3 momentin sääntelyä. Lisäksi lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 9 §:n 2 momentissa säädetystä rajoituksesta merkitä uutta osaketta apporttiomaisuutta vastaan osakepääomaa korotettaessa. Rahastoyhtiöllä tulee koko toimintansa ajan olla riittävät taloudelliset toimintaedellytykset, jotta se kykenee vastaamaan toiminnan aiheuttamista velvoitteistaan.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan muutettavaksi nykyisin 9 §:n 1 momentissa säädettyä rahastoyhtiön vakavaraisuusvaatimuksesta siten, että rahastoyhtiön osakepääoman on oltava aina vähintään puoli sadasosaa rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen yhteenlasketusta arvosta. Rahastoyhtiö täyttää ehdotuksen mukaan vakavaraisuusvaatimuksen, jos se huolehtii osakepääoman korottamisesta viimeistään silloin, kun seuraava täyden miljoonan markan raja täyttyy. Yhtiöjärjestyksen määräyksellä osakepääoman jatkuva korottamisvelvollisuus voidaan keskeyttää osakepääoman saavutettua viiden miljoonan markan määrän.

7 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 4 §:n 1 ja 2 momenttia.

8 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyisen 13 §:n 1 momenttia. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan yhdistettäväksi nykyisen 13 §:n 2 ja 5 momentin sekä 15 §:n 10 momentin sääntely. Jotta sääntely olisi tarkoitetulla tavalla tehokas, rajoitus tulee ulottaa myös sellaiseen henkilöön, joka käyttää kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvaltaa rahastoyhtiössä. Jos määräysvallankäyttäjä on yhteisö, rajoituksen on laajennuttava koskemaan myös määräysvallankäyttäjän edustajaa. Ehdotettu 3 momentti vastaa puolestaan nykyisen 13 §:n 3 momenttia.

9 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säilytysyhteisön toimilupaedellytyksistä. Nykyisestä poiketen toimilupa voitaisiin myöntää yksinomaan säilytysyhteisötoimintaa varten. Voimassa olevan lain mukaan säilytysyhteisötoiminta on sijoituspalveluyrityksille oheistoimintaa, jota varten ei voida myöntää toimilupaa, jollei sijoituspalveluyritys harjoita myös jotain sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua toimintaa. Periaate pätee soveltuvin osin luottolaitoksiin.

Sijoitusrahastodirektiivi ei määrittele niitä yhteisöjä, jotka voivat huolehtia säilytysyhteisön tehtävistä. Sijoitusrahastodirektiivin 8 artiklan 2 kohta asettaa kuitenkin eräitä vaatimuksia, jotka jäsenvaltioiden on otettava huomioon määrittäessään niitä yhteisöjä, jotka voivat toimia säilytysyhteisönä. Tällaisen yhteisö on oltava julkisen tarkastuksen alainen ja sillä on riittävät taloudelliset toimintaedellytykset ja ammatillinen pätevyys tehtävän suorittamista ja siitä aiheutuvien velvoitteiden hoitamista varten. Lisäksi sijoitusrahastodirektiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan säilytysyhteisön sääntömääräisen kotipaikan on oltava samassa jäsenvaltiossa kuin rahastoyhtiön tai sen on oltava sijoittautunut sanottuun jäsenvaltioon, jos sen sääntömääräinen kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa.

Säilytysyhteisötoimintaa harjoittava yhteisö ei ole sijoitusrahastodirektiivin mukaan oikeutettu toimimaan yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti ETA-alueella. Sijoituspalveluyrityksistä annetun direktiivin 2 artiklan 2 kohdan h alakohdassa todetaan, että säilytysyhteisötoiminta jää sanotun direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Tämän seurauk-

sena sijoituspalveluyrityksellä, vaikka se harjoittaisi kotivaltiossa myönnetyn toimiluvan mukaisesti sijoituspalveludirektiivissä tarkoitettujen palvelujen lisäksi myös sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettua säilytysyhteisötoimintaa, ei ole oikeutta yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti harjoittaa sanottua toimintaa toisessa jäsenvaltiossa ilman isäntävaltion suostumusta. Näin ollen säilytysyhteisötoimintaa on, kuitenkin ottaen huomioon edellä tarkoitettu sijoitusrahastodirektiivin 8 artiklan säännös, tarkasteltava kansallisesta näkökulmasta.

Pykälän 1 momentin päälauseen mukaan hakijan on oltava suomalainen osakeyhtiö. Momentin 1 kohdan mukaan hakijan tarkoituksena tulee olla harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa. Toimilupa myönnetään nimenomaisesti säilytysyhteisötoimintaa varten. Momentin 2 kohdan mukaan hakijan kotipaikan on oltava Suomessa. Momentin 3 kohdassa edellytetään, että hakijan toiminnan voidaan perustellusti olettaa olevan luotettavaa ja tapahtuvan vakaiden sekä järkevien liiketapaperiaatteiden mukaisesti. Säilytysyhteisölle kuuluva erityinen valvontatehtävä huomioon ottaen momentin 4 kohdassa korostetaan sitä, että hakijan toiminnalta edellytetään erityistä ammattitaitoa sekä eettistä tasoa. Lisäksi hakijan suunnitteleman toiminnan on momentin 5 kohdan mukaan täytettävä säilytysyhteisötoiminnan edellyttämät tekniset ja taloudelliset vaatimukset.

Säilytysyhteisön toimilupaedellytysten suhde säilytysyhteisötoiminnan harjoittamiseen sijoituspalveluyritykselle tai luottolaitokselle myönnetyn toimiluvan perusteella kuvaa niitä edellytyksiä, joita tällaisen yhteisön on toiminnassaan noudatettava tai jotka on asetettava toimilupaedellytykseksi. Sijoituspalveluyritys voi toimia säilytysyhteisönä ainoastaan, jos valtioneuvosto on myöntänyt sille oikeuden tällaisen oheispalvelun tarjoamiseen. Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 1 momentin 9 kohdassa todetaan, että lupa voidaan myöntää sijoitusrahastolaissa tarkoitettuun säilytysyhteisötoimintaan. Lupaa myönnettäessä huomiota on siten kiinnitettävä niihin edellytyksiin, jotka sijoitusrahastolaissa tällaiselle toiminnalle asetetaan. Käytännössä sijoituspalveluyritykseltä on edellytettävää riittävä ammattitaitoa ja eettistä tasoa säilytysyhteisön tehtävien suorittamista varten. Lisäksi sen on täytettävä säilytysyhteisötoiminnan edellyttämät tekniset ja taloudelliset vaatimukset. Sijoituspalveluyrityksen varsinaista toimilupaa myönnetäessä huomiota on näiltä osin kiinnitetty ainoastaan varsinaisiin sijoituspalveluihin ja toimiluvanhakijan todennäköiseen kykyyn selviytyä niihin liittyvistä velvoitteistaan asianmukaisesti. Luottolaitoksen toimilupa on universaali. Sen perusteella luottolaitos voi harjoittaa ilman eri viranomaistoimenpiteitä tarvittaessa kaikkea luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua toimintaa. Koska säilytysyhteisön tehtävät on tulkittu kuuluvan lainkohdassa tarkoitetun toiminnan piiriin, luottolaitos voi niin päätettyään ryhtyä harjoittamaan säilytysyhteisötoimintaa. Luottolaitoksen toimilupamenettelyn luonteesta johtuu, ettei sen yhteydessä ole välttämättä tarkoituksenmukaista vaatia, että luottolaitos täyttäisi koko toimintansa ajan kaikki säilytysyhteisötoimintaa varten asetetut vaatimukset. Ryhtyessään harjoittamaan säilytysyhteisötoimintaa sen on kuitenkin varmistuttava siitä, että säilytysyhteisötoimintaa hoidetaan ammattitaitoisesti ja riittävät eettistä tasoa koskevat vaatimukset täytetään itse toiminnassa. Lisäksi sillä on myös oltava tarvittavat tekniset valmiudet ja taloudellinen kyky toiminnan aloittamiseksi. Näiltä osin vastuu on luottolaitoksen, samoin kuin ulkomaisen luottolaitoksen ja säilytysyhteisön hallituksella, jonka tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Pykälän 1 momentin edellytykset eivät poikkea nykykäytännöstä, jonka on tulkittu olevan seuraus niistä tehtävistä, jotka säilytysyhteisölle on säädetty ja jotka perustuvat sijoitusrahastodirektiiviin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että säilytysyhteisö voi säilytysyhteisötoiminnan rinnalla harjoittaa myös muuta säilytysyhteisötoimintaan olennaisesti liittyvää toimintaa toimiluvassa asetetuin edellytyksin. Tällainen toiminta ei ole muutoin luvanvaraista. Toimilupaa laajennettaessa koskemaan 2 momentissa tarkoitettua toimintaa huomiota on erityisesti kiinnitettävä siihen, että säilytysyhteisö keskittyy sen päätehtävän hoitamiseen, eikä eturistiriitoja synny.

10 §. Pykälän mukaan säilytysyhteisön osakepääoman on oltava vähintään viisi miljoonaa markkaa. Sen on myös oltava kokonaisuudessaan rahassa maksettu toimilupaa myönnettäessä. Pääomavaatimusta perustellaan säilytysyhteisön vastuunalaisilla tehtävillä.

11 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan,

että säilytysyhteisönä voi toimia sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu sijoituspalveluyritys tai luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu luottolaitos sanottujen lakien perusteella myönnetyn toimiluvan perusteella. Tältä osin ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa oikeustilaa.

Sijoituspalveluyrityksistä annettun lain 13 §:ssä säädetään sijoituspalveluyrityksen perustamispääomasta. Yhdenmukaisten toimintaedellytysten varmistamiseksi sijoituspalveluyrityksen, jonka tarkoituksena on harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa, on täytettävä säilytysyhteisötoiminnalle asetettu pääomavaatimus.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että säilytysyhteisönä voisi myös toimia ETA-aluella toimiluvan saaneen sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen Suomessa sijaitseva sivukonttori, mikäli se kotivaltiossaan saaman toimiluvan perusteella harjoittaa sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettua säilytysyhteisötoimintaa. Sijoitusrahastodirektiivin 8 artiklan edellytys täyttyy, kun edellä tarkoitetulla palveluntarjoajalla on kiinteä toimipaikka Suomessa ja se on kotivaltiossaan viranomaisvalvonnan alainen yhteisö. Tältä osin ehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa oikeustilaa. Sitä vastoin myös tässä momentissa tarkoitetun sijoituspalveluyrityksen on täytettävä 10 §:n pääomavaatimus, jotta sen sivukonttori voi harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa Suomessa. Sijoituspalveluista arvopaperimarkkinoilla annetun direktiivin 15 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa todetaan nimenomaisesti, että vastaanottavalla jäsenvaltiolla on oikeus asettaa muita pääomaa koskevia lisävaatimuksia ainoastaan asioissa, jotka eivät kuulu pääoman riittävyyden direktiivin 93/6/ETY soveltamisalaan. Ehdotettu pääomavaatimus on yhtenevä riippumatta siitä, onko kysymyksessä suomalainen tai ulkomainen sijoituspalveluyritys taikka sijoitusrahastolain perusteella toimiluvan saanut säilytysyhteisö. Tässä momentissa tarkoitetun säilytysyhteisön on toiminnassaan noudatettava säilytysyhteisölle säädettyjä tehtäviä sekä huolehdittava niistä aiheutuvista velvoitteista. Se ei voi vedota tältä osin kotivaltionsa sääntelyyn. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sovellettavaksi tulevat kaikki säilytysyhteisön tehtäviä koskevat säännökset sekä muualla laissa tai sen perusteella annetussa alemmanasteisessa sääntelyssä asetetut velvoitteet. Tarkoituksena on, että rahasto-osuudenomistajat ovat yhdenvertaisessa asemassa riippumatta siitä, missä valtiossa ja millä perusteella säilytysyhteisö on rekisteröity. Ulkomaisen rahoituslaitoksen Suomen sivukonttori ei sitä vastoin ehdotuksen mukaan voisi enää ryhtyä harjoittamaan säilytysyhteisötoimintaa. Muutos ei edellytä siirtymäsäännöstä, koska Suomessa ei toimi tällä hetkellä säilytysyhteisönä yhtään ulkomaista rahoituslaitoksen sivukonttoria.

12 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä asiakirjoista ja selvityksistä, jotka on aina liitettävä rahastoyhtiön toimilupahakemukseen. Ehdotetulla säännöksellä pyritään selkeyttämään toimilupahakemusmenettelyä ja ehkäisemään menettelyn tarpeetonta viivästymistä lisäselvityspyyntöjen vuoksi.

Ehdotuksen mukaan hakemukseen on liitettävä rahastoyhtiön voimassa oleva yhtiöjärjestys. Voimassa olevan lain 10 §:n 2 momentin mukaisesta rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen vahvistamismenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi. Yhtiönjärjestystä rekisteröitäessä rekisteriviranomaiselle ehdotetaan asetettavaksi velvoite varata valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle tulla kuulluksi asiassa. Hakemukseen on lisäksi liitettävä hakijan kaupparekisteriote, josta ilmenee muun muassa rahastoyhtiön hallituksen kokoonpano ja toimitusjohtaja.

Hakemukseen on liitettävä rahastoyhtiön hallintoa ja sijoitusrahastojen hallinnoimista hoitavia henkilöitä ja heidän mahdollisia sijaisiaan koskeva selvitys. Sijoitusrahastodirektiivin 4 artiklassa johdolla tarkoitetaan sellaisia henkilöitä, jotka lain tai yhtiöjärjestyksen mukaan edustavat rahastoyhtiötä tai jotka tosiasiassa päättävät rahastoyhtiön liiketoiminnasta.

Hakemukseen on edelleen liitettävä osakkeenomistajia ja osakkeenomistajiin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla rinnastettavia henkilöitä sekä rahastoyhtiön hallintoa ja sijoitusrahastojen hallinnoimista hoitavia henkilöitä. Lisäksi hakemuksesta on ilmettävä edellä tarkoitettujen henkilöiden luotettavuutta, hyvämaineisuutta, kokemusta ja muuta sopivuutta koskevat tiedot. Vaadittavien tietojen laatua ja laajuutta on arvioitava tapauskohtaisesti. Osakkeenomistajalta tai tähän rinnastettavalta ei voida edellyttää lainkohdassa tarkoitettua kokemusta.

Hakemukseen on momentin 7 kohdan mukaan liitettävä rahastoyhtiön pääkonttorin sijaintipaikkaa koskeva selvitys.

Hakemuksessa on lisäksi kuvattava harjoitettavaksi ainottua toimintaa. Tiedoilla on merkitystä muun muassa arvioitaessa rahastoyhtiön taloudellisia toimintaedellytyksiä tai hallinnosta vastaavien henkilöiden kokemusta tai muuta sopivuutta.

Säilytysyhteisön toimilupahakemukseen on ehdotetun 2 momentin mukaan liitettävä soveltuvin osin yhdenmukainen selvitys kuin rahastoyhtiön toimilupahakemuksen. Lainkohdassa ehdotetaan viitattavaksi 1 momentin 1—3, 5, 7 ja 8 kohtiin. Momentin 2 kohdan mukaan säilytysyhteisön hallinto ilmoitetaan hakemuksessa. Näiden henkilöiden luotettavuudesta, hyvämaineisuudesta, kokemuksesta ja muusta sopivuudesta on 3 kohdan mukaan annettava selvitys.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtioneuvosto voi vaatia myös muita kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja selvityksiä. Lisäksi asianomainen ministeriö voi määrätä tiedoista, jotka hakemuksessa on esitettävä ja niiden esittämistavasta. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 9 §:n 5 ja 6 momenttia.

13 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 10 §:n 4 momentissa säädetystä velvollisuudesta ratkaista rahastoyhtiön toimilupaa koskeva hakemus kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen valtaanottamisesta tai siitä, kun valtioneuvosto on saanut hakijalta pyytämänsä lisäselvityksen asiassa. Toimilupahakemus katsotaan hylätyksi, mikäli asiaa ei ole ratkaistu säädetyn määräajan puitteissa. Yhdenmukaisuuden vuoksi menettelyä koskeva määräaika ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös säilytysyhteisön toimilupahakemusta.

Ehdotettu 2 momentti vastaa nykyisen 7 §:n loppuosaa ja se ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös säilytysyhteisön toimilupahakemusta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että valtioneuvostolla on oikeus asettaa toimilupaan rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön liiketoimintaa koskevia ja rajoittavia ehtoja. Ennen tällaisen päätöksen tekemistä valtioneuvoston on kuitenkin kuultava hakijaa asiassa.

14 §. Ehdotetun säännöksen loppuosa vastaa nykyistä 11 §:ää, jota ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös säilytysyhteisöä. Lainkohdan mukaan rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö voivat aloittaa toimiluvassa tarkoitetun toiminnan välittömästi sen jälkeen, kun toimilupa on myönnetty.

15 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräistä rahoitustarkastukselle ilmoitettavista rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön hallinnossa tapahtuneista muutoksista sekä rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön rekisteröidyn yhtiöjärjestyksen muutoksen ilmoittamisesta valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle. Vastaava rahastoyhtiöitä koskeva sääntely sisältyy voimassa olevan lain 8 §:ään ja 10 §:n 3 momenttiin.

16 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rahastoyhtiön omistajakontrollista. Säännös vastaa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14—15 §:n sääntelyä.

17 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että rahoitustarkastus voi antaa tarkemmat määräykset muusta kuin edellä 15 ja 16 §:ssä tarkoitetusta ilmoitusvelvollisuudesta sekä siitä, miten 15 ja 16 §:ssä tarkoitetut tiedot on ilmoitettava. Ilmoitusvelvollisuuden täsmentämisen tarkoituksena on, että rahoitustarkastus saa jatkuvasti rahastoyhtiöltä sellaiset tiedot, joiden perusteella valvontaviranomainen voi varmistua siitä, että rahastoyhtiö täyttää edelleen toimiluvan myöntämistä koskevat edellytykset.

18 §. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan 13 §:n 2 momentin säännöstä, mutta sitä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös säilytysyhteisön hallituksen varajäseniä ja sen toimitusjohtajan varamiestä.

3 luku. Rahasto-osuudenomistajien kokous ja edustajisto

19 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyistä 24 §:ä ja ehdotettu 2 momentti vastaa nykyisen 26 §:n 2 momenttia. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rahasto-osuudenomistajalla on aina oikeus käyttää oikeuksiaan rahasto-osuudenomistajien kokouksessa edustajan välityksellä. Edustajan on esitettävä valtakirja, joka voidaan tarvittaessa asettaa useampaa kokousta varten. Valtakirjaa ei kuitenkaan ole voimassa kolmea vuotta pidempään. Pykälän 4 momentin mukaan rahasto-osuudenomistajalla ja asiamiehellä saa olla kokouksessa läsnä avustaja.

20 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyisen 26 §:n 1 momenttia. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei rahastoyhtiössä määräysvaltaa kirjanpitolain 1 luvun

5 §:ssä tarkoitetulla tavalla käyttävä rahasto-osuudenomistaja ole oikeutettu itse tai asiamiehen välityksellä äänestämään rahasto-osuudenomistajien kokouksessa. Tällaisen rahasto-osuudenomistajaryhmän edut tulevat riittävällä tavalla otetuksi huomioon valittaessa rahastoyhtiön hallituksen jäseniä sekä tilintarkastajia rahastoyhtiön yhtiökokouksessa. Jotta sääntely olisi tarkoitetulla tavalla tehokas, rajoitus ehdotetaan 3 momentissa ulotettavaksi myös sellaiseen yhteisöön tai säätiöön, jossa 2 momentissa tarkoitetulla rahasto-osuudenomistajalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

21 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 25 §:ä.

22 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rahastoyhtiön hallinnoimilla sijoitusrahastoilla voi olla edustajisto, joka huolehtii ainakin rahastoyhtiön hallituksen jäsenten ja sijoitusrahastojen tai rahastoyhtiön tilintarkastajan valitsemisesta tilanteessa, jossa valittavia henkilöitä on vähemmän kuin rahastoyhtiöllä on hallinnoitavia sijoitusrahastoja. Rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen säännöissä on tuolloin mainittava edustajiston tehtävät, vaalitapa ja -kausi. Edustajisto hoitaa ainoastaan sille rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen säännöissä määrätyt tehtävät. Kunkin yksittäisen sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajienkokouksilla säilyy muut laissa tai sijoitusrahaston säännöissä määrätyt tehtävät, joita varten rahasto-osuudenomistajienkokous on joko sääntömääräisesti tai muutoin kutsuttava koolle.

Pykälän 2 momentin mukaan edustajistoon sovelletaan soveltuvin osin, mitä rahasto-osuudenomistajienkokouksesta on 19 §:n 2 momentissa säädetty.

Johdonmukaisuuden vuoksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan, ettei rahastoyhtiössä kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvaltaa käyttävää rahasto-osuudenomistajaa tai tämän edustajaa voida valita edustajistoon. Sama koskee 4 momentin mukaan sellaista yhteisöä tai säätiötä, jossa tällaisella rahasto-osuudenomistajalla on määräysvalta.

4 luku. **Rahastoyhtiön toiminta ja tehtävät**

23 §. Pykälän 1 momentti vastaa nykyisen 16 §:n 1 momentin alkuosaa. Pykälän 2 momentin mukaan sijoitusrahastolla on oltava säännöt. Sijoitusrahaston säännöistä ja niiden muuttamisesta päättää rahastoyhtiön hallitus. Käytännössä sijoitusrahaston säännöistä päätetään sijoitusrahaston perustamisen yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätöntä. Rahasto voidaan päättää perustaa eri hallituksen kokouksessa kuin sen säännöt vahvistetaan. Tällöin perustaminen tapahtuu ensin ja sääntöjen vahvistaminen myöhemmin. Sijoitusrahaston toiminta ei voi kuitenkaan alkaa ennen kuin sen säännöt on vahvistettu siten kuin siitä jäljempänä säädetään. Sijoitusrahaston perustamisen katsotaan ehdotuksen mukaan tapahtuvan rahastoyhtiön hallituksen päätöksellä, jollei rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksestä muuta ilmene. Sijoitusrahaston sääntöjen muuttaminen ei puolestaan ole rinnastettavissa sijoitusrahaston perustamiseen, vaikka sekin tapahtuu edellä kuvattua menettelyä noudattaen.

24 §. Ehdotettu 1 ja 2 momentti vastaavat nykyistä 19 §:ää.

25 §. Ehdotetun 1 momentin loppuosa vastaa nykyisen 21 §:n 3 momenttia. Momentin alkuosassa todetaan, että rahasto-osuudenomistajat omistavat sijoitusrahaston varat.

Pykälän 2 momentti vastaa aineellisesti nykyisen 21 §:n 2 momenttia. Kaikki säilytysyhteisöt eivät voi ottaa vastaan talletuksia. Tällaisessa tapauksessa säilytysyhteisö voi ja sen tuleekin käyttää tehtäviensä suorittamisessa apusäilyttäjän palveluja.

Pykälän 3 momenttiin ehdotettu säännös vastaa aineellisesti nykyistä 12 §:ä ja 21 §:n 1 momenttia ja siinä säädetään rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajien välisestä suhteesta, jossa rahastoyhtiö toimii rahasto-osuudenomistajien puolesta hoitaessaan sitä varallisuutta, joka kuuluu rahasto-osuudenomistajille sijoitusrahaston varoina. Voimassa olevaa sanamuotoa ehdotetaan yksinkertaistettavaksi. Sen sijaan, että säännöksessä nykyisin viitataan rahastoyhtiön toimimiseen rahasto-osuudenomistajien puolesta, ehdotuksessa viitataan sijoitusrahastoon, joka määritelmän mukaan koostuu rahasto-osuudenomistajista. Edustamisella tarkoitetaan perinteisesti sitä, että rahastoyhtiö käyttää sijoitusrahaston varoihin kuuluvia oikeuksia ja vastaa niihiin kuuluvista velvoitteista. Siten sillä on sekä oikeus että velvollisuus kantaa ja vastaa tuomioistuimessa tai muiden viranomaisten luona. Rahastoyhtiön on kuitenkin aina ilmoitettava, minkä sijoitusrahaston puolesta se toimii.

26 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyis-

tä 34 §:ää ja 20 §:n 4 momenttia muutoin paitsi, että säännökseen ehdotetaan lisättäväksi vaatimus, jonka mukaan rahastoyhtiön on hoidettava tehtävänsä itsenäisesti. Tältä osin ehdotus täydentää sijoitusrahastodirektiivin 10 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanoa.

Pykälän 2 momentti vastaa nykyistä 27 §:ää sillä lisäyksellä, ettei sijoitusrahastojen hallinnointiin liittyvien palvelujen tarjoajana saa toimia säilytysyhteisö. Rajoitus johtuu säilytysyhteisön toiminnan luonteesta ja sen erityisestä valvontatehtävästä suhteessa rahastoyhtiöön. Täysin teknisten palvelujen, kuten kirjanpitopalvelujen tai tietoteknisiä järjestelmiä koskevien palvelujen hankkimisen ei voida katsoa olevan ristiriidassa säilytysyhteisön tehtävien kanssa. Palvelujen hankkiminen ei saa vaarantaa säilytysyhteisön asemaa rahastoyhtiön toiminnan valvojana. Eturistiriitojen välttämiseksi olennaista on, ettei rahastoyhtiölle tarjottu palvelu muodosta olennaista osaa säilytysyhteisön liiketoiminnasta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön riittävän itsenäisyyden varmistamiseksi, ettei rahastoyhtiöllä ja säilytysyhteisöllä saa olla samoja henkilöitä palveluksessaan siltä osin, kun on kysymys sijoitusrahaston hallinnointiin liittyvistä tehtävistä ja 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuista säilytysyhteisön tehtävistä. Rahastoyhtiöllä ja säilytysyhteisöllä voisi siten olla esimerkiksi yhteinen puhelinvaihteenhoitaja tai siivooja.

27 §. Ehdotettu sääntely vastaa nykyistä 16 a §:ää. Viittaus kirjanpitolain 22 b §:ään korvataan viittauksella kirjanpitolain 1 luvun 5 §:stä.

28 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 36 §:n 2 momentin alkuosaa ja ehdotettu 2 momentti vastaa 38 §:ää.

29 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 14 §:n säädetystä velvoitteesta päättää sijoitusrahaston varoihin kuuluvien osakkeiden tuottaman äänioikeuden käyttämisestä yksittäistapauksittain rahastoyhtiön hallituksessa. Säännöksessä ehdotetaan luovuttavaksi edellytyksestä, jonka mukaan rahastoyhtiön hallituksen päätöksen pätevyyden edellytyksenä on, että kaikki rahasto-osuudenomistajien valitsemat hallituksen jäsenet yhtyvät siihen. Rahastoyhtiön on 26 §:n 1 momentin mukaan harjoitettava sijoitusrahastotoimintaa huolellisesti ja asiantuntevasti rahasto-osuudenomistajien yhteiseksi eduksi. Rahastoyhtiön hallituksen jäsenten on noudatettava tätä periaatetta riippumatta siitä, millä perusteella heidät on valittu rahastoyhtiön hallitukseen.

30 §. Pykälän 1 momentti vastaa nykyisen 37 §:n 3 momentin alkuosaa ja osittain 15 §:n 1 momenttia. Periaatteesta, että rahastoyhtiö ei voi omistaa hallinnoimansa sijoitusrahaston osuuksia, ei ehdoteta luovuttavaksi. Säännöksellä pyritään varmistamaan, ettei rahastoyhtiön kykyyn suoriutua sille mahdollisesti aiheutuvista vastuista vaikuta sen hallinnoimien sijoitusrahastojen kehitys.

Rahastoyhtiön toimiala rajoittaa sellaisenaan rahastoyhtiön mahdollisuutta omistaa toisen rahastoyhtiön osakkeita. Tällaista toimintaa ei voida pitää sijoitusrahastotoimintana tai siihen olennaisesti liittyvänä toimintana. Selkeyden vuoksi nimenomainen säännös on kuitenkin edelleen perusteltu.

5 luku. Säilytysyhteisön toiminta ja tehtävät

31 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säilytysyhteisön tehtävistä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan säilytysyhteisön tehtävänä on säilyttää sijoitusrahaston varat. Tällä tavoin toteutetaan varojen erillläänpidon periaatetta, joka on sijoitusrahastosijoittamisen perusperiaatteita. Sijoituspalveluyrityksille säädetystä varojen erillläänpidon periaatteesta tämä poikkeaa siten, että varat on annettava ulkopuolisen yhteisön haltuun. Varojen hallussapidosta seuraa, että säilytysyhteisön myötävaikutusta edellytetään useassa sijoitusrahaston varoihin kohdistuvassa toimenpiteessä. Säilytystoimintaan sisältyy varojen jokapäiväinen hallinnointi, kuten se, että sijoitusrahaston varohin kuuluville arvopapereille kertyneistä osingoista ja koroista sekä niihin liittyvistä rahastoanneista ja maturiteettinsa saavuttaneista arvopapereista huolehditaan asianmukaisella tavalla.

Momentin 2 kohta vastaa 40 §:n 2 momentin 3 kohtaa muuten paitsi, että säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että säilytysyhteisön valvontavelvoite kohdistuu myös rahastoyhtiön toiminnan viranomaismääräysten mukaisuuteen. Säilytysyhteisön on myös pantava täytäntöön rahastoyhtiön varojen sijoittamista koskevat päätökset. Säilytysyhteisön on siten huolehdittava tarvittaessa arvopapereiden kaupankäyntiin liittyvästä selvityksestä sekä siirrettävä tarvittavat varat asiamukaisesti. Säännökseen ehdotetaan lisäksi terminologista täsmennystä. Ra-

hastoyhtiö antaa säilytysyhteisölle määräysten sijasta toimeksiantoja.

Momentin 3 kohta vastaa nykyisen 40 §:n 2 momentin 2 kohtaa kohtaa muuten paitsi, että säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla siten, että säilytysyhteisön valvontavelvoite kohdistuu myös rahastoyhtiön toiminnan viranomaismääräysten mukaisuuteen. Rahasto-osuuden arvo määritetään pääsäännön mukaan varojen markkina-arvojen perusteella. Tilanteessa, jossa markkina-arvoa ei ole saatavilla sovelletaan sellaista sijoitusrahaston säännöissä vahvistettua menetelmää, jota on voitava pitää kokonaisuus huomioon ottaen objektiivisena. Rahastoyhtiön tehtävänä on selvittää säilytysyhteisölle voimassa olevat arvonmääritysperiaatteet, joiden täytäntöönpanoon säilytysyhteisön on kiinnitettävä huomiota. Kysymys on lähinnä poikkeukselisten arvostusmenetelmien valvonnasta, sillä normaalitilanteissa arvot saadaan suoraan järjestelmästä, joiden toimivuuden säilytysyhteisö on varmistanut. Säännökseen ehdotetaan terminologista täsmennystä. Säilytysyhteisön on ehdotuksen mukaan varmistuttava arvonlaskennan oikeellisuudesta edellä kuvatulla tavalla, ei huolehdittava siitä.

Momentin 4 kohta puolestaan vastaa asiallisesti nykyisen 40 §:n 2 momentin 1 kohtaa. Siitä ehdotetaan poistettavaksi viittaus rahasto-osuuksien myymisestä, sillä rahastoyhtiöt eivät myy rahasto-osuuksia, vaan laskevat niitä liikkeeseen ja poistavat ne järjestelmästä aina lunastuksen yhteydessä. Toisaalta säilytysyhteisön tehtävänä on varmistua toiminnan lain ja sijoitusrahaston sääntöjen mukaisuudesta, ei huolehtia siitä.

Momentin 5 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädetystä velvoitteesta huolehtia siitä, että sijoitusrahaston varoja koskeviin toimiin liittyvät maksut suoritetaan määräajassa. Sanamuoto vastaa sijoitusrahastodirektiivin suomenkielistä sanamuotoa. Sijoitusrahastodirektiivin englanninkielinen ja ranskankielinen sanamuoto puolestaan poikkeavat suomenkielisestä. Englannin- ja ranskankielinen termi voidaan kääntää suomenkielelle sanalla vastike. Sijoitusrahastodirektiiviä valmisteltaessa tarkoituksena on ollut edellyttää, että säilytysyhteisö huolehtii sanotun säännöksen tarkoittamalla tavalla siitä, että ostetut taikka myydyt arvopaperit toimitetaan vastapuolelle ja toistaalta tarvittavat maksusuoritukset pannaan täytäntöön taikka vastaanotetaan siinä valtiossa vakiintuneen käytännön mukaisesti, jossa kaupankäynti on tapahtunut. Sijoitusrahastodirektiivin suomenkielisessä käännöksessä viitataan "maksujen suorittamiseen", mitä tuskin voidaan rinnastaa sellaisenaan arvopapereiden hallinnan luovuttamiseen.

Sijoitusrahastodirektiivin täytäntöönpanoa ehdotetaan täydennettäväksi korvaamalla termi maksut termillä vastike. Ehdotuksen mukaan säilytysyhteisön tehtävänä on saamansa toimeksiannon perusteella panna täytäntöön sijoitusrahaston varojen sijoittamista koskevat päätökset siltä osin kuin se seikka, että varat ovat säilytysyhteisön hallussa, sitä edellyttää. Säilytysyhteisön tehtävänä on toimittaa arvopaperit ja huolehtia tarvittavista tilisiirroista ja vastaavasti vastaaottaa arvopaperit tai mahdollinen käteissuoritus kullakin markkinalla normaalisti käytössä olevissa ajoissa.

Momentin 6 kohta vastaa muutoin nykyisen 40 §:n 2 momentin 5 kohtaa paitsi, että termi huolehtia ehdotetaan korvattavaksi termillä varmistua.

Sijoitusrahastodirektiivin mukaan säilytysyhteisön on huolehdittava edellä kuvatuista asioista ja seikoista. Se ei kuitenkaan edellytä, että säilytysyhteisö olisi vastuussa lopputuloksesta lukuunottamatta momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitettua tehtävää, jossa säilytysyhteisöllä on nimenomainen toimintavelvollisuus. Sille ei ole ollut tarkoitus siirtää valvontaviranomaisen tehtäviä, vaan olennaista on, että säilytysyhteisö varmistuu siitä, että rahastoyhtiöllä on asianmukaiset toimintamenetelmät ja riittävät tekniset järjestelmät, jotta sen voidaan arvioida kohtuudella suorituvan varsinaisista tehtävistään. Tähän sisältyy sen valvominen, että rahastoyhtiöllä on riittävä sisäinen ohjeistus keskeisistä toiminnoistaan kuten rahasto-osuuksien merkintöjen ja lunastusten suorittamisesta, arvonlaskennasta, rahasto-osuusrekisterin pidosta ja sijoitusrajoitusten seurannasta, ja että kunkin toiminnon varamiesjärjestelyt ovat kunnossa. Rahastoyhtiön toimilupamenettelyn yhteydessä omaksutun käytännön mukaan rahoitustarkastus tarkastaa rahastoyhtiön tietotekniset järjestelmät sekä rahastoyhtiön toiminnan muun rakenteen antaessaan lausuntoa valtioneuvostolle. Käytännössä säilytysyhteisön tehtäväksi jää varmistua siitä, että toimiluvan edellytyksiä noudatetaan myös jatkossa. Säilytysyhteisön on kiinnitettävä rahastoyhtiön huomiota mahdollisiin sen havaitsemiin poikkeamiin rahastoyh-

tiön toiminnassa suhteessa lakiin, viranomaismääräyksiin ja sijoitusrahaston sääntöihin. Sen vuoksi esimerkiksi sijoitusrahaston varojen koostumus on aina oltava säilytysyhteisön tiedossa riippumatta siitä, ovatko kaikki sijoitusrahaston varat sen säilytettävänä. Huomiota ei ole tarpeen kiinnittää jokaiseen yksittäiseen varojen koostumuksessa tapahtuneeseen muutokseen, vaan olennaista on seurata esimerkiksi sijoitusrahaston sijoituspolitiikaa siten, ettei aasialaisille markkinoille sijoittavan sijoitusrahaston varoja ole sijoitettu eteläamerikkalaisille markkinoille. Toisaalta säilytysyhteisön tulisi antaa rahastoyhtiölle huomautus, jos sijoitusrahaston varoja on sijoitettu johdannaissopimuksiin tilanteessa, jossa sellainen ei ole sijoitusrahaston sääntöjen mukaan sallittua.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi varojen erillläänpidon periaatteesta säilytysyhteisössä. Ehdotuksen mukaan sijoitusrahaston varat on pidettävä erillään säilytysyhteisön omaisuudesta ja muiden sijoitusrahastojen sekä asiakkaiden varoista. Siten varat on pidettävä erillään myös rahastoyhtiön varoista. Ne on säilytettävä luotettavalla tavalla. Ehdotus perustuu sijoitusrahastodirektiiviin (41 art.) ja täydentää sen täytäntöönpanoa. Selvyyden vuoksi ehdotetaan, ettei sijoitusrahastoon kuuluvaa omaisuutta saa ulosmitata säilytysyhteisön velasta.

Pykälän 3 momentin ehdotetaan vastaavan nykyisen 40 §:n 3 momenttia. Sijoitusrahastodirektiiviä valmisteltaessa pohdinnan kohteena oli se, tulisiko rahastoyhtiöltä ja säilytysyhteisöltä vaatia sekä oikeudellista että taloudellista itsenäisyyttä, mikä tarkoittaisi sitä, ettei niiden välillä saisi olla yhteistä hallintoa tai johtoa, joka johtuisi esimerkiksi suorasta tai epäsuorasta osakkeenomistuksesta. Sijoitusrahastodirektiivissä päädyttiin kuitenkin edellyttämään ainoastaan oikeudellista itsenäisyyttä, minkä lisäksi todetaan, että molempien on toimittava itsenäisesti ja ainoastaan rahasto-osuudenomistajien edun mukaisesti.

32 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 40 §:n 5 momentissa säädetystä menettelystä silloin, kun säilytysyhteisö päättää olla noudattamatta rahastoyhtiön toimeksiantoa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sijaan, että kieltäytymistä koskevasta päätöksestä on hankittava rahoitustarkastuksen lausunto, päätös tulisi ilmoittaa rahoitustarkastukselle, joka tarvittaessa ryhtyy asianmukaisiin toimenpiteisiin asiassa. Ilmoitus on tehtävä myös, kun rahastoyhtiön sellaisessa toiminnassa, jota 31 §:n 1 momentissa tarkoitetaan, on muutoin havaittu puutteita. Tekemällä ilmoituksen vilpittömässä mielessä säilytysyhteisö voi vapautua vastuustaan rahasto-osuudenomistajia ja kolmatta kohtaan. Käytännössä säilytysyhteisön tulisi vastuusta vapautuakseen tehdä ilmoitus sellaisista havainnoistaan, joista saattaa olla seurauksena taloudellista vahinkoa. Tekemällä ilmoituksen säilytysyhteisö voi pidättäytyä myötävaikuttamasta rahastoyhtiön toimintaan, kunnes rahoitustarkastus on antanut asiassa ratkaisunsa.

33 §. Sijoitusrahastodirektiivin mukaan kunkin sijoitusrahaston varojen säilyttämisestä vastaa ainoastaan yksi säilytysyhteisö. Tämä on edellytys sille, että säilytysyhteisöllä olisi todellinen mahdollisuus huolehtia sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetuista tehtävistä. Sijoitusrahastodirektiivin 7 artiklan 2 kohdassa todetaan kuitenkin, että säilytysyhteisön 9 artiklassa tarkoitettua vastuuta ei rajoita se seikka, että se on antanut hoidossaan olevat varat tai niiden osan kolmannen osapuolen säilytettäväksi. Sijoitusrahastodirektiivi ei siten estä apusäilyttäjän käyttämistä, mutta vastuu apusäilyttäjän toiminnasta on kuitenkin pääsäilyttäjällä, minkä vuoksi pääsäilyttäjällä on jatkuvasti oltava tieto siitä, missä apusäilyttäjän hallussaoleva osa sijoitusrahaston varoista on ja miten ne on sijoitettu.

Apusäilyttäjän tarve ilmenee pääsääntöisesti sellaisissa sijoitusrahastoissa, joiden varat tai osa niistä sijoitetaan ulkomaille. Sijoitusrahastodirektiivi ei kuitenkaan aseta estettä sille, että apusäilyttäjää käytettäisiin myös kotimaassa. Käytännössä saattaa olla tarkoituksenmukaista käyttää esimerkiksi jonkin kotimaisen toimijan apusäilytysverkostoa ulkomailla sen sijaan, että säilytysyhteisö itse ryhtyisi luomaan sitä. Myös arvoosuusmuotoisten arvopaperit saattavat aiheuttaa tarpeen käyttää muiden yhteisöjen palveluja.

Apusäilyttämisellä ei tarkoiteta tilannetta, jossa sijoitusrahaston käteisvaroja on pantu muun kuin säilytysyhteisönä toimivan luottolaitoksen tilille. Sijoituspalveluyritykset tai tämän lain perusteella toimiluvan saaneet säilytysyhteisöt joutuvat menettelemään tällä tavoin poikkeuksetta, koska niillä ei ole oikeutta ottaa vastaan talletuksia. Käytännössä päätöksen tilivaihtoehdosta ja siitä yhteisöstä, jonka tiliä käytetään, tekee rahasto-

yhtiö.

Pykälän 1 momentti vastaa aineellisesti nykyisen 40 §:n 1 momentin alkuosaa. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että apusäilyttäjänä voidaan käyttää kaikkia sellaisia yhteisöjä, joita valvoo rahoitustarkastusta tai sitä vastaava toimivaltainen viranomainen ja jotka ovat erikoistuneet säilytyspalveluihin. Siten apusäilyttäjä voi myös olla kotimainen yhteisö. Vastuu säilytystehtävien hoitamisesta on pääsäilyttäjällä. Tämän vuoksi pääsäilyttäjän on huolehdittava apusäilytyssopimuksissaan riittävällä tavalla siitä, että se kykenee aina täyttämään pääsäilyttäjän velvoitteensa. Säilytysyhteisön vastuuta ei voida kuitenkaan laajentaa koskemaan esimerkiksi ulkomaisen konkurssilainsäädännön seurauksena aiheutuneita menetyksiä, jos apusäilytyksessä olevia varoja ei voida erottaa apusäilyttäjän konkurssipesästä ja ne viime kädessä menetetään. Rahastoyhtiö tekee päätökset niistä valtioista ja markkinoista, joilla se käy kauppaa sijoitusrahaston varoilla. Tämän seurauksena säilytysyhteisö valitsee asianmukaisen apusäilyttäjän. Rahastoyhtiön tehtävänä on tuntea kohdevaltion lainsäädäntö ja arvioida siitä mahdollisesti johtuvat riskit. Sijoitusrahaston sääntöihin on tarvittaessa otetava maininta siitä, että sijoitusrahastoon liittyvä riski kasvaa erottamisoikeuden puuttumisen vuoksi. Tästä tulee myös mainita sijoitusrahaston markkinoinnissa.

34 §. Pykälän 1 ja 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 41 §:n 1 momentin alkuosassa säädetystä velvollisuudesta laatia kirjallinen säilytyssopimus, johon on otettava säilytysyhteisön vaihtamista koskevat määräykset. Sijoitusrahaston säännöt voidaan vahvistaan ainoastaan, jos toimivaltaiset viranomaiset hyväksyvät muun muassa sijoitusrahaston omaisuudenhoitajan valinnan (4 art. 2 kohta). Omaisuudenhoitajalla tarkoitetaan säilytysyhteisöä. Sijoitusrahastodirektiivin mukaan sääntöjä ei voida hyväksyä, jos rahastoyhtiön tai omaisuudenhoitajan johtajat eivät ole riittävän hyvämaineisia tai jos heillä ei ole tehtäviensä hoitamisen edellyttämää kokemusta. Tämän toteamiseksi omaisuudenhoitajan johtajien ja heidän varamiesten nimet on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle (4 art. 3 kohta). Sijoitusrahastodirektiivin mukaan sijoitusrahaston sääntöjen vahvistamisen edellytyksenä on se, että lupaviranomaisen tiedossa on tuleva säilytysyhteisö. Sijoitusrahastodirektiivin 55 artiklan mukaan sijoitusrahastolla on oltava ainoastaan yksi säilytysyhteisö. Sijoitusrahastodirektiivi ei sitä vastoin edellytä, että kaikilla rahastoyhtiön hallinnoimilla sijoitusrahastoilla olisi yhteinen pääsäilyttäjä. Säilytysyhteisön valvontatehtävät ovat lähes poikkeuksetta sijoitusrahastokohtaisia. Rahoitustarkastus valvoo rahastoyhtiökohtaisten rajoitusten noudattamista sijoitusrahastojen kuukausiraportoinnin kautta.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan tarkennettavaksi, että lainkohdassa tarkoitetulla säilytyssopimuksella tarkoitetaan yksittäistä sijoitusrahastoa koskevaa sopimusta. Lisäksi säilytyssopimuksessa ehdotetaan tarkemmin määritettäväksi säilytysyhteisön 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

Sopimuksen sisältö vaihtelee rahastotyypistä riippuen. Olennaista on, että sopimuksella luodaan puitteet, jotka mahdollistavat sen, että säilytysyhteisön tehtävän kannalta oleelliset tiedot kulkevat vaivattomasti ja oikea-aikaisesti rahastoyhtiöltä säilytysyhteisölle. Jos rahastoyhtiön tarkoituksena on hankkia esimerkiksi salkunhoitopalveluja ulkopuoliselta palveluntarjoajalta, tästä ja siihen liittyvistä käytännönjärjestelyistä säilytysyhteisön riittävän tiedonsaannin varmistamiseksi on sovittava rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön välillä.

Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön välinen suhde on järjestettävä siten, että varat todellisuudessa ovat säilytysyhteisön hallussa ja varojen erillisyyden periaate toteutuu ilman, että rahastoyhtiöllä on mahdollisuutta käyttää varoja siten, ettei säilytysyhteisön myötävaikutusta tarvita. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, miten on meneteltävä, kun sijoitusrahaston varoja sijoitetaan ulkomaille.

Ehdotettu 3 momentti vastaa nykyisen 41 §:n 3 momenttia.

6 luku. **Tilinpäätös ja tilintarkastus**

35 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen 50 §:n 3 momenttia.

36 §. Sijoitusrahastotoiminnan nykyinen laajuus ja toiminnan monimuotoisuus edellyttävät, että rahastoyhtiön ja sijoitusrahastojen tilintarkastuksesta huolehtivat ammattitilintarkastajat. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tilintarkastajien on oltava hyväksyttyjä tilintarkastajia. Lisäksi vähintään yhden tilintarkastajan ja tämän varamiehen on oltava Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja

tai tilintarkastusyhteisö. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyisen 43 §:n 2 momenttia siltä osin, kun rahasto-osuudenomistajilla on oikeus valita vähintään yksi tilintarkastaja ja tämän varamies. Ehdotuksen mukaan pidetään riittävänä, että rahastoyhtiön yhtiökokous valitsee nykyisen kahden sijasta yhden tilintarkastajan.

Ehdotettu 3 momenttivastaa voimassa olevan lain 43 §:n 3 momenttia.

37 §. Ehdotettu 1 ja 3 momentti vastaavat nykyisen 45 §:n 1 ja 3 momenttia. Ehdotettu 2 momentti vastaa nykyisen 45 §:n 2 momenttia säilytysyhteisöä koskevalla lisäyksellä.

38 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 47 §:n 1 momentissa säädetystä sijoitusrahasto-osuuksien jatkuvan arvonlaskennan tarkastuksen periaatteesta. Sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä todetaan nimenomaisesti, että riittää, että lainkohdassa tarkoitetuista velvoitteista huolehtii yksi 36 §:n 2 momentissa tarkoitettu tilintarkastaja. Arvonlaskennan oikeellisuus on ehdotuksen mukaan tarkastettava ainakin kahden kuukauden välein. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä, mutta on esitysteknisesti selkeämpi erityisesti, kun erikoissijoitusrahastoilta edellytetään ehdotuksen mukaan neljännesvuosikatsauksen julkistamista.

Voimassa olevan lain mukaan arvonlaskennan tarkastamisen yhteydessä tilintarkastajan on tarkastettava, että sijoitusrahastoa hoidetaan sen sääntöjen mukaisesti. Rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston hallinnon tarkastusta suoritetaan jatkuvasti tilikauden aikana. Nykyiset arvonlaskennantarkastusten väliset ajanjaksot eivät ole sillä tavoin itsenäisiä, että rahastoyhtiön toimintaa suhteessa lainsäädäntöön ja määräyksiin olisi tarkoituksenmukaista arvioida. Tältä osin erillistä tilintarkastajan lausuntoa ei enää ehdoteta vaadittavaksi. Hallinnon tarkastus kohdistuu koko tilikauteen ja tilintarkastajan lausunto tästä sisältyy tilivuodelta annettavaan tilintarkastuskertomukseen. Lausunto vastuuvapaudesta annetaan koko tilikaudelta. Ehdotuksen mukaan tilintarkastajan lausunto kohdistuu arvonlaskennassa noudatettavien säännösten ja määräysten sekä sijoitusrahaston sääntöjen noudattamiseen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotettu sääntely vastaa voimassa olevan lain 47 §:n 2 momenttia.

39 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 50 §:n 1 momentissa säädetystä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilinpäätöstä koskevista vaatimuksista. Uuden kirjanpitolain kanssa yhdenmukaisesti ehdotuksessa edellytetään, että tilinpäätös käsittäisi nykyisten tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen lisäksi myös tuloslaskelman ja taseen liitteenä ilmoitettavat tiedot.

Pykälän 2—5 momentti vastaavat soveltuvin osin luottolaitostoiminnasta annetun lain 31§:n säännöstä, jota sovelletaan myös sijoituspalveluyrityksiin sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 21 §:n mukaan. Tarkoituksena on, että lakia alemmantasoinen sääntely tapahtuu yhdenmukaisella tavalla näiden rahoitusmarkkinoilla toimivien osapuolten kannalta. Sijoitusrahastotoiminnan luonteesta johtuu, että sijoitusrahastotoiminnassa noudatettava kirjanpito- ja arvonlaskentakäytäntö poikkeavat merkittävästi toisistaan. Tämä aiheuttaa kaksinkertaista työtä rahastoyhtiöille ja tilintarkastajille. Sijoitusrahastotoiminnan luonteesta johtuu, että arvonlaskentaa on pidettävä ensisijaisena, sillä rahasto-osuuksien merkintä- ja lunastushinta perustuu arvonlaskentaan. Arvonlaskentaperiaatteista johtuu, että sijoitusrahaston tilinpäätöksen informaatioarvo on käytännössä ollut hyvin vähäinen. Tämän vuoksi ehdotuksessa todetaan, että asianomaisen ministeriön päätöksessä otetaan soveltuvin osin huomioon sijoitusrahaston varojen arvostamista koskevat periaatteet.

40 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 49 §:ssä säädettävästä tilinpäätös- ja muiden asiakirjojen toimittamisesta rahoitustarkastukselle. Luetteloon ehdotetaan lisättäväksi sijoitusrahaston vuosikertomus sekä erikoissijoitusrahastoille pakolinen ja muille sijoitusrahastoille vapaaehtoinen neljännesvuosikatsaus. Lisäksi ehdotettu säännös sisältää nykyisen 47 §:n 2 momentin.

7 luku. Sijoitusrahaston säännöt, niiden muuttaminen ja vahvistaminen

Luvussa ehdotetaan säädettäväksi sekä sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen että erikoissijoitusrahastojen sääntöjen vähimmäissisällöstä sekä niiden sääntöjen vahvistamisesta ja muuttamisesta.

41 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 17 §:n 1 momentissa säädetystä sijoitusrahaston sääntöjen vähim-

mäissisällöstä. Ehdotettu 1 kohta vastaa nykyistä 1 kohtaa, ehdotettu 4 kohta vastaa nykyistä 4 kohtaa, ehdotettu 9 kohta vastaa nykyistä 3 kohtaa, ehdotettu 12 kohta vastaa nykyistä 8 kohtaa ja ehdotettu 13 kohta vastaa nykyistä 12 kohtaa.

Ehdotetussa 2 kohdassa selkeytetään nykyistä 17 §:n 1 momentin 2 kohtaa ja siihen yhdistetään 17 §:n 2 momentin 6 ja 7 kohdat. Ehdotetussa 1 momentin 3 kohdassa yhdistetään nykyisen 17 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdat. Voimassa olevan lain mukaan sijoitusrahastossa on pääsääntöisesti joko kasvu- tai tuotto-osuuksia. Lain mukaan on mahdollista, että samassa sijoitusrahastossa on molempia osuustyyppejä. Ehdotuksessa luovutaan yhden osuustyypin pääperiaatteesta. Tämä ei aseta rahasto-osuudenomistajia eriarvoiseen asemaan, sillä rahasto-osuudenomistajia on mahdollista kohdella yhdenvertaisesti riippumatta siitä, milloin kasvuosuus lunastetaan sijoitusrahastosta. Ehdotetussa 6 kohdassa yhdistetään 17 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdat. Merkintä- ja lunastushinta pohjautuu rahasto-osuuden arvoon, johon tarvittaessa lisätään merkintäpalkkio tai josta tarvittaessa vähennetään lunastuspalkkio. Perusteet sekä rahasto-osuuden arvon että merkintä- ja lunastushinnan laskemiseksi on ilmoitettava sijoitusrahaston säännöissä. Voimassa oleva laki edellyttää, että kulujen enimmäismäärä on ilmoitettava säännöissä. Tämä sisältyy kuitenkin velvoitteeseen ilmoittaa itse laskentaperuste. Enimmäismäärä saattaa olla tietty suhteellinen osuus merkittävän tai lunastettavan rahasto-osuuden arvosta ilman, että erityistä rahamääräistä kattoa asetetaan. Olennaista on, että rahasto-osuudenomistajia ja sellaiseksi aikovia kohdellaan yhdenvertaisesti ja että laskentaperuste on selkeästi esitetty. Koska rahastoyhtiö käsitteellisesti huolehtii rahasto-osuuksien merkinnästä ja lunastamisesta termi myynti ehdotetaan korvattavaksi termillä merkintä. Toistaiseksi rahasto-osuuksilla ei ole Suomessa jälkimarkkinoita. Ehdotettu 7 kohta vastaa aineellisesti 17 §:n 1 momentin 10 kohtaa. Momentin 8 kohdassa ehdotetaan yhdistettäväksi 17 §:n 1 momentin 9 kohdan loppuosan ja 11 kohdan säännös velvoitteesta ilmoittaa milloin ja missä rahasto-osuudenarvo sekä merkintä- ja lunastushinta julkistetaan. Momentin 10 kohta vastaa nykyisen 17 §:n 1 momentin 5 kohtaa paitsi, että siihen ehdotetaan terminologista muutosta siten, että voitonjaon sijasta säännöissä on määrättävä rahaston tuotonjaosta. Käytännössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä, voiko sijoitusrahasto jakaa osuudelle niin sanottua voitto-osuutta sellaisena vuonna, jona sen toiminta ei ole tuottanut voittoa. Hallituksen esityksen HE 59/1996 vp. 23 §:n 2 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että voitonjaon laskentaperuste voidaan tarvittaessa määrittää väljäksi, mikä tulee kuitenkin osoittaa selkeästi rahaston säännöissä ja markkinointiaineistossa. Esimerkin mukaan voitonjako voitaisiin ilmaista tiettynä rahasto-osuuden arvoon suhteutettuna prosenttiosuutena, mikä antaisi osuudenomistajalle mahdollisuuden suunnitella tulovirtaansa kohtuullisella varmuudella. Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi terminologisella muutoksella selkeytetään periaatetta, jonka mukaan tuottoa voidaan jakaa säännöissä määrätyn perusteen mukaan riippumatta sijoitusrahaston tuloksesta. Momentin 11 kohta vastaa pääosin 17 §:n 1 momentin 9 kohdan alkuosaa. Erikoissijoitusrahaston säännöissä on ehdotuksen mukaan mainittava lisäksi, missä neljännesvuosikatsaus ja yksinkertaistettu rahastoesite pidetään yleisön saatavilla.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 17 §:n 2 momentissa säädetystä velvoitteesta ilmoittaa sijoitusrahaston säännöissä eräistä seikoista tai menettelyistä, joita rahastoyhtiö aikoo sijoitusrahaston toiminnassa soveltaa. Momentin 1 kohta vastaa nykyistä 8 kohtaa, momentin 2 kohta vastaa sanotun lainkohdan 10 kohtaa, ehdotettu 3 kohta vastaa puolestaan 11 kohtaa, ehdotettu 4 kohta vastaa 3 kohtaa, ehdotettu 5 kohta vastaa 12 kohtaa ja ehdotettu 7 kohta vastaa 9 kohtaa. Momentin 6 kohdassa ehdotetaan, että sijoitusrahaston säännöissä on määrättävä niistä tilanteista, joissa rahastoyhtiö voi keskeyttää tai on velvoitettu keskeyttämään rahasto-osuuksien lunastamisen. Momentin 8 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että siinä tapauksessa, että rahastoyhtiön hallinnoimille sijoitusrahastoille on 22 §:n mukaan perustettu edustajisto, sen tehtävät, vaalitapa sekä vaalikausi on ilmoitettava jokaisen rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston säännöissä.

Pykälän 3 momentissa edellytetään, että erikoissijoitusrahaston säännöistä ilmenee selkeästi se seikat, jotka tekevät sijoitusrahastosta erikoissijoitusrahaston. Se, mitä tietoja edellytetään, on arvioitava tapauskohtaisesti. Olennaista on, että sijoittaja saa

säännöistä oikean ja riittävän kuvan perustellun sijoituspäätöksen tekemistä varten.

42 §. Ehdotetetut 1 ja 2 momentti vastaavat voimassa olevan lain 16 §:n 2 momenttia ja ehdotettu 3 momentti vastaan nykyisen 38 a §:n 3 momenttia.

43 §. Pykälässä säädetään sijoitusrahaston sääntöjen vahvistamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettujen sijoitusrahastojen säännöt vahvistaa rahoitustarkastus, jos ne ovat lain mukaiset ja selkeät.

Voidakseen sijoittaa kaikki hallinnoimansa sijoitusrahaston varat tietyn yksittäisen laissa mainitun liikkeeseenlaskijan tai takaajan arvopapereihin 37 §:n 7 momentin perusteella rahastoyhtiön on saatava siihen valtioneuvoston lupa. Tällaisen sijoitusrahaston säännöt vahvistaa vakiintuneen käytännön ja edellä kuvatun periaatteen mukaisesti rahoitustarkastus. Sijoitusrahastodirektiivin mukaisten sijoitusrahastojen sijoituspolitiikkaa koskevien säännösten täsmentämisestä johtuu, että sellaisten erikoissijoitusrahastojen sääntömuutokset, joiden sääntöjen vahvistamista koskevassa valtiovarainministeriön päätöksessä nimenomaisesti todetaan, että sanottu erikoissijoitusrahasto täyttää edelleen sijoitusrahastodirektiivin edellytykset, vahvistaa jatkossa edellä tarkoitetun toimivaltajaon perusteella rahoitustarkastus.

Pykälän 2 momentin sääntely perustuu nykyisen 38 a §:n 1 momentin sääntelyyn. Erikoissijoitusrahastojen säännöt vahvistaa valtioneuvosto. Sääntöjen vahvistamista koskevia edellytyksiä ehdotetaan tarkennettavaksi. Sääntöjä vahvistettaessa huomiota on kiinnitettävä toiminnan vaikutuksiin rahoitusmarkkinoiden vakauden ja toimivuuden kannalta. Säännöksessä ehdotetaan lisäksi, että rahoitustarkastukselta on pyydettävä lausunto hakemuksesta. Kysymyksessä on vakiintuneen käytännön kirjaaminen lakiin ja sillä pyritään selkeyttämään hakemusmenettelyä.

Pykälän 3 momentissa säädetään sijoitusrahaston sääntöjen muutoksen voimaantulosta. Säännös vastaa nykyisen 18 §:n 3 momenttia ja 38 a §:n 1 momentin viimeistä lausetta. Lisäksi ehdotetaan, että sääntöjen muutoksen voimaantulo kytketään siihen ajankohtaan, jona rahasto-osuudenomistajien voidaan katsoa saaneen tiedon muutoksesta. Tiedonantomenettelystä määrätään sijoitusrahaston säännöissä. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että sääntömuutosta vastustava rahasto-osuudenomistaja voi turvata oikeutensa vaatimalla rahasto-osuuden lunastamista ennen muutoksen voimaantuloa.

44 §. Pykälässä ehdotetaan pantavaksi täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 1 artiklan 5 kohdan säännös, jonka mukaan sijoitusrahastodirektiivin vaatimukset täyttävää sijoitusrahastoa ei saa muuttaa sellaiseksi yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavaksi yhteisöksi, johon ei sovelleta sijoitusrahastodirektiiviä. Estettä ei ole sille, että erikoissijoitusrahasto muutetaan sijoitusrahastodirektiivin mukaiseksi sijoitusrahastoksi.

8 luku. Rahasto-osuus sekä sen arvonmääritys, liikkeeseenlasku ja lunastaminen

45 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi jatkuvan liikkeeseenlaskun periaatteesta. Pykälän 1 momentissa ilmaistun pääsäännön mukaan jokainen, joka haluaa sitoutua sijoitusrahaston sääntöihin sekä suorittamaan rahastoyhtiölle rahasto-osuuden merkintähinnan, on oikeutettu rahasto-osuuteen haluamassaan sijoitusrahastossa. Rahasto-osuudenomistajien yhdenvertaisuuden periaatteen voidaan katsoa kohdistuvan tältä osin myös rahasto-osuudenomistajaksi aikovaan henkilöön, yhteisöön tai säätiöön taikka näihin rinnastettavaan ulkomaiseen yksityis- tai oikeushenkilöön.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksesta jatkuvan liikkeeseenlaskun periaatteeseen. Rahasto-osuudenomistajien etu saattaa edellyttää, että tietynlaisessa markkinatilanteessa rahastoyhtiö voi kieltäytyä ottamasta vastaan merkintöjä. Rahastoyhtiön on kuitenkin haettava rahoitustarkastukselta lupa rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskun väliaikaiselle keskeyttämiselle. Lupa voidaan myöntää ainoastaan poikkeuksellisessa tilanteessa.

46 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen 20 §:n 1 ja 3 momenttia.

47 §. Ehdotettu säännös perustuu nykyiseen 22 §:ään, mutta sitä ehdotetaan muutettavaksi 41 §:n 1 momentin 3 ja 10 kohdan sääntelyä vastaavaksi. Ehdotettu 3 momentti vastaa nykyisen 20 §:n 2 momenttia muutoin paitsi, että säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että periaatetta sovelletaan samanlajisiin osuuksiin.

48 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa muutoin nykyisen 23 §:n 2 momentin loppuosaa paitsi, että nykyinen käytäntö, jonka mukaan

rahasto-osuuden arvo lasketaan pankkipäivinä, ehdotetaan kirjattavaksi lakiin.

Ehdotettu 2 momentti vastaa nykyisen 23 §:n 1 momenttia.

Voimassa olevan lain mukaan sijoitusrahaston varojen arvo perustuu niiden markkina-arvoon. Kaikissa tilanteissa markkina-arvoa ei kuitenkaan ole aina saatavilla. Esimerkiksi arvopaperit, joilla ei käydä kauppaa julkisesti, on arvostettava muiden periaatteiden mukaisesti. Toisaalta markkinoilla saattaa olla sellainen häiriö, joka estää tietyn sijoituskohteen luotettavan arvonmuodostuksen. Tämän vuoksi 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tilanteissa, joissa markkina-arvoa ei ole tai sitä ei voida olosuhteista johtuen saada, sijoituskohteen arvo määrätään siten kuin siitä on määrätty sijoitusrahaston säännöissä. Koska rahasto-osuudenomistajan ja sellaiseksi aikovan on olennaista tuntea sijoitusrahaston varojen arvostusperusteet kaikissa ajateltavissa olevissa tilanteissa, sijoituskohteiden arvon on määräydyttävä objektiivisten perusteiden mukaisesti.

Lainkohdan mukaan siinä erityisesti määritettyihin saataviin on lisättävä niille laskentakuukautta edeltävän kuukauden loppuun asti kertynyt korko. Nykyisessä laissa viitataan tältä osin talletuspankkeihin ja ulkomaisten luottolaitosten sivukonttoreihin. Koska sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa myös ulkomaille, viittauksesta kotimaisiin talletuspankkeihin ja ulkomaisten luottolaitosten sivukonttoreihin ehdotetaan luovuttavaksi. Ehdotuksen mukaan saatavia kohdellaan yhdenmukaisesti riippumatta niiden alkuperämaasta.

Erilaisten käytännön tilanteiden ennakoimiseksi säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että rahasto-osuuden laskemisesta määrätään tarkemmin sijoitusrahaston säännöissä. Rahasto-osuuden arvon määräytymisperusteiden kirjaaminen muilta kuin pakottavan lainsäädännön osalta sijoitusrahaston sääntöihin joustavoittaa sääntelyä ja soveltuu yhdenmukaisesti kaikille sijoitusrahastoille riippumatta siitä sijoitetaanko varoja kotimaassa vai ulkomaille.

Pykälän 4 momentti vastaa nykyisen 23 §:n 3 momenttia.

49 §. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat nykyisen 33 §:n 1 ja 2 momenttia.

50 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan pantavaksi täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 37 artiklan 2 kohdan a alakohdan pakottava säännös, jonka mukaan rahasto-osuuksien lunastaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti tilanteissa, jotka on riittävän yksityiskohtaisesti mainittu sijoitusrahaston säännöissä. Edellytyksenä on, että rahasto-osuudenomistajien etu sitä erityisen painavasta syystä edellyttää. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että markkinapaikka, jota voidaan sijoitusrahaston sijoituspolitiikka huomioon ottaen pitää niin kutsuttuna päämarkkinapaikkana, on muusta kuin ennalta arvattavasta syystä suljettu tai kaupankäyntiä on sanotulla markkinalla rajoitettu. Syynä keskeyttämiselle voisi myös olla normaaliin tiedonvälitykseen liittyvät häiriöt. Lunastusten keskeyttäminen edellä kuvattujen perusteiden valossa johtuu yleensä siitä, ettei rahasto-osuuden arvoa voida luotettavasti ja kaikkien rahasto-osuudenomistajien yhdenvertaisuus varmistaen määrittää.

Ehdotettu 2 momentti vastaa nykyisen 54 c §:n alkuosaa.

51 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että rahoitustarkastus voi määrätä rahasto-osuuksien lunastukset keskeytettäväksi, mikäli menettelyä pidetään tarpeellisena rahoitusmarkkinoita kohtaan tunnetun luottamuksen varmistamiseksi, rahasto-osuudenomistajien edun sitä vaatiessa tai muusta erityisen painavasta syystä. Rahasto-osuudenomistajien etu voi edellyttää rahoitustarkastuksen mahdollisuutta reagoida esimerkiksi 50 §:ssä kuvatuissa tilanteissa, kun sijoitusrahaston säännöissä ei määritetä rahastoyhtiölle mahdollisuutta keskeyttämispäätöksen tekemiseksi tai kun päätöstä ei ole sääntöjen mahdollistamalla tavalla tehty. Lisäksi rahoitustarkastus voi keskeyttää rahasto-osuuksien lunastukset sijoitusrahaston kannalta merkittävässä poliittisessa, taloudellisessa tai sosiaalisessa taikka muussa niihin rinnastettavassa päämarkkinapaikalla vallitsevassa poikkeustilanteessa. Ehdotus perustuu sijoitusrahastodirektiivin valinnaiseen säännökseen (37 art. 2 b kohta).

52 §. Pykälän 1 momentin mukaan rahastoyhtiön on ilmoitettava rahasto-osuuksien lunastamisen keskeyttämistä koskevasta päätöksestään viipymättä rahoitustarkastukselle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan tarkennettavaksi nykyisin 33 §:n 3 momentissa ja 54 c §:ssä täytäntöönpantua sijoitusrahastodirektiivin 37 artiklan 3 kohdan tarkoittamaa sääntelyä. Sijoitusrahastodirektiivi edellyttää ilmoituksen tekemistä niissä tilanteissa, joissa rahastoyhtiö on keskeyttänyt laissa tai sijoitusrahaston säännöissä tarkoitetussa ta-

pauksessa rahasto-osuuksien lunastamisen. Ilmoitus on tehtävä sellaisten ETA-valtioiden toimivaltaisille viranomaisille, joiden aluella toimenpiteenä olevan sijoitusrahaston rahasto-osuuksia on markkinoitu. Rahoitustarkastuksen on puolestaan tehtävä vastaava ilmoitus 51 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa. Myös tältä osin ehdotus perustuu sijoitusrahastodirektiiviin (52 art. 3 kohta).

9 luku. Rahasto-osuusrekisteri ja osuustodistus

53 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa pääosin nykyisen 31 §:n 1 momenttia ja siinä säädetään rahasto-osuusrekisterin vähimmäissisällöstä. Rahasto-osuusrekisteriin ei ehdotuksen mukaan ole enää tarveta merkitä rahasto-osuudenomistajan kotipaikkaa. Tieto ei ole merkityksellinen sijoitusrahastotoiminnan harjoittamisen tai rahasto-osuudenomistajan edun kannalta. Ehdotuksen mukaan uutena seikkana rahasto-osuusrekisteriin on merkittävä erilajisten rahasto-osuuksien erittely. Rahasto-osuuksien hallintarekisteröinti ei ole mahdollista rahasto-osuusrekisterissä. Arvo-osuusjärjestelmään liitettyihin rahasto-osuuksiin ja niiden mahdolliseen hallintarekisteröintiin sovelletaan arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain säännöksiä.

Rahasto-osuudenomistus sijoitusrahastossa alkaa vasta, kun merkintähinta on maksettu. Tämän vuoksi 2 momentissa ehdotetaan, että merkintä rahasto-osuusrekisteriin sidotaan merkintähinnan maksamiseen.

Ehdotettu 3 ja 4 momentti vastaavat aineellisesti nykyisen 31 §:n 2 ja 3 momenttia.

54 §. Ehdotetun säännöksen 1 momentti vastaa nykyisen 29 §:n 1 momentin alkuosaa ja ehdotettu 2 momentti vastaa 29 §:n 2 momenttia.

55 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 30 §:ää.

56 §. Ehdotettu säännös vastaa aineellisesti nykyistä 28 §:ää.

57 §. Ehdotettu säännös vastaa pääosin nykyistä 32 §:ää. Pykälän 3 momenttiin ehdotettu terminologinen muutos seuraa 41 §:ssä ehdotettua voitto-osuus käsitteen korvaamista käsitteellä tuotto-osuus. Lisäksi sanottua säännöstä täydennetään viittauksella tilanteeseen, jossa osuustodistusta ei ole luovutettu. Tältä osin ehdotetaan sovellettavaksi yhdenmukaista sääntelyä kuin osinkolipun puuttuessa.

10 luku. Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat rahasto-osuudet

58 §. Pykälän mukaan rahasto-osuudet liitetään arvo-osuusjärjestelmään sijoitusrahaston sääntömääräyksen perusteella. Järjestelmään voidaan liittää sekä olemassa olevan että perustettavan sijoitusrahaston rahasto-osuudet. Rahasto-osuuksien liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään päätetään rahastoyhtiön hallituksessa. Olemassa olevan sijoitusrahaston liittäminen arvo-osuusjärjestelmään edellyttää sen sääntöjen muuttamista. Arvo-osuusjärjestelmään siirretään sijoitusrahaston koko rahasto-osuuskanta. Pykälässä ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettäväksi, ettei arvo-osuusjärjestelmään liitetystä rahasto-osuudesta anneta osuustodistusta. Säännöksessä viitataan lisäksi arvo-osuustileistä annettuun lakiin rahasto-osuuteen kohdistuvien oikeuksien osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan osuustodistukset on toimitettava viimeistään säännöissä määrättynä ilmoittautumispäivänä johonkin arvo-osuusrekisteriin omistusoikeuden kirjaamista varten. Rahasto-osuuden voi toimittaa esimerkiksi omistaja tai omaisuudenhoitaja, jolle rahasto-osuudet on talletettu. Pykälän 3 momentissa säädetään käteispantin haltijaan sovellettavista säännöksistä. Rahastoyhtiön velvollisuudesta toimittaa hallussaan olevat osuustodistukset rekisteröitäväksi säädetään 4 momentissa.

Omistajan saannon selvittää arvo-osuusrekisterin pitäjä. Saannon kirjaamisen edellytyksenä on, että kirjaamisvaatimuksen esittäjällä on osuustodistus hallussaan ja että hänet on merkitty osuustodistukseen rahasto-osuusrekisterin mukaiseksi omistajaksi tai että osuustodistukseen on merkitty häneen ulottuva luovutussarja, joka alkaa viimeisestä rahasto-osuusrekisteriin merkitystä omistajasta. Luovutussarjassa saa velkakirjalain 13 §:n 2 momentin mukaisesti olla haltijalle asetettuja tai avoimia siirtoja.

Koska arvo-osuusjärjestelmään siirryttäessä on pysytettävä asianomaisiin arvo-osuuksiin kohdistuvat käteispanttioikeudet, on sellaiseen rahasto-osuuteen tai siihen rinnastuvaan arvo-osuuteen kohdistuva panttioikeus, josta on annettu osuustodistus, voitava liitettäessä arvo-osuus arvo-osuusjärjestelmään kirjata pantinhaltijan vaatimuksesta ilman omistajan antamaa todistusta, jos pantattu osuustodistus annetaan kirjaamishakemuksen yhteydessä arvo-osuusrekisterin pitäjälle. Pantinhalti-

jan on osoitettava panttioikeuden sisältö panttaussopimuksella tai muulla vastaavalla selvityksellä. Pykälän 3 momentin mukaan pantinhaltijan ja muun oikeudenhaltijan on viimeistään ilmoittautumispäivänä ilmoitettava oikeutensa kirjattavaksi rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille. Pantinhaltijan ja muun oikeudenhaltijan on esitettävä oikeudestaan arvo-osuustileistä annetun lain 17 §:ssä tarkoitettu selvitys. Tässä yhteydessä rahasto-osuudenomistajan nimiin on avattava hakijan vaatimuksesta arvo-osuustili, jolle hakijan oikeus kirjataan, jollei tällä ole arvo-osuustiliä. Arvo-osuusrekisterin pitäjä selvittää tilin olemassaolon arvopaperikeskuksesta ja ohjaa hakijan tarvittaessa toiseen rekisteriin, jos omistajalla on siellä arvo-osuustili. Arvo-osuustileistä annetun lain 12 §:n säännöksestä poiketen panttauksen kirjaaminen ei tässä tapauksessa edellytä tilinhaltijan kirjallista suostumusta.

Siirrettäessä rahasto-osuudet arvo-osuusjärjestelmään rahasto-osuudenomistajan on toimitettava osuustodistus johonkin arvo-osuusrekisteriin. Arvo-osuusrekisterinä voi olla rahasto-osuudenomistajan valinnan mukaan joko jokin kaupallinen arvo-osuusrekisteri tai arvopaperikeskuksen yhteydessä toimiva liikkeeseenlaskijoiden kustannuksella pidettävä arvo-osuusrekisteri. Kun rahasto-osuudenomistaja luovuttaa osuustodistuksen ja esittää tarvittaessa selvityksen saannostaan, asianomaiset rahasto-osuudet kirjataan hänen arvo-osuustililleen. Arvo-osuusrekisterin pitäjä mitätöi osuustodistuksen ja ilmoittaa rahasto-osuuden siirtämisen arvopaperikeskukselle rahasto-osuudenomistajaluetteloon merkitsemistä varten. Arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan arvopaperikeskus pitää liikkeeseenlaskijan lukuun rahasto-osuuksista omistajaluetteloa, jota tässä laissa kutsutaan rahasto-osuudenomistajaluetteloksi. Myös pantinhaltijan ja muun oikeudenhaltijan on vastaavasti selvitettävä rahasto-osuudenomistajan saanto, jos omistusoikeutta ei ole rekisteröity rahasto-osuusrekisteriin.

Voimassa olevan lain mukaan on mahdollista, ettei rahasto-osuudesta ole annettu rahasto-osuudenomistajalle osuustodistusta. Toisaalta annettu osuustodistus voi olla rahastoyhtiön säilytettävänä. Molemmissa tapauksissa perusajatuksena on, ettei rahasto-osuudenomistaja ole halunnut rahasto-osuuttaan paperimuodossa tai hänellä ei ole siihen tarvetta, mutta aikaisempi lainsäädäntö on edellyttänyt osuustodistuksen luovuttamista. Näitä tilanteita silmällä pitäen 4 momenttiin ehdotetaan säännöstä, joka valtuuttaa rahastoyhtiön huolehtimaan tällaisten rahasto-osuudenomistajien rahasto-osuuksien siirtämisestä arvo-osuusjärjestelmään. Mikäli rahasto-osuudenomistajalla ei ole arvo-osuustiliä, sellainen on ehdotuksen mukaan avattava arvopaperikeskuksen yhteydessä toimivaan arvo-osuusrekisteriin. Tilille merkittävät tiedot perustuvat rahasto-osuusrekisteriin merkittyihin ilmoitushetken tietoihin.

59 §. Koska on mahdollista, että kaikki rahasto-osuudenomistajat eivät kirjaa omistustaan ilmoittautumispäivään mennessä, pykälään on otettu säännökset tässä tapauksessa noudatettavasta menettelystä. Pykälän 1 momentin mukaan niille rahasto-osuudenomistajille, jotka eivät ole ilmoittautumispäivään mennessä toimittaneet osuustodistustaan omistusoikeuden kirjaamista varten, on ilmoittautumispäivänä avattava yhteinen arvo-osuustili arvopaperikeskuksen yhteydessä toimivaan arvo-osuusrekisterissä. Tilinhaltijaksi merkitään rahastoyhtiö ilmoittautumatta jääneiden rahasto-osuudenomistajien lukuun.

Pykälän 2 momentin mukaan osuudenomistajista on arvopaperikeskuksessa laadittava erillinen luettelo. Luettelon perustana on rahasto-osuusrekisteri, jossa on otettu huomioon ilmoittautumispäivänä arvo-osuusjärjestelmään siirretyt rahasto-osuudet. Siirtyminen järjestelmään on toteutettava siten, että myös siirtämättä jääneiden rahasto-osuuksien osuustodistusten numerot on tarvittaessa selvitettävissä. Luetteloa ei kuitenkaan tarvitse laatia, jos liittäminen tapahtuu rahasto-osuudenomistajien oikeudet turvaavalla, arvopaperikeskuksen hyväksymällä tavalla. Tällöin osuustodistukseen on tehtävä merkintä, jonka perusteella sen yhteys rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille tehtyyn kirjaukseen on selvitettävissä. Tilille tehdyistä merkinnöistä on ilmettävä osuustodistuksen järjestysnumero.

Pykälän 3 momentin mukaan oikeudenhaltijalla, joka esittää selvityksen oikeudestaan tilille kirjattuun rahasto-osuuteen sekä asianomaisen osuustodistuksen, on oikeus vaatia oikeutensa kirjaamista arvo-osuustilille 58 §:ssä säädetyllä tavalla.

60 §. Pykälässä säädetään menettelystä, jota noudatetaan tiedotettaessa arvo-osuusjärjestelmään liittymistä koskevasta sääntömuutoksesta rahasto-osuudenomistajille ja muille oikeudenhaltijoille. Pykälän mukaan arvopa-

perikeskuksen säännöissä voidaan tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä noudatettavasta menettelystä.

61 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rahastoyhtiön oikeudesta lunastaa yhteisellä arvo-osuustilillä olevat rahasto-osuudet. Lunastaminen tapahtuu rahasto-osuudenomistajien lukuun. Ongelman muodostaa tuotot, joita ei tuotto-osuuksille ole voitu maksaa. Rahasto-osuuteen ja tuottoon perustuvat oikeudet vanhenevat toisistaan poikkeavien säännösten mukaisesti.

Ehdotetut säännökset antavat rahastoyhtiölle oikeuden lunastaa yhteisellä arvo-osuustilillä olevat rahasto-osuudet aikaisintaan kuuden vuoden kuluttua ilmoittautumispäivästä. Tämän jälkeen rahasto-osuuden aikaisemmalla omistajalla tai muulla oikeudenhaltijalla ei enää ole muuta rahasto-osuuteen perustuvaa oikeutta kuin oikeus saada lunastuksesta tulleet varat. Tämä oikeus vanhenee kymmenessä vuodessa, minkä jälkeen varat tulevat sijoitusrahastolle. Muut yhteisomistajat voivat siten saada varat aikaisintaan 16 vuoden kuluttua ilmoittautumispäivästä. Rahasto-osuuden lunastus ei kuitenkaan vaikuta rahasto-osuudenomistajaan oikeuteen nostaa rahasto-osuudelle tuleva ennen lunastusta erääntynyt tuotto.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että päätöksen rahasto-osuuksien lunastamisesta tekee rahastoyhtiön hallitus. Rahastoyhtiön päätös on julkaistava Virallisessa lehdessä, ja siitä on lisäksi ilmoitettava siten, kuin kutsu rahasto-osuudenomistajienkokoukseen toimitetaan. Päätöksestä on lisäksi ilmoitettava kirjallisesti sellaisille rahasto-osuudenomistajille ja muille oikeudenhaltijoille, joiden osoite on rahastoyhtiön tiedossa. Rahastoyhtiöllä on velvollisuus, mikäli se on mahdollista kohtuuttomia kustannuksia tuottamatta, ottaa selville edellätarkoitettujen henkilöiden osoitteet. Rahastoyhtiöllä saattaa myös olla käytettävissään sellaisia eri ajankohtina tehtyjä rahasto-osuusrekisteri- tai rahasto-osuudenomistajaluetteloita, joita yhdistämällä saadaan ilman kohtuuttomia kustannuksia suurella todennäköisyydellä selville, ketkä rahasto-osuudenomistajista eivät ole toimittaneet rahasto-osuuksia kirjattaviksi. Rahastoyhtiöllä katsotaan tällöin olevan tiedossa osuudenomistajien nimet ja osoitteet.

Ehdotetun 2 momentin mukaan rahasto-osuudenomistajan tai edellä tarkoitetun edunsaajan on vuoden kuluessa kehotuksesta vaadittava oikeutensa kirjaamista. Muutoin he menettävät oikeutensa rahasto-osuuteen. Kehotus on annettu, kun kaikki 1 momentissa tarkoitetut tiedoksiantotoimet on tehty. Määräajan kuluminen katkeaa, jos vaatimukseen liitetyn selvityksen nojalla voidaan tehdä arvo-osuustileistä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu väliaikainen kirjaus. Rahasto-osuudenomistajalla ja edellä tarkoitetulla edunsaajalla ei määräajan umpeuduttua ole muuta oikeutta kuin oikeus saada rahasto-osuuden lunastushinta rahastoyhtiöltä tai ulosotonhaltijalta, mikäli rahastoyhtiö on ehtinyt tallettaa lunastushinnan 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Määräajan kuluttua umpeen rahasto-osuudenomistajalla ei siten enää ole mitään rahasto-osuudenomistajan oikeuksia.

Rahastoyhtiön on välittömästi 2 momentissa tarkoitetun määräajan kuluttua lunastettava rahasto-osuudet sijoitusrahaston varoista. Lunastuksessa otetaan kuitenkin huomioon kaikkien rahasto-osuudenomistajien etu. Lunastamisesta saattaa aiheutua vahinkoa sekä lunastettavien rahasto-osuuksien omistajille että muille omistajille. Mikäli sijoitusrahastolla ei ole riittävästi käteisvaroja lunastusten suorittamista varten ja rahastoyhtiö joutuu ryhtymään toimenpiteisiin sijoitusrahaston varojen myymiseksi, myynnissä on otettava huomioon molemmat edellä tarkoitetut rahasto-osuudenomistajaryhmät. Vahinko voi johtua esimerkiksi merkittävän osakemäärän äkillisen myynnin aiheuttamasta osakkeen pörssikurssin laskusta, joka vaikuttaa jäljelle jäävien rahasto-osuudenomistajien asemaan.

Lunastuksesta saadut rahat on ehdotetun 3 momentin mukaan viipymättä talletettava rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/1931) mukaisesti. Mainittu laki on sen 8 §:n nojalla yleislaki, jonka säännökset väistyvät erityislain tieltä. Ehdotuksen mukaan talletus tehdään rahastoyhtiön kotipaikan lääninhallitukselle. Rahastoyhtiö ei saa asettaa talletukselle mainitun lain 3 §:n mukaista ehtoa, jonka mukaan sijoitusrahastolla on oikeus saada talletettu takaisin, jollei joku ole vaatinut talletettua itselleen. Mainitun lain 7 §:n nojalla tallettaja kuitenkin saa talletetun takaisin kymmenen vuoden kuluttua talletuksen tekemisestä, vaikkei 3 §:n mukaista ehtoa olisikaan asetettu. Tästä osin edunsaaja on siis sijoitusrahasto. Rahastoyhtiön on tällöin vaadittava varoja yön

ja vuoden kuluessa. Edellytyksenä varojen saamiselle on luonnollisesti se, ettei kukaan ole vaatinut talletettua itselleen.

Rahasto-osuudenomistaja tai edellä tarkoitettu edunsaaja voi saada talletetusta lunastushinnasta itselleen vain rahasto-osuuksiaan vastaavan osuuden. Ehdotuksen mukaan varat maksetaan mahdollisen osuustodistuksen luovuttamista vastaan. Varoja luovutettaessa tulisi myös selvittää niitä vaativan saanto.

62 §. Jotta mahdollisimman moni rahasto-osuudenomistaja hakisi asianmukaisesti omistuksensa kirjaamista, pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että rahasto-osuuteen perustuvaa taloudellista oikeutta, joka on syntynyt ilmoittautumispäivän jälkeen, ei voida ilmoittautumispäivän jälkeen käyttää ennen kuin osuustodistus on toimitettu arvo-osuusrekisteriin omistusoikeuden kirjaamista. Säännös ei merkitse oikeuksien menettämistä, vaan ainoastaan niiden käyttämisen väliaikaista estymistä. Jos omistusoikeuden kirjaamisen laiminlyönti jatkuu, voi kysymyksessä oleva oikeus kuitenkin vanhentua, sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty. Tässä tarkoitettu taloudellinen oikeus on oikeus tuotto-osuuteen. Sääntelyä ei voida kuitenkaan soveltaa niin kutsuttuihin kasvurahastoihin, jotka eivät jaa vuotuista tuottoa.

Pykälän 2 momentin mukaan rahasto-osuudenomistaja voi kuitenkin käyttää muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua taloudellista oikeuttaan, jos rahasto-osuus on asianmukaisesti merkitty rahasto-osuusrekisteriin, mutta osuustodistusta ei ole toimitettu kirjattavaksi arvo-osuusjärjestelmään. Edellytyksenä on, että osuustodistus tai muu selvitys siitä, ettei rahasto-osuutta ole kirjattu arvo-osuustilille, esitetään rahastoyhtiölle.

Sen jälkeen kun rahasto-osuudet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, osuustodistuksilta on poistettava niiden luonne arvopaperina. Tämän vuoksi osuustodistuksella ei pykälän 3 momentin mukaan ole ilmoittautumispäivän jälkeen muuta vaikutusta kuin, että osuustodistuksen esittäjällä on oikeus saada oikeutensa kirjatuksi arvo-osuustilille. Siten osuustodistuksen haltijalla ei ole esimerkiksi oikeutta osallistua rahasto-osuudenomistajien kokoukseen. Ilmoittautumispäivän jälkeen osuustodistus menettää arvopaperinluonteensa myös vaihdannassa. Tämä ilmenee momentista siten, että osuustodistuksen luovutuksen vaikutukseen sovelletaan ilmoittautumispäivän jälkeen niin kutsuttua tavallista velkakirjaa koskevia velkakirjalain 3 luvun säännöksiä. Vaikka osuustodistus on menettänyt arvopaperinluonteensa, se voidaan momentin mukaan edelleenkin kuolettaa. Sillä, jonka hakemuksesta osuustodistus on kuoletettu, on asiakirjain kuolettamisesta annetun lain 16 §:n nojalla oikeus vaatia oikeutensa kirjaamista arvo-osuustilille.

63 §. Pykälän 1 momentissa säädetään arvo-osuusjärjestelmään kuuluvien rahasto-osuudenomistajista pidettävästä rahasto-osuudenomistajaluettelosta. Rahasto-osuutta ei voita kirjata arvo-osuustilille, eikä rahasto-osuudenomistusta rahasto-osuudenomistajaluetteloon ennen kuin merkintähinta on kokonaisuudessaan maksettu. Rahasto-osuudenomistajaluettelo on pidettävä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla. Arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaisesti sanottu luettelo pidetään arvopaperikeskuksessa.

Luetteloon on 2 momentin mukaan merkittävä se arvo-osuusrekisteri, jossa pidettävälle arvo-osuustilille osuudet on kirjattu. Lisäksi kahden rinnakkain toimivan järjestelmän riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi luetteloon merkitään ne tiedot, jotka 53 §:n 1 momentin 1—4 kohdan mukaan on merkittävä rahasto-osuusrekisteriin.

Pykälän 3 ja 4 momentissa säädetään menettelystä silloin kuin on kysymys hallintarekisteröidystä rahasto-osuudesta.

Ehdotetun 53 §:n 4 momentin mukaan rahasto-osuuusrekisteri ei ole julkinen muutoin kuin rahasto-osuudenomistajienkokouksessa. Rahastoyhtiöllä on kuitenkin velvollisuus antaa siitä lainkohdassa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muulle viranomaiselle, jolla on lain nojalla oikeus saada sellaisia tietoja. Järjestelmän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi 5 momentissa on tarpeen säätää, ettei rahasto-osuudenomistajaluettelo ole julkinen. Vastaavaa periaatetta ehdotetaan sovellettavaksi odotusluetteloon. Voidakseen hoitaa sijoitusrahastotoimintaa laissa tarkoitetulla tavalla rahastoyhtiöllä on aina oltava mahdollisuus saada rahasto-osuudenomistajaluetteloon merkittyjä tietoja.

64 §. Arvo-osuusjärjestelmässä rahasto-osuudenomistajan oikeudet suhteessa sijoitusrahastoon ja rahastoyhtiöön on sidottu rahasto-osuudenomistajaluettelomerkintään. Koska kaikki omistuksen muutoksia koskevat kirjaukset arvo-osuustileillä on ilmoitettava arvopaperikeskukseen, on välttämätöntä pitää rahasto-osuudenomistajaluettelon ohella

erikseen luetteloa, johon merkitään luovutuksensaajat ja oikeudenhaltijat, joiden oikeus suhteessa sijoitusrahastoon ei vielä tai enää rinnastu täydelliseen osuudenomistajan asemaan. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eräistä väliaikaismerkinnöistä tilanteissa, joissa rahasto-osuudesta on päätetty luopua, mutta joissa omistusoikeuden siirtymisestä ei ole annettu täydellistä selvitystä, mutta hakemusta ei ole välittömästi jätettävä tutkimatta tai hylättävä. Tällaisessa tilanteessa arvopaperikeskuksessa on pidettävä erillistä odotusluetteloa, johon saanto merkitään, kunnes lopullinen kirjaus on tapahtunut ja rahasto-osuudenomistaja merkitään rahasto-osuudenomistajaluetteloon.

Selvyyden vuoksi ehdotetaan pykälään säännöstä, jonka mukaan arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan rahasto-osuudenomistajalla ei ole oikeutta käyttää rahasto-osuudenomistajalle sijoitusrahastossa kuuluvia oikeuksia, ennen kuin hänet on merkitty omistajaksi rahasto-osuudenomistajaluetteloon. Hallintarekisteröidyn rahasto-osuudenomistajalla on kuitenkin oikeus käyttää taloudellisia oikeuksia yhtiössä, vaikka häntä ei ole merkitty rahasto-osuudenomistajaluetteloon. Sama koskee osallistumisoikeuksia tapauksessa, jossa rahasto-osuudenomistaja on ennen ilmoittautumispäivää selvittänyt saantonsa tai merkitty rahasto-osuusrekisteriin.

65 §. Pykälän 1 momentti sisältää osakeyhtiölain mallin mukaiset säännökset erityisestä täsmäytyspäivästä. Täsmäytyspäiväjärjestelmän avulla voidaan toteuttaa rahastoyhtiön maksusuoja tilanteessa, jossa rahasto-osuudenomistajan taloudelliset oikeudet on sidottu rahasto-osuusomistajaluettelon merkintöihin. Rahasto-osuutensa arvo-osuusjärjestelmään liittäneen sijoitusrahaston säännöissä on oltava määräys, jonka mukaan oikeus saada jaettavia varoja olisi vain sillä, joka on määrättynä täsmäytyspäivänä merkitty rahasto-osuudenomistajaksi rahasto-osuudenomistajaluetteloon, jonka oikeus suoritukseen on täsmäytyspäivänä kirjattu edellä tarkoitettuun luetteloon merkityn rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille ja merkitty rahasto-osuudenomistajaluetteloon tai jonka osuudenhoitaja on tuolloin merkitty osuudenhoitajaksi luetteloon. Täsmäytyspäivän luettelomerkintä luo edellytykset maksusuojalle, joten rahastoyhtiö voi vapauttavin vaikutuksin tehdä suorituksen täsmäytyspäivänä rahasto-osuudenomistajaluettelon mukaiselle saajalle, vaikka tällä ei esimerkiksi kirjaamattoman luovutuksen takia enää olisikaan oikeutta ottaa vastaan suoritusta. Edellytyksenä on kuitenkin se, että rahastoyhtiö on maksuhetkellä vilpittömässä mielessä. Tämä edellytys ilmenee arvo-osuustileistä annetun lain 29 §:stä. Täsmäytyspäivästä päättää rahastoyhtiö päättäessään tuotonjaosta. Täsmäytyspäivän jälkeisiin luovutuksiin ei sisälly tuotto-osuusoikeutta.

Jos rahasto-osuudenomistus on täsmäytyspäivänä merkitty odotusluetteloon, kuuluu oikeus 2 momentin mukaan sille, joka osoittaa, että rahasto-osuus on täsmäytyspäivänä kuulunut hänelle. Odotusluetteloon tehtyjen merkittyjen osalta joudutaan tekemään erillinen selvitys arvopaperikeskuksen ja asianomaisten oikeudenhaltijoiden tai näitä edustavien arvo-osuusrekisterien välillä.

66 §. Pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan rahasto-osuudenomistajienkokoukseen on oikeus osallistua vain sellaisella rahasto-osuudenomistajalla, joka on viimeistään viisi päivää ennen sanottua kokousta merkitty rahasto-osuudenomistajaksi rahasto-osuudenomistajaluetteloon. Tämän jälkeen luetteloon merkittyä rahasto-osuutta ei oteta huomioon rahasto-osuudeenomistajan äänimäärää laskettaessa. Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvissa sijoitusrahastoissa voi olla tuhansia rahasto-osuudenomistajia ja kokousjärjestelyjen käytännön toteuttaminen edellyttää sitä, että ääniluettelon laatimisen perustana oleva rahasto-osuudenomistajaluettelo voidaan täsmäyttää hyvissä ajoin ennen kokousta. Säännöksen sanamuodosta ilmenee, ettei henkilö, joka ei enää ole rahasto-osuudenomistaja huolimatta siitä, että hän on täsmäytyspäivänä ollut rahasto-osuudenomistajaluettelon mukainen omistaja, saa osallistua rahasto-osuudenomistajien kokoukseen. Sijoitusrahaston säännöissä voidaan kokoukseen osallistumisen edellytykseksi asettaa ilmoittautumisvelvollisuus.

Pykälän 2 momentin mukaan kutsu rahasto-osuudenomistajien kokoukseen on toimitettava viimeistään viikkoa ennen 1 momentissa tarkoitettua päivää. Tällä tavoin esimerkiksi sellaiset rahasto-osuudenomistajat, joiden omistus on hallintarekisteröity, voivat arvioida tarpeensa rekisteröidä omistusoikeutensa.

67 §. Pykälässä säädetään rahasto-osuuksien poistamisesta arvo-osuusjärjestelmästä. Pykälän 1 momentin mukaan poistamismenettelyssä on soveltuvin osin noudatettava 58 ja 60 §:n säännöksiä. Muutetuissa sään-

nöissä on siten määrättävä muun muassa ilmoittautumispäivä, jolloin paluu osuustodistusjärjestelmään tapahtuu.

Pykälän 2 momentin mukaan arvo-osuusjärjestelmästä poistetut rahasto-osuudet on osuustodistuksessa asetettava ja annettava rahasto-osuudenomistajaluettelon mukaisille omistajille, jollei omistajan arvo-osuustilille kirjatuista merkinnöistä muuta johdu. Esimerkiksi pantatusta rahasto-osuudesta annettava osuustodistus on kirjoitettava rahasto-osuudenomistajaluettelon mukaiselle omistajalle, mutta se on annettava pantinhaltijalle.

Rahasto-osuudesta ei ole lain mukaan velvollisuutta vastaanottaa osuustodistusta. Tämän vuoksi 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rahasto-osuudet, joista ei ole ilmoittautumispäivään mennessä annettu osuustodistusta, kirjataan rahasto-osuusrekisteriin rahasto-osuudenomistajaluettelon mukaisilla tiedoilla.

Pykälän 4 momentin mukaan 1 ja 2 momentin säännöksiä ei sovelleta, jos sijoitusrahaston rahasto-osuuksien poistaminen arvo-osuusjärjestelmästä johtuu sijoitusrahaston lakkauttamisesta tai sulautumisesta.

11 luku. Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston varojen sijoittaminen

68 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen 36 §:n 1 momenttia.

69 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä sijoituskohteista, joihin sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa ilman määrällisiä rajoituksia. Säännökset sisältyvät nykyisen 36 §:n 2 momentin 1-3 kohtaan. Sijoitusrahastodirektiivin täytäntöönpanoa ehdotetaan täydennettäväksi.

Nykyisen 36 §:n 2 momentin 1 kohdassa viitataan arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:n määritelmään julkinen kaupankäynti pantaessa täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa. Sanotun artiklan 1 kohdan b alakohdassa määritetään säännelty markkina, jolla kaupankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin sijoitusrahaston varat voidaan sijoittaa. Arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä pannaan puolestaan täytäntöön sijoituspalveludirektiivin säänneltyä markkinaa koskeva käsite. Sijoitusrahasto- ja sijoituspalveludirektiivin määritelmät poikkeavat terminologisesti toisistaan, minkä vuoksi myös säännösten aineellisen sisällön ei ole katsottu vastaavan toisiaan. Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettua määritelmää on pidetty joustavampana ja sen on katsottu pitävän sisällään ainakin sijoituspalveludirektiivissä tarkoitetun määritelmän. Sijoitusrahastodirektiiviä valmisteltaessa säännellyn markkinan käsitettä ei varsinaisesti määritetty. Selvää kuitenkin oli, että säännöksellä pyrittiin viittaamaan lähinnä muuhun julkiseen kaupankäyntiin sekä useisiin epävirallisiin markkinoihin niitä tarkemmin määrittämättä. Jäsenvaltiot ovat panneet sijoitusrahastodirektiivin säännöksen täytäntöön eri tavoin. Ruotsissa sijoitusrahastoille tarkoitetut markkinat on jaettu kolmeen osaan; pörssikauppaan, muuhun julkiseen kaupankäyntiin (*en auktoriserad marknadsplats*) sekä muuhun säänneltyyn markkinaan (*någon annan reglerad marknad*), jolla käydään säännöllisesti kauppaa ja joka on avoin yleisölle. Ranskassa pörssikaupankäyntiä ei ole erotettu omaksi kokonaisuudekseen. Sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa säännellyille markkinoille (*un marché réglémenté*), jotka toimivat säännöllisesti. Markkinat on jaettu sen mukaan, missä valtiossa ne sijaitsevat. Erottelu perustuu jakoon jäsenvaltioihin ja muihin valtioihin. Isossa-Britanniassa sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun arvopaperirahaston varat voidaan sijoittaa jäsenvaltioiden virallisilla pörssilistoilla kaupankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin taikka arvopapereihin, jotka ovat valtiosta riippumatta kaupankäynnin kohteena hyväksytyillä arvopaperimarkkinoilla (*an approved securities market*). Alankomaissa, Belgiassa, Itävallassa, Luxemburgissa ja Tanskassa sääntely vastaa sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 1 kohdan a-c alakohdan sanamuotoa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ehdotetaan, että sijoitusrahastodirektiivin säännellyn markkinan käsite pannaan siinä täytäntöön sanamuodoltaan sellaisenaan. Tulkittaessa sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan määritelmää huomiota on kiinnitettävä sijoitusrahastodirektiivin johtolauseeseen, jossa todetaan, että sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston ainoana tarkoituksena on sijoittaminen lähinnä sellaisiin arvopapereihin, joilla käydään kauppa virallisella pörssilistalla tai jotka ovat kaupankäynnin kohteena vastaavilla säännellyillä markkinoilla. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ehdotetaan yleissäännöksen muodossa määritettäväksi kaikki ne markkinat, joilla kau-

pankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin sijoitusrahaston varat voidaan sijoittaa. Sillä seikalla, missä valtiossa lainkohdassa tarkoitettu markkinapaikka sijaitsee, ei ole merkitystä.

Momentin 2 kohta vastaa muutoin nykyisen 36 §:n 2 momentin 3 kohtaa paitsi, että viittaus velvollisuuteen ilmoittaa sijoitusrahaston säännöissä muussa ETA-valtiossa sijaitsevat markkinapaikat, joilla sijoitusrahaston varoilla aiotaan käydä kauppaa, ehdotetaan poistettavaksi jäljempänä ilmenevillä perusteilla. Lisäksi sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 1 kohdan d alakohdan toisen luetelmakohdan täytäntöönpanoa ehdotetaan täydennettäväksi velvoitteella, jonka mukaan listautumista tulee voida pitää vuoden kuluttua liikkeeseenlaskusta varmana.

ETA-valtioissa sijaitsevia markkinapaikkoja pidetään sijoitusrahastodirektiivissä yhdenvertaisina, eikä yksittäisten markkinapaikkojen nimeämistä sijoitusrahaston säännöissä ole katsottu välttämättömäksi. Sijoitusrahastodirektiivi mahdollistaa kuitenkin myös sen mukaista sääntelyä ankaramman sääntelyn, jos se on luonteeltaan yleistä. Tästä syystä jäsenvaltiot ovat panneet säännöksen täytäntöön eri tavoin. Luxemburgissa, Itävallassa ja Alankomaissa sijoitusrahaston säännöissä tai sijoitusyhtiön yhtiöjärjestyksessä on ilmoitettava ainoastaan ne pörssit ja säännellyt markkinat, jotka sijaitsevat niin kutsutuissa kolmansissa valtioissa. Äskettäin liikkeeseenlaskettujen arvopapereiden on Luxemburgissa oltava sellaisia, jotka liikkeeseenlaskuehtojen mukaan tullaan ottamaan kaupankäynnin kohteeksi sellaisella markkinapaikalla, joka sisältyy sijoitusrahaston sääntöihin tai sijoitusyhtiön yhtiöjärjestykseen. Alankomaissa puolestaan äskettäin liikkeeseenlaskettuja arvopapereita voidaan hankkia sijoitusrahastoon, jos se on sallittu sijoitusrahaston säännöissä tai sijoitusyhtiön yhtiöjärjestyksessä. Markkinapaikan sijainnilla ei ole merkitystä. Ruotsin lainsäädännön mukaan kaikki pörssit, markkinapaikat tai markkinat, joilla on tarkoitus käydä kauppa sijoitusrahaston varoilla, on ilmoitettava sijoitusrahaston säännöissä. Ranskassa sijoitusrahaston varoilla voidaan käydä kauppaa niin kutsutussa kolmannessa valtiossa sijaitsevalla säännellyllä markkinalla vain, jos valvontaviranomainen (*Commission des Opérations de Bourse*) ei ole sitä kieltänyt. Tämä koskee myös äskettäin liikkeeseenlaskettuja arvopapereita. Tanskassa rahoitustarkastusta vastaava toimivaltainen viranomainen (*Finanstilsynet*) hyväksyy kolmansissa valtioissa sijaitsevat sijoitusrahastodirektiivin mukaisille sijoitusrahastoille sallitut pörssit ja markkinat. Vaihtoehtona on, että kaupankäyntipaikat kirjataan sijoitusrahaston sääntöihin, jotka *Finanstilsynet* hyväksyy. Sellaiset äskettäin liikkeeseenlasketut arvopaperit, jotka on tarkoitus saattaa niin kutsutussa kolmannessa valtiossa sijaitsevassa pörssissä tai säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteeksi, voivat kuulua sijoitusrahaston varoihin, jos pörssi tai säännelty markkina kuuluu *Finanstilsynetin* hyväksymiin markkinapaikkoihin tai jos ne on mainittu sijoitusrahaston säännöissä. Belgiassa muut markkinapaikat kuin jäsenvaltioissa sijaitsevien pörssien viralliset pörssilistat on ilmoitettava sijoitusrahaston säännöissä tai sijoitusyhtiön yhtiöjärjestyksessä. Tämä koskee myös äskettäin liikkeeseenlaskettuja arvopapereita.

Sijoitusrahaston sääntöihin on voimassa olevan sijoitusrahastolain mukaan nimeltä merkittävä muut kuin kotimaiset arvopapereiden vaihdantajärjestelmät, joilla rahastoyhtiön on tarkoitus käydä kauppaa sijoitusrahaston varoilla. Säännöstä ehdotetaan 2 momentissa laajennettavaksi koskemaan kaikkia sekä kotimaisia että ulkomaisia markkinapaikkoja. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena 1 momentin 1 kohtaan ehdotetun joustavan määritelmän vuoksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että asianomainen ministeriö voi antaa määräyksen siitä, mitä arvopapereiden vaihdantajärjestelmiä on ainakin sijoitusrahastodirektiivin näkökulmasta pidettävä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuna markkinana. Käytännössä tällainen luettelo ei voi olla tyhjentävä. Tarkoituksena on mahdollistaa lainsäädännön riittävä joustavuus nopeissa markkinakehitystilanteissa. Ennen määräyksen antamista rahoitustarkastukselle on varattava mahdollisuus antaa asiassa lausunto.

70 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen 36 §:n 6 momenttia.

71 §. Ehdotettu 1 kohta vastaa nykyisen 36 §:n 2 momentin 4 kohtaa. Säännöksessä ei ehdotetan nykyisen kaltaisesti nimenomaisesti mainittavan sellaisia äskettäin liikkeeseenlaskettuja arvopapereita, joita ei ole vuoden kuluessa liikkeeseenlaskusta otettu kaupankäynnin kohteeksi säännellyllä liikkeeseenlaskuehdoissa mainitulla markkinalla. Viittaus muihin kuin 69 §:ssä tarkoitettuihin

arvopapereihin kattaa myös tällaiset arvopaperit.

Ehdotetussa 2 kohdassa tarkennetaan nykyisen 36 §:n 2 momentin 5 kohdan säännöstä. Lainkohdassa on pyritty panemaan täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 2 kohdan b alakohta. Sanottu artikla on otettu osaksi sijoitusrahastodirektiiviä johtuen arvopaperin käsitteen eroavuudesta eri jäsenvaltioissa. Osassa jäsenvaltioita erilaiset velkainstrumentit täyttävät 2 kohdan a alakohdan määritelmän, toisissa eivät. Jotta tietynlaisia instrumentteja kohdeltaisiin yhdenmukaisesti eri jäsenvaltioissa, 2 kohdan b alakohtaan on otettu säännös tämän varmistamiseksi. Käytännössä hankaluutta ovat aiheuttaneet muun muassa optiot, kiinteistötodistukset ja erilaiset rahamarkkinavelkakirjat, joiden luonne jäsenvaltioiden yksityisoikeudellisessa sääntelyssä vaihtelee. Jäsenvaltiot päättävät, mitkä edellisistä instrumenteistä ovat sellaisia, jotka täyttävät 2 kohdan b alakohdan kriteerit ja jotka siten voidaan rinnastaa 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuihin arvopapereihin. Olennaista on, että yhteenlasketut sijoitukset sanottuihin sijoituskohteisiin, on rajoitettu 10 prosenttiin sijoitusrahaston varojen määrästä (19 art. 3 kohta).

Jotta sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja saatavia voitaisiin hankkia sijoitusrahaston varoihin, sijoitusrahastodirektiivi edellyttää, että sen lisäksi, että ne ovat siirrettäviä, niiden on oltava vaivatta rahaksi muutettavissa ja niiden arvo on voitava milloin tahansa tai ainakin sijoitusrahastodirektiivin 34 artiklassa mainituin väliajoin täsmällisesti todeta. Sijoitusrahastodirektiivin 34 artiklan mukaan rahastoyhtiön on aina, kun se laskee liikkeeseen tai lunastaa hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuuksia, ja ainakin kaksi kertaa kuukaudessa, julkistettava niiden merkintä- tai lunastushinta.

Ehdotettu 2 momentti vastaa nykyisen 36 §:n 4 momenttia.

72 §. Ehdotettuihin 1 ja 2 momentteihin on jaettu nykyisen 37 §:n 3 momentin sääntely. Tämä on tarkoituksenmukaista jäljempänä 74 §:ssä esiintyvän ainoastaan 2 momenttiin kohdistuvan viittauksen vuoksi. Ehdotettu 3 momentti vastaa nykyisen 37 a §:n 1 momenttia.

73 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyisen 37 §:n 2 momenttia ja ehdotettu 3 momentti nykyisen 37 §:n 1 momenttia. Pykälän 2 momentti puolestaan vastaa nykyistä 37 b §:ää sillä poikkeuksella, että siinä on otettu huomioon kirjanpitolain muutos. Pykälän 4 momentin 1 kohdassa ehdotetaan pantavaksi täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 25 artiklan 2 kohdan ensimmäisen luetelmakohta, jossa rajoitetaan sijoitusrahaston omistus kymmenesosaan yksittäisen liikkeeseenlaskijan äänioikeudettomista osakkeista. Vaikka suomalaisten yhtiöiden osakkeet eivät voi olla äänioikeudettomia, säännös saattaa tulla ajankohtaiseksi sijoitettaessa sijoitusrahaston varoja ulkomaisen yhtiön osakkeisiin. Momentin 2 kohta vastaa nykyisen 37 §:n 4 momenttia.

74 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen 37 a §:n 2 momentin loppuosaa paitsi, että sijoitusrahastodirektiivin 25 artiklan 2 kohdan 2 alakohdan täytäntöönpanoa ehdotetaan tarkennettavaksi viittaamalla arvopapereiden sijasta sijoitusrahaston rahasto-osuuksiin ja yhteissijoitusyrityksen osuuksiin.

75 §. Sijoitusrahastodirektiiviä on muutettu vuonna 1988 siten, että sen 22 artiklaan on lisätty 4 ja 5 kohdat. Lisäyksellä on haluttu varmistaa se, että sijoitusrahastojen varoja voidaan sijoittaa ainakin tanskalaisiin niin kutsuttuihin pantebreveihin. Tällaisten sijoituskohteiden määritteleminen erikseen sijoitusrahastodirektiivissä johtuu siitä, että sanotut rahoitusvälineet eivät ole kaupankäynnin kohteena pörssissä, vaan niillä käydään kauppaa luottolaitosten järjestämillä markkinoilla. Direktiivin 88/220/ETY johtolauseessa todetaan, että 22 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädetty poikkeus on tarkoitus laajentaa koskemaan kaikkia joukkovelkakirjoja, jotka täyttävät säännöksessä yleisesti asetetut vaatimuksen, vaikka niillä ei olisi valtion takuuta. Jäsenvaltioiden on sanotun direktiivin mukaan laadittava luettelo niistä joukkovelkakirjoista, joihin säännöstä sovelletaan. Luettelon on toimitettava komissiolle. Säännös soveltuu siten myös muihin kuin tanskalaisiin edellytykset täyttäviin joukkovelkakirjoihin. Suomessa ei tällä hetkellä ole edellä tarkoitetut edellytykset täyttäviä luottolaitoksia.

Sijoitusrahastodirektiivin 22 artiklan 4 kohdan täytäntöönpanoa ehdotetaan 1 momentissa täydennettäväksi siten, että nykyisen lisäksi edellytetään, että joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskusta saatavat varat on lain mukaan sijoitettava turvaavasti siten, että pääoman takaisinmaksu sekä pääoman lainaamisesta johtuvat kustannukset voidaan

aina maksaa sijoittajalle. Lisäksi edellytetään, että varat voidaan etuoikeudella käyttää tähän tarkoitukseen, jos liikkeeseenlaskija ei kykene suoriutumaan velvoitteestaan.

Ehdotettu 2 momentti vastaa nykyisen 37 §:n 6 momentin loppuosaa.

76 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 37 §:n 5 ja 7 momentissa säädetystä mahdollisuudesta sijoittaa enintään 35 prosenttia tai vaihtoehtoisesti viime kädessä kaikki sijoitusrahaston varat yksittäisen säännöksessä tarkoitetun liikkeeseenlaskijan arvopapereihin. Säännöksissä on pantu täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 22 artiklan 3 kohta ja 23 artikla.

Voimassa olevan lain mukaan sijoitusrahaston varat voidaan sijoittaa säännöksissä tarkemmin säädetyin rajoituksin sellaisiin arvopapereihin, joiden liikkeeseenlaskija tai takaaja on Suomen valtio, suomalainen kunta tai kuntayhtymä tai muu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n jäsenvaltio, tällaisen valtion osavaltio tai muu paikallinen julkisyhteisö taikka kansainvälinen julkisyhteisö, jossa on jäsenenä vähintään yksi Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio. Edellä tarkoitettujen sijoitusrahastodirektiivin säännösten mukaan sijoitusrahaston varoja ei voida sijoittaa säädettyjen rajoitusten puitteissa niin kutsuttujen kolmansien valtioiden alueellisten tai paikallisten julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin. Tältä osin voimassa olevia normeja ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan täsmällisemmin sijoitusrahastodirektiiviä.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitetun sijoitusrahastodirektiivin mukaisen sijoitusrahaston säännöt vahvistaa vakiintuneen käytännön mukaan rahoitustarkastus. Järjestelmän yhtenäisyyden varmistamiseksi menettelyä ei ehdoteta muutettavaksi. Koska rahoitustarkastus on vahvistanut säännöt, hakemusmenettelyn yksinkertaistamiseksi ehdotuksessa ei katsota tarpeelliseksi säätää lausuntomenettelyä lupamenettelyn olennaiseksi osaksi. Tämä ei estä sitä, että lupaviranomainen katsoessaan sen tarpeelliseksi, pyytää asiassa rahoitustarkastuksen lausunnon. Tästä tulisi kuitenkin selkeyden vuoksi ilmoittaa hakijalle.

Käytännössä on ollut mahdollista, että sijoitusrahaston säännöissä on määritetty laajempi liikkeeseenlaskijoiden tai takaajien piiri, kuin mille lupaa on haettu. Hakijan kannalta joustavaa käytäntöä ei ehdoteta muutettavaksi. Toiminnan läpinäkyvyyden varmistamiseksi sijoitusrahaston markkinointiaineistossa on 91 §:n ehdotuksen mukaan kerrottava saadun luvan sisältö.

77 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyisen 37 §:n 8 momentin loppuosaa ja ehdotettu 2 momentti vastaa saman säännöksen alkuosaa. Ehdotettu 3 momentti vastaa pääosin 37 a §:n 2 momentin alkuosaa. Sijoitusrahastodirektiivin 26 artiklan 1 ja 3 kohdan täytäntöönpanoa ehdotetaan kuitenkin tarkennettavaksi siten, että nykyisestä poiketen säännös soveltuu kaikkiin tämän luvun sijoitusrajoituksiin.

78 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 37 a §:n 3 momenttia paitsi, että säännöksessä tarkoitettu poikkeaminen sijoitusrajoituksista ei edellytä enää jatkossa rahoitustarkastuksen lupaa. Rahastoyhtiön velvollisuutena on jatkuvasti pyrkiä huolehtimaan riskin hajauttamisen periaatteen toteuttamisesta kulloinkin olemassa olevin keinoin.

79 §. Pykälässä ehdotetaan pantavaksi täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 25 artiklan 3 kohdan d alakohdan valinnainen säännös. Sen mukaan sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa liikkeeseenlaskijarajoituksista poiketen sellaisen yhtiön osakkeisiin tai pääomaosuuksiin, joka noudattaa toiminnassaan pääasiallisesti sijoitusrahastodirektiivissä säädettyä sijoituspolitiikkaa. Lisäedellytyksenä on, että tämä on rahastoyhtiön ainoa keino hankkia yhtiön kotivaltiossa liikkeeseenlaskettuja arvopapereita sijoitusrahaston varoihin.

80 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 36 a §:ssä säädetystä sijoitusrahaston varojen sijoittamisesta johdannaissopimuksiin. Pykälän 1 momentti vastaa nykyisen 36 a §:n 1 momenttia sillä poikkeuksella, että siinä otetaan huomioon 69 §:n 1 momentin 1 kohdassa ehdotettu muutos. Lisäksi säännöksessä luovutaan viittaamasta kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa tarkoitettuun ulkomaiseen optioyhteisöön. Tämä johtaa siihen, että sopimuksia voidaan tehdä myös ETA-alueen ulkopuolella suojautumistarkoituksessa. Pykälän 2 momentin alkuosa vastaa nykyisen 2 momentin alkuosaa. Sitä vastoin 2 momentin loppuosaa ehdotetaan muutettavaksi asettamalla eri markkinat yhdenmukaiseen asemaan. Jollei erikseen muuta määritetä, johdannaissopimuksella tarkoitetaan tässä pykälässä sekä vakioitua että vakioimatonta johdannaissopimusta. Pykälän 3 momentti vastaa nykyistä 3 momenttia. Pykälän 4 mo-

mentin 1, 2 ja 4 kohta vastaavat nykyisen 4 momentin 1, 2 ja 4 kohtia. Momentin 3 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi velvoitteella ilmoittaa vakioimattomien johdannaissopimusten vastapuolet.

81 §. Pykälän 1 ja 3—5 momentti vastaavat nykyisen 36 b §:n 1 ja 3—5 momenttia. Pykälän 2 momentin säännös poikkeaa 36 b §:n 2 momentin säännöksestä siten, että vakuutta säilyttävänä yhteisönä voisi nykyisten selvitys- ja optioyhteisön rinnalla toimia myös jokin muu rahoitustarkastuksen tai sitä vastaavan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa oleva yhteisö. Rahasto-osuudenomistajien edun kannalta olennaista on, että vakuutta säilyttää sopimusosapuolista riippumaton kolmas osapuoli. Pykälän 2 momentin kanssa yhdenmukaista muutosta ehdotetaan nykyiseen 5 momenttiin.

82 §. Pykälässä ehdotetaan pantavaksi täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 42 artiklan pakottava säännös, jonka mukaan rahastoyhtiö ei saa luovuttaa sellaisia arvopapereita, jotka eivät kuulu sen hallinnoiman sijoitusrahaston varoihin. Kysymys on niin kutsutusta lyhyeksi- tai ylimyynnistä. Sijoitusrahastodirektiivissä tällaista toimenpidettä on pidetty erityisen riskipitoisena, eikä sen ole katsottu soveltuvan sijoitusrahastodirektivin mukaisille sijoitusrahastoille.

83—85 §. Ehdotettu 83 § vastaa nykyisen 39 §:n 1—3 momenttia, ehdotettu 84 § vastaa nykyisen 39 §:n 4 momenttia ja ehdotettu 85 § sisältyy nykyisen 37 §:n 3 momentin alkuosaan.

86 §. Pykälässä ehdotetaan pantavaksi täytäntöön sijoitusrahastodirektiivin 19 artiklan 2 kohdan d alakohdan pakottava säännös, jonka mukaan sijoitusrahaston varoja ei voida sijoittaa jalometalleihin tai niihin oikeuttaviin todistuksiin.

12 luku. **Erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminta**

87 §. Pykälässä ehdotetaan, että erikoissijoitusrahastojen sijoituspolitiikkaa koskevissa sijoitusrahaston säännöissä voidaan poiketa 11 luvun sääntelystä. Ehdotus mahdollistaa nykyistä vapaamman tuotekehittelyn. Sijoitusrahastotoiminnan määritelmästä johtuu, että erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminnan on kohdistuttava pääasiassa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuihin sijoituskohteisiin. Lisäksi erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminnassa on noudatettava riskin hajauttamisen periaatetta.

88 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä sijoitusrahastolain säännöksistä, joista erikoissijoitusrahastoille voidaan myöntää poikkeus sillä perusteella, että erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminta edellyttää sitä. Sijoitusrahaston varojen suunniteltu koostumus eli noudatettavaksi aiottu sijoituspolitiikka saattaa aiheuttaa tarpeen luopua vaadittaessa tapahtuvasta rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskusta ja lunastamisesta. Sanotulla poikkeuksella on vaikutusta myös arvioitaessa rahasto-osuuden arvon määrittämistä ja sen julkistamistiheyttä.

13 luku. **Rahasto-osuuksien markkinoiminen ja rahastoyhtiön tiedonantovelvollisuus**

89—90 §. Ehdotettu 89 § vastaa nykyistä 2 b §:ä ja ehdotettu 90 § vastaa aineellisesti nykyisen 38 a §:n 4 momenttia.

91 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kaikessa markkinoinnissa on ilmoitettava, että 76 §:n 2 momentissa tarkoitetun sijoitusrahaston kaikki varat voidaan sijoittaa lainkohdassa tarkoitetun yksittäisen liikkeeseenlaskijan arvopapereihin. Lisäksi on ilmoitettava ne liikkeeseenlaskijat ja takaajat, joiden arvopapereihin on tarkoitus sijoittaa tai on sijoitettu yli 35 prosenttia sijoitusrahaston varoista. Ehdotus perustuu sijoitusrahastodirektiiviin (23 art. 3 kohta) ja täydentää sen täytäntöönpanoa. Markkinointiaineistossa on vielä kuvattava valtioneuvoston päätöksen laajuus asiassa.

92 §. Pykälän 1—3 momentti vastaavat nykyistä 57 §:ää. Pykälän 3 momentin perusteella annettavassa päätöksessä voidaan tarkemmin ottaa huomioon erikoissijoitusrahastojen erityispiirteet. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kaikessa rahasto-osuuksien markkinoinnissa on mainittava ne paikat, josta rahastoesitteen voi saada. Ehdotus perustuu sijoitusrahastodirektiiviin (35 art.). Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rahastoyhtiön on toimitettava rahastoesite ja siihen tehdyt muutokset rahoitustarkastukselle. Rahastoesitteen ennakkotarkastusmenettelyä ei kuitenkaan ole tarkoitus ehdottaa. Ehdotus perustuu sijoitusrahastodirektiiviin (32 art.)

93 §. Erikoissijoitusrahastoista on 1 momentin mukaan laadittava rahastoesitteen rinnalle yksinkertaistettu rahastoesite, jossa esitellään lyhyesti ja keskivertolukijan kan-

nalta ymmärrettävällä tavalla erikoissijoitusrahasto, sen toiminnan tavoitteet ja niihin liittyvät riskit. Lisäksi siinä on kerrottava, miten rahasto-osuuden merkintä ja lunastus tapahtuvat, missä tuotonmaksu tapahtuu ja mitä kuluja merkinnästä ja lunastamisesta aiheutuu. Myös sijoitusrahastolle säännöllisesti aiheutuvat kulut, kuten hallinnointi- ja säilytyspalkkio tai sen määräytymisperusteet on lyhyesti ilmoitettava. Yksinkertaistetussa rahastoesitteessä on vielä selvitettävä, milloin ja missä rahasto-osuuden arvo julkistetaan ja siitä on käytävä ilmi, mistä erikoissijoitusrahaston historiallista kehitystä kuvaavat julkistetut asiakirjat ja varsinainen rahastoesite ovat saatavissa. Yksinkertaistettu rahastoesite on tiivistelmä varsinaisesta rahastoesitteestä.

Pykälän 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö voi määrätä tarkemmin yksinkertaistetun rahastoesitteen sisällöstä 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden laajuudessa.

Pykälän 3 momentin mukaan yksinkertaistettu rahastoesite on toimitettava rahoitustarkastukselle tiedoksi. Vastaavasti on meneteltävä, jos siihen tehdään muutoksia.

Pykälän 4 momentin mukaan myös muista kuin erikoissijoitusrahastoista voidaan laatia yksinkertaistettu rahastoesite. Vertailtavuuden varmistamiseksi rahastoyhtiön on noudatettava vastaavia säännöksiä kuin laadittaessa ja julkistettaessa erikoissijoitusrahaston yksinkertaistettu rahastoesite.

94 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 57 a §:ää.

95 §. Pykälän 1 momentin mukaan erikoissijoitusrahastosta on julkistettava neljännesvuosikatsaus. Neljännesvuosikatsauksen sisältö on yhdenmukainen puolivuotiskatsauksen sisällön kanssa. Pääosin tämä tarkoittaa sitä, että erikoissijoitusrahaston varojen koostumus tulee julkiseksi neljä kertaa vuodessa nykyisen kahden sijasta. Toiminnan entistä laajempaa läpinäkyvyyttä voidaan perustella nykyistä joustavammalla tuotekehittelymahdollisuudella. Neljännesvuosikatsaus on julkistettava kahden kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä.

96 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 57 b §:ää sillä poikkeuksella, että vuosikertomus on ehdotuksen mukaan julkistettava kuukautta nykyistä aikaisemmin. Näin eri katsaukset saadaan rytmitettyä tasaisemmin kalenterivuoden aikana. Voimassa oleva neljän kuukauden sääntö perustuu sijoitusrahastodirektiivin 27 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen luetelmakohtaan. Tätä ankarampaa sääntelyä voidaan kuitenkin soveltaa, jos se on luonteltaan yleistä. Julkistamisajankohtaa koskevan säännöksen muuttamisen seurauksena kaikkiin sijoitusrahastoihin voidaan soveltaa yhdenmukaista tiedontantovelvoitetta. Samanaikaisesti tapahtuva katsauksien julkistaminen mahdollistaa tuotteiden vertailtavuuden.

97 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan tarkennettaksi rahastoyhtiön tiedontantovelvollisuutta. Ehdotuksen mukaan rahastoyhtiön on aina annettava asiakkaalle ennen rahasto-osuuden merkitsemistä veloituksetta merkinnän kohteena olevaa sijoitusrahastoa koskeva vuosikertomus, mahdollinen sen jälkeen ilmestynyt puolivuotiskatsaus tai neljännesvuosikatsaus sekä rahastoesite ja mahdollinen yksinkertaistettu rahastoesite. Sanotut asiakirjat on annettava pyydettäessä ja rahastoyhtiö on velvollinen pitämään niitä jatkuvasti saatavilla. Pykälän 2 momentin mukaan sijoitusrahaston vuosikertomus ja puolivuotiskatsaus tai mahdollinen sen jälkeen ilmestynyt neljännesvuosikatsaus on oltava yleisön saatavilla rahastoesitteessä ja yksinkertaistetussa rahastoesitteessä ilmoitetussa paikassa. Sekä puolivuotis- tai mahdollinen neljännesvuosikatsaus että vuosikertomus on toimitettava veloituksetta rahastoosuudenomistajille viipymättä tämän pyynnöstä. Sääntely perustuu sijoitusrahastodirektiiviin (33 art.).

98 §. Ehdotettu 98 § vastaa nykyistä 57 c §:ää.

14 luku. **Sisäpiirisäännökset**

99 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisen 15 §:n 2 momentissa tarkoitetusta sellaisten ilmoitusvelvollisten piiristä, joiden rahasto-osuudenomistus on julkista. Ehdotettu 1—3 kohta vastaavat nykyistä 15 §:n 2 momentin 1—3 kohtaa. Koska 18 §:ssä ja 36 §:n 3 momentissa todetaan, että rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön hallituksen varsinaista jäsentä sekä tilintarkastajaa koskeva sääntely koskee myös sanottujen henkilöiden varahenkilöitä, ehdotetaan varahenkilöitä koskevat viittaukset poistettavaksi ja jätettäväksi yleissäännöksen varaan. Momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi 1—3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden holhottavat ilmoitusvelvollisiksi. Momentin 5 kohta vastaa nykyistä 15 §:n

2 momentin 4 kohtaa. Myös rahastoyhtiön osakkeenomistaja tai häneen arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettava henkilö voivat jatkossa omistaa rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston rahasto-osuuksia. Omistus ehdotetaan kuitenkin julkiseksi, mikä tarkoittaa sitä, että edellä tarkoitetusta rahasto-osuudenomistajasta tulee ilmoitusvelvollinen momentin 6 kohdan mukaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan yhdistettäväksi nykyisen 15 §:n 4 momentin ja 5 momentin loppuosan säännökset ilmoitusvelvollisuuden toteuttamisesta ja annettavista tiedoista. Ilmoitus on osakeomistusten osalta nykyistä laajempi siltä osin, kun ilmoitusvelvollisen holhottavan omistukset ovat julkisia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 15 §:n 6 momentin alkuosassa säädettävästä määräajasta, jonka kuluessa ilmoitus on tehtävä rahastoyhtiölle. Ehdotettu 4 momentti vastaa nykyisen 15 §:n 6 momentin loppuosaa.

100 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyisestä 10 §:n 8 momentissa tarkoitetusta sisäpiirinrekisterin pitämisestä ja siihen kirjattavista tiedoista. Ehdotuksessa luovutaan selkeyden vuoksi viittauksesta arvopaperimarkkinalain 5 luvun 5 §:ään. Säännöksen mukaan rekistereihin on jokaisen voitava tutustua vaivattomasti. Lisäksi niistä on annettava kulujen korvaamista vastaan otteita ja jäljennöksiä.

101 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan rahoitustarkastukselle oikeutta antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusten tekemisestä, rekisterinpidosta ja rekisterin julkisuudesta sekä tietojen hankkimisesta arvo-osuusjärjestelmästä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan rahoitustarkastukselle yhdenmukaisesti arvopaperimarkkinlain 5 luvun 6 §:n kanssa valtuutta antaa määräys, että ilmoitusvelvollisuutta ei sovelleta tiettyihin yhteisöihin tai luottamustoimiin.

102 §. Ehdotettu säännös vastaa aineellisesti nykyisen 15 §:n 3 momenttia. Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi vastaamaan 69 §:n ja 80 §:n muutosta.

15 luku. Sijoitusrahastotoiminnan luovuttaminen ja säilytysyhteisön vaihtaminen

Luvussa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 8 luvussa säädettävästä sijoitusrahastotoiminnan luovuttamisesta. Lukua ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi säännöksellä säilytysyhteisön vaihtamisesta, mistä säädetään nykyisin 41 §:n 1 momentissa.

103 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 51 §:ää muutoin paitsi, että siinä on otettu huomioon rahastoyhtiön hallituksen päätöksentekomenettelyyn 29 §:ssä ehdotettu muutos.

104 §. Ehdotettu säännös vastaa pääosin 51 a §:ä. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus säilytysyhteisöön. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi 118 §:n 5 momenttiin.

105 §. Ehdotettu säännös vastaa pääosin 51 b §:ää. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että nykyisestä poiketen rahoitustarkastuksen päätös julkistetaan rahasto-osuudenomistajien paremman tavoitettavuuden varmistamiseksi Virallisen lehden sijasta vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä.

106 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säilytysyhteisön vaihtamisesta. Voimassa olevaa sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi edellyttämällä, että rahoitustarkastukselle on esitettävä selvitys siitä, miten säilytysyhteisön tehtävien siirtämisestä on tarkoitus huolehtia rahasto-osuudenomistajien etujen mukaisella tavalla.

16 luku. Sijoitusrahaston sulautuminen

107 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 52 §:ää.

108 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 52 a §:ää paitsi, että siinä on otettu huomioon rahastoyhtiön hallituksen päätöksentekomenettelyyn 29 §:ssä ehdotettu muutos sekä se mahdollisuus, että sijoitusrahastosta julkistetaan neljännesvuosikatsaus. Lisäksi riippumattomana asiantuntijana toimivalta edellytetään, että tämä on Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

109 §. Ehdotettu säännös vastaa pääosin 52 b §:ää. Voimassa olevan pykälän 2 momentissa tarkoitetusta menettelystä ehdotetaan luovuttavaksi. Lisäksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että nykyisestä poiketen rahoitustarkastuksen päätös julkistetaan rahasto-osuudenomistajien paremman tavoitettavuuden varmistamiseksi Virallisen lehden sijasta vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä.

110 §. Ehdotettu säännös vastaa 52 c §:ää.

111 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että säilytysyhteisön on noudatettava 118 §:n

5 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tapauksessa tässä luvussa säädettyä menettelyä.

17 luku. **Sijoitusrahaston jakautuminen**

112—115 §. Sijoitusrahaston jakautumismenettelyä koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi yhdenmukaisesti sijoitusrahaston sulautumista koskevan menettelyn muuttamista koskevien 107—110 §:ien ehdotusten kanssa. Muutoin nykyiset 53—53 c §:t ehdotetaan siirrettäväksi tähän lukuun.

18 luku. **Rahastoyhtiön toimiluvan peruuttaminen ja toiminnan rajoittaminen sekä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston lakkauttaminen**

116 §. Ehdotettu säännös vastaa aineellisesti nykyisen 54 §:n 2 momenttia.

117 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi nykyisessä 54 §:ssä tarkoitetusta rahastoyhtiön toimiluvan peruuttamisesta. Pykälän 1 momenttin sääntely ehdotetaan periaatteiltaan vastaavan sijoituspalveluyrityksille säädettyjä toimiluvan peruuttamisperusteita.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin sääntelyä, joka ehdotetaan sijoitettavaksi pykälän 2 momenttiin, ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetetaan rahastoyhtiön toimiluvan peruuttamista ja selvitystilaan asettamista koskevat muut perusteet paitsi 6 kohtaan nykyisin sisältyvä peruste.

Pykälän 3 momentissa säädetään toimiluvanhaltijan kuulemismenettelystä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun menettelyn yhteydessä. Voimassa olevaan sääntelyyn ehdotetaan lisättäväksi velvoite pyytää asiassa rahoitustarkastuksen lausunto. Kuulemismenettelystä voidaan luopua, jos asian kiireellisyys sitä edellyttää.

Pykään 4 ja 5 momentti vastaavat nykyisiä 5 ja 6 momentteja.

118 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 54 a §:ää, mutta sen uudeksi 5 momentiksi ehdotetaan siirrettäväksi nykyinen 54 b §. Pykälän 5 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisen ja sijoitusrahaston lakkauttamisen ohella säilytysyhteisö voi myös ryhtyä toimenpiteisiin sijoitusrahaston sulauttamiseksi.

119 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sijoitusrahaston vapaaehtoisesta lakkauttamisesta ja sen yhteydessä sovellettavasta menettelystä. Sääntelyllä pyritään varmistamaan menettelyn selkeys ja rahasto-osuudenomistajien yhdenvertainen kohtelu. Lainkohdassa tarkoitettu menettely vastaa nykyistä sijoitusrahaston pakollista lakkauttamista koskevaa menettelyä, josta on säädetty 54 d-56 §:ssä ja sitä ehdotetaan yhdenmukaiseksi riippumatta siitä, millä perusteella sijoitusrahasto lakkautetaan ja kuka siitä huolehtii.

Pykälän 1 momentin mukaan rahastoyhtiö voi lakkauttaa sijoitusrahaston. Lakkauttamispäätös on annettava välittömästi rahoitustarkastukselle tiedoksi. Päätöksestä on ilmoitettava kirjallisesti kaikille rahasto-osuudenomistajille, minkä lisäksi se on julkaistava vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä. Ilmoituksessa on mainittava, miten ja missä varat ovat nostettavissa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskun ja lunastamisen keskeyttämisestä sekä siitä, että sijoitusrahaston varat on muutettava rahaksi ja sen olemassa olevista velvoitteista on huolehdittava ennen kuin varoja voidaan ryhtyä jakamaan rahasto-osuudenomistajille. Varat jaetaan suhteellisen omistusosuuden mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan lakkauttamisesta laaditaan lopputilitys, joka toimitetaan sekä rahoitustarkastukselle että rahasto-osuudenomistajille. Lopputilityksen laatii rahastoyhtiö.

Pykälän 4 momentti vastaa nykyistä 56 §:ä, jossa säädetään siitä, miten lunastamatta jääneistä varoista huolehditaan.

Pykälän 5 momentin mukaan rahastoyhtiön on ilmoitettava lakkauttamismenettelyn loppuunsaattamisesta rahoitustarkastukselle.

120 §. Selkeyden vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että tilanteessa, jossa säilytysyhteisön on ryhdyttävä lakkauttamaan sen hallinnoitavaksi siirtynyt sijoitusrahasto, sen on noudatettava 119 §:ssä säädettyä menettelyä.

121 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen 54 d §:n 1 momenttia paitsi, että lakkauttamismenettelyn osalta ehdotetaan viitattavaksi 119 §:n sääntelyyn, mistä johtuen nykyinen 54 d §:n 2 momentti jää tarpeettomaksi. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin täydennettäväksi siten, että säännöksessä puhutaan sijoitusrahaston sääntöjen vahvistamisesta, sillä nykyistä säännöstä on mahdollista tulkita siten, että se koskee ainoastaan sellaisia sijoitusrahastoja, joiden säännöt on vahvistanut rahoitustarkastus.

122 §. Rahoitustarkastuslain tarkoittaman asiamiehen asettamisesta säädetään nykyisin 54 d §:n 3 momentissa. Sääntelyä ehdotetaan 1 momentissa laajennettavaksi koskemaan myös tilannetta, jossa säilytysyhteisö ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin sijoitusrahaston hallinnon luovuttamiseksi, sen sulauttamiseksi taikka sen lakkauttamiseksi. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että rahoitustarkastuksen on keskeytettävä rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen asettaessaan asiamiehen. Säilytysyhteisön hallinnoidessa sijoitusrahastoa rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen ovat 118 §:n 4 momentin mukaan keskeytettynä.

123 §. Pykälässä ehdotetaan yhdistettäväksi nykyiset 54 §:n 7 momentin, 54 a §:n 4 momentin, 54 c §:n ja 54 d §:n 4 momentin säännökset ilmoitusvelvollisuudesta tilanteessa, jossa rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen on keskeytetty ja sanottuja rahasto-osuuksia markkinoidaan yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti ETA-alueella. Ehdotuksessa otetaan huomioon lukuun ehdotetut muutokset. Sääntely perustuu sijoitusrahastodirektiivin 37 artiklan 2 kohdan a alakohtaan ja 52 artiklan 3 kohtaan. Selkeyden vuoksi 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, kuka on ilmoitusvelvollinen.

19 luku. Säilytysyhteisön toimiluvan peruuttaminen ja säilytysyhteisön lakkauttaminen

124 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että säilytysyhteisön on haettava toimiluvan peruuttamista, jos sen tarkoituksena ei enää ole harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa. Toimilupa voidaan peruttaa vasta, kun säilytysyhteisö on luopunut kaikista 31 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä. Pykälässä ehdotettu sääntely soveltuu ainoastaan säilytysyhteisöihin, jotka ovat saaneet toimiluvan sijoitusrahastolain perusteella.

125 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi säilytysyhteisön toimiluvan peruuttamisperusteista. Perusteet ovat yhtenevä rahastoyhtiön toimiluvan peruuttamista koskevien periaatteiden kanssa.

Pykälän 2 momentti vastaa 117 §:n 2 momentin säännöstä. Säilytysyhteisön selvitystilaan asettamisessa ja säilytysyhteisön purkamisessa on ehdotuksen mukaan noudatettava 117 §:n 4 ja 5 momentissa kuvattua menettelyä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi säilytysyhteisön kuulemismenettelystä ennen toimiluvan peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä. Valtioneuvoston on lisäksi varattava rahoitustarkastukselle tilaisuus lausunnon antamista varten. Kuulemis- ja lausuntomenettelystä voidaan kuitenkin luopua kiireellisessä tilanteessa.

126 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä tilanteessa, jossa säilytysyhteisön toimilupa on peruutettu, säilytysyhteisö on asetettu selvitystilaan, sen omaisuus on luovutettu konkurssiin taikka yhteisö muutoin lopettaa toimintansa.

Pykälän 1 momentissa korostetaan, että rahastoyhtiön tehtävänä on välittömästi ryhtyä toimenpiteisiin valitakseen hallinnoimilleen sijoitusrahastoille uuden säilytysyhteisön, jolle säilytysyhteisön tehtävät siirtyvät. Jollei rahastoyhtiö ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin, rahoitustarkastuksen on asetettava asiamies huolehtimaan säilytysyhteisön tehtävistä. Perusteena voi olla esimerkiksi se, ettei rahastoyhtiö kykene riittävän nopeasti löytämään sopivaa uutta säilytysyhteisöä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että jos rahastoyhtiö ei ryhdy lainkaan 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen, rahoitustarkastuksen on käynnistettävä rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen lakkauttaminen. Menettelyyn sovelletaan 122 ja 123 §:n sääntelyä, jolloin rahoitustarkastus määrää rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskun ja lunastamisen keskeyttämisestä, nimittää asiamiehen huolehtii tarvittavista toimenpiteistä ja ilmoituksista toisten ETA-valtioiden toimivaltaisille viranomaisille. Käytännössä tilanne johtaa myös rahastoyhtiön toimiluvan peruuttamiseen. Sääntely soveltuu lisäksi tilanteeseen, jossa rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö kuuluvat samaan konserniin ja ajautuvat samanaikaisesti konkurssiin.

20 luku. Rahasto-osuuksien markkinoiminen muualla kuin Suomessa sekä yhteissijoitusyrityksen toiminta Suomessa

127—128 §. Ehdotettu 127 § vastaa nykyistä 2 a §:ä ja ehdotettu 128 § vastaa nykyisen 2 §:n 2 momenttia sekä 5 momentin alkuosaa.

129 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisin 2 §:n 6 momentissa säädetystä muiden kuin sijoitusrahastodirek-

tiivin mukaisten yhteissijoitusyritysten osuuksien markkinoimisesta Suomessa. Osuuksia voidaan markkinoida, kuten nykyisin, valtioneuvoston luvalla. Valtioneuvoston toimivaltaa ehdotetaan tarkennettavaksi vastaamaan ehdotettua sijoitusrahastolain soveltamisalaa. Lupamenettelyn kohteena ovat ainoastaan sellaiset yhteissijoitusyritykset, joita niiden säännöt tai yhtiöjärjestys huomioon ottaen markkinoidaan yleisölle. Yleisöllä voidaan tarkoittaa myös rajattua potentiaalisten sijoittajien ryhmää. Olennaista kuitenkin on, että siihen kuuluu tai voi kuulua myös muita kuin ammattimaisia sijoittajia. Soveltamisalan piiriin on piensijoittajan suojan näkökulmasta tarkoituksenmukaista saattaa myös tällaiset yhteissijoitusyritykset. Lupa voidaan ehdotuksen mukaan myöntää vain, jos yhteissijoittamisen rakenne, sijoitustoiminnan periaatteet sekä yhteissijoitusyrityksen kotivaltion lainsäädäntö ja valvonnan taso riittävästi vastaavat sijoitusrahastolaissa säädettyjä periaatteita.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan valtioneuvostolle toimivaltaa asettaa vaatimuksia yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoinnissa annettavista tiedoista. Sääntelyn tarkoituksena on varmistua siitä, että sijoittajille tarjotaan yhdenmukaisella tavalla kuva yhteissijoittamisen luonteesta riippumatta siitä, onko kysymyksessä kotimainen erikoisrahasto vai lainkohdassa tarkoitettu yhteissijoitusyritys.

130 §. Pykälässä ehdotetaan yhdistettäväksi nykyisen 2 §:n 2 ja 6 momentin säännökset niistä asiakirjoista ja tiedoista, jotka on liitettävä sekä sijoitusrahastodirektiivin mukaisen yhteissijoitusyrityksen rahoitustarkastukselle toimitettavaan ilmoitukseen että valtioneuvostolle tarkoitettuun markkinointilupahakemukseen. Toimitettavia asiakirjoja ja tietoja koskevat säännökset perustuvat sijoitusrahastodirektiivin. Koska sääntelyn tarkoituksena on suojata sijoittajaa, vastaavat tiedot ja asiakirjat on edellytetty toimitettavaksi jo voimassa olevan lain mukaan markkinointihakemuksen liitteenä. Koska on mahdollista, että erityisesti niin kutsutussa kolmannessa valtiossa rekisteröidyn yhteissijoitusyrityksen ei ole kotivaltionsa lainsäädännön perusteella julkistettava kaikkia lainkohdassa tarkoitetuista tiedoista tai asiakirjat julkistetaan toisessa muodossa, 2 momentissa ehdotetaan pysytettäväksi nykyisen 2 §:n 6 momentin säännös, jonka mukaan hakemuksen liitteenä toimitettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan erityksestä syystä myöntää poikkeus. Koska etukäteen on vaikea arvioida, millaisia muita selvityksiä yksittäisten muiden kuin sijoitusrahastodirektiivin mukaisten yhteissijoitusyritysten markkinointihakemusten liitteenä olisi edellytettävä, 2 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että valtioneuvosto voi pyytää myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyisen 2 §:n 3 momenttia, 2 momentti nykyisen 2 §:n 4 momentin alkuosaa ja ehdotettu 3 momentti vastaa nykyisen 4 momentin loppuosaa.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yhteissijoitusyrityksen on ilmoitettava rahoitustarkastukselle päätöksestään lopettaa osuuksiensa markkinoiminen Suomessa. Yhteissijoitusyrityksen on lisäksi julkaistava päätöstä koskeva ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä. Osuudenomistajan kannalta on olennaista, että ilmoituksessa mainitaan, missä osuuden lunastaminen jatkossa tapahtuu. Lisäksi osuudenomistajille on ilmoitettava siitä, miten tuotot suoritetaan ja mistä julkistettavat asiakirjat ovat saatavilla.

131 §. Ehdotettu 1 momentin säännös vastaa nykyisen 2 §:n 5 momentin loppuosaa ja 2 momentin säännös vastaa voimassa olevaa 2 b §:ää.

132 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyistä 4 §:n 3 momenttia. Lisäksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että selvyyden vuoksi voidaan edellyttää, että yhteissijoitusyrityksen nimeen tai toiminimeen liitetään selittävä lisäys. Ehdotus perustuu sijoitusrahastodirektiiviin (48 art.).

21 luku. **Salassapito- ja vahingonkorvausvelvollisuus sekä sijoittajan tunnistaminen**

133 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 58 §:ä paitsi, että salassapitovelvollisuus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös säilytysyhteisöä siltä osin, kun se toimii tämä lain nojalla myönnetyn toimiluvan perusteella. Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten salassapitovelvollisuudesta on säädetty erikseen. Säännökseen ehdotetaan terminologista täsmennystä. Poliisiviranomainen korvataan termillä esitutkintaviranomainen.

134—135 §. Ehdotettu 134 § vastaa aineellisesti nykyistä 59 §:ää ja 135 § vastaa nykyistä 60 §:ää.

136 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 61 §:ä sillä poikkeuksellä, että sääntely ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös osakkeenomistajaan arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavaan henkilöön, yhteisöön tai säätiöön.

137—138 §. Ehdotettu 137 § vastaa nykyistä 42 §:ää ja ehdotettu 138 § vastaa nykyistä 62 §:ää.

139 §. Ehdotettu säännös vastaa muutoin 63 §:ä paitsi, että se laajennetaan koskemaan myös säilytysyhteisöä.

140—141 §. Ehdotetut säännökset vastaavat aineellisesti nykyisiä 64 ja 65 §:iä.

142 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 66 §:ää sillä poikkeuksella, että haaste tai muu tiedoksianto annetaan rahasto-osuudenomistajien kokouksen puheenjohtajan sijasta rahastoyhtiölle.

143 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 67 §:ää muutoin paitsi, että se laajennetaan koskemaan myös säilytysyhteisöä.

144 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön yleisestä sijoittajan tunnistamisvelvollisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön on tunnettava asiakkaansa (*know your customer*). Sijoittajan tunnistamiseen sisältyy paitsi sijoittajan henkilöllisyyden tunteminen myös sijoittajan liiketoiminnan laadun ja laajuuden tunteminen. Lainkohdassa tarkoitettu tunnistaminen on kohdistettava sekä rahasto-osuudenomistajaan että sellaiseksi aikovaan. Tunnistaminen kohdistetaan rahasto-osuudenomistajaan, kun rahasto-osuus on siirtynyt henkilöltä, yhteisöltä tai säätiöltä taikka niihin rinnastettavalta ulkomaiselta yksityis- tai oikeushenkilöltä toiselle, minkä seurauksena, jotta rahasto-osuudenomistaja voisi käyttää tälle kuuluvia oikeuksia, omistusoikeus käydään rekisteröimässä rahastoyhtiössä. Tunnistaminen kohdistetaan puolestaan rahasto-osuudenomistajaksi aikovaan, kun rahasto-osuus normaalisti lasketaan rahastoyhtiössä liikkeeseen. Tunnistamisvelvollisuus on ehdotuksen mukaan sekä rahastoyhtiöllä että tämän lain mukaan toimiluvan saaneella säilytysyhteisöllä.

Luottolaitokset, sijoituspalveluyritykset ja ulkomaisten luottolaitosten tai sijoituspalveluyritysten Suomen sivukonttorit, jotka harjoittavat säilytysyhteisötoimintaa, ovat jo nyt rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (68/1998) mukaan ilmoitusvelvollisia. Tunnistamisvelvollisuus on jokaisen ilmoitusvelvollisen vastuulla. Jos rahasto-osuuksien markkinoinnista huolehtii muu rahastoyhtiön asiamies, rahastoyhtiön on huolehdittava siitä, että asiamies tunnistaa asiakkaan rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain ja sen perusteella annetun määräyksen mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan sijoittajan tunnistamisesta on lisäksi voimassa mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetussa sijoittajan tunnistamisessa noudatettavista menettelytavoista.

22 luku. **Rangaistussäännökset**

145 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa muutoin voimassa olevaa 68 §:ää paitsi, että siinä otetaan huomioon säilytysyhteisötoimintaa ja lain soveltamisalaa koskeva sääntely. Jälkimmäisen seurauksena nykyinen 1 momentin 2 kohta on tarpeeton. Ehdotettu 2 momentti vastaa lailla 578/1998 muutettua 68 §:n 2 momenttia, joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

146 §. Pykälän säännös vastaa pääasiassa nykyistä 69 §:ää. Varojen erilläänpitovelvoite on olennainen sijoitusrahastotoiminnan tunnusmerkki. Tämän vuoksi 2 kohdassa ehdotetaan viitattavaksi 25 §:n 2 momenttiin ja 31 §:n 2 momenttiin.

147 §. Ehdotettu säännös vastaa nykyistä 70 §:ää. Se koskee kuitenkin jatkossa myös säilytysyhteisön hallintohenkilöitä.

148 §. Ehdotettu säännös vastaa muutoin nykyistä 71 §:ää paitsi, että se laajennetaan koskemaan myös säilytysyhteisöä.

149 §. Ehdotettu säännös vastaa muutoin nykyistä 72 §:ää paitsi, että se ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös säilytysyhteisön hallintohenkilöitä.

150 §. Ehdotettu 1 momentti vastaa nykyistä 67 a §:ää sillä poikkeuksella, että se laajennetaan koskemaan jokaista, joka markkinoi Suomessa yhteissijoitusyrityksen osuuksia. Säännöksessä ei enää kuitenkaan luettella tyhjentävästi niitä säännöksiä, joiden rikkomisesta seuraamus voi aiheutua.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että se, joka markkinoi yhteissijoitusyrityksen osuuksia, voidaan velvoittaa lopettamaan toiminta, jos markkinoinnissa on toimittu olennaisesti vastoin voimassa olevaa lainsäädäntöä. Valtioneuvoston on

ilmoitettava päätöksestään yhteissijoitusyrityksen kotivaltion toimivaltaisille viranomaisille. Päätöksen tekee valtioneuvosto riippumatta siitä, onko kysymyksessä sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettu vai muu yhteissijoitusyritys.

23 luku. **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

151 §. Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

152 §. Tällä lailla kumotaan 8 päivänä toukokuuta 1987 annettu sijoitusrahastolaki (480/1987) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

153 §. Jottei tulisi epäselvyyttä, esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus sijoitusrahastolakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

154 §. Ehdotuksen mukaan rahastoyhtiöille on varattava kohtuullinen aika ryhtyä toimenpiteisiin yhtiökokouksen pitämistä varten ja tarvittaessa yhtiöjärjestyksen muuttamiseksi. Siirtymäaika on ehdotuksen mukaan 12 kuukautta. Pykälässä ehdotetaan, että 36 §:ssä tarkoitetetut kelpoisuusehdot täyttävät tilintarkastajat on valittava 12 kuukauden kuluessa. Lain 38 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan riittää, että rahasto-osuuden arvonlaskennan oikeellisuuden tarkastamisesta huolehtii yksi tilintarkastaja, jos tämä on Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja, on sovellettava välittömästi sen jälkeen, kun kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja on valittu ja ottanut tehtävänsä vastaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan vuoden siirtymäaikaa 20 §:n 3 momentin säännöksestä, joka kieltää säätiötä tai yhteisöä, jossa 20 §:n 2 momentissa tarkoitetulla rahasto-osuudenomistajalla on määräysvalta, äänestämästä rahasto-osuudenomistajien kokouksessa. Säännös saattaa johtaa merkittäviin muutoksiin äänioikeussuhteissa. Vastaavaa siirtymäaikaa ehdotetaan 22 §:n 4 momentista, jossa tällaisen rahasto-osuudenomistajan valitseminen edustajistoon kielletään.

155 §. Pykälässä ehdotetaan, että ennen lain voimaantuloa myönnetyt rahastoyhtiön toimiluvat pysyvät voimassa myös uuden lain tultua voimaan. Voimaantulohetkellä vireillä olevat toimilupahakemukset on puolestaan täydennettävä vastaamaan uuden lain edellytyksiä.

1.2. Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

13 §. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sellaisen sijoituspalveluyrityksen, jonka tarkoituksena on harjoittaa sijoitusrahastolaissa tarkoitettua säilytysyhteisötoimintaa, perustamispääomavaatimus on vähintään viisi miljoonaa markkaa. Vastaava pääomavaatimus on asetettu sijoitusrahastolaissa tarkoitetulle säilytysyhteisölle. Luottolaitoksen pääomavaatimus on sellaisenaan korkeampi.

Voimaantulo- ja *siirtymäsäännös*. Sijoituspalveluyrityksistä annettuun lakiin ehdotettu muutos asettaa ainakin yhdelle säilytysyhteisölle velvoitteen korottaa osakepääomaansa, mikä saattaa edellyttää yhtiökokouksen koollekutsumista yhtiöjärjestyksen muuttamiseksi. Tämän vuoksi on tärkeää varata riittävän pitkä aika sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n muutoksen valmistautumista varten. Siirtymäaika on ehdotuksen mukaan 12 kuukautta. Muussa tapauksessa säilytysyhteisön on lopetettava säilytysyhteisön tehtävien hoitaminen.

1.3. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Pykälän 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että rahoitustarkastuksen valvottavien luetteloon lisätään säilytysyhteisö.

1.4. Laki arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

2 §. Luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetut käsitteet sijoitusrahasto-osuus ja ulkomaisen yhteissijoitusyrityksen osuus ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sijoitusrahastolain käsitteistöä. Sijoitusrahasto-osuus ehdotetaan siten korvattavaksi sanalla rahasto-osuus. Yhteissijoitusyritys on sijoitusrahastolain määritelmän mukaan aina ulkomainen, joten sana ulkomainen ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

1.5. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

26 c §. Lakiin ehdotetaan uutta 26 c §:ää, jossa ehdotetaan, että velvollisuudesta siirtää rahasto-osuudet arvo-osuusjärjestelmään säädetään asetuksella. Siirtäminen ei ole vielä toistaiseksi tietoteknisesti mahdollista.

1.6. Laki arvo-osuustileistä annetun lain 29 §:n muuttamisesta

29 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että täsmäytyspäivä voi määräytyä myös sijoitusrahaston sääntömääräyksen perusteella. Tämä on olennaista, jotta rahasto-osuudet voidaan turvallisesti liittää arvo-osuusjärjestelmään.

1.7. Laki rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lain 3 §:n muuttamiseksi

3 §. Pykälän uudessa 4 a kohdassa ehdotetaan lisättäväksi sijoitusrahastolaissa tarkoitetut rahastoyhtiöt ja säilytysyhteisöt laissa tarkoitetuiksi ilmoitusvelvollisiksi. Sijoitusrahasto- ja säilytysyhteisötoiminnan rakenne edellyttää, että molemmat saatetaan ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

1.8. Laki kaupparekisterilain muuttamisesta

14 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen muuttamista koskevan rekisteröimismenettelyn yhteydessä sovellettavaa valtioneuvoston ja rahoitustarkastuksen kuulemismenettelyä sovellettaisiin myös säilytysyhteisön vastaavaan rekisteröimismenettelyyn. Lisäksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että rekisteriviranomaisen on myös rahastoyhtiön yhtiöjärjestystä hyväksyessään varattava valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle mahdollisuus lausua asiassa. Vastaavaa menetelyä ehdotetaan noudatettavaksi säilytysyhteisön yhtiöjärjestyksen ja sen muutosten hyväksymismenettelyn yhteydessä.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt. Suomalaisten rahastoyhtiöiden kansainvälisen kilpailukyvyn varmistamiseksi siirryttäessä yhteiseen valuuttaan uusi sijoitusrahastolaki olisi tarkoituksenmukaista saattaa voimaan vuoden 1999 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Sijoitusrahastolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tätä lakia sovelletaan rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön harjoittamaan toimintaan sekä yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoimiseen yleisölle.

Tätä lakia ei sovelleta yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoimiseen, jos yhteissijoitusyrityksen sääntöjen tai yhtiöjärjestyksen mukaan sen osuudenomistajaksi voidaan merkitä ainoastaan ammattimaisia sijoittajia. Ammattimaisena sijoittajana on pidettävä

1) arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 4 §:n 4 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettuja yhteisöjä;

2) sellaisia yhteisöjä tai säätiöitä, joita tarkoitetaan arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 4 momentin 7 ja 8 kohdassa ja joihin yhteissijoitusyritys tai sen asiamies on kohdistanut sanotussa lainkohdassa tarkoitetulla tavalla ilmoitusmenettelyn; sekä

3) muuta sijoittajaa, joka on kirjallisesti ilmoittanut yhteissijoitusyritykselle tai sen asiamiehelle olevansa ammattitaitonsa ja sijoituskokemuksensa perusteella ammattimainen sijoittaja.

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *sijoitusrahastotoiminnalla* varojen hankkimista yleisöltä yhteistä sijoittamista varten ja näiden varojen sijoittamista pääasiassa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 2 §:ssä tarkoitetuihin sijoituskohteisiin sekä sijoitusrahaston hallintoa;

2) *sijoitusrahastolla* sijoitusrahastotoiminnassa hankittuja ja sijoitettuja varoja sekä niistä johtuvia velvoitteita;

3) *rahastoyhtiöllä* pääsääntöisesti sijoitusrahastotoimintaa harjoittavaa suomalaista osakeyhtiötä;

4) *säilytysyhteisötoiminnalla* sijoitusrahaston varojen säilyttämistä sekä rahastoyhtiön sijoitusrahastotoiminnan lain, sen perusteella annettujen viranomaismääräysten ja sijoitusrahaston sääntöjen mukaisuuden valvontaa;

5) *säilytysyhteisöllä* säilytysyhteisötoimintaa harjoittavaa yhteisöä;

6) *rahasto-osuudella* samansuuruista osuutta tai vähintään yhtä osuuden murto-osaa sijoitusrahaston varoista;

7) *rahasto-osuudenomistajalla* henkilöä, yhteisöä tai säätiötä taikka niihin rinnastettavaa ulkomaista yksityis- tai oikeushenkilöä, joka omistaa yhden tai useamman rahasto-osuuden tai sen murto-osan;

8) *arvopaperilla* arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:ssä määriteltyä todistusta;

9) *sijoitusrahastodirektiivillä* neuvoston direktiiviä arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (85/611/ETY) sekä neuvoston direktiiviä direktiivin 85/611/ETY tiettyjen yhteissijoitusyritysten sijoituspolitiikkaa koskevien säännösten muuttamisesta (88/220/ETY);

10) *yhteissijoitusyrityksellä* ulkomaista sijoitusrahastoa ja siihen rinnastettavaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavaa ulkomaista yritystä; sekä

11) *kotivaltiolla* valtiota, jossa yhteissijoitusyritys tai säilytysyhteisö on saanut toimiluvan.

3 §

Sijoitusrahastotoimintaa saa harjoittaa vain rahastoyhtiö ja säilytysyhteisötoimintaa saa harjoittaa vain säilytysyhteisö, joka on saanut toimiluvan tätä toimintaa varten.

4 §

Tämän lain, sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten niiden nojalla antamien määräysten noudattamista sekä rahastoyhtiön, säilytysyhteisön ja sijoitusrahaston toimintaa sekä 1 §:ssä tarkoitettua yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinointia valvoo rahoitustarkastus.

Rahoitustarkastuksella on oikeus saada edellä 1 momentissa tarkoitetulta yhteissijoitusyritykseltä valvonnan edellyttämät tiedot sekä jäljennökset valvonnan kannalta tarpeellisiksi katsomistaan asiakirjoista.

2 luku

Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimilupa

5 §

Valtioneuvosto myöntää hakemuksesta rahastoyhtiön toimiluvan suomalaiselle osakeyhtiölle, jos

1) sen tarkoituksena on harjoittaa sijoitusrahastotoimintaa;

2) sen pääkonttori sijaitsee Suomessa;

3) sillä on riittävät taloudelliset toimintaedellytykset; ja

4) saadun selvityksen perusteella ja hakijan aiottu liiketoiminnan laajuus huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että sitä tullaan hoitamaan luotettavasti, ammattitaitoisesti sekä järkevien ja vakaiden liiketaperiaatteiden mukaisesti.

Rahastoyhtiö voi toimiluvassa mainituin edellytyksin harjoittaa myös sijoitusrahastotoimintaan olennaisesti liittyvää toimintaa, jos tällainen toiminta ei ole omiaan vahingoittamaan rahasto-osuudenomistajien etua.

6 §

Rahastoyhtiön osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa, joka on oltava kokonaan rahassa maksettu toimilupaa myönnettäessä. Rahastoyhtiön osakepääomaa korotettaessa uutta osaketta ei voida merkitä apporttiomaisuutta vastaan.

Rahastoyhtiön osakepääoman on aina oltava vähintään puoli sadasosaa rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen yhteenlasketusta arvosta. Osakepääoman korotus voidaan jättää suoritettavaksi aina seuraavan kokonaisen miljoonan markan vaatimuksen täyttyessä. Rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä, että rahastoyhtiön osakepääomaa ei koroteta, kun se on vähintään viisi miljoonaa markkaa.

7 §

Rahastoyhtiön toiminimessä on oltava sana rahastoyhtiö joko sellaisenaan tai yhdysosana.

Ainoastaan tämän lain mukaisella rahastoyhtiöllä on oikeus käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä rahastoyhtiö tai rahasto-osakeyhtiö.

8 §

Rahastoyhtiön hallituksessa on oltava vähintään kolme jäsentä. Vähintään puolella hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Valtioneuvosto voi erityisestä syystä myöntää yhtiölle luvan poiketa tässä säädetyistä vaatimuksista.

Rahasto-osuudenomistajat valitsevat rahastoyhtiön hallituksen jäsenistä vähintään kolmanneksen siten kuin rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksessä määrätään. Rahasto-osuudenomistajien valitsema rahastoyhtiön hallituksen jäsen ei saa olla

1) rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön palveluksessa;

2) kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu rahastoyhtiön määräysvallankäyttäjä tai tällaisen määräysvallankäyttäjän edustaja; tai

3) muun rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön hallituksen tai johtokunnan jäsen.

Rahastoyhtiöön ei voida perustaa hallintoneuvostoa.

9 §

Valtioneuvosto myöntää hakemuksesta säilytysyhteisön toimiluvan. Säilytysyhteisön toimilupa voidaan myöntää suomalaiselle osakeyhtiölle,

1) jonka tarkoituksena on harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa;

2) jonka kotipaikka on Suomessa;

3) jos saadun selvityksen perusteella voidaan pitää todennäköisenä, että säilytysyhteisötoimintaa tullaan harjoittamaan järkevien ja vakaiden liiketapaperiaatteiden mukaisesti;

4) jonka voidaan aikaisemman toiminnan perusteella tai muutoin perustellusti katsoa täyttävän tehtävässä tarvittavaa ammattitaitoa ja eettistä tasoa koskevat vaatimukset; ja

5) jonka suunnittelema toiminta täyttää säilytysyhteisötoiminnan edellyttämät tekniset ja taloudelliset vaatimukset.

Säilytysyhteisö voi toimiluvassa mainituin edellytyksin harjoittaa myös säilytysyhteisötoimintaan olennaisesti liittyvää toimintaa.

10 §

Säilytysyhteisön perustamispääoman on oltava vähintään viisi miljoonaa markkaa, joka on kokonaan rahassa maksettu ennen säilytysyhteisön toimiluvan myöntämistä.

11 §

Sen estämättä, mitä 9 §:ssä säädetään, säilytysyhteisönä voi toimia sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu sijoituspalveluyritys tai luottolaitostoiminnasta annetun lain (1067/1993) 2 §:ssä tarkoitettu luottolaitos.

Säilytysyhteisönä voi lisäksi toimia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saanut ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetun lain (580/1996) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu sijoituspalveluyritys tai ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain (1608/1993) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu luottolaitos,

1) jolla on sivuliike tai -konttori Suomessa,

2) joka täyttää 10 §:ssä säädetyt taloudelliset toimintaedellytykset ja

3) joka on kotivaltiossaan oikeutettu harjoittamaan sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitettua säilytysyhteisötoimintaa.

12 §

Rahastoyhtiön hakemukseen on liitettävä ainakin rahastoyhtiön:

1) yhtiöjärjestys;

2) kaupparekisteriote;

3) osakkeenomistajia ja osakkeenomistajiin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettavia henkilöitä ja niiden omistusosuuksia koskeva selvitys;

4) hallintoa sekä sijoitusrahastojen hallinnoimista hoitavia henkilöitä ja heidän mahdollisia sijaisiaan koskeva selvitys;

5) edellä 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden luotettavuutta, hyvämaineisuutta ja muuta sopivuutta koskevat tiedot;

6) edellä 4 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden luotettavuutta, hyvämaineisuutta, kokemusta ja muuta sopivuutta koskevat tiedot;

7) pääkonttorin sijaintipaikkaa koskeva selvitys; sekä

8) harjoitettavaksi aiottua toimintaa koskeva selvitys.

Säilytysyhteisön toimilupaa koskevaan hakemukseen on liitettävä ainakin

1) soveltuvin osin 1 momentin 1—3, 5, 7 ja 8 kohdassa tarkoitetut asiakirjat ja selvitykset;

2) säilytysyhteisön hallintoa koskeva selvitys; sekä

3) edellä 2 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden luotettavuutta, hyvämaineisuutta, ko-

kemusta ja muuta sopivuutta koskeva selvitys.

Valtioneuvostolla on oikeus vaatia myös muita kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Asianomainen ministeriö voi määrätä tiedoista, jotka hakemuksessa on esitettävä ja niiden esittämistavasta.

13 §

Valtioneuvoston on ratkaistava toimilupaa koskeva hakemus kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Jos valtioneuvosto tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta lisäselvitystä, määräaika lasketaan siitä päivästä, jona valtioneuvosto vastaanottaa lisäselvityksen. Hakemus katsotaan hylätyksi, jollei sitä ratkaista määräajassa.

Ennen toimilupa-asian ratkaisemista valtioneuvoston on pyydettävä hakemuksesta rahoitustarkastuksen lausunto.

Valtioneuvostolla on oikeus toimiluvan hakijaa kuultuaan asettaa toimilupaan hakijan liiketoimintaa koskevia ehtoja ja rajoituksia.

14 §

Rahastoyhtiö tai säilytysyhteisö voi aloittaa toiminnan välittömästi sen jälkeen, kun toimilupa on myönnetty, jos toiminnan aloittamiselle ei ole säädetty ehtoja. Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön on ilmoitettava rahoitustarkastukselle, milloin se aloittaa toimintansa.

15 §

Edellä 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun henkilön vaihtumisesta on valittömästi ilmoitettava rahoitustarkastukselle.

Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön on toimitettava rekisteröity yhtiöjärjestyksen muutos välittömästi valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle tiedoksi.

16 §

Rahastöyhtiöön ja säilytysyhteisöön sovelletaan, mitä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 ja 15 §:ssä säädetään ääni- ja vaikutusvallasta ilmoittamisesta sekä hankinnan vastustamisesta.

17 §

Rahoitustarkastus voi antaa määräykset rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön muusta ilmoitusvelvollisuudesta sekä siitä, miten 15 ja 16 §:ssä tarkoitetut tiedot on ilmoitettava, jotta se voi varmistua siitä, että rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö täyttävät jatkuvasti toimiluvan myöntämistä koskevat edellytykset.

18 §

Mitä tässä laissa on säädetty rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön hallituksen jäsenestä ja toimitusjohtajasta, on vastaavasti sovellettava hallituksen varajäseneen ja toimitusjohtajan sijaiseen.

3 luku

Rahasto-osuudenomistajien kokous ja edustajisto

19 §

Rahasto-osuudenomistajien yhteisesti tämän lain tai sijoitusrahaston sääntöjen mukaan päätettävät asiat ratkaistaan rahasto-osuudenomistajienkokouksessa, joka on pidettävä säännöissä määrättynä aikana.

Rahasto-osuudenomistajienkokoukseen sovelletaan soveltuvin osin mitä menettelystä yhdistyksen kokouksesta on voimassa, sikäli kuin sijoitusrahaston säännöissä tai tässä laissa ei ole muuta määrätty.

Rahasto-osuudenomistaja käyttää oikeuttaan rahasto-osuudenomistajien kokouksessa henkilökohtaisesti tai asiamiehen välityksellä. Asiamiehen tulee esittää päivätty valtakirja. Valtuutus koskee yhtä kokousta, jollei valtakirjasta muuta ilmene. Valtakirja on kuitenkin voimassa enintään kolme vuotta sen antamisesta.

Rahasto-osuudenomistajalla ja asiamiehellä saa olla rahasto-osuudenomistajien kokouksessa avustaja.

20 §

Jokainen rahasto-osuus sijoitusrahastossa tuottaa rahasto-osuudenomistajien kokouksessa yhden äänen.

Rahasto-osuudenomistaja, jolla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräysvalta rahastoyhtiössä, ei saa itse tai asiamiehen välityksellä äänestää rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajien kokouksessa.

Mitä 2 momentissa säädetään rahasto-osuudenomistajasta koskee myös sellaista yhteisöä tai säätiötä, jossa edellä tarkoitetulla rahasto-osuudenomistajalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

21 §

Ylimääräinen rahasto-osuudenomistajien kokous on pidettävä, kun rahastoyhtiön hallitus katsoo siihen olevan aihetta taikka jos tilintarkastaja kirjallisesti sitä vaatii ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Mitä tässä on säädetty tilintarkastajasta, koskee vastaavasti rahasto-osuudenomistajia, joilla yhteensä on vähintään yksi kahdeskymmenesosa kaikista liikkeellä olevista rahasto-osuuksista.

22 §

Sijoitusrahaston säännöissä voidaan määrätä, että rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojenrahasto-osuudenomistajienkokoukset valitsevat edustajiston, jonka tehtävänä on päättää kysymyksessä olevia sijoitusrahastoja koskevista yhteisistä asioista, kun rahastoyhtiön hallitukseen valittavien rahasto-osuudenomistajien valitsemien jäsenten tai rahastoyhtiön ja sen hallinnoitavana olevien sijoitusrahastojen tilintarkastamista varten valittavien tilintarkastajien määrä alittaa rahastoyhtiön hallinnoitavana olevien sijoitusrahastojen määrän. Säännöissä on tuolloin mainittava edustajiston tehtävät, valintatapa ja vaalikausi.

Edustajistoon sovelletaan soveltuvin osin, mitä 19 §:n 2 momentissa säädetään.

Edustajistoon ei voida valita 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua rahasto-osuudenomistajaa tai tämän edustajaa.

Mitä 2 momentissa säädetään, koskee myös 20 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahasto-osuudenomistajaa tai tämän edustajaa.

4 luku

Rahastoyhtiön toiminta ja tehtävät

23 §

Rahastoyhtiö voi perustaa yhden tai useamman sijoitusrahaston. Rahastoyhtiöt eivät saa perustaa yhteistä sijoitusrahastoa.

Sijoitusrahastolla on oltava säännöt. Sijoitusrahaston säännöistä ja niiden muuttamisesta päättää rahastoyhtiön hallitus.

24 §

Rahastoyhtiö ei saa aloittaa hallinnoimansa sijoitusrahaston osuuksien markkinoimista yleisölle eikä sijoitusrahastoon saa ottaa varoja ennen kuin sijoitusrahaston säännöt on vahvistettu.

Rahastoyhtiön on ilmoitettava rahoitustarkastukselle, milloin se aloittaa sijoitusrahaston toiminnan.

25 §

Sijoitusrahaston varat kuuluvat rahasto-osuudenomistajille. Rahasto-osuudenomistajat eivät vastaa henkilökohtaisesti sijoitusrahastoa koskevista velvoitteista.

Rahastoyhtiön on pidettävä sijoitusrahaston varat erillään rahastoyhtiön omaisuudesta antamalla ne säilytysyhteisön säilytettäväksi. Sijoitusrahaston varoja ei saa ulosmitata rahastoyhtiön velasta.

Rahastoyhtiö edustaa omissa nimissään sijoitusrahastoa. Sijoitusrahastoa koskevissa oikeustoimissa on mainittava, minkä sijoitusrahaston puolesta rahastoyhtiö toimii.

26 §

Rahastoyhtiön on harjoitettava sijoitusrahastotoimintaa huolellisesti, itsenäisesti ja asiantuntevasti rahasto-osuudenomistajien yhteiseksi eduksi. Rahastoyhtiön on toiminnassaan kohdeltava rahasto-osuudenomistajia yhdenvertaisesti.

Rahastoyhtiö voi käyttää ulkopuolisia palveluja, jos niiden laadusta ja laajuudesta on otettu riittävät määräykset sijoitusrahaston sääntöihin. Sijoitusrahastojen hallinnointiin liittyvien palvelujen tarjoana ei voi toimia säilytysyhteisö. Sopimus rahastoyhtiön vastuun siirtämisestä kolmannelle on mitätön. Palveluntarjoajaa koskee, mitä 133 §:n 1 momentissa säädetään.

Siltä osin, kun on kysymys sijoitusrahaston hallinnointiin liittyvistä tehtävistä ja säilytysyhteisön 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä, rahastoyhtiöllä ja sen hallinnoiman sijoitusrahaston säilytysyhteisöllä ei saa olla palveluksessaan samoja henkilöitä.

27 §

Sijoitusrahaston varojen (vähimmäispääoma) on oltava vähintään kymmenen miljoonaa markkaa ja sijoitusrahastolla on oltava ainakin 50 rahasto-osuudenomistajaa. Rahasto-osuudenomistajien lukumäärää laskettaessa yhtenä kokonaisuutena on pidettävä rahasto-osuudenomistajaa ja tämän määräysvallassa kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla olevaa yhteisöä tai siihen verrattavaa ulkomaisesta yritystä. Sijoitusrahaston alkupääoman määrä sekä rahasto-osuudenomistajien vähimmäismäärä on saavutettava kuuden kuukauden kuluessa sijoitusrahaston toiminnan aloittamisesta.

Valtioneuvosto voi erityisestä syystä myöntää poikkeuksen 2 momentissa tarkoitetusta rahasto-osuudenomistajien vähimmäismäärää koskevasta vaatimuksesta ja määräajasta, jonka kuluessa sijoitusrahaston alkupääoman määrä sekä rahasto-osuudenomistajien vähimmäismäärä on saavutettava.

28 §

Sijoitusrahaston varat on sijoitettava ilman aiheetonta viivytystä, siten kuin siitä 11 ja 12 luvussa säädetään.

Rahastoyhtiö ei saa sijoittaa sijoitusrahaston varoja markkina-arvoa kalliimmalla hinnalla tai luovuttaa niitä markkina-arvoa halvemmalla hinnalla, ellei siihen ole erityistä syytä.

29 §

Sijoitusrahaston varoihin kuuluvien osakkeiden tuottaman äänioikeuden käyttämisestä yhtiökokouksessa on päätettävä rahastoyhtiön hallituksessa kussakin tapauksessa erikseen. Päätöksessä on annettava ohjeet äänestämistä varten.

30 §

Rahastoyhtiö ei saa omistaa toisen rahastoyhtiön osakkeita tai hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuuksia.

5 luku

Säilytysyhteisön toiminta ja tehtävät

31 §

Säilytysyhteisön tehtävänä on:

1) säilyttää sijoitusrahaston varat;

2) noudattaa rahastoyhtiön antamia toimeksiantoja, jos ne eivät ole lain, viranomaismääräysten tai sijoitusrahaston sääntöjen vastaisia;

3) varmistua siitä, että rahasto-osuuksien arvo lasketaan lain, viranomaismääräysten ja sijoitusrahaston sääntöjen mukaisesti;

4) varmistua siitä, että rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskuissa ja lunastuksissa noudatetaan lakia ja sijoitusrahaston sääntöjä;

5) huolehtia siitä, että sijoitusrahaston varoja koskeviin toimiin liittyvät vastikkeet suoritetaan yleisesti käytössä olevassa määräajassa; sekä

6) varmistua siitä sitä, että sijoitusrahaston tuotot käytetään lain ja sijoitusrahaston sääntöjen mukaisesti.

Sijoitusrahaston varat on pidettävä erillään säilytysyhteisön omaisuudesta ja muiden asiakkaiden ja sijoitusrahastojen varoista sekä säilytettävä luotettavalla tavalla. Sijoitusrahaston varoja ei saa ulosmitata säilytysyhteisön velasta.

Säilytysyhteisön on hoidettava tehtävänsä itsenäisesti rahasto-osuudenomistajien eduksi.

32 §

Jos säilytysyhteisö päättää olla noudattamatta rahastoyhtiön toimeksiantoa tai se havaitsee 31 §:n 1 momentissa tarkoitetussa rahastoyhtiön toiminnassa muutoin huomautettavaa, eikä yhtiö peruuta päätöstään tai muuta toimintatapaansa, säilytysyhteisön on ilmoitettava asiasta rahoitustarkastukselle.

33 §

Sijoitusrahaston varat on säilytettävä yhdessä säilytysyhteisössä.

Säilytysyhteisö voi käyttää tehtäviensä hoitamisessa apunaan säilytyspalvelutehtäviin erikoistuneita rahoitustarkastuksen tai sitä vastaavan ulkomaisen viranomaisen valvonnassa olevia yhteisöjä.

34 §

Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön on sovittava kirjallisesti yksittäisen sijoitusrahaston varojen säilyttämisestä sekä siihen liittyvistä muista 31 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä. Sopimuksen tulee sisältää säilytysyhteisön vaihtamista koskevat määräykset.

Edellä 1 momentissa tarkoitetulle sopimukselle ja sen muutoksille on saatava rahoitustarkastuksen hyväksyntä.

Rahastoyhtiön on pyydettäessä esitettävä rahasto-osuudenomistajalle tai sellaiseksi aikovalle 1 momentissa tarkoitettu sopimus tai sen jäljennös.

6 luku

Tilinpäätös ja tilintarkastus

35 §

Rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilikausi on kalenterivuosi, jollei rahoitustarkastus erityisestä syystä myönnä siitä poikkeusta.

36 §

Rahastoyhtiön yhtiökokouksen on kullekin tilikaudelle yhtiön ja sen hallinnoitavana olevien sijoitusrahastojen tilintarkastusta var-

ten valittava vähintään yksi tilintarkastuslain (936/1994) 2 §:ssä tarkoitettu hyväksytty tilintarkastaja ja tälle varamies. Edellä mainittun tilintarkastajan lisäksi rahasto-osuudenomistajat valitsevat vähintään yhden hyväksytyn tilintarkastajan ja tälle varamiehen.

Ainakin yhden tilintarkastajan on oltava tilintarkastuslain 4 §:ssä tarkoitettu tilintarkastaja tai 5 §:ssä tarkoitettu tilintarkastusyhteisö.

Mitä tässä laissa on säädetty tilintarkastajasta, on vastaavasti sovellettava tilintarkastajan varamieheen.

37 §

Rahoitustarkastuksen on määrättävä kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja:

1) milloin 36 §:n 1 tai 2 momentin taikka tilintarkastuslain 10 §:n säännöksiä on rikottu;

2) milloin tilintarkastaja on tilintarkastuslain 23 §:n ja 24 §:n 1 momentin mukaan esteellinen eikä esteettömien tilintarkastajien lukumäärä ole tämän lain tai rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan riittävä; tai

3) milloin rahastoyhtiön yhtiöjärjestykseen otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä ei ole noudatettu.

Osakeyhtiölain (734/1978) 10 luvun 1 §:n 4 momentissa ja 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun rahastoyhtiötä tai säilytysyhteisöä koskevan määräyksen antaa rahoitustarkastus.

Rahastoyhtiön hallitusta on kuultava ennen tässä pykälässä tarkoitetun määräyksen antamista. Määräys on voimassa siihen asti, kunnes 1 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan tilalle on säädetyssä järjestyksessä valittu tilintarkastaja.

38 §

Ainakin yhden 36 §:n 2 momentissa tarkoitetun tilintarkastajan on jatkuvasti ja ainakin kahden kuukauden välein tarkastettava rahasto-osuuden arvon laskennan oikeellisuus.

Tilintarkastajan on laadittava kirjallinen tarkastuskertomus ja toimitettava se rahastoyhtiölle.

39 §

Kultakin tilikaudelta on laadittava erikseen rahastoyhtiön ja kunkin sijoitusrahaston osalta oma tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman, taseen, tuloslaskelman ja taseen liitteenä ilmoitettavat tiedot sekä toimintakertomuksen.

Rahastoyhtiön, säilytysyhteisön ja sijoitusrahaston tuloslaskelman ja taseen kaavasta sekä tuloslaskelman ja taseen liitetiedoista sekä toimintakertomuksessa ilmoitettavista tiedoista päättää asianomainen ministeriö. Päätöksessä on soveltuvin osin otettava huomioon, mitä tässä laissa säädetään sijoitusrahaston arvonmäärityksestä ja mitä kirjanpitolaissa ja -asetuksessa (1139/1997) sekä osakeyhtiölaissa säädetään liitetiedoista ja toimintakertomuksesta. Asianomaisen ministeriön on ennen päätöksen antamista pyydettävä rahoitustarkastuksen ja kirjanpitolautakunnan lausunto.

Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetun tilinpäätöksen laatimisesta. Ennen määräyksen antamista rahoitustarkastuksen on pyydettävä siitä valtiovarainministeriön ja kirjanpitolautakunnan lausunto.

Rahoitustarkastus voi antaa ohjeita ja lausuntoja tämän pykälän, asianomaisen ministeriön 2 momentissa tarkoitetun päätöksen, osakeyhtiölain tilinpäätöstä koskevien säännösten sekä kirjanpitolain ja -asetuksen ja niiden nojalla annettujen ministeriön päätösten soveltamisesta. Jos ohje tai lausunto on kirjanpitolain tai -asetuksen taikka osakeyhtiölain yleisen soveltamisen kannalta merkittävä, rahoitustarkastuksen on ennen ohjeen tai lausunnon antamista pyydettävä siitä kirjanpitolautakunnan lausunto.

Rahoitustarkastus voi rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön hakemuksesta erityisestä syystä määräajaksi myöntää luvan poiketa 4 momentissa tarkoitetuista säännöksistä, jos poikkeus on tarpeen oikean ja riittävän kuvan saamiseksi hakijan taikka sijoitusrahaston toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Jos asia on kirjanpitolain tai -asetuksen taikka osakeyhtiölain tilinpäätöstä koskevien säännösten yleisen soveltamisen kannalta merkittävä, rahoitustarkastuksen on ennen asian ratkaisemista pyydettävä lupahakemuksesta kirjanpitolautakunnan lausunto.

40 §

Rahastoyhtiön on ilman aiheetonta viivytystä lähetettävä rahoitustarkastukselle sijoitusrahaston vuosikertomus, puolivuotiskatsaus ja 95 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa neljännesvuosikatsaus sekä jäljennökset

1) rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilinpäätösasiakirjoista;

2) tilintarkastajien laatimista ja rahastoyhtiön hallitukselle luovuttamista rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilintarkastuskertomuksista sekä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston hoitoa koskevista asiakirjoista;

3) yhtiön yhtiökokousten ja rahasto-osuudenomistajienkokousten pöytäkirjoista; sekä

4) edellä 38 §:n 2 momentissa tarkoitetusta tarkastuskertomuksesta.

7 luku

Sijoitusrahaston säännöt, niiden muuttaminen ja vahvistaminen

41 §

Sijoitusrahaston säännöissä on mainittava ainakin:

1) sijoitusrahaston nimi sekä rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toiminimi;

2) sijoitusrahaston sijoitustoiminnan tarkoitus sekä sijoitusrahaston varojen sijoittaminen;

3) rahasto-osuuksien luonne;

4) perusteet korvauksesta, jonka rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö saavat toiminnastaan;

5) selvitys muista sijoitusrahastolle säännöllisesti aiheutuvista kuluista;

6) tarkemmat perusteet rahasto-osuuden arvon sekä merkintä- ja lunastushinnan laskemiseksi;

7) missä ja miten rahasto-osuudet merkitään ja lunastetaan;

8) missä, milloin ja miten rahasto-osuuden arvo julkistetaan sekä tiedot rahasto-osuuksien merkintä- ja lunastushinnoista ovat yleisön saatavissa;

9) rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilikausi;

10) tuotonjaon perusteet sekä miten ja missä tuotonjako tapahtuu;

11) milloin ja missä sijoitusrahaston rahastoesite, puolivuotiskatsaus, 95 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa neljännesvuosikatsaus ja 93 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa yksinkertaistettu rahastoesite sekä sijoitusrahaston ja rahastoyhtiön vuosikertomus ovat yleisön saatavilla;

12) rahasto-osuudenomistajienkokousten aika sekä kokousten kokoonkutsuja ja kutsumistapa sekä miten muut ilmoitukset saatetaan rahasto-osuudenomistajien tietoon; sekä

13) miten ja millä perusteella rahasto-osuudenomistajien valitsemat rahastoyhtiön hallituksen jäsenet valitaan.

Sijoitusrahaston säännöissä on lisäksi mainittava, jos sijoitusrahaston toiminnassa on tarkoitus soveltaa lain sallimaa mahdollisuutta:

1) rahastoyhtiön mahdollisuudesta sijoittaa sijoitusrahaston varoja sellaisen sijoitusrahaston tai yhteissijoitusyrityksen osuuksiin, jota hallinnoi sama rahastoyhtiö tai sellainen toinen rahastoyhtiö, jonka kanssa kysymyksessä olevan rahaston tai yhteissijoitusyrityksen varoja hallinnoivalla rahastoyhtiöllä on yhteinen liikkeenjohto tai joissa molemmissa sama taho käyttää määräysvaltaa taikka joita yhdistää merkittävä suora tai välillinen omistussuhde. Samassa yhteydessä on mainittava tarkemmin siitä, että sijoitusrahasto on erikoistunut maantieteellisesti tai tietylle alalle;

2) sijoitusrahaston purkuperusteesta;

3) siitä, että rahasto-osuudet liitetään arvoosuusjärjestelmään;

4) siitä, että rahasto-osuudet voidaan jakaa murto-osiin sekä murto-osaosuuksien jakajasta;

5) rahastoyhtiön tarkoituksesta käyttää toiminnassaan ulkopuolisia palveluja sekä tällaisten palvelujen käyttölaadusta ja -laajuudesta;

6) niistä tilanteista, joissa rahastoyhtiö voi keskeyttää tai on velvollinen keskeyttämään rahasto-osuuksien lunastamisen;

7) ne 76 §:n 2 momentissa tarkoitetut valtiot, paikalliset julkisyhteisöt tai luonteeltaan julkisoikeudelliset kansainväliset yhteisöt, joiden liikkeeseen laskemiin tai takaamiin arvopapereihin rahastoyhtiö aikoo sijoittaa yli 35 prosenttia sijoitusrahaston varoista; sekä

8) edustajiston tehtävistä, valintatavasta ja vaalikaudesta.

Erikoissijoitusrahaston säännöistä on lisäksi selkeästi käytävä ilmi ne seikat, joiden vuoksi sijoitusrahastoa pidetään erikoissijoitusrahastona.

42 §

Sijoitusrahaston nimessä on oltava sana sijoitusrahasto. Ainoastaan tämän lain mukaisesta sijoitusrahastosta saadaan käyttää nimitystä sijoitusrahasto.

Sijoitusrahaston on nimeltään selvästi erottava ennen sitä sääntönsä vahvistuttaneista sijoitusrahastoista.

Erikoissijoitusrahaston nimestä on selkeästi käytävä ilmi sen erityisluonne. Nimi ei saa olla omiaan johtamaan sijoittajia harhaan.

43 §

Rahoitustarkastus vahvistaa rahastoyhtiön hakemuksesta sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston säännöt ja niiden muutokset. Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset ja selkeät.

Valtioneuvosto vahvistaa rahastoyhtiön hakemuksesta erikoissijoitusrahaston säännöt ja niiden muutokset. Erikoissijoitusrahaston säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jollei saadun selvityksen perusteella voida pitää todennäköisenä, että rahoitusmarkkinoiden vakaus tai toimivuus vaarantuisi. Ennen erikoissijoitusrahaston sääntöjen ja muutosten vahvistamista valtioneuvoston on pyydettävä hakemuksesta rahoitustarkastuksen lausunto. Vahvistaessaan erikoissijoitusrahaston säännöt ja niiden muutokset valtioneuvostolla on hakijaa kuultuaan oikeus asettaa rahastoyhtiön ja erikoissijoitusrahaston toimintaa koskevia rajoituksia ja ehtoja.

Sijoitusrahaston sääntöjen muutos tulee voimaan kuukauden kuluttua siitä, kun rahoitustarkastus tai valtioneuvosto on vahvistanut muutoksen ja muutos on saatettu rahasto-osuudenomistajien tietoon sijoitusrahaston säännöissä määrätyllä tavalla, jollei rahoitustarkastus tai valtioneuvosto toisin määrää.

44 §

Sellaista sijoitusrahastoa, jonka säännöt täyttävät sijoitusrahastodirektiivin vaatimukset, ei voida muuttaa erikoissijoitusrahastoksi.

8 luku

Rahasto-osuus sekä sen arvonmääritys, liikkeeseenlasku ja lunastaminen

45 §

Rahastoyhtiön on vaadittaessa laskettava liikkeeseen hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuuksia.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, rahoitustarkastus voi erityisestä syystä rahasto-osuudenomistajien edun sitä vaatiessa myöntää rahastoyhtiölle luvan keskeyttää väliaikaisesti hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskun.

46 §

Sijoitusrahastoon varoja sijoittaneella on oikeus rahasto-osuuteen.

Rahasto-osuudet voidaan, mikäli rahaston säännöissä on niin määrätty, jakaa murto-osiin. Rahaston säännöissä on mainittava siitä, kuinka moneen yhtäsuureen osaan kukin rahasto-osuus jaetaan.

47 §

Sijoitusrahaston rahasto-osuudet ovat tuotto- tai kasvuosuuksia. Sijoitusrahaston säännöissä voidaan määrätä, että rahastolla on sekä tuotto- että kasvuosuuksia.

Sijoitusrahaston säännöissä on määrättävä rahaston varoista tuotto-osuudelle maksettavan ja kasvuosuudelle pääomitettavan vuotuisen tuoton määräytymisperusteista.

Samanlajisten rahasto-osuuksien on oltava samassa sijoitusrahastossa keskenään yhtäsuuret ja niiden on tuotettava yhtäläiset oikeudet sijoitusrahaston varoihin.

48 §

Rahastoyhtiön on kunakin sellaisena päivänä, jolloin talletuspankit ovat yleisesti auki, laskettava rahasto-osuuden arvo.

Rahasto-osuuden arvo on sijoitusrahaston arvo jaettuna liikkeessä olevien rahasto-osuuksien lukumäärällä. Sijoitusrahaston arvo lasketaan siten, että rahaston varoista vähennetään rahastoa koskevat velat.

Sijoitusrahaston varoille määrätään arvo niiden markkina-arvojen mukaan. Jollei markkina-arvoa ole tai sitä ei voida olosuhteista johtuen saada, sijoituskohteen arvo määrätään sijoitusrahaston säännöissä määritettyjen perusteiden mukaisesti. Saataviin on lisättävä niille laskentakuukautta edeltävän kuukauden loppuun asti kertynyt korko. Sijoitusrahaston säännöissä määrätään myös muutoin tarkemmin rahasto-osuuden arvon laskemisesta.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä rahasto-osuuden arvon laskemisesta.

49 §

Rahastoyhtiön on rahasto-osuudenomistajan vaatimuksesta sijoitusrahaston säännöissä tarkemmin määrätyllä tavalla lunastettava hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuus. Rahasto-osuus on lunastettava välittömästi sijoitusrahaston varoista rahasto-osuuden 48 §:n mukaan määräytyvästä lunastuspäivän arvosta. Lunastukset on toteutettava vaatimusten esittämisjärjestyksessä. Lunastuksen edellytyksenä on osuustodistuksen

luovuttaminen rahastoyhtiölle, jos rahasto-osuudesta on annettu osuustodistus.

Mikäli varat lunastukseen on hankittava myymällä arvopapereita, arvopaperit on myytävä ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa lunastusvaatimuksen esittämisestä. Rahasto-osuus on lunastettava heti, kun varat arvopapereiden myymisestä on saatu. Rahoitustarkastus voi erityisestä syystä myöntää luvan ylittää arvopapereiden myymiselle asetetun määräajan.

50 §

Rahastoyhtiö voi keskeyttää väliaikaisesti hallinnoimansa sijoitusrahaston osuuksien lunastamisen tilanteissa, jotka on mainittu sijoitusrahaston säännöissä. Rahasto-osuuksien lunastaminen voidaan keskeyttää ainoastaan, kun rahasto-osuudenomistajien etu sitä erityisesti vaatii.

Rahastoyhtiön on keskeytettävä rahasto-osuuksien lunastaminen sijoitusrahaston varallisuuden arvon tai rahasto-osuudenomistajien määrän laskettua alle laissa säädetyn tai rahaston säännöissä määrätyn vähimmäismäärän, mikäli tilannetta ei ole korjattu 30 vuorokauden kuluessa sen havaitsemisesta. Lunastuskieltoa ei kuitenkaan sovelleta ennen 27 §:ssä tarkoitetun määräajan päättymistä. Kaikessa sijoitusrahaston markkinointiaineistossa on keskeytyksen ajan mainittava sijoitusrahaston poikkeuksellisesta tilasta.

51 §

Rahoitustarkastus voi määrätä rahasto-osuuksien lunastukset keskeytettäväksi arvopaperimarkkinoita kohtaan tunnetun luottamuksen varmistamiseksi, rahasto-osuudenomistajien edun sitä vaatiessa tai muusta erityisen painavasta syystä.

52 §

Mikäli rahastoyhtiö on keskeyttänyt 50 §:ssä tarkoitetulla tavalla rahasto-osuuksien lunastamisen, sen on ilmoitettava päätöksestään viipymättä rahoitustarkastukselle.

Rahastoyhtiön on 50 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa ja rahoitustarkastuksen on 51 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa ilmoitettava päätöksestään viipymättä kaikkien niiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden toimivaltaisille viranomaisille, joissa kysymyksessä olevan sijoitusrahaston rahasto-osuuksia on markkinoitu.

9 luku

Rahasto-osuusrekisteri ja osuustodistus

53 §

Rahastoyhtiön on pidettävä rahasto-osuuksista rahasto-osuusrekisteriä, johon on merkittävä ainakin

1) rahasto-osuudenomistajan nimi ja postiosoite;
2) omistettujen rahasto-osuuksien määrä;
3) erilajisten rahasto-osuuksien erittely;
4) rahasto-osuuden rekisteröintipäivämäärä; sekä
5) osuustodistuksen tai rahasto-osuusmerkinnän järjestysnumero.

Rahasto-osuusrekisteriin voidaan tehdä merkintä vasta, kun rahasto-osuuden merkintähinta on kokonaisuudessaan rahassa maksettu.

Rahasto-osuudenomistajan rahastoyhtiölle ilmoittama saanto, josta on esitetty luotettava selvitys, sekä muu 1 momentissa mainittuun rekisteriin merkittyä seikkaa koskeva rahastoyhtiölle ilmoitettu muutos on viivytyksettä merkittävä rahasto-osuusrekisteriin.

Rahastoyhtiöllä on velvollisuus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muulle viranomaiselle, jolla on lain nojalla oikeus saada sellaisia tietoja. Rahasto-osuusrekisteri on pidettävä rahasto-osuudenomistajienkokouksen nähtävänä.

54 §

Rahastoyhtiön on rahasto-osuudenomistajan pyynnöstä annettava rahasto-osuudesta osuustodistus. Rahastoyhtiön on tiedusteltava rahasto-osuudenomistajalta, haluaako tämä osuustodistuksen.

Osuustodistus voi koskea useita rahasto-osuuksia tai niiden murto-osia ja se voidaan asettaa vain nimetylle rahasto-osuusrekisteriin merkitylle henkilölle, yhteisölle tai säätiölle.

55 §

Osuustodistuksessa on mainittava:

1) rahasto-osuudenomistajan ja sijoitusrahaston nimi sekä rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toiminimi;
2) osuustodistuksen järjestysnumero;
3) osuustodistukseen liittyvien rahasto-osuuksien laatu ja lukumäärä; sekä
4) miten rahasto-osuus lunastetaan.

Osuustodistus on päivättävä ja rahastoyhti-

ön hallituksen tai sen valtuuttaman henkilön on se allekirjoitettava. Allekirjoitus saadaan suorittaa painamalla tai muulla siihen verrattavalla tavalla.

56 §

Rahasto-osuudensaajalla ei ole oikeutta käyttää rahasto-osuudenomistajalle tässä laissa säädettyjä oikeuksia ennen kuin rahasto-osuus on 53 §:n mukaisesti rekisteröity tai saanto on ilmoitettu ja sitä koskeva selvitys on esitetty rahastoyhtiölle. Tämä ei kuitenkaan koske sellaista oikeutta, jota käytetään esittämällä tai luovuttamalla osuustodistus tai siihen kuuluva osinkolippu.

57 §

Milloin osuustodistus luovutetaan tai pantataan, on vastaavasti sovellettava, mitä velkakirjalain (622/1947) 13, 14 ja 22 §:ssä on säädetty juoksevista velkakirjoista. Mainittuja säännöksiä sovellettaessa on se, jolla on osuustodistus hallussaan ja joka rahastoyhtiön osuustodistukseen tekemän merkinnän mukaan on rahasto-osuudenomistajana merkitty rahasto-osuusrekisteriin rinnastettava siihen, jolla velkakirjalain 13 §:n 2 momentin mukaan edellytetään olevan velkakirjan osoittama oikeus.

Osuustodistukseen liitetystä osinkolipusta säädetään velkakirjalain 24 ja 25 §:ssä.

Jollei osuustodistuksiin liity osinkolippuja tai osuustodistusta ei ole luovutettu voidaan sijoitusrahaston sääntöihin ottaa määräys, että se, joka on rahasto-osuusrekisteriin merkitty rahasto-osuudenomistajaksi, on oikeutettu nostamaan rahasto-osuudelle tulevan tuoton. Tuoton maksua on rahasto-osuusrekisteriin merkitylle henkilölle, yhteisölle tai säätiölle pidettävä pätevänä, vaikkei tällä olisikaan ollut siihen oikeutta, jollei rahastoyhtiö tiennyt taikka sen olisi pitänyt tietää asiasta.

10 luku

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat rahasto-osuudet

58 §

Sen estämättä, mitä 49 §:n 1 momentissa ja 9 luvussa säädetään, sijoitusrahaston sääntöihin voidaan ottaa määräys siitä, että rahasto-osuudet liitetään arvo-osuusjärjestelmään. Rahastoyhtiön päätöksessä on määrättävä aika, jonka kuluessa rahasto-osuuksien liittäminen tapahtuu. Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvasta rahasto-osuudesta ei anneta osuustodistusta. Oikeudesta tällaiseen rahasto-osuuteen sekä rahasto-osuuteen perustuvan suoritusvelvollisuuden täyttämisestä on päätetty arvo-osuustileistä annetussa laissa (827/1991).

Osuustodistuksen on toimitettava viimeistään rahastoyhtiön päätöksessä määrättynä ilmoittautumispäivänä johonkin arvo-osuusrekisteriin omistusoikeuden kirjaamista varten. Arvo-osuusrekisterinpitäjän on selvitettävä omistajan saanto. Rahasto-osuudenomistajan on omistusoikeutensa kirjaamisen yhteydessä luovutettava osuustodistus rekisterinpitäjälle, jonka on varustettava se merkinnällä rahasto-osuuden liittämisestä arvo-osuusjärjestelmään.

Pantinhaltijan ja muun oikeudenhaltijan on viimeistään ilmoittautumispäivänä ilmoitettava oikeutensa kirjattavaksi rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille. Jos rahasto-osuudenomistajalla ei ole arvo-osuustiliä ja hakija esittää tarpeellisen selvityksen oikeudestaan ja luovuttaa osuustodistuksen arvo-osuusrekisterin pitäjälle, arvo-osuusrekisterin pitäjän on avattava rahasto-osuudenomistajan nimiin arvo-osuustili, jolle rahasto-osuus ja haltijan oikeus kirjataan. Panttaus voidaan tässä tapauksessa kirjata ilman tilinhaltijan kirjallista suostumusta.

Rahastoyhtiön on viimeistään ilmoittautumispäivänä ilmoitettava arvo-osuusrekisterin pitäjälle ne rahasto-osuudet, joista ei 54 §:n 1 momentin mukaan ole luovutettu osuustodistusta tai joista osuustodistus on säilytettävänä rahastoyhtiössä rahasto-osuudenomistajan lukuun, kirjattavaksi rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille. Jos rahasto-osuudenomistajalla ei ole arvo-osuustiliä, arvopaperikeskuksen arvo-osuusrekisterissä on avattava rahasto-osuudenomistajan nimiin arvo-osuustili, jolle kirjataan rahastoyhtiön ilmoittamat 53 §:ssä tarkoitetut rahasto-osuusrekisteriin merkityt ilmoitushetken tiedot.

59 §

Rahasto-osuudenomistajille, jotka eivät ole toimittaneet osuustodistustaan omistusoikeuden kirjaamista varten arvo-osuusrekisteriin, on ilmoittautumispäivänä avattava arvopaperikeskuksen arvo-osuusrekisterissä yhteinen arvo-osuustili, jonka tilinhaltijaksi merkitään rahastoyhtiö ilmoittautumatta jääneiden rahasto-osuudenomistajien lukuun.

Arvopaperikeskuksessa on laadittava erillinen luettelo, johon merkitään ne rahasto-osuusrekisterin mukaiset rahasto-osuudenomistajat, joiden osuustodistuksia ei ilmoittautumispäivään mennessä ollut 58 §:ssä tarkoitetulla tavalla toimitettu kirjattaviksi. Luetteloa ei kuitenkaan tarvitse laatia, jos rahasto-osuuksien liittäminen arvo-osuusjärjestelmään tapahtuu sellaisella rahasto-osuudenomistajan oikeudet turvaavalla ja arvopaperikeskuksen hyväksymällä tavalla, jossa osuustodistukset varustetaan merkinnällä, jonka perusteella niiden yhteys rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille tehtyyn merkintään voidaan selvittää. Tilille kirjattuja rahasto-osuuksia koskevista merkinnöistä on voitava selvittää osuustodistuksen järjestysnumero.

Sillä, joka esittää selvityksen oikeudestaan 1 momentissa mainitulle tilille kirjattuihin rahasto-osuuksiin sekä asianomaiset osuustodistukset, on oikeus vaatia oikeutensa kirjaamista siten kuin 58 §:ssä säädetään.

60 §

Rahastoyhtiön on viimeistään neljä kuukautta ennen ilmoittautumispäivää ilmoitettava niille rahasto-osuudenomistajille, joiden osoite on yhtiön tiedossa, 58 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä sekä siitä, miten rahasto-osuudenomistajan tai sen, jonka hallussa osuustodistus on, on meneteltävä saadakseen oikeus rahasto-osuuteen kirjatuksi arvo-osuustilille. Vastaavat ohjeet on annettava myös siitä, miten rahasto-osuuteen kohdistuvat muut oikeudet voidaan kirjata.

Rahastoyhtiön 58 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä on lisäksi tiedotettava siten kuin kutsu rahasto-osuudenomistajienkokoukseen on sijoitusrahaston sääntöjen mukaan toimitettava. Siitä on myös julkaistava tieto Virallisessa lehdessä ja vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä. Ohjeet ja tiedotteet on edelleen lähetettävä arvo-osuusrekisterin pitäjille.

Arvopaperikeskuksen säännöissä voidaan tarvittaessa määrätä tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta menettelystä.

61 §

Rahastoyhtiö voi viiden vuoden kuluttua ilmoittautumispäivästä päättää lunastaa 59 §:n 1 momentissa tarkoitetulla yhteisellä arvo-osuustilillä olevat rahasto-osuudet niiden omistajien lukuun. Rahastoyhtiön päätös on annettava tiedoksi päätöksessä tarkoitetuille rahasto-osuudenomistajille ja 58 §:n 3 momentissa tarkoitetulle henkilölle ja kehotettava näitä merkitsemään rahasto-osuutensa arvo-osuusjärjestelmään uhalla, että rahasto-osuus muutoin lunastetaan. Kehotus on lähetettävä rahasto-osuudenomistajille ja 58 §:n 3 momentissa tarkoitetulle henkilölle, jos näiden nimi ja osoite on rahastoyhtiön tiedossa, sekä julkaistava Virallisessa lehdessä. Kehotuksesta on lisäksi ilmoitettava siten kuin kutsu rahasto-osuudenomistajien kokoukseen on sijoitusrahaston sääntöjen mukaan toimitettava.

Jollei yhteisellä arvo-osuustilillä olevan rahasto-osuudenomistaja tai 58 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ole vuoden kuluessa päätöksen nojalla 1 momentissa tarkoitetulla tavalla annetusta kehotuksesta vaatinut oikeutensa kirjaamista siten kuin siitä 58 §:ssä säädetään, hän on menettänyt oikeutensa rahasto-osuuteen. Rahastoyhtiön on viipymättä tämän jälkeen lunastettava rahasto-osuus sijoitusrahaston varoista.

Rahastoyhtiön on rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/1931) mukaisesti viipymättä talletettava varat, joista on vähennetty ilmoittamisesta ja lunastamisesta aiheutuneet kulut, rahastoyhtiön kotipaikan lääninhallituksen huostaan pidättämättä itselleen oikeutta saada talletettua takaisin. Rahasto-osuudenomistaja tai 58 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö voi osuustodistusta vastaan nostaa rahasto-osuutta vastaavan osuuden varoista.

62 §

Edellä 59 §:ssä tarkoitetuille rahasto-osuuksille tulevaa tuotonjakoa tai niille tulevia maksuja, joista on päätetty ilmoittautumispäivän jälkeen, ei voida nostaa, ennen kuin rahasto-osuus on toimitettu arvo-osuusrekisteriin omistusoikeuden kirjaamista varten.

Rahasto-osuudenomistaja, joka on ennen ilmoittautumispäivää merkitty rahasto-osuusrekisteriin tai joka on rahastoyhtiölle ilmoittanut ja selvittänyt saantonsa, voi käyttää sijoitusrahastossa muita kuin 1 momentissa lueteltuja oikeuksiaan, vaikkei hän olisikaan toimittanut osuustodistustaan omistusoikeuden kirjaamista varten arvo-osuusrekisteriin. Rahastoyhtiön vaatimuksesta rahasto-osuudenomistajan on tällöin esitettävä osuustodistuksensa tai selvitys siitä, missä ne ovat,

taikka muu selvitys siitä, ettei omistusoikeutta rahasto-osuuteen vielä ole kirjattu arvo-osuustilille.

Ilmoittautumispäivän jälkeen ei rahasto-osuus tuota sijoitusrahastossa kuin 59 §:n 3 momentissa säädetyn oikeuden. Osuustodistuksen luovutuksen vaikutukseen on ilmoittautumispäivän jälkeen vastaavasti sovellettava, mitä velkakirjalain 27 ja 29—31 §:ssä on säädetty. Osuustodistus voidaan ilmoittautumispäivän jälkeenkin kuolettaa, niin kuin siitä on erikseen säädetty.

63 §

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista rahasto-osuuksista ja niiden omistajista pidetään automaattisen tietojenkäsittelyn avulla rahasto-osuudenomistajaluetteloa siten kuin siitä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain (826/1991) 4 §:ssä. Rahasto-osuuden kirjaamiseen arvo-osuustilille ja rahasto-osuudenomistajaluetteloon sovelletaan, mitä 53 §:n 2 momentissa säädetään.

Rahasto-osuudenomistajaluetteloon on merkittävä se arvo-osuusrekisteri, jossa pidettävälle arvo-osuustilille rahasto-osuudet on kirjattu sekä ne tiedot, jotka 53 §:n 1 momentin 1—4 kohdan mukaan on merkittävä rahasto-osuusrekisteriin.

Hallintarekisteröidyt rahasto-osuudet on erikseen merkittävä rahasto-osuudenomistajaluetteloon siten, että siihen merkitään rahasto-osuuden hoitajasta ne tiedot, jotka edellä on säädetty merkittäviksi rahasto-osuudenomistajasta, sekä maininta hallintarekisteröinnistä.

Hallintarekisteröityjen rahasto-osuuksien osalta samoin kuin sellaisten rahasto-osuuksien, joiden osalta muu kuin rahasto-osuudenomistaja on arvo-osuustilin merkintöjen mukaan oikeutettu ottamaan vastaan rahasto-osuuteen perustuvat suoritukset, on maksuosoitteeksi merkittävä rahasto-osuudenomistajaluetteloon asianomainen arvo-osuusrekisteri.

Rahasto-osuudenomistajaluettelon ja odotusluettelon julkisuuteen sovelletaan, mitä 53 §:n 4 momentissa säädetään. Rahasto-osuudenomistajaluettelon pitäjällä on kuitenkin velvollisuus luovuttaa rahasto-osuudenomistajaluetteloon merkittyjä tietoja rahastoyhtiölle.

64 §

Jos luovutuksensaajan saannosta on tehty arvo-osuustileistä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu väliaikainen kirjaus, ei luovutuksensaajaa ole merkittävä rahasto-osuudenomistajaluetteloon, vaan arvopaperikeskuksessa on pidettävä erillistä luetteloa (odotusluettelo), johon saanto merkitään, kunnes lopullinen kirjaus on tapahtunut. Väliaikaisen kirjauksen tapauksessa on luovutuksensaajan saantomies samaten poistettava rahasto-osuudenomistajaluettelosta ja merkittävä odotusluetteloon.

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvan rahasto-osuudensaajalla ei ole oikeutta käyttää rahasto-osuudenomistajalle sijoitusrahastossa kuuluvia oikeuksia ennen kuin hänet on merkitty rahasto-osuudenomistajaluetteloon, ellei 62 §:n 2 momentista tai arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 28 §:n 2 momentista muuta johdu.

65 §

Sijoitusrahaston sääntöihin on otettava määräys, jonka mukaan ilmoittautumispäivän jälkeen oikeus saada sijoitusrahastosta jaettavia tuottoja on vain sillä:

1) joka on määrättynä täsmäytyspäivänä merkitty rahasto-osuudenomistajaksi rahasto-osuudenomistajaluetteloon;

2) jonka oikeus suorituksen saamiseen on täsmäytyspäivänä kirjattu rahasto-osuudenomistajaluetteloon merkityn rahasto-osuudenomistajan arvo-osuustilille; tai

3) jos rahasto-osuus on hallintarekisteröity, jonka arvo-osuustilille rahasto-osuus on täsmäytyspäivänä kirjattu ja jonka rahasto-osuuden hoitaja on täsmäytyspäivänä arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 28 §:n nojalla merkitty rahasto-osuudenomistajaluetteloon rahasto-osuuden hoitajaksi.

Jos rahasto-osuuden omistus on täsmäytyspäivänä merkitty odotusluetteloon, kuuluu 1 momentissa mainittu oikeus sille, joka osoittaa, että rahasto-osuus on täsmäytymispäivänä kuulunut hänelle.

66 §

Oikeus osallistua rahasto-osuudenomistajienkokoukseen sijoitusrahastossa, jonka rahasto-osuudet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, on vain rahasto-osuudenomistajalla, joka on viimeistään viisi päivää ennen rahasto-osuudenomistajienkokousta merkitty rahasto-osuudenomistajaksi rahasto-osuudenomistajaluetteloon, jollei 62 §:n 2 momentista muuta johdu. Rahasto-osuudenomistajan äänimäärää laskettaessa ei oteta huomioon hänelle edellä mainitun päivän jälkeen rahas-

to-osuudenomistajaluetteloon merkittyjä rahasto-osuuksia.

Kutsu rahasto-osuudenomistajien kokoukseen on toimitettava viimeistään viikkoa ennen 1 momentissa tarkoitettua määräpäivää.

67 §

Rahastoyhtiö voi päättää, että sen hallinnoiman sijoitusrahaston rahasto-osuudet poistetaan arvo-osuusjärjestelmästä. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä 58 ja 60 §:ssä on säädetty.

Asianomaisen arvo-osuusrekisterin pitäjän on annettava osuustodistus sille, joka oli rahasto-yhtiön päätöksessä mainittuna ilmoittautumispäivänä kirjattu arvo-osuustilille rahasto-osuudenomistajaksi, jollei omistajan arvo-osuustilille kirjatuista merkinnöistä muuta johdu.

Rahasto-osuudet, joista ei ole viimeistään ilmoittautumispäivänä annettu osuustodistusta, kirjataan rahasto-osuusrekisteriin rahasto-osuudenomistajaluettelon mukaisilla tiedoilla.

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty, ei sovelleta, jos rahasto-osuuksien poistaminen arvo-osuusjärjestelmästä johtuu sijoitusrahaston lakkauttamisesta tai sulautumisesta.

11 luku

Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston varojen sijoittaminen

68 §

Rahastoyhtiön on hajautettava sijoitustoiminnasta aiheutuvat riskit sijoittaessaan sijoitusrahaston varoja.

69 §

Sijoitusrahaston varat voidaan sijoittaa:

1) arvopapereihin, joilla käydään julkisesti kauppaa arvopaperipörssin pörssilistalla tai joilla käydään kauppaa muulla säännellyllä, säännöllisesti toimivalla, tunnustetulla ja yleisölle avoimella markkinapaikalla; ja

2) arvopapereihin, joiden liikkeeseenlaskuehdoissa on sitouduttu saattamaan arvopaperit kaupankäynnin kohteeksi yhden vuoden kuluessa niiden liikkeeseenlaskusta 1 kohdassa tarkoitetussa vaihdantajärjestelmässä edellyttäen, että kaupankäynti voi kaikella todennäköisyydellä alkaa viimeistään sanotun ajan kuluttua umpeen.

Sijoitusrahaston säännöissä on mainittava ne 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut vaihdantajärjestelmät, joilla kaupankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin sijoitusrahaston varoja aiotaan sijoittaa.

Asianomainen ministeriö voi pyydettyään rahoitustarkastuksen lausunnon antaa määräyksen niistä arvopapereiden vaihdantajärjestelmistä, joita ainakin on pidettävä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuina säänneltyinä, säännöllisesti toimivina, tunnustettuina ja yleisölle avoimina markkinapaikkoina.

70 §

Sijoitusrahastolla on oltava toiminnan edellyttämät käteisvarat.

71 §

Sijoitusrahaston varoista voidaan sijoittaa enintään yksi kymmenesosa

1) muihin kuin 69 §:ssä tarkoitettuihin arvopapereihin; tai

2) velkasitoumuksiin, joita on ominaisuuksiltaan pidettävä arvopapereita vastaavina, jotka ovat vaivatta rahaksi muutettavia ja joiden arvo voidaan jatkuvasti tai ainakin kaksi kertaa kuukaudessa täsmällisesti todeta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut sijoitukset eivät saa yhteensä ylittää yhtä kymmenesosaa sijoitusrahaston varoista.

72 §

Rahastoyhtiö voi sijoittaa enintään yhden kahdeskymmenesosan hallinnoimansa sijoitusrahaston varoista toisten sijoitusrahastojen rahasto-osuuksiin tai yhteissijoitusyritysten osuuksiin, jos niiden tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen, jos ne toimivat riskin hajauttamisen periaatteella ja jos niiden rahasto-osuudet tai osuudet lunastetaan haltijan vaatimuksesta takaisin suoraan tai välillisesti näiden yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavien yritysten varoilla.

Sijoitusrahastolle voidaan kuitenkin hankkia enintään yksi kymmenesosa saman sijoitusrahaston rahasto-osuuksista tai yhteissijoitusyrityksen osuuksista.

Sijoitusrahaston varoja ei saa sijoittaa sellaisen sijoitusrahaston rahasto-osuuksiin tai yhteissijoitusyrityksen osuuksiin, jota hallinnoi sama rahastoyhtiö tai sellainen toinen rahastoyhtiö, jonka kanssa kysymyksessä olevan sijoitusrahaston varoja hallinnoivalla rahastoyhtiöllä on yhteinen liikkeenjohto tai joissa molemmissa sama taho käyttää määräysvaltaa taikka joita yhdistää merkittävä

suora tai välillinen omistussuhde, ellei viimeksi mainittu sijoitusrahasto tai yhteissijoitusyritys ole erikoistunut tietylle maantieteelliselle alueelle tai tietylle toimialalle tehtäviin sijoituksiin ja ellei mahdollisuudesta tällaisiin sijoituksiin ole mainittu sijoitusrahaston säännöissä. Rahastoyhtiö ei saa veloittaa korvausta tai palkkiota tällaisista sijoituksista.

73 §

Rahastoyhtiö saa sijoittaa saman liikkeeseenlaskijan arvopapereihin sijoitusrahaston varoja yhteensä enintään määrän, joka vastaa yhtä kymmenesosaa sijoitusrahaston varoista. Sellaisia sijoituksia saman liikkeeseenlaskijan arvopapereihin, jotka ylittävät yhden kahdeskymmenesosan sijoitusrahaston varoista, saa yhteensä olla enintään kaksi viidesosaa.

Määritettäessä edellä 1 momentissa tarkoitettua liikkeeseenlaskijaa, jonka arvopapereihin sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa enintään määrä, joka vastaa yhtä kymmenesosaa sijoitusrahaston varoista, yhtenä kokonaisuutena on pidettävä kirjanpitovelvollisia, jotka ovat kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla kirjanpitovelvollisen tai siihen verrattavan ulkomaisen elinkeinonharjoittajan, yhteisön taikka säätiön määräysvallassa.

Rahastoyhtiö saa sijoittaa hallinnoimiensa sijoitusrahastojen varoja saman osakeyhtiön osakkeisiin enintään määrän, joka vastaa yhtä kymmenesosaa yhtiön osakepääomasta ja yhtä kahdeskymmenesosaa kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Edellä mainittuja rajoituksia on sovellettava myös sijoitettaessa sijoitusrahaston varoja sellaisten sijoitusrahastojen rahasto-osuuksiin tai yhteissijoitusyritysten osuuksiin, joita ei lunasteta vaadittaessa takaisin suoraan tai välillisesti näiden yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavien yritysten varoilla.

Rahastoyhtiö saa hankkia sijoitusrahaston omistukseen enintään yhden kymmenesosan saman liikkeeseenlaskijan

1) äänioikeudettomista osakkeista;
2) joukkovelkakirjoista.

74 §

Edellä 72 §:n 2 momentissa ja 73 §:n 4 momentin 2 kohdassa mainittuja rajoituksia ei tarvitse noudattaa, ellei hankintahetkellä voida laskea joukkovelkakirjojen yhteismäärää tai liikkeeseen laskettujen sijoitusrahaston rahasto-osuuksien tai yhteissijoitusyrityksen osuuksien nettomäärää.

75 §

Sen estämättä, mitä 73 §:n 1 momentissa säädetään, rahastoyhtiö saa sijoittaa enintään yhden neljäsosan sijoitusrahaston varoista saman liikkeeseenlaskijan joukkovelkakirjoihin, jos

1) liikkeeseenlaskija on lain mukaan velkakirjan haltijoiden suojaamiseksi asetetun julkisen tarkastuksen alainen luottolaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa ja

2) niiden liikkeeseenlaskusta saadut varat on lain mukaan sijoitettava pääoman sekä korkojen suorittamisen turvaavalla tavalla edellyttäen, että sanotut varat voidaan etuoikeudella käyttää tähän tarkoitukseen, jos liikkeeseenlaskija ei kykene suoriutumaan maksuvelvoitteestaan.

Sellaisia sijoituksia 1 momentissa mainittuihin saman liikkeeseenlaskijan joukkovelkakirjoihin, jotka ylittävät yhden kahdeskymmenesosan sijoitusrahaston varoista, saa yhteensä olla enintään neljä viidesosaa sijoitusrahaston varoista.

76 §

Sen estämättä, mitä 73 §:n 1 momentissa ja 4 momentin 2 kohdassa säädetään, rahastoyhtiö saa sijoittaa enintään 35 sadasosaa sijoitusrahaston varoista saman liikkeeseenlaskijan tai takaajan arvopapereihin, kun liikkeeseenlaskija tai takaaja on Suomen valtio, suomalainen kunta tai kuntayhtymä tai Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio, tällaisen valtion osavaltio tai muu paikallinen julkisyhteisö, muu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n jäsenvaltio taikka kansainvälinen julkisyhteisö, jossa on jäsenenä vähintään yksi Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio.

Rahastoyhtiö voi valtioneuvoston luvalla ja riskinhajauttamisen periaatetta soveltaen sijoittaa enemmän kuin 35 sadasosaa sijoitusrahaston varoista edellä 1 momentissa tarkoitettuihin arvopapereihin. Lupa on myönnettävä, mikäli sijoitusrahaston sääntöjen mukaan arvopaperit ovat peräisin vähintään kuudesta eri liikkeeseenlaskusta, eikä samaan liikkeeseenlaskuun ole tarkoitus sijoittaa määrää, joka ylittää kolme kymmenesosaa sijoitusrahaston varoista ja mikäli rahasto-osuudenomistajille voidaan taata vastaava suoja kuin sellaisessa sijoitusrahastos-

sa, joka noudattaa 73 §:n 1 momentissa ja 4 momentin 2 kohdassa mainittuja rajoituksia.

77 §

Edellä 73 §:n 1 momentissa, 75 §:ssä ja 76 §:n 1 momentissa tarkoitut sijoitukset saman liikkeeseenlaskijan arvopapereihin eivät saa ylittää määrää, joka vastaa 35 sadasosaa sijoitusrahaston varoista.

Edellä 75 §:ssä ja 76 §:n 1 momentissa tarkoitettuja arvopapereita ei tarvitse ottaa huomioon sovellettaessa 73 § :n 1 momentissa säädettyä kahden viidesosan rajoitusta.

Edellä tässä luvussa säädettyjä rajoituksia ei tarvitse noudattaa käytettäessä sijoitusrahaston varoihin kuuluviin arvopapereihin liittyviä merkintäoikeuksia. Jos rajoitukset on ylitetty rahastoyhtiöstä riippumattomista syistä tai merkintäoikeuksien käyttämisen takia, rahastoyhtiön on pidettävä sijoitusrahastotoiminnan ensisijaisena tavoitteena tilanteen korjaamista rahasto-osuudenomistajien edun mukaisella tavalla.

78 §

Rahastoyhtiö voi sijoittaessaan sijoitusrahaston varoja huolehtien riskin hajauttamisen periaatteen soveltamisesta poiketa 73 §:n 1 momentissa, 75—76 §:ssä ja 77 §:n 1—2 momentissa säädetyistä rajoituksista enintään kuuden kuukauden ajan sijoitusrahaston sääntöjen vahvistamisesta.

79 §

Sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa sellaisen Euroopan talousalueen ulkopuolella sijaitsevan yhtiön osakkeisiin tai muihin pääomaosuuksiin, joka sijoittaa varansa pääasiallisesti sellaisiin arvopapereihin, joiden liikkeeseenlaskijan kotipaikka sijaitsee yhtiön kotivaltiossa, mikäli tämä on kysymyksessä olevan valtion lainsäädännön mukaan ainoa tapa sijoittaa sanotussa valtiossa liikkeeseenlaskettuihin arvopapereihin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja sijoituksia voidaan tehdä ainoastaan, jos yhtiön toiminnassa noudatetaan 72 §:ssä, 73 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 74 §:ssä, 75 §:ssä, 76 §:n 1 momentissa ja 77 §:n 1—2 momentissa säädettyjä rajoituksia. Milloin 72 §:n 1 ja 3 momentissa, 73 §:n 1 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 1 momentissa ja 77 §:n 1 momentissa tarkoitetut rajoitukset ylitetään merkintäoikeuksien käyttämisen vuoksi tai rahastoyhtiöstä riippumattomista syistä tai milloin kysymyksessä on rahastoyhtiön hallinnoima sijoitusrahasto, jonka toiminta on aloitettu viimeisen kuuden kuukauden aikana, sovelletaan soveltuvin osin, mitä 77 §:n 3 momentissa ja 78 §:ssä säädetään.

80 §

Sijoitustoimintaan sekä valuuttakurssien vaihteluihin sisältyvien riskien torjumiseksi rahastoyhtiö voi sijoittaa sijoitusrahaston varoja kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa (772/1988) tarkoitettuihin vakioituihin johdannaissopimuksiin.

Rahoitustarkastuksen sijoitusrahastodirektiivin mukaisesti määräämin ehdoin ja tehokkaan omaisuudenhoidon edistämiseksi rahastoyhtiö voi sijoittaa sijoitusrahaston varoja 1 momentissa tarkoitettuihin sekä muihin kuin vakioituihin johdannaissopimuksiin myös muutoin kuin 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa. Tehokkaan omaisuudenhoidon edistämisen tarkoituksessa sijoitusrahaston varoja ei voida sijoittaa valuuttoja koskeviin johdannaissopimuksiin.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu liiketoimi on katettava rahoitustarkastuksen määrittelemään oletettavaan enimmäisriskiin saakka. Rahoitustarkastuksen on määritettävä enimmäisriski siten, että sijoitusrahaston vakaat ja luotettavat toimintaedellytykset eivät vaarannu.

Jos johdannaissopimuksia käytetään, sijoitusrahaston säännöissä on mainittava:

1) johdannaissopimusten laatu ja käyttölaajuus sekä -tarkoitus;

2) markkinat, joilla johdannaissopimuksilla on tarkoitus käydä kauppaa;

3) kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa tarkoitettu optioyhteisö ja muu ulkomainen optioyhteisö, jonka palveluksia rahastoyhtiön on tarkoitus käyttää tai muut vakioimattomien johdannaissopimusten vastapuolet; sekä

4) riskinarvioimismenetelmät, joita rahastoyhtiö aikoo soveltaa.

81 §

Tehokkaan omaisuudenhoidon edistämiseksi rahastoyhtiö voi tehdä sijoitusrahaston varoihin kuuluvista arvopapereista lainausja takaisinostosopimuksia, jos ne selvitetään arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetussa selvitysyhteisössä tai kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa

tarkoitetussa optioyhteisössä ja jos rahoitustarkastus tai sitä vastaava toisen valtion toimivaltainen viranomainen on hyväksynyt niiden ehdot tai optioyhteisö on ne vakioinut.

Sijoitusrahaston varoihin kuuluvia arvopapereita voidaan luovuttaa velaksi ja niitä koskevia takaisinostosopimuksia voidaan tehdä ainoastaan riittävää vakuutta vastaan. Rahastoyhtiön tehtävänä on päivittäin huolehtia siitä, että vakuuden arvo pysyy riittävänä koko lainaus- tai takaisinostosopimuksen voimassaoloajan. Selvitys- tai optioyhteisön taikka muun rahoitustarkastuksen tai sitä vastaavan toimivaltaisen viranomaisen valvonnassa olevan yhteisön on säilytettävä vakuutta sijoitusrahaston lukuun lainaus- tai takaisinostosopimuksen päättymiseen saakka.

Sijoitusrahaston tekemien lainaussopimusten yhteismäärä ei saa ylittää yhtä neljäsosaa sijoitusrahaston arvopaperisijoitusten arvosta. Rajoitus ei koske lainaussopimuksia, jotka voidaan irtisanoa ja joiden tarkoittamat arvopaperit voidaan saada välittömästi vaadittaessa takaisin.

Sijoitusrahaston tekemien takaisinostosopimusten ja 83 §:ssä tarkoitettujen luottojen yhteismäärä ei saa ylittää yhtä kymmenesosaa sijoitusrahaston varojen arvosta.

Sijoitusrahaston säännöissä on mainittava:

1) rahastoyhtiön aikomuksesta tehdä lainaus- tai takaisinostosopimuksia sijoitusrahaston varoihin kuuluvista arvopapereista;

2) se enimmäisosuus sijoitusrahaston arvopaperisijoitusten tai varallisuuden määrästä, joka voi samanaikaisesti olla 1 kohdassa mainittujen sopimusten kohteena; sekä

3) 1 momentissa tarkoitettu yhteisö, jonka palveluksia rahastoyhtiön on tarkoitus käyttää.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä rahastoyhtiön oikeudesta tehdä lainaus- tai takaisinostosopimuksia sijoitusrahaston varoihin kuuluvista arvopapereista muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimivan 1 momentissa tarkoitettuun yhteisöön rinnastettavan ulkomaisen yhteisön välityksellä.

82 §

Rahastoyhtiö ei saa luovuttaa sellaisia arvopapereita, jotka eivät kuulu sen hallinnoiman sijoitusrahaston varoihin.

83 §

Rahoitustarkastuksen luvalla rahastoyhtiö saa ottaa sijoitusrahaston lukuun väliaikaiseen tarkoitukseen sijoitusrahastotoimintaa varten luottoa määrän, joka vastaa enintään yhtä kymmenesosaa sijoitusrahaston varoista. Sijoitusrahastoon saadaan hankkia ulkomaista valuuttaa luotonvälityksen avulla.

Rahastoyhtiö saa antaa sijoitusrahaston varoja vakuudeksi 1 momentissa tarkoitetusta luotosta, johon on rinnastettava 81 §:ssä tarkoitetut arvopaperien takaisinostosopimukset, sekä vakuudeksi 80 §:ssä tarkoitetusta johdannaissopimuksesta johtuvasta vastuusta.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä luotonotosta ja sijoitusrahaston varojen käyttämisestä luoton vakuutena.

84 §

Rahastoyhtiö ei saa myöntää luottoa sijoitusrahaston varoista eikä antaa takausta tai muuta vakuutta kolmannen sitoumuksista. Sijoitusrahastoon voidaan kuitenkin hankkia arvopapereita, joita ei ole täysin maksettu.

85 §

Rahastoyhtiö ei saa sijoittaa hallinnoimiensa sijoitusrahastojen varoja toisen rahastoyhtiön osakkeisiin.

86 §

Sijoitusrahaston varoja ei voida sijoittaa jalometalleihin tai niihin oikeuttaviin todistuksiin.

12 luku

Erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminta

87 §

Rahastoyhtiön on hajautettava erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminnasta aiheutuvat riskit sijoittaessaan erikoissijoitusrahaston varoja.

Erikoissijoitusrahaston säännnöissä voidaan poiketa siitä, mitä 11 luvussa säädetään.

88 §

Erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminnan sitä edellyttäessä erikoissijoitusrahaston säännöissä voidaan poiketa siitä, mitä 45, 48, 49 ja 98 §:ssä säädetään.

13 luku

Rahasto-osuuksien markkinoiminen ja rahastoyhtiön tiedonantovelvollisuus

89 §

Sijoitusrahaston rahasto-osuuksia markkinoitaessa on rahoitustarkastuksen sitä vaatiessa käytettävä suomen tai ruotsin kieltä.

90 §

Erikoissijoitusrahaston markkinointiaineistosta on käytävä selkeästi ilmi ne seikat, joiden vuoksi sijoitusrahastoa pidetään erikoissijoitusrahastona.

91 §

Edellä 76 §:n 2 momentissa tarkoitetun sijoitusrahaston kaikessa markkinointiaineistossa on selkeästi ilmoitettava siitä, että sijoitusrahaston varat voidaan sijoittaa yhden yksittäisen lainkohdassa tarkoitetun liikkeeseenlaskijan arvopapereihin. Markkinointiaineistossa on lisäksi ilmoitettava ne valtiot, paikalliset julkisyhteisöt tai luonteeltaan kansainväliset julkisyhteisöt, joiden liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin rahastoyhtiön tarkoituksena on sijoittaa tai se on sijoittanut enemmän kuin 35 sadasosaa sijoitusrahaston varoista ja mitä tarkoitusta se on saanut valtioneuvoston luvan.

92 §

Rahastoyhtiön on julkistettava jokaisesta hallinnoimastaan sijoitusrahastosta esite (rahastoesite). Rahastoesite on pidettävä ajan tasalla ja siihen on liitettävä sijoitusrahaston säännöt.

Rahastoesitteessä on oltava olennaiset ja riittävät tiedot, jotta sijoittajat voivat luotettavasti arvioida sijoitusrahaston rahasto-osuuksia ja niiden arvoa.

Rahastoesitteen sisällöstä määrätään tarkemmin asianomaisen ministeriön päätöksellä.

Kaikessa sijoitusrahaston markkinoinnissa on mainittava ne paikat, joissa rahastoesitettä pidetään saatavilla.

Rahastoyhtiön on toimitettava hallinnoimansa sijoitusrahaston rahastoesite ja siihen tehdyt muutokset välittömästi rahoitustarkastukselle tiedoksi.

93 §

Rahastoyhtiön on julkistettava jokaisesta hallinnoimastaan erikoissijoitusrahastosta yksinkertaistettu rahastoesite, joka on pidettävä ajantasalla.

Yksinkertaistetussa rahastoesitteessä on lyhyesti ja selkeästi esitettävä ainakin erikoissijoitusrahaston

1) yleiskuvaus;

2) sijoitustoiminta, sen tavoitteet ja siihen erityisesti liittyvät riskit;

3) toiminnasta sijoitusrahastolle säännöllisesti aiheutuvat kulut ja niiden määräytymisperuste;

4) rahasto-osuuden merkinnästä ja sen lunastamisesta rahasto-osuudenomistajalle aiheutuvat kulut ja niiden määräytymisperuste;

5) rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku- ja lunastus- sekä tuotonmaksupaikka ja -tapa;

6) rahasto-osuudenarvon julkistamisajankohta ja -paikka; sekä

7) ilmoitus siitä, että sijoittajalla on ennen rahasto-osuuden merkintätoimenpidettä pyynnöstä oikeus saada maksutta varsinainen rahastoesite, vuosikertomus ja sen jälkeen ilmestynyt puolivuotis- tai neljännesvuosikatsaus.

Yksinkertaistetun rahastoesitteen sisällöstä voidaan tarkemmin määrätä asianomaisen ministeriön päätöksellä.

Rahastoyhtiön on toimitettava hallinnoimansa erikoissijoitusrahaston yksinkertaistettu rahastoesite ja siihen tehdyt muutokset välittömästi rahoitustarkastukselle tiedoksi.

Jos rahastoyhtiö julkistaa muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua sijoitusrahastoa koskevan yksinkertaistetun rahastoesitteen, rahastoyhtiön toimintaan on sovellettava, mitä tässä laissa säädetään erikoissijoitusrahaston yksinkertaistetusta rahastoesitteestä.

94 §

Rahastoyhtiön on julkistettava jokaisesta hallinnoimastaan sijoitusrahastosta puolivuotiskatsaus vähintään jokaisen tilikauden kuudelta ensimmäiseltä kuukaudelta. Puolivuotiskatsaus on julkistettava kahden kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä.

Puolivuotiskatsauksen sisällöstä määrätään tarkemmin asianomaisen ministeriön päätöksellä.

95 §

Rahastoyhtiön on julkistettava jokaisesta hallinnoimastaan erikoissijoitusrahastosta neljännesvuosikatsaus, josta ilmenee ainakin 94 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot. Neljännesvuosikatsaus on julkistettava kahden kuukauden kuluessa katsauskauden päättymi-

sestä.

Jos rahastoyhtiö julkistaa muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua sijoitusrahastoa koskevan neljännesvuosikatsauksen, rahastoyhtiön toimintaan on sovellettava, mitä tässä laissa säädetään erikoissijoitusrahaston neljännesvuosikatsauksesta.

96 §

Rahastoyhtiön on julkistettava jokaisesta hallinnoimastaan sijoitusrahastosta vuosikertomus jokaiselta tilikaudelta. Vuosikertomus on julkistettava kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Vuosikertomuksessa on oltava tilinpäätös, tuloslaskelma ja tase sekä niiden liitetiedot ja olennaiset ja riittävät tiedot, jotta sijoittajat voivat luotettavasti arvioida sijoitusrahaston toiminnan kehitystä ja sen tulosta.

Vuosikertomuksen sisällöstä määrätään tarkemmin asianomaisen ministeriön päätöksellä.

97 §

Ennen rahasto-osuuden merkintää rahastoyhtiön on asiakkaan pyynnöstä annettava tälle veloituksetta viimeisin kysymyksessä olevaa sijoitusrahastoa koskeva vuosikertomus, mahdollinen sen jälkeen ilmestynyt puolivuotiskatsaus sekä rahastoesite. Erikoissijoitusrahastosta on lisäksi annettava yksinkertaistettu rahastoesite ja mahdollinen puolivuotiskatsauksen jälkeen ilmestynyt neljännesvuosikatsaus.

Rahastoyhtiön on huolehdittava, että sijoitusrahaston viimeisin vuosikertomus, puolivuotiskatsaus ja erikoissijoitusrahaston neljännesvuosikatsaus pidetään yleisesti saatavilla rahastoesitteessä ja erikoissijoitusrahaston yksinkertaistetussa rahastoesitteessä mainitussa paikassa. Vuosikertomus sekä puolivuotis - tai sen jälkeen mahdollisesti ilmestynyt erikoissijoitusrahaston neljännesvuosikatsaus on toimitettava veloituksetta rahasto-osuudenomistajille heidän pyynnöstään.

98 §

Rahastoyhtiön on aina kun se laskee liikkeeseen tai lunastaa rahaston osuuksia ja vähintään kaksi kertaa kuukaudessa julkistettava rahasto-osuuden arvo sekä liikkeessä olevien rahasto-osuuksien määrä.

Rahoitustarkastus voi hakemuksesta antaa rahastoyhtiölle luvan julkistaa tiedot ainoastaan kerran kuukaudessa, jos tällainen menettely ei vaaranna rahasto-osuudenomistajien etuja.

Rahastoyhtiön on viipymättä oikaistava rahasto-osuuden arvon julkistamisessa tapahtunut olennainen virhe. Julkaisemisessa tapahtuneesta virheestä on välittömästi tehtävä ilmoitus rahoitustarkastukselle, joka ratkaisee virheen olennaisuuden.

14 luku

Sisäpiirisäännökset

99 §

Sijoitusrahaston rahasto-osuuksien omistaminen on julkista, jos rahasto-osuudenomistaja (ilmoitusvelvollinen) on:

1) rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön sellainen toimihenkilö, jolla on päävastuu rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön tilintarkastuksesta;

2) muu rahastoyhtiön palveluksessa oleva henkilö, jolla on mahdollisuus vaikuttaa sijoitusrahaston varojen sijoittamista koskevan päätöksen tekemiseen;

3) muu säilytysyhteisön palveluksessa oleva henkilö, jolla tehtävässään on mahdollisuus saada tietoja sijoitusrahaston sijoitustoiminnasta;

4) henkilö, jonka holhooja on 1—3 kohdassa tarkoitettu henkilö;

5) yhteisö tai säätiö, jossa 1—4 kohdassa tarkoitetulla henkilöllä on yksin tai yhdessä perheenjäsentensä tai toisen 1—4 kohdassa tarkoitetun henkilön taikka tämän perheenjäsenen kanssa määräysvalta kirjanpitolain 1 luvun 5:ssä tarkoitetulla tavalla; sekä

6) rahastoyhtiön osakkeenomistaja tai tähän arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:n mukaan rinnastettava henkilö.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava rahastoyhtiölle

1) 1 momentin 3—5 kohdassa tarkoitetun olosuhteen olemassaolosta;

2) sellainen yhteisö ja säätiö, jossa ilmoitusvelvollisella on huomattava vaikutusvalta siten, että hän on siinä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa tai siihen rinnastuvassa asemassa tai hän on avoimen yhtiön yhtiömies tai kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies, sekä edellä mainituissa tiedoissa tapahtuneet muutokset; ja

3) omistuksessaan sekä 1 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitetun henkilön omistuksessa

olevat osakkeet tai osakkeisiin osakeyhtiölain mukaan oikeuttavat arvopaperit, joihin rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston varoja voidaan sijoittaa, tällaisten arvopapereiden hankkimista tai luovutusta koskevat sopimukset ja sitoumukset sekä tällaisten arvopapereiden omistuksessa ja niiden hankkimista tai luovutusta koskevissa sopimussuhteissa tapahtuvat, vähintään rahoitustarkastuksen vahvistaman määrän suuruiset muutokset.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä 14 vuorokauden kuluessa siitä, kun

1) 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu henkilö otti vastaan sanotussa lainkohdassa tarkoitetun tehtävän;

2) 1 momentin 4 tai 5 kohdassa taikka 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu olosuhde syntyi; tai

3) 1 tai 2 momentissa tarkoitetuissa olosuhteissa tapahtui muutos.

Mikäli 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetut arvopaperit on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, rahastoyhtiö voi järjestää menettelyn, jossa tiedot saadaan arvo-osuusjärjestelmästä. Tällöin ei erillistä ilmoitusta ole tältä osin tehtävä.

100 §

Rahastoyhtiön on pidettävä rekisteriä, josta ilmenevät kunkin ilmoitusvelvollisen kohdalla 99 §:ssä tarkoitetut omistukset ja sopimussuhteet sekä eriteltyinä kaupat ja muut luovutukset.

Jokaisella on oikeus vaivattomasti tutustua tässä pykälässä tarkoitettuihin rekistereihin ja saada kulujen korvaamista vastaan niistä otteita ja jäljennöksiä.

101 §

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä tässä luvussa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisestä, rekisterinpidosta ja rekisterin julkisuudesta sekä 99 §:n 3 momentissa tarkoitetusta menettelystä.

Rahoitustarkastus voi määrätä, että 99 §:ssä tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutta ei sovelleta tiettyihin yhteisöihin tai luottamustoimiin.

102 §

Edellä 99 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen ei saa ilman rahoitustarkastuksen lupaa vastikkeellisesti hankkia rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston varoihin kuuluvia arvopapereita tai johdannaissopimuksia tai luovuttaa tällaiselle sijoitusrahastolle edellä tarkoitettuja varoja, ellei hankintaa tai luovutusta toteuteta 69 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun kaupankäynnin välityksellä tai ellei kysymyksessä ole vakioitu johdannaissopimus.

15 luku

Sijoitusrahastotoiminnan luovuttaminen ja säilytysyhteisön vaihtaminen

103 §

Rahastoyhtiö (luovuttava rahastoyhtiö) voi rahoitustarkastuksen luvalla luovuttaa sijoitusrahaston (luovutettava sijoitusrahasto) hallinnon toisen rahastoyhtiön (vastaanottava rahastoyhtiö) hoidettavaksi.

Sijoitusrahaston hallinnon luovuttamiseen osallistuvien rahastoyhtiöiden on laadittava kirjallinen luovutussuunnitelma, jonka luovuttavan ja vastaanottavan rahastoyhtiön hallitukset hyväksyvät. Päivätyssä ja allekirjoitetussa luovutussuunnitelmassa on oltava ainakin:

1) rahastoyhtiöiden toiminimet, kaupparekisterinumerot, osoitteet ja kotipaikat;

2) luovutettavan sijoitusrahaston nimi;

3) selvitys sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisen pääasiallisista syistä;

4) luovutuksesta rahastoyhtiölle maksettava vastike;

5) selvitys siitä, ettei luovutettavalla sijoitusrahastolla ole 83 §:ssä tarkoitettuja luottoja; sekä

6) ehdotus luovuttamisen suunnitellusta voimaantuloajasta.

Luovuttava rahastoyhtiö vastaa kauppakaaren 10 luvun 8 §:n mukaisesti luovutettavan sijoitusrahaston vastuista, jotka ovat syntyneet 105 §:n 2 momentissa tarkoitettuun sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisen täytäntöönpanoajankohtaan mennessä ja jotka tuona ajankohtana ovat edelleen maksamatta.

104 §

Sijoitusrahaston hallinnon luovuttamiseen osallistuvien rahastoyhtiöiden on haettava luovuttamisen täytäntöönpanolle rahoitustarkastuksen lupa. Lupahakemukseen, joka on tehtävä kuukauden kuluessa luovutussuunnitelman hyväksymisestä, on liitettävä luovutussuunnitelma liitteineen sekä luovutuspäätökset. Jos hakemusta ei ole tehty määräajassa, sijoitusrahaston hallinnon luovuttaminen

raukeaa.

Rahoitustarkastuksen on kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta päätettävä täytäntöönpanoluvasta. Täytäntöönpanolupaa ei voida myöntää, jos sijoitusrahaston hallinnon luovuttamista ei voida pitää rahasto-osuudenomistajien edun mukaisena taikka jos sijoitusrahastolla on 83 §:ssä tarkoitettuja luottoja. Jos lupaa ei myönnetä, sijoitusrahaston hallinnon luovuttaminen raukeaa.

105 §

Jos rahoitustarkastus on myöntänyt rahastoyhtiöille luvan sijoitusrahaston hallinnon luovuttamiseen, rahastoyhtiöiden on välittömästi ilmoitettava siitä kirjallisesti rahasto-osuudenomistajille ja julkaistava sitä koskeva ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä viimeistään kuukautta ennen sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisen täytäntöönpanoa. Ilmoituksessa on mainittava täytäntöönpanoluvan ja luovutussuunnitelman sisältö.

Rahastoyhtiöiden on tehtävä rahoitustarkastukselle ilmoitus sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisen täytäntöönpanosta kahden kuukauden kuluessa sitä koskevan luvan myöntämisestä uhalla, että sijoitusrahaston hallinnon luovuttaminen raukeaa, jollei 103 §:n 2 momentin 6 kohdasta muuta johdu.

106 §

Rahastoyhtiö voi vaihtaa säilytysyhteisöä rahoitustarkastuksen luvalla. Rahastoyhtiön on toimitettava rahoitustarkastukselle selvitys siitä, miten 31 §:ssä tarkoitettujen tehtävien siirtämisestä rahasto-osuudenomistajien edut turvaavalla tavalla uudelle säilytysyhteisölle huolehditaan.

16 luku

Sijoitusrahaston sulautuminen

107 §

Sijoitusrahasto (sulautuva sijoitusrahasto) voi sulautua toisen sijoitusrahaston (vastaanottava sijoitusrahasto) kanssa, jos ne sijoitustoiminnassaan noudattavat samoja periaatteita.

Sulautuminen voi tapahtua siten, että vastaanottava sijoitusrahasto ja vähintään yksi sulautuva sijoitusrahasto sulautuvat (absorptiosulautuminen) tai vähintään kaksi sulautuvaa sijoitusrahastoa sulautuvat, jolloin niistä perustetaan vastaanottava sijoitusrahasto (kombinaatiosulautuminen).

Sijoitusrahasto sulautuu toiseen sijoitusrahastoon siten, että sulautuvaan sijoitusrahastoon kuuluvat varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaanottavalle sijoitusrahastolle ja sulautuvan sijoitusrahaston osuudenomistajat saavat vastikkeena vastaanottavan sijoitusrahaston rahasto-osuuksia (sulautumisvastike). Rahasto-osuudenomistajalla on kuitenkin aina oikeus saada vastike rahana.

108 §

Rahastoyhtiöiden, jotka hallinnoivat sulautumiseen osallistuvia sijoitusrahastoja, on laadittava kirjallinen sulautumissuunnitelma, jonka rahastoyhtiöiden hallitukset hyväksyvät. Päivätyssä ja allekirjoitetussa sulautumissuunnitelmassa on oltava ainakin:

1) rahastoyhtiöiden toiminimet, kaupparekisterinumerot, osoitteet ja kotipaikat;

2) sulautuvan ja vastaanottavan sijoitusrahaston nimi;

3) ehdotus vastaanottavan sijoitusrahaston säännöiksi tai sääntömuutokseksi;

4) ehdotus vastikkeesta sulautuvan sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajille;

5) ehdotus vastikkeen jaon ajankohdasta ja muista ehdoista;

6) selvitys sulautumisen syistä ja sulautumisvastikkeen määrittelyn ja jaon perusteista sekä niihin liittyvistä olennaisista arvostusongelmista;

7) selvitys siitä, mistä ajankohdasta lukien sulautuva ja vastaanottava sijoitusrahasto noudattavat yhdenmukaista rahasto-osuuden arvonlaskemismenetelmää;

8) selvitys siitä, ettei sulautuvalla rahastolla ole 83 §:ssä tarkoitettuja luottoja;

9) ehdotus sulautumisen suunnitellusta voimaantuloajasta; sekä

10) sulautumisesta luovuttavalle rahastoyhtiölle suoritettava vastike tai muu etuus sekä 3 momentissa tarkoitetulle yhdelle tai useammalle Keskuskauppakamarin hyväksymälle tilintarkastajalle taikka tilintarkastusyhteisölle suoritettava palkkio tai sen määräytymisperuste.

Sulautumissuunnitelmaan on liitettävä kutakin sulautumiseen osallistuvaa sijoitusrahastoa koskeva, sijoitusrahastoa hallinnoivan rahastoyhtiön hallituksen hyväksymä selostus viimeisen tilinpäätöksen tai puolivuotiskatsauksen taikka mahdollisen neljännesvuosikatsauksen jälkeen sattuneista sijoitusrahaston asemaan olennaisesti vaikuttaneista

tapahtumista sekä tilintarkastajien lausunto hallituksen selostuksesta.

Sulautumissuunnitelmaan on lisäksi liitettävä riippumattomana asiantuntijana toimivan vähintään yhden tilintarkastajan taikka tilintarkastusyhteisön lausunto siitä, onko sulautumissuunnitelmassa annettu oikeat ja riittävät tiedot seikoista, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan sulautumisen syiden, vastaanottavalle sijoitusrahastolle siirtyvien varojen ja vastuiden sekä vastikkeen arvon ja sen jaon arviointiin.

Riippumattomana asiantuntijana toimivan tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön lausuntoa sekä tämän oikeutta saada toiminnastaan palkkio koskee soveltuvin osin, mitä osakeyhtiölain 2 luvun 4 a §:ssä säädetään.

Sulautuvaa sijoitusrahastoa hallinnoiva rahastoyhtiö vastaa kauppakaaren 10 luvun 8 §:n mukaisesti sulautuvan sijoitusrahaston vastuista, jotka ovat syntyneet 110 §:n 1 momentissa tarkoitettuun sulautumisen täytäntöönpanoajankohtaan mennessä ja jotka tuona ajankohtana ovat edelleen maksamatta.

109 §

Sulautumiseen osallistuvia sijoitusrahastoja hallinnoivien rahastoyhtiöiden on haettava sulautumisen täytäntöönpanoon rahoitustarkastuksen lupa kuukauden kuluessa sulautumissuunnitelman hyväksymisestä. Hakemukseen on liitettävä sulautumissuunnitelma liitteineen ja sulautumispäätökset. Jos hakemusta ei ole tehty määräajassa, sulautuminen raukeaa.

Rahoitustarkastuksen on ratkaistava täytäntöönpanolupaa koskeva hakemus kahden kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Mikäli rahoitustarkastus tänä aikana pyytää hakijalta hakemukseen täydennystä, määräaika lasketaan siitä päivästä, jolloin rahoitustarkastus vastaanottaa täydennyksen. Täytäntöönpanolupaa ei voida myöntää, jos sulautumista ei voida pitää rahasto-osuudenomistajien edun mukaisena taikka jos sijoitusrahastolla on 83 §:ssä tarkoitettuja luottoja. Hakemus katsotaan hylätyksi ja sulautuminen rauenneeksi, jollei hakemusta ratkaista määräajassa.

Jos rahoitustarkastus on myöntänyt luvan sulautumisen täytäntöönpanolle, sulautumisesta päättäneiden rahastoyhtiöiden on välittömästi ilmoitettava siitä kirjallisesti rahasto-osuudenomistajille ja julkaistava sitä koskeva ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä viimeistään kuukautta ennen sulautumisen täytäntöönpanoa.

110 §

Sulautumiseen osallistuvia sijoitusrahastoja hallinnoivien rahastoyhtiöiden on tehtävä rahoitustarkastukselle ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta kahden kuukauden kuluessa sitä koskevan luvan myöntämisestä uhalla, että sulautuminen raukeaa, jollei 108 §:n 1 momentin 9 kohdasta muuta johdu.

Sulautuvan rahaston varat ja vastuut siirtyvät sulautumissuunnitelmassa määrätyllä tavalla vastaanottavalle sijoitusrahastolle, kun sulautumisen täytäntöönpanosta on ilmoitettu rahoitustarkastukselle. Samanaikaisesti sulautuva sijoitusrahasto purkautuu.

Sulautuvan sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajalle syntyy sulautumisen täytäntöönpanoilmoituksesta oikeus vastikkeeseen ja rahasto-osuudenomistajasta tulee vastaanottavan sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistaja sulautumissuunnitelman mukaisesti.

111 §

Säilytysyhteisöön sovelletaan 118 §:n 5 momentissa tarkoitetussa tapauksessa, mitä rahastoyhtiöstä edellä tässä luvussa säädetään.

17 luku
Sijoitusrahaston jakautuminen

112 §

Sijoitusrahasto (jakautuva sijoitusrahasto) voi jakautua siten, että jakautuvan sijoitusrahaston varat ja vastuut osittain tai kokonaan siirtyvät selvitysmenettelyttä vähintään yhdelle jakautuvaa sijoitusrahastoa hallinnoivan rahastoyhtiön perustamalle sijoitusrahastolle (kohderahasto). Jakautuvan sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajat saavat vastikkeena kohderahaston rahasto-osuuksia.

113 §

Rahastoyhtiön hallituksen on laadittava jakautumissuunnitelma ja hyväksyttävä se. Päivätyssä ja allekirjoitetussa jakautumissuunnitelmassa on oltava ainakin:

1) rahastoyhtiön toiminimi, kaupparekisterinumero, osoite ja kotipaikka;

2) jakautuvan vähintään yhden kohderahaston nimi;

3) ehdotus vähintään yhden kohderahaston säännöiksi;

4) ehdotus vastikkeesta jakautuvan sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajille;

5) ehdotus vastikkeen jaon ajankohdasta ja muista ehdoista;

6) selvitys jakautumisen syistä ja vastikkeen määrittelyn ja jaon perusteista sekä niihin liittyvistä olennaisista arvostusongelmista;

7) selvitys siitä, ettei jakautuvalla rahastolla ole 83 §:ssä tarkoitettuja luottoja;

8) ehdotus jakautumisessa siirtyvien varojen ja vastuiden jakamisesta kullekin kohderahastolle;

9) ehdotus jakautumisen suunnitellusta voimaantuloajasta; sekä

10) jakautumisesta 3 momentissa tarkoitetulle yhdelle tai useammalle Keskuskauppakamarin hyväksymälle tilintarkastajalle taikka tilintarkastusyhteisölle suoritettava palkkio tai sen määräytymisperuste.

Jakautumissuunnitelmaan on liitettävä jakautuvaa sijoitusrahastoa hallinnoivan rahastoyhtiön hallituksen hyväksymä selostus viimeisen tilinpäätöksen tai puolivuotiskatsauksen taikka mahdollisen neljännesvuosikatsauksen jälkeen sattuneista sijoitusrahaston asemaan olennaisesti vaikuttaneista tapahtumista sekä tilintarkastajien lausunto hallituksen selostuksesta.

Jakautumissuunnitelmaan on lisäksi liitettävä riippumattomana asiantuntijana toimivan vähintään yhden tilintarkastajan taikka tilintarkastusyhteisön lausunto siitä, onko jakautumissuunnitelmassa annettu oikeat ja riittävät tiedot seikoista, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan jakautumisen syiden, kohderahastolle siirtyvien varojen ja vastuiden sekä vastikkeen arvon ja sen jaon arviointiin.

Riippumattomana asiantuntijana toimivan tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön lausuntoa sekä tämän oikeutta saada toiminnastaan palkkio koskee soveltuvin osin, mitä osakeyhtiölain 2 luvun 4 a §:ssä säädetään.

Jakautuvaa sijoitusrahastoa hallinnoiva rahastoyhtiö vastaa kauppakaaren 10 luvun 8 §:n mukaisesti jakautuvan sijoitusrahaston vastuista, jotka ovat syntyneet 115 §:n 1 momentissa tarkoitettuun jakautumisen täytäntöönpanoajankohtaan mennessä ja jotka tuona ajankohtana ovat edelleen maksamatta.

114 §

Rahastoyhtiön on haettava jakautumisen täytäntöönpanoon rahoitustarkastuksen lupa kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman hyväksymisestä. Hakemukseen on liitettävä jakautumissuunnitelma liitteineen sekä jakautumispäätökset. Jos hakemusta ei ole tehty määräajassa, jakautuminen raukeaa.

Rahoitustarkastuksen on ratkaistava täytäntöönpanoluvan myöntämistä koskeva hakemus kahden kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta. Mikäli rahoitustarkastus tänä aikana pyytää hakijalta hakemuksesta täydennystä, määräaika lasketaan siitä päivästä, jolloin rahoitustarkastus vastaanottaa täydennyksen. Täytäntöönpanolupaa ei voida myöntää, jos jakautumista ei voida pitää rahasto-osuudenomistajien edun mukaisena taikka jos sijoitusrahastolla on 83 §:ssä tarkoitettuja luottoja. Hakemus katsotaan hylätyksi ja jakautuminen rauenneeksi, jollei hakemusta ratkaista määräajassa.

Jos rahoitustarkastus on myöntänyt luvan jakautumisen täytäntöönpanolle, jakautumisesta päättäneen rahastoyhtiön on välittömästi ilmoitettava siitä kirjallisesti rahasto-osuudenomistajille ja julkaistava sitä koskeva ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä viimeistään kuukautta ennen jakautumisen täytäntöönpanoa.

115 §

Rahastoyhtiön on tehtävä rahoitustarkastukselle ilmoitus jakautumisen täytäntöönpanosta kahden kuukauden kuluessa sitä koskevan luvan myöntämisestä uhalla, että jakautuminen raukeaa, jollei 113 §:n 1 momentin 9 kohdasta muuta johdu.

Jakautuvan sijoitusrahaston varat ja vastuut siirtyvät jakautumissuunnitelmassa määrätyllä tavalla kohderahastolle, kun jakautumisen täytäntöönpanosta on ilmoitettu rahoitustarkastukselle.

Jakautuvan sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajalle syntyy jakautumisen täytäntöönpanoilmoituksesta oikeus vastikkeeseen ja rahasto-osuudenomistajasta tulee kohderahaston rahasto-osuudenomistaja jakautumissuunnitelman mukaisesti.

18 luku

Rahastoyhtiön toimiluvan peruuttaminen ja toiminnan rajoittaminen sekä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston lakkauttaminen

116 §

Rahastoyhtiön on haettava valtioneuvostolta toimiluvan peruuttamista, jos sen tarkoituksena ei enää ole harjoittaa sijoitusrahastotoimintaa. Hakemukseen on liitettävä rahastoyhtiön yhtiökokouksen päätös toimiluvan

peruuttamista koskevan hakemuksen tekemisestä sekä selvitys siitä, miten rahastoyhtiö on järjestänyt hallinnoimiensa sijoitusrahastojen hallinnon.

117 §

Valtioneuvosto voi peruuttaa rahastoyhtiön toimiluvan kokonaan tai osittain joko lopullisesti tai väliaikaisesti, jos

1) rahastoyhtiön toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetuksia, viranomaisten niiden perusteella antamia määräyksiä, rahastoyhtiön yhtiöjärjestystä, toimiluvan ehtoja tai rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston sääntöjä;

2) luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa;

3) sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä;

4) yhtiön tarkoituksena ei enää ole harjoittaa sijoitusrahastotoimintaa; tai

5) toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja.

Valtioneuvoston on rahoitustarkastuksen esityksestä peruutettava rahastoyhtiön toimilupa ja määrättävä rahastoyhtiö asetettavaksi selvitystilaan, jos rahastoyhtiö on toistuvasti rikkonut 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä myös muutoin kuin olennaisesti.

Ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä valtioneuvoston on varattava rahastoyhtiölle mahdollisuus tulla asiassa kuulluksi ja pyydettävä 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa asiasta rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

Kun valtioneuvosto päättää rahastoyhtiön selvitystilaan asettamisesta, sen on määrättävä samalla selvitysmiehet, joista ainakin yhden on oltava rahoitustarkastuksen ehdottama henkilö. Valtioneuvosto voi erottaa valitsemansa selvitysmiehen ja valita erotetun tilalle toisen. Päätöstä tai määräystä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Kun selvitysmiesten laatima lopputilitys on esitetty rahastoyhtiön yhtiökokoukselle ja rahastoyhtiö katsotaan puretuksi, selvitysmiesten on ilmoitettava asiasta valtioneuvostolle ja kaupparekisteriviranomaiselle.

118 §

Jos rahastoyhtiön toimilupa peruutetaan, yhtiö asetetaan selvitystilaan, yhtiön omaisuus luovutetaan konkurssiin taikka yhtiö muutoin lopettaa toimintansa, säilytysyhteisön on ryhdyttävä välittömästi hoitamaan sijoitusrahaston hallintoa.

Säilytysyhteisön hoitaessa sijoitusrahaston hallintoa sen oikeuksista ja velvollisuuksista sijoitusrahastotoiminnan harjoittamisessa on, jollei tässä luvussa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä rahastoyhtiöstä säädetään.

Säilytysyhteisö ei saa käyttää sijoitusrahastoon kuuluvien osakkeiden tuottamaa äänioikeutta hallinnoidessaan sijoitusrahaston varoja.

Hoitaessaan sijoitusrahaston hallintoa säilytysyhteisö ei saa laskea liikkeeseen tai lunastaa rahasto-osuuksia.

Säilytysyhteisön ryhdyttyä hoitamaan sijoitusrahaston hallintoa sen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin sijoitusrahaston hallinnon luovuttamiseksi toiselle rahastoyhtiölle, sijoitusrahaston sulauttamiseksi tai sen lakkauttamiseksi.

119 §

Rahastoyhtiö voi lakkauttaa hallinnoimansa sijoitusrahaston. Rahastoyhtiön on viipymättä ilmoitettava päätöksestään lakkauttaa hallinnoimansa sijoitusrahasto rahoitustarkastukselle. Rahastoyhtiön on samalla ilmoitettava päätöksestä kirjallisesti osuudenomistajille ja julkaistava sitä koskeva ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä. Ilmoituksessa on mainittava, milloin ja millä tavoin rahasto-osuudenomistajan varat ovat nostettavissa.

Rahastoyhtiön on määrättävä lakkautettavan sijoitusrahaston rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen välittömästi keskeytettäväksi, muutettava sijoitusrahaston varat rahaksi, maksettava sijoitusrahaston velat tai erotettava varat niiden maksamiseksi sekä jaettava jäljelle jääneet varat rahasto-osuudenomistajille rahasto-osuuksien määrän mukaisessa suhteessa.

Rahastoyhtiön on laadittava lakkauttamisesta lopputilitys, joka on mahdollisine liitteineen toimitettava tiedoksi rahasto-osuudenomistajille ja rahoitustarkastukselle.

Lunastamatta jääneet varat on vuoden kuluttua 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä talletettava rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapauttamiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain mukaisesti. Jollei varoja ole nostettu 14 vuorokauden kuluessa, ne on talletettava talle-

tuspankkiin tai Suomessa sijaitsevan ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoriin turvallisesti ja tuottavasti. Jollei varoja ole nostettu kymmenen vuoden kuluessa niiden tallettamisesta, ne menetetään valtiolle.

Sen jälkeen, kun sijoitusrahaston varat on jaettu ja sijoitusrahasto on lakkautettu, rahastoyhtiön on viipymättä ilmoitettava tästä rahoitustarkastukselle.

120 §

Säilytysyhteisön on noudatettava 119 §:ssä tarkoitettua sijoitusrahaston lakkauttamismenettelyä 118 §:n 5 momentissa tarkoitetussa tapauksessa.

121 §

Rahastoyhtiön on lakkautettava sijoitusrahasto siten kuin siitä säädetään 119 §:ssä tai sen on ryhdyttävä toimenpiteisiin sijoitusrahaston sulautumiseksi 16 luvussa tarkoitetulla tavalla, jos laissa tai sijoitusrahaston säännöissä mainittua sijoitusrahaston alkupääomaa tai osuudenomistajien vähimmäismäärää ei ole saavutettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun sijoitusrahaston säännöt on vahvistettu tai sijoitusrahaston varat taikka rahasto-osuudenomistajien lukumäärä on laskenut alle laissa säädetyn tai sijoitusrahaston säännöissä määrätyn vähimmäismäärän, eikä tilannetta ole kyetty korjaamaan 90 vuorokauden kuluessa määräajan päättymisestä, tai jos jokin muu sijoitusrahaston säännöissä määrätty purkautumisperuste täyttyy.

122 §

Rahoitustarkastuksen on asetettava rahoitustarkastuslain (503/1993) 15 §:ssä tarkoitettu asiamies huolehtimaan sijoitusrahaston lakkauttamisesta siten kuin siitä säädetään 119 §:ssä, jos

1) rahastoyhtiö tai säilytysyhteisö ei ryhdy toimenpiteisiin sijoitusrahaston lakkauttamiseksi tai valmistelemaan sijoitusrahastojen sulautumista; tai

2) säilytysyhteisö ei ryhdy toimenpiteisiin sijoitusrahaston hallinnon luovuttamiseksi.

Rahoitustarkastuksen on välittömästi määrättävä sijoitusrahaston rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen keskeytettäväksi.

123 §

Rahastoyhtiön toimiluvan peruuttamisesta, rahasto-osuuksien lunastamisen keskeyttämisestä ja sijoitusrahaston lakkauttamisesta on ilmoitettava kaikkien niiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden toimivaltaisille viranomaisille, joissa rahastoyhtiön hallinnoitavana tai toimenpiteen kohteena olevan sijoitusrahaston rahasto-osuuksia on markkinoitu.

Ilmoituksen tekee 116 ja 117 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa valtioneuvosto, 119 ja 121 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa rahastoyhtiö, 118 §:n 5 momentissa tarkoitetussa tapauksessa säilytysyhteisö ja 122 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa rahoitustarkastus.

19 luku

Säilytysyhteisön toimiluvan peruuttaminen ja säilytysyhteisön lakkauttaminen

124 §

Säilytysyhteisön on haettava valtioneuvostolta toimiluvan peruuttamista, jos sen tarkoituksena ei enää ole harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa. Hakemukseen on liitettävä säilytysyhteisön yhtiökokouksen päätös toimiluvan peruuttamista koskevan hakemuksen tekemisestä sekä selvitys siitä, ettei säilytysyhteisöllä ole enää hoidettavana 31 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

125 §

Valtioneuvosto voi peruuttaa säilytysyhteisön toimiluvan joko lopullisesti tai väliaikaisesti, jos

1) säilytysyhteisön toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia tai asetuksia, viranomaisten niiden perusteella antamia määräyksiä, säilytysyhteisön yhtiöjärjestystä, toimiluvan ehtoja tai rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston sääntöjä;

2) luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä ei enää ole olemassa;

3) sen toimintaa tai osaa siitä ei ole aloitettu 12 kuukauden kuluessa toimiluvan myöntämisestä;

4) yhteisön tarkoituksena ei enää ole harjoittaa säilytysyhteisötoimintaa; tai

5) toimilupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja.

Valtioneuvoston on rahoitustarkastuksen esityksestä peruutettava säilytysyhteisön toimilupa ja määrättävä säilytysyhteisö asetettavaksi selvitystilaan siten kuin siitä on säädetty 117 §:ssä, jos säilytysyhteisö on toistuvasti rikkonut 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä myös muutoin kuin olennaisesti.

Ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä valtioneuvoston on varattava säilytysyhteisölle mahdollisuus tulla asiassa kuulluksi ja pyydettävä asiasta rahoitustarkastuksen lausunto, jollei asian kiireellisyydestä muuta johdu.

126 §

Jos säilytysyhteisön toimilupa peruutetaan, yhteisö asetetaan selvitystilaan, yhteisön omaisuus luovutetaan konkurssiin taikka yhteisö muutoin lopettaa toimintansa, eikä rahastoyhtiö välittömästi ryhdy toimenpiteisiin uuden säilytysyhteisön valitsemiseksi, rahoitustarkastuksen on määrättävä rahoitustarkastuslaissa tarkoitettu asiamies huolehtimaan säilytysyhteisön tehtävistä, kunnes varsinainen säilytysyhteisö ottaa tehtävänsä vastaan.

Jollei rahastoyhtiö ryhdy toimenpiteisiin säilytysyhteisön valitsemiseksi, rahoitustarkastuksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin rahastoyhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen lakkauttamiseksi 122 ja 123 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

20 luku

Rahasto-osuuksien markkinoiminen muualla kuin Suomessa ja yhteissijoitusyrityksen toiminta Suomessa

127 §

Sijoitusrahaston rahasto-osuuksia saadaan markkinoida yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa, mikäli sijoitusrahasto täyttää sijoitusrahastodirektiivin edellytykset.

Ennen kuin rahastoyhtiö aloittaa 1 momentissa tarkoitetun markkinoinnin, sen on ilmoitettava aikomuksestaan kysymyksessä olevan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle sekä hankittava rahoitustarkastukselta todistus siitä, että sijoitusrahasto täyttää sijoitusrahastodirektiivin edellytykset. Rahoitustarkastuksen on annettava päätös asiassa viipymättä.

Rahastoyhtiö voi markkinoida erikoissijoitusrahaston rahasto-osuuksia myös muualla kuin Suomessa. Rahoitustarkastuksen on tarvittaessa annettava rahastoyhtiölle hakemuksesta viipymättä todistus siitä, että hakemuksen kohteena oleva erikoissijoitusrahasto on rekisteröity Suomessa ja että se on rahoitustarkastuksen valvonnassa.

128 §

Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa toimiluvan saanut yhteissijoitusyritys, joka kotivaltionsa lainsäädännön perusteella täyttää sijoitusrahastodirektiivin edellytykset, saa markkinoida osuuksiaan Suomessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yhteissijoitusyritys saa aloittaa osuuksiensa markkinoinnin kahden kuukauden kuluttua tässä luvussa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä, jollei rahoitustarkastus sinä aikana erityisestä syystä kiellä markkinoinnin aloittamista.

129 §

Muun kuin 128 §:ssä tarkoitetun yhteissijoitusyrityksen osuuksia voidaan valtioneuvoston luvalla markkinoida Suomessa yleisölle. Markkinointilupa voidaan myöntää, jos osuudenomistajien voidaan katsoa saavaan tässä laissa tarkoitettua suojaa riittävästi vastaavan suojan.

Antaessaan 1 momentissa tarkoitetun päätöksen valtioneuvostolla on hakijaa kuultuaan oikeus asettaa vaatimuksia niistä tiedoista, joita yhteissijoitusyritys on velvoitettu Suomessa julkistamaan ja jotka sen on osuuksien markkinoinnin yhteydessä annettava.

130 §

Ennen kuin 128 §:ssä tarkoitettu yhteissijoitusyritys aloittaa osuuksiensa markkinoinnin Suomessa, sen on toimitettava rahoitustarkastukselle:

1) rahoitustarkastusta vastaavan kotivaltionsa toimivaltaisen viranomaisen antama todistus siitä, että yhteissijoitusyritys täyttää sijoitusrahastodirektiivin vaatimukset;

2) sääntönsä tai yhtiöjärjestyksensä;

3) rahastoesitteensä, uusimman vuosikertomuksensa, sen jälkeen julkistetun puolivuotiskatsauksensa ja muut asiakirjat ja tiedot, jotka sen on julkistettava kotivaltiossaan;

4) tiedot järjestelyistä yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoimiseksi Suomessa;

5) tiedot järjestelyistä maksujen suorittamiseksi osuudenomistajille;

6) tiedot osuuksien lunastamistavasta Suomessa;

7) tiedot siitä, miten ja missä pidetään saatavilla asiakirjat ja tiedot, jotka yhteissijoitusyritys on velvollinen julkistamaan; sekä

8) muu markkinointiaineisto.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu selvitys on toimitettava myös 129 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen yhteydessä, jollei val-

tioneuvosto erityisestä syystä myönnä siitä poikkeusta. Valtioneuvosto voi vaatia hakijalta myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentin 4—8 kohdassa tarkoitettujen tietojen sisällöstä. Edellä 1 momentin 2—8 kohdassa mainituissa tiedoissa tapahtuneet muutokset on viipymättä toimitettava rahoitustarkastukselle tiedoksi.

Ennen osuuksien markkinoimisen lopettamista 128 ja 129 §:ssä tarkoitetun yhteissijoitusyrityksen on ilmoitettava päätöksestään rahoitustarkastukselle ja julkaistava sitä koskeva ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä. Ilmoituksessa on annettava tiedot siitä,

1) miten 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut maksut suoritetaan jatkossa;

2) miten ja missä osuuksien lunastamisvaatimukset esitetään; sekä

3) miten ja missä pidetään saatavilla asiakirjat ja tiedot, jotka yhteissijoitusyritys on velvollinen julkistamaan.

131 §

Edellä 130 §:n 1 momentin 2—3 kohdassa tarkoitetut tiedot on julkistettava suomen tai ruotsin kielellä.

Yhteissijoitusyrityksen osuuksia markkinoitaessa on rahoitustarkastuksen sitä vaatiessa käytettävä suomen tai ruotsin kieltä.

132 §

Yhteissijoitusyrityksen osuuksien markkinoinnissa ei saa käyttää pelkästään yhteissijoitusyrityksen kotivaltiossa rekisteröityä nimeä tai toiminimeä, jos sen käyttäminen Suomessa olisi omiaan johtamaan yleisöä harhaan. Rahoitustarkastus voi 128 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa ja valtioneuvosto voi 129 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa selvyyden vuoksi vaatia, että nimeen tai toiminimeen liitetään selittävä lisäys.

21 luku

Salassapito- ja vahingonkorvausvelvollisuus sekä sijoittajan tunnistaminen

133 §

Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisöön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja sekä toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on tehtävässään saanut tietää rahasto-osuudenomistajan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö on oikeutettu antamaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ainoastaan syyttäjä- tai esitutkintaviranomaisille rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

134 §

Rahastoyhtiö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka yhtiö on sijoitusrahastotoiminnassaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut rahasto-osuudenomistajalle tai muulle henkilölle.

135 §

Rahastoyhtiön hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtävässään on rikkomalla tätä lakia tai sijoitusrahaston sääntöjä tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut rahasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle.

136 §

Rahastoyhtiön osakkeenomistaja ja osakkeenomistajaan arvopaperimarkkinalain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla rinnastettava henkilö, yhteisö ja säätiö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka tämä myötävaikuttamalla tämän lain tai sijoitusrahaston sääntöjen rikkomiseen tahallisesti tai törkeästä tuottamuksesta on aiheuttanut rahasto-osuudenomistajalle tai muulle henkilölle.

137 §

Säilytysyhteisö vastaa rahastoyhtiölle ja sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajille tappiosta, joka näille aiheutuu siitä, että säilytysyhteisö on tahallaan tai huolimattomuudesta jättänyt velvoitteensa täyttämättä. Sopimus tämän vastuun siirtämisestä kolmannelle on mitätön.

Rahasto-osuudenomistajalla on oikeus vaatia korvausta säilytysyhteisöltä joko suoraan tai rahastoyhtiön välityksellä.

138 §

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa on säädetty.

139 §

Kaikkia rahasto-osuudenomistajia yhteises-

ti kohdanneesta vahingosta johtuvan 134—137 §:ssä tarkoitetun korvausvaatimuksen esittämisestä ja kanteen nostamisesta päättää rahasto-osuudenomistajien kokous.

Jos korvauskanne päätetään nostaa on kokouksessa valittava asiamies, jolla on oikeus edustaa rahasto-osuudenomistajia vahingonkorvausasiassa. Asiamiehelle on annettava toimintaohjeet. Asiasta aiheutuneet kulut ja asiamiehelle menevä palkkio suoritetaan sijoitusrahaston varoista rahoitustarkastuksen vahvistaman laskelman mukaisesti.

Rahasto-osuudenomistajille yhteisesti määrätty vahingonkorvaus suoritetaan sijoitusrahastolle.

140 §

Jos rahasto-osuudenomistajienkokouksessa on päätetty olla esittämättä korvausvaatimusta tai nostamatta korvauskannetta, mutta rahasto-osuudenomistajat, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista osuuksista tai yksi kolmasosa kokouksessa edustetuista rahasto-osuuksista, ovat äänestäneet päätöstä vastaan, voidaan kannetta ajaa rahasto-osuudenomistajien puolesta sen estämättä, mitä 139 §:n 1 momentissa on säädetty.

Kanteen voivat nostaa rahasto-osuudenomistajat, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista rahasto-osuuksista tai vähintään vastaava määrä rahasto-osuuksia kuin 1 momentissa tarkoitetuilla päätöstä vastustaneilla rahasto-osuudenomistajilla. Jos rahasto-osuudenomistaja luopuu kanteesta sen nostamisen jälkeen, voivat muut kanteen nostaneet rahasto-osuudenomistajat kuitenkin jatkaa sitä.

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa rahasto-osuudenomistajienkokouksen päätöksestä. Kanteen nostaneet rahasto-osuudenomistajat vastaavat oikeudenkäyntikuluista, jotka korvataan sijoitusrahaston varoista siltä osin kuin sijoitusrahastolle oikeudenkäynnillä voitetut varat siihen riittävät.

Sijoitusrahaston sulautuminen toiseen vastaavaa sijoituspolitiikkaa harjoittavaan sijoitusrahastoon ei vaikuta sulautuneen sijoitusrahaston rahasto-osuudenomistajien vähemmistön kanneoikeuteen. Vähemmistökanteella saadut varat tulevat vastaanottavalle sijoitusrahastolle myös sulautuneen rahaston rahasto-osuudenomistajien hyväksi.

141 §

Jos 139 §:ssä tarkoitettu vahinko on aiheutettu rangaistavalla teolla, on rahasto-osuudenomistajien tästä johtuvaan rangaistusvaatimukseen vastaavasti sovellettava, mitä edellä vahingonkorvausvaatimuksesta on säädetty.

142 §

Rahasto-osuudenomistajille yhteisesti osoitettu haaste tai muu tiedonanto asiassa, joka tämän lain mukaan on rahasto-omistajienkokouksessa käsiteltävä, katsotaan toimitetuksi rahasto-osuudenomistajille, kun se on annettu rahastoyhtiölle tiedoksi.

143 §

Rahoitustarkastuksella on oikeus, milloin se katsoo rahasto-osuudenomistajien edun sitä vaativan, ajaa rahasto-osuudenomistajien puolesta 134—137 §:ssä tarkoitettua korvauskannetta.

144 §

Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön on todettava rahasto-osuudenomistajan tai sellaiseksi aikovan henkilöllisyys ja tämän liiketoiminnan laatu sekä perusteet sijoitusrahastosijoittamiselle. Jos on todennäköistä, että rahasto-osuudenomistaja tai sellaiseksi aikova toimii toisen lukuun, tunnistaminen on käytettävissä olevin keinoin ulotettava myös tähän henkilöön, yhteisöön tai säätiöön taikka niihin rinnastettavaan ulkomaiseen yksityis- tai oikeushenkilöön.

Rahasto-osuudenomistajan ja sellaiseksi aikovan tunnistamisesta on lisäksi voimassa, mitä rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (68/1998) säädetään.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetussa rahasto-osuudenomistajan ja sellaiseksi aikovan tunnistamisessa noudatettavista menettelytavoista.

22 luku

Rangaistussäännökset

145 §

Joka

1) harjoittaa sijoitusrahasto- tai säilytysyhteisötoimintaa olematta siihen oikeutettu;

2) 7 §:n 2 momentin vastaisesti käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan sanaa rahastoyhtiö tai rahastoosakeyhtiö; tai

3) 42 §:n 1 momentin vastaisesti käyttää

nimitystä sijoitusrahasto,

on tuomittava, jollei siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *sijoitusrahastorikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä.

146 §

Joka

1) rikkoo 24, 30, tai 84 §:ssä säädettyä kieltoa;

2) laiminlyö rahastoyhtiölle tai säilytysyhteisölle 25 §:n 2 momentissa, 26 §:n 1 momentissa, 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 45 §:ssä, 47 §:n 3 momentissa, 49, 52 §:n 1 momentissa, 92—96 §:ssä ja 118 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjä velvollisuuksia;

3) hankkii tai luovuttaa arvopapereita 102 §:n vastaisesti; tai

4) sisällyttää totuudenvastaisen tai harhaanjohtavan tiedon 92 §:ssä tarkoitettuun rahastoesitteeseen, 93 §:ssä tarkoitettuun yksinkertaistettuun rahastoesitteeseen, 94 §:ssä tarkoitettuun puolivuotiskatsaukseen, 95 §:ssä tarkoitettuun neljännesvuosikatsaukseen tai 96 §:ssä tarkoitettuun vuosikertomukseen,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *sijoitusrahastorikkomuksesta* sakkoon.

147 §

Rangaistus 133 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

148 §

Milloin rikoksella, josta tässä laissa säädetään, on loukattu ainoastaan yksityisen oikeutta, ei virallinen syyttäjä saa tehdä siitä syytettä, jollei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi.

Muuten virallinen syyttäjä saa 146 ja 147 §:n mukaan rangaistavasta rikkomuksesta tehdä syytteen vain, jos rahoitustarkastus on ilmoittanut sen syytteeseen pantavaksi.

149 §

Jos rahastoyhtiö tai säilytysyhteisö, rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja tai vastuullisessa asemassa oleva toimihenkilö ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia, rahastoyhtiön tai säilytysyhteisön yhtiöjärjestystä, sijoitusrahaston sääntöjä tai rahoitustarkastuksen antamia määräyksiä, lääninhallitus voi rahoitustarkastuksen esityksestä velvoittaa hänet uhkasakolla täyttämään velvollisuutensa.

150 §

Joka markkinoi yhteissijoitusyrityksen osuuksia lain tai sen nojalla annettujen säännösten taikka viranomaismääräysten vastaisesti, voidaan kieltää jatkamasta tai uusimasta tätä menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Kiellon määräämistä koskee muutoin soveltuvin osin, mitä arvopaperimarkkinalain 7 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Milloin yhteissijoitusyritys on olennaisesti toiminut vastoin 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä, valtioneuvosto voi kieltää yhteissijoitusyritystä jatkamasta osuuksiensa markkinoimista Suomessa. Valtioneuvoston on ilmoitettava päätöksestään yhteissijoitusyrityksen kotivaltion toimivaltaisille viranomaisille.

23 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

151 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

152 §

Tällä lailla kumotaan 8 päivänä toukokuuta 1987 annettu sijoitusrahastolaki (480/1987) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

153 §

Muussa laissa tai asetuksessa oleva viittaus sijoitusrahastolakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

154 §

Rahastoyhtiön ja sijoitusrahastojen tilintarkastuksesta huolehtimaan on viimeistään 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta valittava 36 §:ssä tarkoitetut kelpoisuusehdot täyttävät tilintarkastajat. Rahasto-osuuden arvonlaskennan tarkastamista koskevaa 38 §:n 1 momentissa tilintarkasta-

jalle säädettyä kelpoisuusedellytystä sovelletaan siitä hetkestä lukien, kun 36 §:n 2 momentissa tarkoitetut kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja on valittu.

Tämän lain 20 §:n 3 momentin ja 22 §:n 4 momentin rajoitusta äänestää rahasto-osuudenomistajien kokouksessa sovelletaan 12 kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

155 §

Rahastoyhtiön, joka sille sijoitusrahastolain nojalla myönnetyn toimiluvan perusteella harjoittaa tässä laissa tarkoitettua liiketoimintaa, ei tarvitse hakea uutta toimilupaa.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva toimilupahakemus on täydennettävä tämän lain vaatimusten mukaiseksi.

2.

Laki

sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sijoituspalveluyrityksistä 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (579/1996) 13 §:n 2 momenttia seuraavasti:

13 §

Perustamispääoma

— — — — — — — — — — — — — — —

Perustettavan sijoituspalveluyrityksen, joka saa tarjota vain 3 §:n 1 momentin 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja sijoituspalveluja, osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa. Mikäli tässä momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava sijoituspalveluyritys harjoittaa myös 16 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua toimintaa, osakepääomavaatimukseen sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Sijoituspalveluyrityksen, joka harjoittaa 16 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja jonka osakepääoman määrä ei täytä 13 §:n 2 momentin vaatimuksia, on 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaatulosta korotettava osakepääomansa vastaamaan tämän lain vaatimuksia tai lopetettava säilytysyhteisön tehtävien hoitaminen.

3.

Laki

rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 2 §:n 5 kohtaa, sellaisena kuin se on laissa 572/1996 seuraavasti:

2 §

Valvottavat

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa
— — — — — — — — — — — — — — — —

5) rahastoyhtiötä ja säilytysyhteisöä;
— — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

4.

Laki

arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohta sellaisena kuin se on laissa 584/1996 seuraavasti:

2 §

Tätä lakia sovelletaan todistukseen (arvopaperi), joka annetaan
— — — — — — — — — — — — — — — —

4) rahasto-osuudesta tai siihen rinnastettavasta yhteissijoitusyrityksen osuudesta.
— — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

5.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 17 päivänä toukokuuta 1991 arvo-osuusjärjestelmästä annettuun lakiin (826/1991) uusi 26 c § seuraavasti:

26 c §

Rahastoyhtiön on asetuksella säädettävään ajankohtaan mennessä liitettävä hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuudet arvo-osuusjärjestelmään, jollei rahoitustarkastus erityisestä syystä myönnä tästä poikkeusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

6.

Laki

arvo-osuustileistä annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä toukokuuta 1991 arvo-osuustileistä annetun lain (827/1991) 29 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 820/1996 seuraavasti:

29 §

Jos liikkeeseenlaskija on maksanut arvo-osuuteen perustuvan suorituksen sille, jolla arvo-osuustilin tai arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun luettelon tietojen mukaan oli eräpäivänä tai yhtiöjärjestyksen taikka sijoitusrahaston sääntömääräyksen mukaan määrättynä täsmäytyspäivänä oikeus ottaa vastaan suoritus, mutta sitten käy ilmi, ettei hänellä ollutkaan oikeutta ottaa vastaan suoritusta, on suoritus kuitenkin pätevä, paitsi jos liikkeeseenlaskija tiesi tai hänen piti tietää maksun joutuvan väärälle henkilölle.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

7.

Laki

rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30 päivänä tammikuuta 1998 annetun lain (68/1998) 3 §:än uusi 4 a kohta seuraavasti:

3 §

Ilmoitusvelvolliset

Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:

— — — — — — — — — — — — — — — —

4 a) sijoitusrahastolaissa (/) tarkoitettu rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö;

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

8.

Laki

kaupparekisterilain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/1979) 14 §:n 3 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 585/1996 seuraavasti:

14 §

— — — — — — — — — — — — — — — —

Rekisteriviranomaisen on ennen sijoitusrahastolaissa (/) mainittua rahastoyhtiötä ja säilytysyhteisöä koskevan yhtiöjärjestyksen ja sen muutoksen hyväksymistä varattava valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua yhtiöjärjestystä ja sen muutosta koskevasta hakemuksesta.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Jouko Skinnari*

Liite

2.

Laki

sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoituspalveluyrityksistä 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (579/1996) 13 §:n 2 momenttia seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
13 §	13 §
Perustamispääoma	*Perustamispääoma*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Perustettavan sijoituspalveluyrityksen, joka saa tarjota vain 3 §:n 1 momentin 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja sijoituspalveluja, osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa.	Perustettavan sijoituspalveluyrityksen, joka saa tarjota vain 3 §:n 1 momentin 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja sijoituspalveluja, osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa. *Mikäli tässä momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava sijoituspalveluyritys harjoittaa myös 16 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua toimintaa, osakepääomavaatimukseen sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään.*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .
	Sijoituspalveluyrityksen, joka harjoittaa 16 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua toimintaa ja jonka osakepääoman määrä ei täytä 13 §:n 2 momentin vaatimuksia, on 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaatulosta korotettava osakepääomansa vastaamaan tämän lain vaatimuksia tai lopetettava säilytysyhteisön tehtävien hoitaminen.

3.

Laki

rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 2 §:n 5 kohtaa, sellaisena kuin se on laissa 572/1996 seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Valvottavat	*Valvottavat*
Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa	Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
5) rahastoyhtiötä;	5) rahastoyhtiötä *ja säilytysyhteisöä*;
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

4.

Laki

arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohta sellaisena kuin se on laissa 584/1996 seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Tätä lakia sovelletaan todistukseen (*arvopaperi*), joka annetaan	Tätä lakia sovelletaan todistukseen (*arvopaperi*), joka annetaan
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
4) sijoitusrahasto-osuudesta tai siihen rinnastettavasta *ulkomaisen* yhteissijoitusyrityksen osuudesta.	4) *rahasto-osuudesta* tai siihen rinnastettavasta yhteissijoitusyrityksen osuudesta.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

5.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 17 päivänä toukokuuta 1991 arvo-osuusjärjestelmästä annettuun lakiin (826/1991) uusi 26 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	26 c §
	Rahastoyhtiön on asetuksella säädettävään ajankohtaan mennessä liitettävä hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuudet arvo-osuusjärjestelmään, jollei rahoitustarkastus erityisestä syystä myönnä tästä poikkeusta.
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

6.

Laki

arvo-osuustileistä annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä toukokuuta 1991 arvo-osuustileistä annetun lain (827/1991) 29 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 820/1996 seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
29 §	29 §
Jos liikkeeseenlaskija on maksanut arvo-osuuteen perustuvan suorituksen sille, jolla arvo-osuustilin tai arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun luettelon tietojen mukaan oli eräpäivänä tai yhtiöjärjestyksen mukaan määrättynä täsmäytyspäivänä oikeus ottaa vastaan suoritus, mutta sitten käy ilmi, ettei hänellä ollutkaan oikeutta ottaa vastaan suoritusta, on suoritus kuitenkin pätevä, paitsi jos liikkeeseenlaskija tiesi tai hänen piti tietää maksun joutuvan väärälle henkilölle.	Jos liikkeeseenlaskija on maksanut arvo-osuuteen perustuvan suorituksen sille, jolla arvo-osuustilin tai arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun luettelon tietojen mukaan oli eräpäivänä tai yhtiöjärjestyksen *taikka sijoitusrahaston sääntömääräyksen* mukaan määrättynä täsmäytyspäivänä oikeus ottaa vastaan suoritus, mutta sitten käy ilmi, ettei hänellä ollutkaan oikeutta ottaa vastaan suoritusta, on suoritus kuitenkin pätevä, paitsi jos liikkeeseenlaskija tiesi tai hänen piti tietää maksun joutuvan väärälle henkilölle.
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

7.

Laki

rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30 päivänä tammikuuta 1998 annetun lain (68/1998) 3 §:än uusi 4 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Ilmoitusvelvolliset	*Ilmoitusvelvolliset*
Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:	Tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia ovat:
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	4 a) sijoitusrahastolaissa (/) tarkoitettu rahastoyhtiö ja säilytysyhteisö;
	— — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

8.

Laki

kaupparekisterilain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/1979) 14 §:n 3 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 585/1996 seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
14 §	14 §
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Rekisteriviranomaisen on ennen sijoitusrahastolaissa (480/87) mainittua rahastoyhtiötä koskevan yhtiöjärjestyksen muutoksen hyväksymistä varattava valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua yhtiöjärjestyksen muutoshakemuksesta.	Rekisteriviranomaisen on ennen sijoitusrahastolaissa (/) mainittua rahastoyhtiötä *ja säilytysyhteisöä koskevan yhtiöjärjestyksen ja sen* muutoksen hyväksymistä varattava valtioneuvostolle ja rahoitustarkastukselle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua *yhtiöjärjestystä ja sen muutosta koskevasta hakemuksesta.*
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .